

Il marito ha diritto alla potestà familiare, all'uso sessuale della moglie, e ad educare i figli all'islam dai 5-6 anni.

Il Corano dice che è lecito l'uso di anticoncezionali nel matrimonio quando non si hanno i mezzi economici per sostenere un eventuale figlio, ma è comunque proibito l'aborto.

Il divorzio/ripudio ("talàq" che vuol dire "sciogliere la cammella")

Il divorzio nel mondo islamico è unilaterale, è la rinuncia da parte del marito al vincolo matrimoniale. È ammesso dalla legge islamica massimo tre volte.

Affinché ci sia un ripudio è necessario che vi sia un ripudiante, una ripudiata, una espressione orale e dei testimoni.

Una donna non può essere ripudiata mentre è incinta.

2)

Vincenzo Latrofa

- Madrid (E)-Venezia-Bari -

APPENDICE/FÜGGELÉK

_____ Rubrica delle opere della letteratura e della pubblicistica ungherese in lingua originale e traduzioni in ungherese _____

VEZÉRCIKK

Lectori salitem!

Minden alkalommal, ahányszor hozzáfogok a folyóirat vezércikkének megírásához, nagy nehézséggel találok szemben magam, hiszen szimultán számtalan téma kavargat elmémbe s emiatt nagyon nehéz a választás. Nem könnyű eldönteni, hogy melyiknek adjak elsőbbséget. Annyi minden megosztanivalóm lenne kedves Olvasóimmal, hogy valóban zavarba ejtő ez a témabőség.

Amikor az olasz nyelvű vezércikket írtam – ezen cikk írásakor június 9- és 10-ét írunk az óramutató 17,50-et jelez –, abban az időben zárultak le a XXIV. Nemzetközi Torinói Könyvfesztivál rendezvényei a legváltozatosabb irodalmi, kulturális, művészi konferenciáktól a tengernyi könyvkészlet, multimediális legváltozatosabb kínálatáig. Itt most nem sorolom fel mindazokat az eseményeket, amelyek az olasz nyelvű írásomban olvashatók, csak annyit jegyzek meg, hogy mindenképpen tagadhatatlan tény, hogy rengeteg érdeklődőt mozgósított ez az idei rendezvény is, amelynek rendezvényein számtalan külföldi országból érkeztek küldöttek, képviselők, mint pl. Franciaországból, Svájcban, Németországból, az Orosz Föderációból, valamint újságírók hazánkól, Ukrajnából, Romániából Ausztrália szigetvilágából, Braziliából. 2728 akkreditált újságíró volt jelen ezen a könyvfesztiválon olaszokat és a külföldieket együttvéve összesen 20 országból.

Tengernyi ember kavargott a könyves pavilonok között. Kíváncsi lennék, hogy azok, akik ilyen alkalommal vásárolnak is könyveket, el is olvassák-e? És aztán, hogyan tovább? A színpad függőnye legördült. Aztán vissza minden a régi kerékvágásba? Ugyanis köztudott, hogy az olaszok átlagban nem egy olvasó nemzet. Mármint, ha valóban akár az értékes múltbeli, akár a kortársirodalmat nézzük. Olvasni lehet olasz fórumokon, ahol arról beszélgetnek a rendszeresen olvasók, hogy ha átlagban két könyvet olvasnak évente, akkor sokat mondunk. Vannak olyanok is, akik életükben nem olvastak egyetlenegy könyvet sem! Egy olasz olvasni szerető hozzászóló az

alábbiakat írta: «La gente ama pochissimo leggere ... io chiedo in giro ma ottengo vaghe risposte: "non ho tempo ...", "non mi piace ...", ecc. Qualcuno ti guarda anche in modo schifato come dire "sei proprio una barba con questi libri ...". Che tristezza!!!» («Az emberek kevésbé szeretnek olvasni... körbe kérdezősködéseimre csak bizonytalan válaszokat kapok: "nincs időm", "nem szeretek olvasni" stb. Van aki undorodva néz rád, mintha azt mondaná: „de unalmas vagy ezzel a könyvhistóriával...” De szomorú!!!»)

Az egyik legutóbbi felmérés alapján a nem olvasás oka az olaszok legtöbb esetében az érdeklődéshiány (44,4%), kisebb arányban a nem olvasók időhiányára hivatkoznak, vagy mert túl idős, vagy mert munka után túlságosan fáradt. Nemekre vonatkoztatva a 18-34 éves korosztály körében a nem olvasó férfiak száma majdnem a duplája a nem olvasó nőkkel szemben. Nagyon magas a nem olvasók aránya a 6-10 éves gyermekek között, előtől 34 éves korig csökken a számuk, s a 35 éves kortól ismét jelentősen megugrik a nem olvasók száma, s 75 éves kortól elérheti a 71,3 %-ot a nem olvasók száma. A keveset olvasók a nagyon idős emberek között találhatók.

Nem nagyon kecsegtető az írónépség világában sem a helyzet. Ebben az országban a tollforgatók létszáma messze fölülmúlja az olvasók táborát s a nagy hányadára sajnos az a jellemző, hogy csak a saját munkáikat olvassák, az egyazon folyóiratban szereplő kollégák írásait – kevés kivétellel – már nem. De ez a jelenség magyar honfitársaim körében is egyre inkább elharapódzott. Már jeleztem a múltban is, hogy saját magukat árulják el a kérdéseikkel. Erre egy emblemikus példa – amelyet már szintén megemlítettem korábban is –, amikor nyomtatott periodikánkkal rendelkező olvasók e-mailben elküldenek nekem részleteket azzal a kérdéssel, hogy hallottam-e róluk... A legviccesebb a dologban az, hogy azok a nyomtatott Osservatorio Letterario és a web-oldalairól származó írásaim valamelyikéből valók s keringenek az éterben az idézett, kiragadott szövegrészeket, amelyekről tudomásuk sem lett volna, ha nem közöltem volna... Ez bizonyos időszakonként megismétlődik az átirányított elektronikus levelekkel: valaki «ismét felfedezi a spanyol viaszt s szétküldi»... Legjobb esetben örülhetünk annak, ha legalább felületesen bele-beleolvasnak egy-egy alkotásba, legyen az nyomtatott, avagy elektronikus változata. Apropos, internet és internetes olvasás... Akinek megadatott az internet, valóban szerencsés helyzetben van, mert sok értékes olvasmányhoz lehet jutni, anélkül, hogy pénztárcáját

terhelné a könyv-, vagy folyóiratvásárlással. Tehát nem mentegetőzhet azzal, hogy nincs pénz bizonyos kötetek megvásárlására, hiszen az elektronikus könyvtárak gazdag anyaggal szolgálnak. Bőséges a választék, szinte zavarba ejtő ez a bőség mindazok számára, akik valóban szeretnek olvasni, olvasás- és tudásszomjukat akarják kielégíteni, nem panaszkodhatnak. Csakhogy a Csizmaország polgárai között kevesen vannak. Erre utalnak a látogatottsági statisztikák is. Például az irodalmi folyóiratok világhálós oldalainak olvasottságát illetően mégis csak a mi kis hazánk tűnik továbbra is – minden feltörő negatív jelenség ellenére – leginkább olvasó nemzetnek s ez büszkeséggel tölt el. Ez derül ki a mi folyóiratunk, az Osservatorio Letterario honlapjait látogatók arányából is, akár egy véletlenszerű egy napi, akár egyhavi vagy évi látogatottságot vizsgálunk, a mérleg serpenyője jócskán a magyar olvasók javára billen. A látogatók országokra való százalékos felosztása az alábbi elosztást mutatja: Magyarország 41%, Olaszország 13 %, a maradék 46 % pedig megoszlik nagyobb részt Európa, Amerika (legtöbbször U.S.A-ból és Kanadából vannak jelen, majd ezt követi Közép- és Dél-Amerika) és Ausztrália között. Ázsia országaiból 1-1 látogató tette tiszteletét. Bármelyik nagyobb számról utaló százalék nyilván a magyar származású olvasókat rejti s nem az olasz, spanyol, francia és angol ajkúakat annak ellenére, hogy ezen utóbbiak elárasztanak kéretlen hírlevelekkel... A magyar olvasók száma még jobban megugrik, ha ehhez hozzáadjuk a «Testvérműzsák» honlapom látogatóinak számát is... Tehát bárki levonhatja a következtetést, ami Itália tekintetében nagyon is lehangoló. Persze, ha ponyvatermékekről, pornóirodalomról vagy receptkönyvekről van szó, akkor már más az ábra... Egy nagymúltú, világhírű, irigylésre méltó, minden korok kultúremberei által csodált, szépirodalmi hagyománnyal dicsekedhető ország lakóinak ezen kórképe, azaz olvasás- és kulturális igénytelensége bizony döbbenetes. Ha szóba kerül az olvasás, az irodalom, sokan az orrukot húzzák. Az iskolapadokból kikerülő zöme egyenesen utálja az irodalmat. Ennek okáról hosszasan lehetne elmélkedni: mindenesetre mind az igénytelen családi környezetnek, mind a hivatásuk nem éppen magaslatán álló tanárok (nem)oktatómunkájának köszönhető. Ne is csodálkozzunk, amikor vannak irodalomtanárok, akiknek otthonában sem szépirodalmi, sem szakmai könyvet nem lehet látni még elvéve sem, nemhogy könyvespolcot. Pedig hát, mint ahogy a múlt század nagy irodalomtudósa és történésze, Hankiss János (1893-1959) állította: az irodalom a közösség lelke. Az irodalom mint közlés teszi lehetővé az emberek egymás közötti kapcsolatát. Az egyéni lélek sem élhet irodalmon kívüli életet. A nemzeti irodalmak a nemzetek lelkének kialakulása, amelyeken keresztül ismerhetjük meg más nemzetek mentalitását, életét, kultúráját. S mindez már a népmesékkel és népballadákval kezdődik, a nemzeti irodalmak alapkövetkezővel. Éppen ezért is lepődtem meg, amikor egy olasz író társ a kis olasz nyelvű magyar népmesék és népballadák gyűjteményemre azt írta befejező soraiban, hogy a legendák egyetlen előnytelenége, hogy ezek nem olasz népballadák, s hogy olasz olvasóközönségnek ajánlott, aki nem ismeri a bennük rejlő történelmi hátteret s éppen ezért az

olasz olvasó figyelme lankad, az érdeklődés egyre csökken... Ugyanez vonatkozhatna bármi más jellegű novelláskötetre, regényre is. Ezen az alapon bármely nemzet irodalmi alkotásainak olasz nyelvű tolmácsolása felesleges lehetne. Az igaz, az érdeklődési köre az embereknek más és más, s ez függ az iskolázottságuk és kulturáltságuk fokától vagy azoknak teljes hiányától, azaz kulturálatlanságuktól. Egy igényes és értelmes olvasó számára a más nemzetek népballadait olvasván, amely az ő nemzetétől teljesen eltérő, az sosem unalmas, sőt a számára nem ismert történelmi háttérű információk arra ösztönözik, hogy tovább kutasson, utánanézzon dolgoknak, hogy jobban megismerhesse azokat. No, de ez már túl fáradtságos lenne. Pedig hát éppen a népmesék és népballadák alkotások azok, amelyek játssza közelebb hozhatják a nemzeteket, hozzásegítene egymás jobb megismeréséhez, s nem szólva arról, hogy mindenképpen hozzájárul egymás kulturális gazdagodásához. A írókolléga ilyen mentalitásával érvelve, a könyvkereskedésekben található más nemzetek népmesék-gyűjteményeit is ki lehetne iktatni, minek az, fölösleges, az olasz olvasót nem érdekli. És fordítva is igaz lehetne: mi értelme az olasz népballadákat, az olasz irodalmi alkotásokat magyar olvasóknak javasolni? Ez a látásmód eléggé korlátozott mentalitásra vall. No, de szerencsére, azért jó néhányan nem így vélekedünk. Engem pl. kíváncsivá tesz az új, az ismeretlen, s arra törekszem, hogy minél jobban megismerhessem a számomra ismeretlen népi hagyományokat, szokásokat, azokhoz kapcsolódó történelmi hátteret, hogy ezzel közelebb kerülhessek más nemzetek lelkéhez, gondolatvilágához, történelméhez, márcsak azért is, mert így elkerülhető az olyan megjegyzés, mint leányom egykori középiskolai tanárnőjének 5-6 évvel ezelőtti kijelentése egyik osztálytársának budapesti osztálykirándulásra tett javaslatára: „A harmadik világba nem kirándulunk...”. (Megjegyzem, nem kell elhagyni Taljánhont ahhoz, hogy harmadik világban érezzük avagy találjuk magunkat... Erre fényes példa ennek az egykori olasz tanárnőnek a fenti megjegyzése. Ráadásul, még szerencse, hogy elvetette a budapesti tanulmányi kirándulást, mert lányomnak nem lett volna nyugta, mivel mindenki őt nyaggatta volna a tolmácsolással.) Ez apropóból megragadom az alkalmat, hogy emlékeztessem a tisztelt Olvasót, hogy igenis fontos szerepük van a más nemzetek népmeséinek, népballadáinak is a már egészen kiskortól, hiszen jellemformáló szerepük is van, s felnőtt korban sem haszontalan, nemcsak a gyermekek okulhatnak a bennük foglaltakból... Sőt, sok felnőttre ráférne... No, meg nem szólva arról, hogy kiszélesedik a horizont, rövidlátás helyett széles látókörre lehet szert tenni, amivel a komplikált, bennünket körülvevő világot – amelyben emberek élnek s amelyet jól vagy rosszul irányítanak – jobban meg lehet érteni. Ne felejtsük el azt sem, hogy mind nemzetközi, mind magyar írók kiváló szentelték magukat a népmesék és népballadák összegyűjtésének, amelyek minden nemzet irodalmának és általában a világirodalomnak az alapját képezik. Ezek nélkül valóban gyökértelenek vagyunk, ha hiányzik az alap, építkezni bizony lehetetlenség. Íme néhány magyar író nagyság, akiknek köszönhetően olvashatjuk a sajátunk mellett más nemzetek népmeséit és

népballadait is: Arany János és fia Arany László, Benedek Elek, Illyés Gyula, Komjáthy István, Lengyel Dénes, Tábori Piroska, Varga Domokos, hogy néhány magyar nevet említsünk. Vagy pedig íme a külföldi népmesegyűjtők közül néhány, mint Charles Perrault (Franciaország), a Grimm-testvérek (Németország), Italo Calvino (Itália), William Butler Yeats (Írország) e Aleksander Afanasiev (Oroszország). Híres műesetírók pl.: a dán Hans Christian Andersen, az olasz Carlo Collodi (Pinocchio szerzője) és a brit James Matthew Barrie (Peter Pan). Nos mindezeket fölösleges lenne az olasz olvasóknak ajánlani? Én nem hinném, márcsak azért sem, mert azért vannak akik olvasták az én kis összeállításomat, kicsik és nagyok egyaránt, s visszajelzéseiből ítélve nem olvasták unalommal, tetszettek nekik a népballadák is. Ráadásul meg is köszönték, hogy megkóstoltattam velük szülőházam népmeséiből, népballadáiból egy kis szeletet. Tehát ez vigasztaló, hogy nem mindeki gondolja úgy, ahogy tollforgató barátunk. Igaz, ízlések és pofonok különbözők, ezt is el kell fogadni. Nem szólva arról, ha egy, a „panem et circenses” világbeliekéről van szó, akik valóban nem szeretnek olvasni, általában utálják az irodalmat, inkább kedvelik a tökéletlenségeket, ostobaságokat, idióta baromságokat: nem is lehet elvárni, hogy minőségi szórakozást, szabadidőtöltést igényeljenek... Nem is olyan régen megint megesett, hogy néhány olasz ismerősünk, amikor meglátta a tengernyi könyveimet a lakásban a nagy csodálkozás után az ámulkodók azonnal azt a kérdést szegezték nekem, hogy miért nem adom el vagy szabadulok meg tőlük, miután már egyszer elolvastam a könyveket? Megütközve néztem rájuk, szinte megdöbbenett, hogy ennyire nem becsülik a könyveket. Nemcsak egyszer olvasok el valamit, hanem többször is: akár szórakozásból, akár a munkámmal járó szükségesség esetén. Egyszerűen érthetelen számomra a nagy Dante-örökös nemzet polgárainak ezen mentalitása, ezen viszonyuk a könyvvel. Lelki és kulturális szegénységi bizonyítványukat ezzel végérvényesen kiállították... Mint ahogy azzal is, hogy a lakosság java része a moziban azért tekint meg baromságokat, nem szellemes, jó humorú, hanem kimondottan idióta filmeket, mert szórakozni akar. Nekik a szórakozás az igénytelen, idétlen filmek, előadások jelentik. Nyilván ezért személtáda a televízióadók főműsorideje is, hiszen ilyenkor növekszik a nézettségi statisztika is... Bennünket viszont dühít, különösen, amikor nagy ritkán valóban minőséginek ígérkező filmet ígér a műsorfüzet s a műsoridő elérkezésekor tapasztaljuk, hogy ócskasággal cserélték fel. Tehát az igényes nézőket egyáltalán nem tartják tiszteletben... Kis családommal azon olaszországi állampolgárok közé tartozunk, akik semmiképpen sem Tv-függők s többet forgatjuk a könyvek lapjait, az érdeklődési körünknek megfelelő szaklapokat s biztos, hogy nem bámuljuk bambán éjjel és nappal a Tv-képernyőt, vagy az internet-szennyet... Már a Tv-híradók minősége is kriminális, a szó szoros értelmében. Nem ritka, hogy be sem kapcsoljuk a Tv-t, vagy a legrosszabb horror-szintre degradált híradó után azonnal lekapcsoljuk...

Most pedig térjünk a mi ügyeinkhez... Az állandóan változó – emelkedő – kiadásokkal és munkaeszköz-kezelés, javítás- vagy kényeszerű lecserélési

költségek mellett az olasz posta a még a múltkori vezércikkben panaszkodtaknál is csúnyább meglepetéssel szolgált, amely még inkább megnövelte a szerkesztőségi kiadásokat. Éppen ezért fájdalmasan, de kénytelen voltam kidolgozni egy stratégiát a periodika fennmaradását illetően, bár így sem garantált. A hosszú évek utáni változatlan előfizetési díjakat meg kellett emelnem. A <http://www.osservatorioletterario.net/abb.htm> oldalon és a belső borítólapon is tanulmányozhatók a változások. Természetesen azok, akik március 28-a előtt még a régi előfizetési díjat fizették be, megkapják továbbra is az esedékes lapszámokat. Mindenesetre március 28-tól csak az új előfizetési ár érvényes. Ennek megfelelően egy példány ára is emelkedett valamivel, bár az áremelés így is elégtelen, ugyanis a kiadási- és postázási költségek egyszeri alkalmi fedezése sem biztosított, továbbra is marad ráfizetéses a kiadás. Sajnos a sok erkölcsi elismeréssel nem lehet életben tartani a periodikát és biztosítani a munkaeszközök karbantartását vagy szükségszerű kicserélését. Május 2-től gyártottam a magyarországi, olaszországi, valamint az EU-szerveknek anyagi támogatási kérvényemet, de sajnos eddig eredménytelenül: még miniszteriális szinten is, csak elutasítást kaptam, akárcsak 10-15 évvel ezelőtt... Azt reméltem, nem lévén kezdő és ismeretlen, hogy ennyi idő után, ellenőrizhetően dokumentált erőfeszítéseim anyagilag is méltánylásra találnak, de nem. Hogy kik kapnak, kiknek ítélik meg az anyagi támogatást, kik nyerik meg a pályázatokat?... Elmélkedhetünk rajta... Csak annyit, hogy nem változott sehol semmi, csak éppen más köntösben, de mindenütt ugyanúgy zajlanak az elbírálások, a megítélések: sajnos azokat, akik valóban értéket, kultúrát teremtenek s nem szellemi bóvít, kacatot, szennyet termelnek továbbra sem nyernek támogatást, felkarolást. Hát bizony, nagyon is «előnyös» kettős- vagy EU-állampolgárnak lenni... Nem alaptalanul éreztem és érzem magam a mai napig is ping-pong labdának...

Befejezésül még annyit, hogy még nem tudom, mikor készülök el a jubileumi antológiával. Már hetek óta komoly gondokkal küzdöttem a főszámítógéppemmel, az utóbbi napokban egy óra hosszat tartott, míg sikerült beindítanom. A mai napon – a vezércikk ezen pontjának írásakor már június 10-ét írunk – végképp felmondta a szolgálatot. A folyóirat ezen számát a tartalék, hordozható gépemmel folytatom, amely más operációs rendszerű, úgyhogy ezzel még kevésbé érzem magam otthonosan. Ez azt jelenti, hogy sajnos nemcsak új gépet kell vásárolnom, hanem újból a benne lévő, munkámhoz szükséges egyéb programokat, amelyeket ebbe a táskagépbe nem lehet áttelepíteni. Tehát, a «szegény embert még az ág is húzza» szólásunk sosem avult el... Mindig a munka befejezése előtt, a legkedvezőtlenebb időpontban adódnak ezen gépkatasztrófák... No, de ez kit is érdekel rajtam kívül?... Biztos, hogy nem az illetékes hatalmasságokat.

Ezzel mondandóm végére értem, ami csak részben megfelelője az eredeti, olasz nyelvű vezércikkemnek. Kellemes nyári szabadságot kívánok minden kedves Olvasómnak, a legfrissebb újabb jövevényeket pedig szeretettel köszöntöm, remélve, hogy tartós lesz közreműködésük. A viszonthallásra novemberben, a legközelebbi, őszi-téli számunk megjelenésekor!

- Bttm -

**Bodosi György (1925) — Pécsely
NINCS MÁSON**

*Biagio Marin «Ninte hé de mio» c.
versére*

Nem maradt bennem
Más csak két versem.
Mi volt egyebem
Mind elvették tőlem.
Ezek is szelek prédájául lesznek.
Úgy szerteszélednek. Minek születtek meg?
Csak a magány kínja kíséretet hűen.
Még azt is kívárja
Mikor és mint lesz végem.

ELVESZVE TÜCSÖKKEL

Massimo Moretti «Mi dispero con i grilli» c. Versére

Ezen az álmatlan éjjelen
Útra kelek
A tücsök monoton énekeivel.

Az égi fények tövisei belémhatolnak.
A rétek szétszórt százszorszépei
Az égi csillagok között
Reszketek
És szomjazom,
Miközben a tücskökkel együtt elveszek.

*Forrás: Visszhangversek kortárs olasz költők, Biagio Marin,
Achille Curcio, Massimo Moretti dialektális verseire.*

**Elbert Anita (1985) — Székesfehérvár
SZÓGYÁR**

Hártyát feszít a hegységek
Ormaira a köd, s az őszi
Fákra kiborultak a menny
Festékesedényei, tűzvörösbe,
Narancssárgába, borús barnába,
És olivazöldbe öltöztetve
Lombjaikat, a múlt vitorlásának
Lobogójára van kifestve életem,
Halk sóhajokkal követve a hajót,
S egy szikla éppen arra eszmél,
Hulljon-e, élővé téve a tájat.
A **szöveg szikla**, melyet egybe
Rendez az idő, majd darabokra
Szedi, s ím, a szavak önmagukban
Állnak. S a legtöbben azonban mégis
Patentokban beszélnek, szólásokban és
Közmondásokban, nincsen saját
Szavuk, ám **kőszikla a szó**,
Melyet elringat ajkán a költő,
Kinek országa lelkében lakozik.
A hegyek olyanok, mintha fehér
Szövetet borítottak volna rájuk,
S a harmatcseppeket felfogja
Egy Grálban a mester, ki ebből

Él, nem pedig a hamuból,
Rózsaszirmokba írja le az életét.
S mikor az emberek elfordulnak,
A mester a hamut újból rózsává
Változtatja, s így hamu nincs,
Mindig csak rózsza van, feltámadás.

A **szó** rózsza. A **rózsza** szó.
A *hamu* az hamu.
Mégis a hamu metamorfózisa a szó.
Azaz a rózsza.

A szógyár az ember makogása.
Az igazi szó ellenben nem „szól”.
Hallgat.
S arra törekszik, kevesebb legyen a hamu.
Sziklára építem a szót, vadrózsámat.
S várom, hogy megszólaljon a „**csend**”.

**Erdős Olga (1977) — Hódmezővásárhely
ANGYALOK VÁROSA**

Titkos mantraként
kattogja agyam,
és nem értem, értem
vagy érted teszed-e,
vagy talán értünk,
hiszen elértünk
a partra, hol döntenünk kell:

hajóra szállunk vagy maradunk,
hogy homokba rajzoljunk
szavakat, szíveket
és madarak néznek
le ránk fentről: galambok,
kik a szomszédház tetején állnak,
mint a filmbéli sötétruhások.
De bárhogy is lesz, ne feledd:
„az angyalok megáldanak!”

ŐSZ

Lehunyt szemmel:
kicsi, zizzenő léptek,
mint sündisznó az avaron.
Pedig a levelek
körtánca ez a panelek
közötti betonon.
(Végleg itt az ősz.
Ha látom – tudom.)

MA LÁTTALAK

méhem telihold falára
tapadva ott voltál
mint aprócska garnélarák
csak fej nagy szemek
és egy kunkori farok
de mosolyogva teszem
kezem azóta is a köldököm alá
mert Te vagy ott minden zsibbadás

(2010-10-08)

MISSED ABORTION

Kócos hajam rácsai
mögül nézve
is ugyanúgy süt az
október végi nap,
mintha az előbb nem is
lett volna világvége,
mintha még mindig
dobognál itt bent,
ahogy kell a hetedik héten,
de néhány óra csak
és szimpla rövidítés maradsz
a kórházi zárójelentésen,
csupán ennyi: missed ab.

NEM SZÓLOK ISTENHEZ

Már több mint egy hete
nem szólok Istenhez,
már nem is szidom,
úgyis mindegy.
Nem hoz vissza
múlt percet, életet.

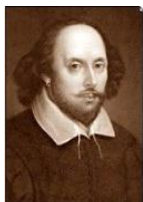
Amit érzek, talán csak
Mária értené meg.

ÉLETÜNK LENYOMATA

Rétegesen rakódik
egymásra évre év,
mint szemeteszsákban a hulladék;
alól joghurtos doboz, csokis papír
felette egy sor krumplicsőr,
majd almacsutka, barackmag,
penészes kenyér,
a keféből hajszálak – egy marék,
használt óvszer, intimbetét...

Ezek vagyunk, csupáncsak ennyi.
Életünk lenyomata nejlonba zárva,
s mi megadóan várjuk, hogy Valaki
végre csomót kössön a szájra...

Gyöngyös Imre (1932) – *Wellington (Új – Zéland)*
SHAKESPEARE-SOROZAT XII.

William Shakespeare (1564 – 1616)
Shakespeare 14 Sonnet

Not from the stars do I my judgment pluck,
And yet methinks I have astronomy;

But not to tell of good or evil luck,
Of plagues, of dearths or seasons' quality;
Nor can I fortune to brief minutes tell,
Pointing to each his thunder, rain and wind,
Or say with princes if it shall go well
By oft predict that I in heaven find;
But from thine eyes my knowledge I derive,
And, constant stars, in them I read such art
As truth and beauty shall together thrive,
If from thy self to store thou wouldst convert.
Or else of thee this I prognosticate:
Thy end is truth's and beauty's doom and date.

Szabó Lőrinc fordítása

(2010-11-01) Nem fejtem a csillagok titkait,
de, úgy tetszik asztrológus vagyok,
bár nem tudom, mi sors következik,
ragály éhínség, s zord vagy szép napok;
s percre nem jóslak, kijelölve mindnek
a maga dühét, záporát, szelét,
vagy, hogy mi éri fejedelmeinket,
noha gyakran elém tárja az Ég;
nekem a te két szemed (ez a két
állócsillag) adja tudásomat:
együtt pompázik az igaz és a szép,
mihelyt kész leszel őrizni magad;
ha meg nem, a jóslatom végzetes:
véged a szép s igaz múlása lesz.

(2010-11-10)

Gyöngyös Imre fordítása

Nincs jóslatom a csillagok között,
bár kedvenc tárgyam: asztronómia,
jó s rossz szerencsét nem jövendölök:
jobb korszak jön-e, ínség, kolera,
s nem jósolom a röpke perceket,
villám, vihar, zápor mikor gyötör,
vagy mily csillaggal élnek hercegek:
nem mondom, mit az égi nyelv közöl.
De tudásom forrása, szemeid
állócsillagában leírva áll:
„a szépség és igazság boldogít”.
Szíveld meg, hogy benned tökélyt találj!
Másképpen csak e jóslatom ítél:
véged lesz, ha már Szép s Igaz nem él.

Gy.I. megjegyzése:

Szabó Lőrinc a „methinks” kifejezés jovialitása miatt feljogosítja magát arra, hogy az első két sort tréfásabban fogja fel. Nehezebb lenne meghatározni, hogy a Bárd korában az asztrológia és az asztronómia milyen mértékben határolódott el egymástól. Megítélésem szerint nem annyira, hogy az asztrológiára való utalást automatikusan tréfásabbnak lehetne felfogni. Az eredeti szövegben félreérthetetlenül asztronómia szerepel. Úgy is logikus, mert hiszen nem minden asztronómus foglalkozott asztrológiával.

Gyöngyös Imre (1932) — Wellington (Új – Zéland)
FÖLDRENGÉSRE

Úgy tör elő soraimnak az árja, akár a morajlás
földremegéskor, amelynek a ritmusa lázba hevíthet!
Láz tüze izzik a versemen is, ha a lelki parancsom
vad sorokat zabolázni s ütembe igázni a hajrás
táncainak robaját s toros ünnepük ős riogását!
Mint ahogyan hül a vérem az árnak a láttán,
mely kiemelt vízözön-szakadék tömörében elindul
falvakat élve befalva, lenyelve Japán fele száguld,
büszke, atomkori műveit öntve tetőzi veszélyét:
szennye vizet, levegőt betegít, mindent telefertőz!
S pusztul a nép, belepusztul az ország, míg a lakóit
pillanatokban «örökbe fogadta» e kriptá ezerszám.
Szemfedelük csak a tengeriszap s a sodort rom a sírjuk!
Bús leírással adózzuk mély kegyelettel a gyászunk!

2011. április 1.

SZENT ERZSÉBET

Szívének titkos, csendes szenvedélye
a segíteni, adni akarás
korán indult az éhezők helyére:
fehér kötényében kenyér, kalács.
Így akadt útját álló mesterére,
kitől parancsként jött a gyors tanács:
"Ne tékozzolj semmit a sok szegényre!
Az haszontalan, léhűtő bagázs!
mutasd, mit tömteél abba a köténybe?"
"Virághalom van csak, mi lenne más?"
S ezzel feltárult hófehér köténye
és sok virág, ezerszínű, csodás!
A biztos, bátor jószág érdemére
Isten jutalma lesz az áldomás!

2011. május 19.

SORSSZÁMADÁS

A bennem élő s megrekedt idő,
a képekbe szilárdult folytonosság
agyamban tárolt s kivetíthető
életparabjai valódi hosszát
bizonylatul sem hívhatná elő:
a fájókat a könnyek szűkre mossák,
a szép emlék mindent legyőzve nő,
kortársak és utódok ostromozzák!
A végtelen egy részéből kivágott,
csak számomra szelt, röpke kis időmből
léteimet mérő ál-vagy jóbarátok
ítéletének rostája megőröl.

A rostjaim fényét tárd fel világ,
hogy majd ragyogni lásson, aki lát.

Hollósy Tóth Klára (1949) — Győr
HALHATATLAN

Köréd kulcsolódtak a maradék napok,
egy évtized mélyéről itt hagyott csodák,
még felkopogtatnak az érzéseken át,
s minden pillanattal szívem versenyt dobog.

Mert nem vagy itt velem, csak rád gondolhatok,
balzsamos arcod létem őriző falán,
hol a tekinteted létező aurám,
mint az ég csillagai, a meteorok.

Az életem szerelmed adta értenem,
változó és változtató a szerelem,
mely hívatlan érkezik, s érint szíven.

Sorsom kardok közti feneketlen katlan,
a veled telített lét visszahozhatatlan,
de léte örök, ha lelkem halhatatlan.

Horváth Sándor — Kaposvár
MEMENTÓ: 2010. október 5.

1.

Csakis a versért írhatok ma verset,
a gondolat-teszt: vörös utálat:
gyilkos iszapja jel: halál memento -
lelkünk égeti az új gyalázat!
Rőt Nap gördül az iszap alkonyatra:
króm felhők ígérnek vörös telet -
Kolontár és Devecser most már tudja,
ki tette sírba itt az életet.
Utak mentén korall fák haldokolnak -
eljött az igazság pillanata:
Trianon szelleme vert közénk tanyát,
s mindent elborít vödös iszapja.

2.

Óh! szörnyű járni ma a lép felett,
hol a rontás gyilkosa lépdél,
ha párák szellemhada hömpölyög,
bőrünkbe mar a lúg keményen.
Most lépteink nyomán halál szökell -
az iszap sziszegve énekel,
óh szörnyű járni ma a lép felett:
félelem foglya az értelem.

3.

Fut az iszapár elől egy kisfiú:
megnyílt a föld és eltűnt az út!
Jaj! tovább-tovább csak futni még,
iszap bugyog amerre lép.
Csillagtalan ma a Hold s az éj,
korall mezőkön a halál lopva jár,
folyós földön bugyog vörös iszapja,
békanyálat bőfög a halotti táj -
Maró lúgot nyel Devecser, Kolontár...

LETAKARVA A TÜKRÖK: EMLÉKEZZÜNK!

Sírszavú költő cincog földszagú dalt.
Bozótba futunk szakadtan
Határkövek alatt haldoklik a csönd:
Jézust kutatja kopjafánk hasztalan

Juhász Gyula (1883-1937)
MESE

Egy világvégi házban
világszép lány lakott,
világ végére néztek
ott mind az ablakok.
Nem járt előtte senki,
nem látott senkit ő,
az Óperencián túl
megállt a vén idő.

A világszép lány
nézte a csillagos eget,
tavasz táján szívében
valami reszketett.

Hajába rózsát tűzött,
valakit várt nagyon,
de csak a csillag
nézett be a kis ablakon.

S a csillag oly közömbös,
hideg és halovány.
S hiába várt örökké
a világszép leány.

Németh István Péter (1960) — Tapolca
GUBBIO

ordas voltam leginkább ordas
mit mondjak az is vagyok
ordas

szamárkóró cirógatott
álmom fölszúrta moha

s csak nem leszek csak lennék kesztyűd kabátkád
hogy holtomtól holtodiglan hordhass

hát
így s nem terelt falkába félelem soha
bár úzdös egyre úzdös
az egyetlen emberi tűzhöz

*Forrás: Németh István Péter: 100 szerelmes vers, MÁS-KOR
KÖNYVEK 13. ISSN 12 16 3988 ISBN 978-963-06-3214-0*

Papp Árpád (1937-2010)
DENOSZTHENÉSZHEZ

Ma már nem töprengsz –
könnyedén ejtesz ki minden
szót.
Tégy vissza a szádba egy-két érdes
[kavicsot:]

Kenyér, Szabadság, Szeretet.
Hadd botoljon meg rajtuk a nyelved –
Dadogni tanulj!

ÉJJEL, OLYMPIÁBAN

Valaki odahajolt hozzád, s te gyufád
apró lángjával kiemeltél,
egyetlen pillanatra,
egy megfeythetetlen arcot
az örökkévaló sötétből

Aszklépiadész (Kr. e. 320-275.)
KÖNYÖRGÉS A KOSZORÚKHOZ

Illatozó koszorúk, ti, ez ajtószárnyra akasztva,
meg ne remegjenek ám könnyem-esőzte fehér
szirmaitok; záporfelhős-szemü mind a szerelmes.
Ám, ha kitárul a szárny és szeretőm jön, a szép,
hullassátok szőke fejére szememnek esőjét,
hadd fürdesse meg őt könnyem, a záporozó!

Fordította © Papp Árpád

Pete László Miklós — Sarkad
TALÁNYOS HOLD

Fenn szikrázó éji sarló,
Égi nagyúr, fényt pazarló,
Dagályt termő ős tudat;
Vándoroknak ő mutatja
Az utat.

Földi élet titkos őre,
Fenn vigyorog nyakra-főre,
Csillagfénnel hegedül,
A sötétnek mindig
Ellene szegül.

HAJNALI HÁRSFAILLAT

A hajnal jókor kelt ma,
Az éj eltűnt tova,
És szent örömmel árad
A hársak illata.

A buszmegálló nemrég
Még sötét és kopár,
S most fényes napvilágnál
Bódít az illatár.

Míg nyári hársfaillat
A szélben úszik el,
Addig még tart az ének,
Addig még élni kell.

A bájos Nyár-Kisasszony
Szent táncát járja ma,
Amerre jár, kíséri
A hársak illata.

A hársfaillat ágyán
Az Élet lépeget,
És így kacagja szembe
A dőre végzetet.

A néma hársfaillat
Zengő szimfónia,
Dalolja, hogy az élet
Meg nem szűnik soha.

**Szirmai Endre (1920) — Kaposvár
FORRADALOM**

Fények nyugtalan surrogása,
aszaló gond, szótlan szájalom;
a szegénység zöldellő penésze
virágzott, hogy sorsuk eleméssze;
így kezdődött a forradalom.

A messzeségre rátérdelt a csend,
a fájdalomra kristálynyugalom;
szerelmes hitünket szívünk dédelgette,
néma ajkunk jogos panaszunk perelte;
így készülődött a forradalom.

A tárnák földobták szívüket,
elámult a gyáva tilalom;
lűktető gyökerek ropogtak,
vágózó méneselek dobogtak;
és közeledett a forradalom.

Csókkal, öleléssel engesztelődött
a sebek mélyén bűvő borzalom;
vigaszból és bizalomból szótte,
hívta, sürgette, hittel előzte
eszmélő jövőnket - a forradalom.

Álmokkal vívódó emberiség,
csodaszülő, győztes hatalom;
dübögj, robogj rakétazúgás,
világölelő szabadulás
szülőanyánk: forradalom.

*Forrás: Szirmai Endre, Nem volt hiába (Versek és versfordítások);
Kaposvár Közgűlés (Örökség, ISSN 1218-7380), Kaposvár 2008.*

**Tábori Maxím (1924) — Kinston (NC - U.S.A.)
ÉLETBÖLCSESSÉG**

Sóvárogyj! Vágyjál! Epekedj!
La Vita Nuova
szellemének mind egyre megy.

**Tolnai Bíró Ábel (1928) — Veszprém
DECEMBER**

Rorátás December bujkál
A kertek alján.
Hó borít utat, tetőt, fát
– Mint hamva a leányorcát –
Fehéren, tisztán.

Csend... Csak a hó ropog alattam.
A táj nyugodtan
Szendereg és sóhaja száll
Havas fővel az Éj után.

Halk szellő suhan.

Hidegen vág a szemembe,
Halkan, nevetve...
És elindul az úton...
Nincs visszaút, nincsen «pardon»...
De hova? Merre?

Dombóvár, 1950. december 1.

SENKI NE KÉRDEZZE

Hogy ki is vagyok?
Senki ne kérdezze,
Mert nem tudom
– higgyétek –, magam se!
Ám szívem mégis mondani akarja:
Tizenötezernek*
Egy szürke magyarja.
És hogy ki leszek?
Elmém is csak sejti.
Megkísérlem
Egyszer tán fellelni.

Dombóvár, 1951. augusztus 23.

* A vers keletkezésekor ennyi lakosa volt Dombóvárnak.

*Forrás: Tolnai Bíró Ábel, Vita Hungarica, Edizione O.L.F.A.
2011, Ferrara (2. Kiadás) ISBN 978-88-905111-4-1
ISSN 2036-2412*

PRÓZA

**Bodosi György (1925) — Pécsely
MÚZEUMI BESZÉLGETÉSEK VII.**

A pannon kocsihajtó

Már most miért dohogsz amiatt, hogy csak ennyi maradt meg róla, ez a vékony lemezecske, amely egy tenyéren elfér? Hannibált, Nagy Sándort idéző korhű ereklje maradt fenn, vagy Szokráteszre, Catóra utaló? Akkor hát inkább adj hálát azért, hogy erről a nevenincs Pannon kocsihajtóról, a quadrigásról ennyi is fennmaradt.

Ahányszor csak kézbe vettem s megcsodáltam a lemezkén lévő jelenetet, Apollont a Napistent, amint a Sol szekerét, a mitikus, az időt jelképező lovakkal hajtja a képzeletbeli égen, szerettem volna szóra bírni a kocsihajtót. Sokáig titkolta, kedve sem volt elmondani hogyan jutott birtokába ez az akkori időkben is ritka ajándéknak számító ereklje. Végre egyszer, amikor már igen sok időt fordítottam arra, hogy rábeszéljem, megajándékozott történetével.

Miután már valamennyi Pannoniában rendezett kocsiversenyen győzedelmesen hajtottam végig a saját lovaimat,- igen, a saját lovaimat,- mert nekem, a birodalomban talán egyetlennek, nem voltak gazdag támogatóim. Carnuntumtól Brigetion és Aquincumon át Sopianaig, majd Sisciát is megjárva Scarbantiáig tucatnyi versenyen győzedelmeskedtem. Sok-sok pénzdíjat kaptam, de könnyelmű fickó voltam s hamar eltapsoltam a jutalmakat. Pannónia legjobb kocsihajtója mégis én voltam, s így kénytelen-kelletlen bár, engem kellett benevezni az ötesztendőnként rendezett

birodalmi versenyre. Valamennyi provinciából, -akkor tizenhat volt éppen,- egy-egy quadrigás indulhatott. Akkoriban Rómában pestisjárvány volt, ezért Veronában, az ottani arénában rendezték meg a versenyt. Sokat nem készültem rá, mert eszembe sem jutott remélni, hogy esetleg megnyerhetem. Tán utolsónak érkeztem a Borostyán utat Scrabantiától Itália felé megjárva.. Csak Emonában és Aquiejában álltam meg kis időre, hogy a saját nevelésű versenycsíkóimat egy kicsit megpihentessem. Utolsónak érkeztem, tizenötödikként, mert a Judeában kitört zavargások miatt az onnét várt versenykocsis nem érkezett meg. A többiek kényelmesebb utakat választva, ki tengeren és folyón, ki a Via Postumia kevésbé megrongálódott kőkövén érkeztek a városba, s volt rá lehetőségük, hogy a verseny színhelyén a nagy arénában trenírozva tapasztalatokat szerezzenek. Amikor bemutattak bennünket, a versenyt megelőző nap a közönségnek, engem fogadtak a leghűvösebben. Többen hujjogtak, fújoltak. Pannonia, különösen, mióta onnan kerültek többen is a császári trónra, nem volt túlságosan kedvelt az itáliai népek között. Ráadásul az quadrigámra festett Silvánus istentől is idegenkedtek. Pedig reméltem, hiszen Veronában születtem valaha, hogy akad még néhány ember, régi barát, akivel egy iskolába jártunk, s együtt lelkesedtünk a közeli Szirmióban egykor élt, a tanítómestereink által nem kedvelt, de általunk leginkább szeretett költő géniusznak, Catullusnak a verseiért.

A sorsolást is az első nap végezték. Négy csoportra osztottak minket. Háromban négy-négy, a negyedikben, a meg nem érkezett Judea kicsihajtó hiányzása miatt csak hárman vettek részt. Sokan sajnálkoztak távolmaradásán, magam is, mert úgy hírlett, hogy az egykor leghíresebb hajtónak, Ben Hurnak a leszármazottja, unokája vagy dédunokája jött volna el.

Az én futamomban, a második előben egy hispán, egy afrikai és egy thesszáliai quadrigás lett az ellenfelem. Pénzes támogatója volt mind a háromnak. A hispán quadrigáján a Hesperidák almáját elorzó Héraklés, az afrikaién egy oroszlán jobbról és egy elefánt balról, díszelgett. A thesszáliai még elrettentőbb ábrák: Medea és más varázslónők – a Gorgó képe is rá volt pingálva. Milyen volt hozzájuk képest az én, egyfelől virágzó, másik felén zöldellő mandulafák alatt üldögélő Silvánusom?

A sorsolásnál szerencsém volt. A hispániaival együtt az első sorba kerültem. Ezzel az egy quadrigással rokonszenveztem csupán. Lovaink istállója egymás mellett volt, s a futamot megelőző éjjel együtt kergettük el azt a fickót, akit, mikor kivertük belőle elárulta, a gonosz thesszáliai bérelt fel, hogy lovainkat megégetve valami mérgező fűvel, azokat versenyképtelenné tegye.

Amikor a gongot megütötték, már nem volt barátság, gyorsan az élre vágtam, a hispániait is megelőzve, s mind a három körön keresztül az élen haladva bejutottam a döntőbe. Második a hispániai lett, ő volt az egyetlen, aki kezet szorított velem s megveregette a vállamat. Még azt is megígérte, hogy segít örködni, hiszen nekem senki segítőm nem volt megakadályozni, hogy a következő éjjel valaki újra a lovaimhoz férközzön.

Ahogy az várható volt, a másik három futam győztesei, a római, a hellén és a gall quadrigások voltak. Közülük is leginkább a római hajtó győzelmére fogadtak legtöbben. Rám szinte ügyet se vetettek, hiába arattam előző nap, meglehetősen biztos győzelmet az előben. Farkasok voltak a római kocsis szekerére festve, a hellén kocsiára Apollon, az egyik főisten. A közönségnek mégis a gall kocsija tetszett a legjobban. Arra meztelen bachánsnőket pingáltak.

A szerencse ezúttal nem kedvezett nekem. A második sorból, ott is a rosszabbik helyről, a külsőről kellett elindulnom. Volt azért annyi bátorság bennem, hogy gyors rajtot véve a gall kocsiját megelőzzem. Ez a verseny az előfutam távjának háromszorosa, azaz kilenc kör volt, s én szinte végig – szegény csíkóimmal együtt – csak azt a port nyelhettem, amit az előttem haladó két quadrigás kocsija felvert. Ezek szinte végig győzködve egymást, közel haladtak. Eleinte csak türelmesen, de később már dühösen csapkodták lovaikat, s ami meg volt engedve, nem csak szidalmazták ellenfelüket, de ostorukkal át-csapkodtak a másik hajtó lovaira s olykor egymásra is. Jókorra előnyre tettek már szert, semmi esélyem sem volt hogy megközelísem és leelőzzem őket, de az utolsó előtti kör kanyarjánál összegabalyodtak. Nem borultak fel, de kisodródtak, s a lovak megtorpantak. Csak néhány pillanat volt, de kihasználva ezt az egyetlen lehetőséget, elébük vágtam, s bár üldözőbe vettem,- s ha néhány stádiumig még eltart a verseny meg is előznek. Csak egyetlen lóhosszal, de megnyertem a versenyt.

Némán, szinte felháborodva fogadták a nézők, bár tudhatták, hogy veronai születésű vagyok, de mégis egy gyűlölt barbár provincia kocsihajtójaként győzedelmeskedtem.

Nem csak a közönség, a versenybírószám sem nyugodott bele egykönnyen a győzelmembe. A római quadrigás tulajdonosa – ő lett volna a győztes, mögöttem másodiknak ő futott be, megóvta a versenyt. Emiatt késtek az eredményhirdetéssel. Egy bizottság érkezett, s tüzetes vizsgálatnak vetették alá kocsimat. Emelgették, latolgatták a súlyát, megvizsgálták a kerekeket, a tengelyét, az alját. Aztán a lovakat. Egyik kancámra rájött a hugyozás. Mintát vettek egy üvegcsébe a hugyból, megszagolgatták, egyikük a nyelvét is beledugta. Egy másik a ló szájához lépett s beleszagolt a leheletébe. Aztán a farkát felemelve a seggébe is. Mind a két lóval megtették ugyanezt. Jó, hogy engem legalább kihagytak ebből a vegzatúrából. Aztán végre kihirdették az eredményt. Koszorút akasztottak a nyakamba, a lovak nyakára is. És átadták a díjakat. Jó sok pénzt, száz aranyat, soha ennyi nem volt a kezemben. No és ezt a veretet, vagyis engem. Persze a jutalompénzekbe is belenyúltak, csak fele részük volt régi aranyból, a többiek jóval kevesebbet értek és Sirmiumba készültek.

Gazdám a Garda tó mellett szeretett volna letelepedni. Veronához és a gyógyvizéről híres Sirmione-hoz közel. Ennyi pénzért egy kisebb villára tán tellett volna neki, de amikor a tiszteletdíj átadása során egyetlen dicsérő szót nem hallott a tömegből, megváltoztatta szándékát.

Visszatért Pannoniába, s közel a Pelsohoz, ebben a tetszését megnyert zárt völgyecskében épített magának házat. Római módra. Fűthető téglapadozattal, fürdővel

s minden kényelemmel felszerelve. Arra is tellett, hogy kis szentélyt rakasson a közelébe, Silvánus istennek szentelve. Jómódban élt, ügyesen gazdálkodott. A versenyzéssel felhagyott, hiszen minden versenyt megnyert már, amire csak benevezett. Egy szenvedélye volt. A isgilláták gyűjtése. Valahányszor kereskedők érkeztek, vásárolt a gyűjteménye számára egy-egy újabb darabot. Velem együtt megmaradt ezekből is néhány, de ezektől ne várd, hogy befejezzék a történetet. Te is jól tudod, minden dicsőségnak vége szakad egyszer.

**Csernák Árpád (1943) – Kaposvár
A PANZIÓ**

Előadás után nem indult haza a busz. Az ügyelő azt mondta, van itt a közelben egy romantikus hely: Kistrév, az ottani – régi kúriából átalakított – panzióban szállásolnak el bennünket.

Milliónyi csillag alatt, gyér fénnel megvilágított poros utakon, kicsi házak között kanyarogtunk, majd szárnyas vaskapu nyílt, és a busz beállt a panzió kertjébe. Leszálláskor megkérdeztem a sofőrt:

– A kabátomat meg a kalapomat a kocsiban hagyhatom?

– Jobb, ha magával viszi – felelt egy ásitást elnyomva. A portán dulakodás, lökdösődés, hogy ki kapjon hamarabb kulcsot, ki jobb szobát. Nagy gumikarikákban rézzel kivert számok, azokon lógtak – rövid láncokon – a kulcsok. Nyilvánvalónak tartottam, hogy itt mindenkinek pontosan megvan a helye; fölösleges tolakodni. Utolsó-nak maradtam. Kérem a szállodaportást:

– A többi emeleten nincs hely?

– Tele vagyunk – feleli –, csak a harmadik volt az önök számára fenntartva.

– A kulcs?

– Már elvitte a szobatársa.

A harmadik emeleten folytatódik a helyezkedés; ajtók nyílnak és csapódnak. A réseken át látom, hogy már mindegyik szoba foglalt. Végül az egyik pótágyon kapok helyet.

Rövid ideig, de – a kimerültségtől – mélyen aludtam, s így viszonylag korán és frissen ébredtem. Gondoltam, körülnézek Kistréven, ha már itt vagyunk: miféle falucska ez?

Nagy meglepetésemre a kijáratnál egyenruhás, fegyveres örök fogadtak, és tudatták velem, hogy a közelben katonai kiképző tábor van, s a mostani hadgyakorlat miatt – sajnos – nem lehet elhagyni az épületet. Természetesen – mondták udvariasan – tudják és méltányolni fogják, hogy mi művészek vagyunk, és ennek megfelelő bánásmódban lesz részünk, dehát a hadgyakorlat az hadgyakorlat, a parancs az parancs.

Gondoltam – ha már ki nem mehetek –, legalább körülnézek az épületben, de az első emeleti folyosó végén egy fehérköpenyes úr az utamat állta, és közölte, hogy arra – felsőbb utasítás hiányában – nem lehet menni. – Miért? – hangzott tömör, ám annál több döbbenetet kifejező kérdésem.

– Hogy is mondjam – kezdte szemlesütve a fehérköpenyes – az épület másik szárnyában ideg- és elmeosztály van, egyszóval: diliház – zárta le hirtelen a témát és kurtán elmosolyodott.

Mi mást tehettem: visszamentem a szobába, és hallgattam szobatársaim hortyogását. Olvasni próbáltam, de nem ment. Ruhástól hanyattvágtam magam az ágyon, és a plafont bámultam.

Kisvártatva kolomp csörömpölt, mire szobatársaim felébredtek, kipattantak az ágyból; mosakodni és öltözni kezdtek. Micsoda érdekes reflexek – gondoltam –, megszólal egy kolomp, és azonnal kiugrik mindenki az ágyból, mintha az idomításnak lennének intézményes jelei, és mindannyiunkban ott szunnyadna a rabszolga.

Kiderült, hogy a kolomp reggelihez invitál bennünket az alagsorban levő ebédlőbe. Szürke cementlapokkal kirakott hodály. Kis ablakon adták ki a reggelit, ami langyos tea, egy szelet kenyér és egy kockasajt volt.

Mi mást tehetne egy komédiás egy idegen faluban, egy panzióban, ahonnan nem lehet kimenni, előadásra várva – mert akkor még úgy tudtuk: este előadás lesz –, zslugázik. Ha nincs partner, pasziánszozik, ha van, ultizik, römizik vagy pókerezik. Asztaltársaimmal – Tassal és Hubával – a póker mellett döntöttünk. Kerestünk egy nyugodt helyet – a harmadik emeleti klubhelyiségben –, és elkezdtünk játszani. Órákon át vertük a blattot; gusztáltunk, blöfföltünk; hol egyikünk, hol másikunk előtt volt nagy halom pénz; néha ötszázat hívtunk semmire, máskor meg eldobtunk egy pókert, mert nem volt rá „vevő”.

Ebédre is kolompszó hívott. Megettük a rántottlevest és a tarhonyás krumplit, aztán folytattuk a partit. Ezt nem lehet „csak úgy” abbahagyni. Délután öt óra felé járt, kint szürkült, egyébként egész nap esett, és durrogtak a fegyverek. Épp meg akartam szólalni, hogy „na, fiúk, állapodjunk meg még egy fél órában, aztán hagyjuk abba; kicsit pihenjünk, készüljünk az előadásra” – amikor belépett Buda, az ügyelő, és közölte, hogy az előadás elmarad, talán majd holnap megtarthatjuk.

– Tehát egyelőre maradunk? – kérdezte Huba.

– Igen – hangzott a válasz.

– És miért marad el az előadás?

– Miért? Miért? Hát a hadgyakorlat miatt! – mondta az ügyelő oktatólag, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga lenne, és ennyit már igazán tudhatnánk és megérthetnénk a világ dolgaiból, ha nem ilyen ostobasággal foglalkoznánk, mint a kártya. Huba még azt a „pimasz” megjegyzést is megengedte magának: „ha ez a baromság fontosabb, mint az előadás, akkor legalább indulnánk máris haza”. Az ügyelő rosszállóan nézett rá, enyhén megcsóválta a fejét, majd távozott.

Folytattuk a partit. A pókert napokon át lehet egyfolytában játszani, s ha már nem bírjuk ülve, lehet állva, akár féllábon is, kimondva, hogy „most már tényleg az utolsó kör, tízes alapon”. Nekem éppen két pár volt a kezemben, és „gusztáltam” az ötödik lapot, amikor belépett egy egyenruhás egyén, és felszólított bennünket, hogy vonuljunk ki a folyosóra. Láttuk: nincs mese, indulni kell.

– Feltett karokkal! – üvöltötte az egyenruhás, és – különös módon – egyszerre mind a hárman a magasba löktük a karunkat.

A folyosón sorba állított bennünket, majd megkérdezte: „Kinek nem tetszik önök közül a hadgyakorlat?” – Tud-

tuk, hogy egyikünknek sem tetszik, azt is tudtuk, mire céloz, azt is, hogy kitől tudja; mit vár tőlünk, de nem szoltunk egy szót sem. Azon törtem a fejem: vajon mi lehet az ötödik lapom, és hogy Tasnak több van-e a kezében két párnál?

– Rendben van – mondta az egyenruhás –, ha nem hajlandók megmondani, majd én kitalálom. Mutassák a lapokat! – parancsolt ránk. Megmutattuk. Nekem maradt a két párom, nem jött be a full, Tasnak is – jól sejtettem – két párja volt, míg Hubának egy lyukas sora; vagyis semmije.

– Maga velem jön! – mondta a vitéz.

Huba – zavarában – először a zsebébe akarta gyűrni a kártyát, aztán meggondolta magát, és kissé ügyefogyott mozdulattal a markomba nyomta.

– Nyertél – mondta, s elment a katonával.

Ketten maradtunk a folyosón, a neonfényben.

– Mit csináljunk? – kérdeztem.

– Mindegy, csak ne gondolkozzunk – mondta.

– Láttam rehasztalt itt a klubban. Ne próbálkozzunk meg azzal?

– Te mernél?

– Miért ne mernék?

– Ilyen időkben?

– Milyen időkben? Miért, mi van most? – értetlenkedtem.

– Mit gondolsz: őt hova vitték? – bökött fejével abba az irányba, amerre lyukas-sorú társunk távozott.

– Ugyan már! Csak nem képzeled? – játszottam tovább a struccot.

– Mit nem képzelsz? – kérdezte.

– Hát mit képzelsz?!

Feltételezéseit ki-ki magában hordozva, szótlanul balagtunk a klubba. Megfogtuk a dákókat, löktünk is egy párat a golyókon, de olyan ijesztően koccantak a csöndben, a zizegő neonfényben, hogy abbahagytuk. Tas a rehasztal zöld posztójára vágta a dákót.

– Kurva élet! – mondta.

Ehhez nem volt mit hozzátennem. Darab ideig még üldögéltünk az asztal mellett, bambán rakosgattuk a kártyalapokat, aztán eljött a lefekvés ideje.

– Majd a reggelinél találkozunk – mondtam, és ki-ki elindult a saját szobája felé.

Benyitottam. Sötét volt és csend. Először arra gondoltam: már alszanak a többiek. Füleltem, de nem hallottam semmi szuszogást. Felkattintottam a villanyt: az egyik ágy üres volt, a másikon, a paplan tetején, csíkos pizsamában Kend feküdt, furcsa pózban; teste hátrahanyatlott, két lába a padlón, az arca sápadt, a szája nyitva. Közelebb hajoltam hozzá; nem lélegzett. S akkor észrevettem az éjjeliszekrényén az üres tartylos üvegcséket. Azonnal kihátráltam a szobából, és orvosért rohantam, de az már csak a halál beálltát tudta megállapítani. Kint sortűz dördült. Dehát – Istenem – hadgyakorlat volt.

Miután elvitték Kend holttestét, az ágyba bújtam, és erőltettem az olvasást. Inkább minden sort elolvastam ötször, csak ne kelljen másra gondolnom. Végre elálmosodtam, és letettem a könyvet. Mit letettem? Szinte kiesett a kezemből.

Álmomban előadás volt. Engem boncasztalon betoltak; ott feküdtem felvágva, kilógó belsősegeimmel, míg kollégám beszélt, sokat beszélt. Nekem volt nagyobb sikerem. Előadás után sokan jöttek gratulálni. Én röhögve

ugráltam a boncasztalon, és azt kiabáltam: élek! élek! – és töröltem magamról a festéket.

Csuromvizesen ébredtem a kolompszóra. Felültem, és azonnal észrevettem: Ond sem aludt itt, érintetlen az ágya. Gyorsan megmosakodtam, felöltöztem, és kiléptem a folyosóra. Már többen ott álldogáltak a falak mentén. Tétován elindultam a lépcsőház felé, hogy menjek reggelizni, aztán – noha senki nem mondta, de a tekintetekből, magatartásformákból, gyámoltalan gesztusokból nyilvánvalóvá vált, hogy ezt kell tennem – én is szépen odaálltam a falhoz, a többiek közé. Mellettem frissen borotvált arcú középkorú férfi állt. Nagyon ismerősnek tűnt. Ő is vizslatva nézett, aztán – szinte egyszerre – felismertük egymást. Festő volt az illető; tíz-tizenöt évvel ezelőtt többször találkoztunk és beszélgettünk különböző kiállítások megnyitóin. Még a is beugrott: Elődnek hívták.

– Te is itt...? – kezdtem a kérdést.

– A negyediken – vágott közbe lázasan –, ott vannak a képzőművészek.

– Hogy-hogy ott vannak a képzőművészek? – kérdeztem már-már megzavarodva, kissé, nyilván, éles hangon, mert a festő ujját csitítólág szája elé téve próbálta suttogva megmagyarázni:

– Az elsők vannak a filozófusok, teológusok, a másodikon az írók, költők, a harmadikon ti, a negyediken mi.

– Dehát... – kezdtem habozva, most már erős önvádat érezve struccpolitikám és a pókerparti miatt – ... ez egy isten háta mögötti hely...

– Éppen ez az! – mondta Előd. Ha lehet, még halkabban, de hallatlan belső erővel, szemöldökét magasra emelve. Úgy láttam, lehet persze, hogy csak képzelődtem, szemében örült fény villant.

– Nem volt neked azelőtt szakállad? – kérdeztem.

– De. Ma reggel vágta le...

Bővebb magyarázatra nem volt lehetősége, mert a lépcsőház felől kemény léptek közeledtek, és ő riadt tekintettel elhallgatott s a hang irányába fordult. Lehorgaszott fejjel, elgondolkodva álltam. Eszembe jutott régi álmodozásaim tárgya: egy kastély, ahol hasonló elveket valló emberek élnek és dolgoznak, ahol a szelídség és a szeretet uralkodik. Kiállítótermek, könyvtár, kis pódium, teázó, halk zene; a kertben szelíd állatok a zöld gyepon, a dús lombú fák alatt...

Csizmás lábak vonultak előttem.

– Hátra arc! – hallatszott, és mindannyian a fal felé fordultunk.

Néhány embert kiemeltek a sorból.

– Maguk velünk jönnek! A többiek mehetnek reggelizni! – csattogtak az utasítások.

Távolodó léptek. Épp megfordultam volna, amikor egy kéz érintette a vállamat. Kissé összerendeztem, és kérdően néztem a kéz tulajdonosára. Nagy megdöbbenést – de egyben megnyugvást – jelentett számomra, hogy a sógoromra ismertem. Halványan elmosolyodott – szemében biztatás –, majd ő is a többiek után sietett. Arra a pontra néztem, ahol az imént Előd állt; most nem volt ott senki.

Tassal együtt indultunk az alagsorba. Némán lépkedett mellettem. Néha egymásra tévedt a tekintetünk; zavart csodálkozást láttam a szemében és még valamit: hogy vigyáznunk kell egymásra. Körülnéztünk a teremben – nagyon kevés kollégát láttunk; Tétény alkoholtól felpuffadt arca tűnt fel egy pillanatra. Leültünk.

– Itt aligha lesz már előadás – mondta Tas.
 – Dehát hova viszik őket?
 – Lehet, hogy a szobájukban maradtak.
 – Kend...
 – Tudom – vágott közbe Tas. Szemlétemást nem akart erről beszélni.
 – De Ond sem aludt a szobájában.
 – Hát akkor hol?
 – Ki tudja? Lehet, hogy hazaengedték.
 – Nem kéne megkérdezni?
 – Kitől?
 – Hát... a szállodaportástól... vagy Budától.
 Így beszélgettünk; fontolgattuk az esélyeket, közben szürcsölgettük az ízetlen, langyos teát. Tekintetemmel megkerestem Budát; idegenek ültek az asztalánál.
 – Te ismered azokat, akikkel együtt ül?
 – Nem.
 – Én sem.
 – Idehívhatnánk.
 – Ne menjünk együtt? – kérdeztem.
 – Ugyan! – húzta el a száját Tas – Jó, hogy nem mindjárt egy egész küldöttség! – és már fel is állt, odament Budáék asztalához.
 Nem tudom mit mondhatott, de az ügyelő készségesen felállt, és együtt jöttek vissza.
 – Nyugi, fiúk! – mondta, le sem ülve. – Semmi ok izgalomra. Folyik a hadgyakorlat. A biztonság érdekében nem engednek ki senkit addig, amíg nem vizsgálják meg az ügyét. Van, akit hazaengednek, van, akit kivisznek a lőtérre, van, aki átkerül az épület jobb szárnyába...
 – És Ond? – kérdezte Tas.
 – A barátotok volt? – kérdezett vissza Buda.
 – Nem kifejezetten, csak...
 – Hát akkor?! – vágott közbe az ügyelő élesen, vitát nem tűrő hangon, mintegy jelezve: jobb lesz, ha nem faggatódzunk.
 – De előadás már nem lesz? – próbáltam másra terelni a szót.
 – Egyelőre nem – mondta Buda, és visszatért az asztalához.
 Az ebédnél már nem láttam Tast. Szédülés és hányinger fogott el. Bekanalaztam remegő gyomromba a nemtudommilyen levest; közben azt figyeltem, amint Tétény megpróbál felállni az asztalától, de megtántorodik, és az edényekkel együtt magára rántva aszalterítőt, elzuhan. Nem tudom, hol szerezhette alkoholt, de szemlétemást részeg volt. Az asztalba kapaszkodva felállt, törni-zúzni kezdett és trágárul ordította. Két markos legény termett mellette, lefogta és kivitte a helyiségből.
 A második fogásból már egyáltalán nem bírtam enni. Bezárkóztam a szobámba, és Kurt Vonnegut: Utópia 14. című regényét olvastam: „Bonyolult fejszámolást végzett: mennyi a megtakarított pénze, mit érnek a kötvényei, a háza, a kocsik, és azon tűnődött, elegendő-e mindez ahhoz, hogy egyszerűen kilépjen, és ne legyen többé semmilyen hitrendszer vagy történelmi szeszély eszköze, ami pokollá teszi az ember életét. Csendesesen élni egy útszéli házban...” Nem nyugtatott meg.
 Letettem a könyvet, és az ablakhoz léptem. Az ablakon rács. Ezt se vettem eddig észre. A rács mögött – illetve a rácson túl – kócos, őszi kert. Szélben hajladozó, mit sem tudó bokrok és fák; kavargó sárga és vörös. De

mintha a kép minden egyes kis „mozaiklapocskáját” kékesszürke füst- vagy ködkeretbe foglalták volna. Szét hullott a kép darabokra, majd ismét összeállt. Szédültem, fájt a fejem. Bevettem egy ridolt és egy antineuralgicát. Éppen vizet ittam, amikor kopogtattak. Önkéntelenül összerementem, a vizespoharat a mosdó porcelánperemére tettem, aztán kinyitottam az ajtót: a sógorom állt ott.
 – Bejöhetek? – kérdezte mosolyogva.
 – Persze, persze – mondtam megkönnyebbülve –, gye-re csak beljebb, foglalj helyet... – Udvariaskodásomnak nem sok értelme volt, mert ahogy kinyitottam az ajtót, beljebb jött, viszont szívélyes invitálásom ellenére sem foglalt helyet.
 – Nincs sok időm – mondta katonásan, halkan hadarva.
 – Nehéz helyzetben vagyunk; segíteni szeretnék. Rutinvizsgálatok, igazoltatások folynak. Belenéztem a papírajdaiba; hát annak alapján nem sok jót várhatnánk. Erről nem beszélhetek bővebben. Itt-tartózkodásom is szabályellenes. Viszont azt el tudnám intézni, hogy átkerülj a jobbszárnyra... már úgy értem az épület jobb oldali...
 – Értem, értem – vágtam közbe, mert láttam, hogy kínban van.
 – Az mégiscsak jobb lenne. Időt nyernél...
 – Kösz – mondtam. – Igen, azt hiszem, igazad van: jobb lenne.
 Kezet fogtunk, halványan elmosolyodott, és halkan kilépett az ajtón.
 Időt nyerni. Igen, most ez a legfontosabb: túlélni mindenáron. Nehezen és sokára aludtam el. Nem csak az antineuralgica, nem csak az idegállapotom, de a lövések, robbanások zaja sem hagyott megnyugodni. Aztán – lassan – hatni kezdett a ridol: oldódott bennem a feszültség, a görcs; fejemet, nyakamat végre sikerült olyan helyzetbe hozni, hogy azt érezzem: semmi nem fontos, csak a lét; lassan merülök, fejem, testem elnehezül, a párna és az álmok melegébe süpped. Álmomban Kenddel sétáltam egy idegen városban, gyönyörű, de teljesen üres téren. Biztatott, de nagyon kétes értékű volt ez a biztatás; nem lehetett pontosan érteni, hogy az itteni vagy az ottani életre biztat; hogy azt mondja: éljek, mert még van miért, vagy azt: minél előbb haljak meg, mert odaát jobb. A templom falán ez az idegen nyelvű – hiányos, kopott – felirat volt olvasható:
 Hwent sa ijeaf hat god de wrald hawn.....

 Net fordjerre mar it ivige libben hawwe mei *
 Ismét kolompszóra ébredtem, de most nem volt bennem semmi szorongás, félelem. Kipattantam az ágyból; mosakodás, öltözködés, sorakozó. Idősebb egyenruhás úr lépett hozzám, és nekem címzett, zárt borítékot nyújtott át. Vezényszavak, nyikorgó csizmák, csattogó, távolodó lépések.
 Amikor egyedül maradtam, kibontottam a levelet. Ez állt benne: „Kérjük, szíveskedjék átfáradni épületünk jobb oldali szárnyába.”
 Rendkívüli nyugalom, bizalom és önbizalom szállt meg. Füttyörészve csomagoltam össze, még játékos kedvem is visszatért, amikor közeledtem az öreg panzió számomra kijelölt lakosztályához, elhatároztam, hogy a főápolót „Hyppolit”-nak fogom szólítani, és elképzeltem, amint kecses bájjal, a levegőben nyolcast leírva átlendí-

tem kalapomat az ő fejére, majd felöltöttem – néhány könnyed, szellemes szó kíséretében – a karjára dobom. Megérkeztem a kopott, háromméteres szárnyasajtóhoz. Bőrröndjeimet magam mellé tettem, és – noha a mellkasomban baljós dörömbölést éreztem – kissé kihúztam magam, arcomra az alkalomhoz illő fensőbbiséges mosolyt kényszerítettem. Jobb kezem mutatóujjának második ujjpercével hármat koppintottam az ajtón. Semmi. Megismétltem a kopogást, valamivel gyorsabban, erősebben és ingerültebben. Csend. Csak a nyirkos lépcsőház visszhangozta sortűzként kopogásomat. Kivártam, majd öklömmel dörömbölni kezdtem a dohányszínű ajtón. Arcomról leszáradt a mosoly, és a hűvös tisztaság helyett az izzadság megalázó ragacsát éreztem a bőrrönmön. A hosszú, merev kabát alatt kiegyenesített csontvázam izületeimnél megroggyant, vállam előrehullott, fejem oldalra billent; nyoma sem volt annak a könnyed magabiztosságnak, amit a lépcsőházban éreztem. Egyre dühödtebben vertem az ajtót, már két ököllel. Csozogó lépteket hallottam, majd kulcs fordult a zárban kétszer egymás után. Próbáltam visszaállni a szépreményű starthoz, de már tudtam: terveim romokban. Megemltem bőrröndjeimet, és picit vártam; hátha a „lakáj” beenged, aztán – mivel láttam, hogy ez nem történik meg – könyökömmel lenyomtam a rézkilincset, és belöktem az ajtót. Futólépésben távolodó alakot láttam a szürke fényben, papucsának klaffogását hallottam, és amikor torkomszakadtából utána üvöltöttem, hogy: Hyppolit!, a hosszú folyosó végén egy távoli ajtót bevágva maga mögött, eltűnt.

Ott álltam az enyhén dohszagú előszobában, kabátban és kalapban, bőrröndjeimmal; néztem a végeláthatatlan, egymásba nyíló szárnyasajtó-sort, a hajnali fényben kóválygó porszemeket, és a hazug – vagy csak gyermeteg? – tervek utolsó merevsége is kioldódott belőlem. Poros kalapomat és kutyaszőrös kabátomat a fogasra akasztottam. A folyosó egyik oldalán kisebb ajtók sora; elindultam a legközelebbi felé.

Benyitottam. A homályos kis szobában, az egyik ágyon, a fal felé fordulva, görcsös kupacban egy ember aludt. Leültem a másik ágy szélére, és hallgattam az alvó hortyogását, de mivel ezt nehezen tűröm, hamarosan felálltam. Kiléptem a folyosóra, és tovább mentem. Bebenyitottam a szobákba. Láttam, hogy mindenütt alsznak. Az egyik ráccsal körülzárt ágyban Tétény feküdt elnyúlva, lila arccal.

A folyosó végén ismerős ajtót pillantottam meg; anyámék lakásának az ajtaját. Az általában két helyen is többszörösen kulcsra zárt ajtó – meglepetésemre – most résnyire nyitva volt. Beléptem. A lakás teljesen üres: eltűntek a régi, ütött-kopott bútorok, a porcelán csetreszekkel telerámolt vitrin, a rongyos perzsaszőnyegek, csak apám nagy íróasztala állt ferdén az egyik sarokban, a fényesre vikselt parkettán. Leültem mellé, rákönyököltem, és az állam két öklömre támasztottam; éreztem, ahogy arcomon végigcsorognak a könnyek.

* „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki benne hisz, el ne vesszen, hanem örökké éljen.” (János 3/16; frízül)

A szerző homonim című, kétnyelvű – magyar-angol – c. novelláskötetéből, amelyet a színész-író küldött be. (Ld. A „Könyvespolc” c. rovatot.)

Elbert Anita (1985) – Székesfehérvár

HALÁLHARANG

Halad az erőmű, halál ad neki gátat, ömlik a vörös tenger iszapos pakolással. Nyomában minden megolvad, s kiéget embert, állatot mind egy szálig. Mintha halált kaszálna haláltáborban nyugvó, üszkös tekintete a mának, ömlik a vörös iszap, akár a vér, ha egyszer megfognám habját mérges útjának, hajh, de boldog lennék. A hagyományt nyom nélkül hagyom, nem pengetek már érte hűrt, harang nem szól már halk hallgatóságnak, csak a hangadóknak. A hajnal kinyújtja fénykezeit, vöröslik tőle a fényhatár, ez mégsem éget, csak nyugovóra int, s energiát ad. Elhajlik kezemben a pálcá, mert nem uralkodni jöttem erre a világra. S a halkulás szülőtteként a csendet remélem hallhatatlannak. Kánaánban sem volt oly szép az élet, mint itt, ahol vagyok, mert a szépség nem helyhez igazítandó, hanem az emberi szívekhez. Minden szép, amire szeretettel nézünk. S ilyenkor még a csúnya is megszépül. Mindent vöröslő iszap borít, ami önmagában csúnya, ám szeretettel még ez is megszépül. A timföldes Magyarország rögein sétál a szerencsétlenség, de van még erő talpraállni benne, mert halálhörgést követ majd nevetés, s a halandzsa beszédek helyett lélekre kell hatni, emberek! A horgonyt kidobtam. Egy szó elindíthatja a lavinát, mely bátorsággal megszerzett tudást feltételez. Mindig a hajtást nehéz megfogni, mely kicsúszik az ember kezéből, a gyökeret kiszedni már könnyebb. A legtöbb állam ezt teszi, alapjában bontja fel a kapcsolatait a szegény emberekkel, holott ha csak a hajtást törné le, még élhetne az ember. Korábban máglyára küldték az embereket, ma egy új intézmény áll fenn, a munkanélküliség. Harsonát hallok, itt a vég...

...kél a hajnali nevetés. Hallójáratomba gyűjtök tücskét, békát, bogarat, ne halljam a külvilág zaját. Halászbárka nevű szót húztam ki a pakliból, emlékeztem arra, hogy mennyi halat fogtak ki ódon halászok. Magam is halakat fogok ki a szövegemből, szavakat, melyek hol hörögnek, hol újjászületnek bennem. Deres halántékon egy hajszál kilógott a többi közül, bekunkorodott, s egy háromszögbe rendezte el magát. Halódik a világ. Halotti maszkot viselnek az emberek, rizsporosát, ugyanis mindenki magában hordja saját halálát. Nyögnek a halvaszületettek, hidat tartanak ők szó és gondolat között. Ők kis angyalkák, kik azért fogannak meg, hogy meghalhassanak. Különös értékelése a teremtésnek. A karma rengeteg formát ölthet. Meg kell őrizni ugyanis az egyensúlyt test, lélek és szellem között. Hajdanán homokórával mérték a párbajok idejét, s mikor a homok kicsordult, ádáz küzdelmet folytattak. A haldoklás művészete a homokóra. Az idő a halál. Amikor megtanul az ember időnélküliségben élni, rájön, hogy létezik egy másik világ, és a párhuzamos dimenziók. El sem tudja képzelni az ember, hogy az univerzum végtelen. Most hatvan–hetven évig él az ember, ám néhány évszázad múltán már csak tíz éves koráig. És ez nem lehetetlenség, ugyanis pár ezer évvel ezelőtt nyolcszáz évig éltek az emberek. Ma már szinte hihetetlen ez a nyolcszáz év, holott egyes dimenziókban akár több ezer éves is lehet az ember. Sokan magukra is használni tudják az alkímiát, így életidejük a mai világban is

négyszáz év, mint azt Saint-Germain grófnál is látnivaló. A lényeg sosem az idő mennyisége, hanem annak minősége. Sokan nyolcvan évesen hunynak el, mégsem tanultak semmi spirituálisat a világban. S csak haláluk után döbbennek arra rá, hogy az idejövételük oka a tanulás és a tanítás. Másnak elég huszónöt év, s mindent megtett, amiért jött. Előre nincs megtervezve az élet, mindent az ember alakít. Zúgnak a harangok...

...halálos ütés érte a koponyát. S kiszállt belőle a hang, az utolsó. Ennek hanglejtése egészen más, fenségesebb, mint akármelyik szó kiejtése. Haláltáncot járnak a csontvázak, ide-oda dülöngélnék, ropognak végtagjaik. Sokan még csontvázként is bitorolni akarják az anyagi javakat. Harmat hullott le a koporsókra. A haláltáborokban tömegsírok jelzik a hollóidőt. Mint a hajóhinta, olyan a világ, egyik elem szorítani akarja a másikat, s itt minden determinált. A hold halk mosolyát még lebecsüli a földre, majd vöröslő fénnel elbúcsúzott a mindenkori téridőtől. Hallgat odabenn a hang, már nem gondol ember semmire, csak lakozik a létben. Az illúzióktól megszabadult. Hálától könnyes szemekkel áll az ember Isten elé, s naponta megannyiszor áldja a nevét. A halálhó lehullott. Embertömegek választják az elmenetelt. A tömeg pusztul. A minőség marad. Hamvakban porlad a barátság, eltűnt a bizalom, atomizálódott az emberiség. De a halálharang ott marad a határon, s hirdeti, arany betűkkel közeleg az utolsó csönd, melyet átsző halkan a sors üzenete, iszkol benne szenvedés, az életben, megszólaltatásában, hanggá alakítva a világot.

CSONTSZÍV

A csillag magasán járt az égen, életem jele, melyet fényből képzelek bele a szívembe. Sok a csacsogás a pincék hús ölében, pletykálnak a szegény népek. Még nem ismerik a csendet. Lámpással mentek le a pincébe, de olajat bele nem vettek, így rövid időn belül a koromfekete árnyékukat sem látták. Tapogatózni kezdtek, s keresték erre a helyzetre a megfelelő szót. Volt köztük a francba, a fenébe, hogy járhattunk így, és még ezeknél cifrábbak is. A csendet azonban egyikük sem választotta. Miképpen az égő csipkebokor is lángolt, de hamuvá nem porladt, úgy az emberek is „láttak” fény nélkül, ugyanis kitapogatták a repedéseket, és lábaikkal kirugdosták a lépcsőfokokat is. A tapintás itt életeket mentett meg. Egyszer, még a háborúk előtt egy öregember nem vitt magával gyufát, s lement a borospincébe, ahol a CO₂ fulladásos halált okozott. Azóta minden ismerős gyertyával megy le a pincébe. A hétköznapiakban kissé felfűjt, szürke események zajlanak. Történt azonban egyszer, hogy egy bíbor szövetbe csomagolva megtaláltak egy csecsemőcsontvázat. Fenn a hegyekben, jégbe csomagolva maradt fent a lelet. A régészek természetesen felolvastották a tetemet, és csodaként ítélték meg az esetet. A szövet nem bomlott szét, s rajta hímezve van: „minden, mit akartok, megadatik néktek”. A száját buborékos hang hagyja el. Ugyanis a hangnak is van háttere, az az éteri nyom, amit a levegőben hagy. Nevezhető árnyéknak is. A visszhang azonban nemcsak ismétlés, hanem művészet is. – **Egy csengőszó szakította meg a gondolatmenetemet.** – *A postás volt az. Sürgőnyt hozott az USA-ból.*

Azonnan Orlando-ba kellett utaznom. Ugyanis gyógyító szavaimmal egy haldoklót kellett megsegítenem. Már ott jártam, hogy indulok, de egy hang mondta bennem, hogy megállj. Visszamentem a házba, s akkor döbbsentem rá, hogy otthon maradtak a repülőjegyek. Nagy csattanást hallottam a házból. Cserepek estek le a tetőről. Éppen megúsztam a balesetet. Útközben kissé idegesen vezettem, s az volt a fejemben, hogy mindent elpakoltam–e. De egy pillanat sűrítése alatt a reptérre érkeztem. S mikor odaértem Orlando-ba a beteghez, az egy pillanat alatt férfiből nővé változott. Ilyen eset milliárdból, ha eggyel végbemegy. De akkor még sokat mondtam. A csuklyát fejemre tettem, s dúdolni kezdtem a kelta rigmusokat. Látom ám, hogy a páciens egyre magasabbra emelkedik a plafon felé. Gondoltam, kissé csendben maradok, nehogy a plafonnak ütközzön. Tragikomikus is lehetett volna az eset. Természetesen le tudtam hozni az ágyára, és nem történt baleset. Majd oly fel volt dobódva a beteg, hogy azt gondoltam magamban, magamat is kezelhetném ekként. De a szó bennszakadt. Nem várhattam tovább, mert ment vissza a repülőgépe <szószakadás>,...

A régészeti leletet még a felolvasztás utáni tizedik évben sem érte rothadás. Csomót kötöttek a szövetre, mint az inkák, akik csomókból olvasták ki történelmüket. Mint a szivacs, olyan az emberek agya, hogyha a téma a pornográfia. Számokat nem tudni, de az bizonyos, hogy az embereknek igen szűk érdeklődési területeik vannak. A szem a szív tapogatószerve. Aki mélyen belenéz a másik szemébe, az, akár a röntgen lefényképezi a másik lelkét. Gyémánt a szív, gyöngy a szem. Göröngyök az utak. Háromszögekben virít a gyógynövény. A sorsot pedig gyűrű pecsételi meg. Erzelem nélkül élnek az emberek. A ráció mára már közsívvé teszi az embereket <szövegromlás> hegyesszögben hazafelé. Otthon melegség árasztotta el szívemet, szívérvány színben pompáztak a sziklák lelkemben. SZENT SZÉKÉRBEN UTAZTAM GONDOLATBAN, MÍG EL NEM ÉRTEM A LEFAGYASZTOTT GYERMEKET, KINEK A CSONTJAI TÍZ ÉV ALATT SEMMIT SEM VÁLTOZTAK. SZIGETRE VÁGYTAM EKKOR GONDOLATBAN, HOL NEM SZÁNT AZ EMBER SZÓT, S A VÍZ KÖRBEÖLELI, AKÁR EGY VÖRÖS PALÁST. A szkarabeusz bogarak ganéj helyett szemet hordoznak, mely a ki nem mondott szót is megalapozza. Rombuszt formáltak a széndarabok. Gondolataimat szőttem, mikor elmerengtem azon, a csontszívem vállain ring a lelkem, élő hangok eldobognak azon, rá szövetet teríték, s a véres lenyomatot szövegembe másolom. Átüt rajta a vér, s marad a tiszta, pusztá lég. Fényt és levegőt kér a büszke lélek, e kettő nélkül az ember holt anyag. S vesszenek a gyomorizú gondolatok! Felpробáltam életemet, szűk volt, mint a kanyonok, de utólag visszatekintve, bírtam. Mígnem elfújta a szél életemet, szívem azonban csontos, mint a szikla, s égi szemeimmel fentről bámulom az embereket, miként végzik véres komolysággal játszi életüket.

**Sztányi György (1941) — Gödöllő
SZÓRÓS GYEREKEIM–XVI.**

Pontosan két hét múlva megelé-
geltem ezt, kocsiba szálltam, és orvoshoz mentem.

Hiába mond-tam a röntgenező asszisztens hölgynek, hogy én nem fekszem a gépre, végül kénytelen voltam. Az első pillanatban azt hittem, a fájdalomtól fölrepülök a mennyezetig, de rövid idő múlva feltűnt, hogy sima fa és üveg ágyon feküdni az elmúlt két hét legjobb időtöltése.

Annyit sugároztak, hogy lassan olvasni lehetett a bennem felgyűlt sugarak fényénél, végül mind a tizenyolc felvétellel ismét az orvosnál ültem, és az ülés már alig fájt.

Mikor volt autóbalesete?, kérdezte szigorúan. Napra pontosan tudtam, megmondtam. Azóta? Azóta nem volt. Ne tessék mondani, elégedetlenkedett az orvos, itt a törés a medencéjén. Ha nem érti meg elsőre, hogy estem, ennek hiába magyaráznék napestig. Nem volt autóbalesetem azóta, hogy egy túlméretezett japán mentőautó rám préselte a karosszéjiát. Jobb mondanivaló híján vállat vont. Az alsó öt csigolyája egészen szét van csúszva, közölte. Sőt, az ötödik másfél centivel beljebb van, mint a többi. Meg kell műteni.

Nem kell, mondtam, már láttam olyan embert, aki nem tudott gerincműtét után lábra állni. Az véletlen, neheztelt az orvos. Sietve megírt egy cédulát. Ezzel a beutalóval tessék átmenni a reumára, onnan tudják beutalni a kórházba.

Dehogy megyek, döntöttem el, és otthon elmeséltem Bernátnak és Gidának, hogy mit akar az orvos. Az öreg ráfeküdt a lábfejemre, hogy ő velem van, Gida pedig igyekezett okos képet vágni, hátha akkor megérti, mi az a reuma. Bernát azonban már nem szorult erre a magyarázatra.

*

Gida ekkoriban már belakta az eredetileg Bencének, később Abának rendelt kanapét. Különben is rövid szőrű lévén kopasznak minősült, és az ilyen nem alhat kint a mínusz 20 fok alatti fagyban. A hitves úgy vélekedett, hogy ha valaki olyan hülye, hogy holmi szukák miatt két-három napra is elbarangol, és mégsem fagy meg, annak kint a helye. Jellemző szexista szemlélet: már megint a férfiakkal volt baja, de egyetlen támogató szavazatot sem kapott, így velünk nem volt képes boldogulni.

A vége az lett, hogy az egész házörző különítmény, beleértve Bencét is, bent aludt a házban.

Reggelente sehogy sem tudtam elképzelni, ez a luxus számukra hogyan volt lehetséges, hiszen este a két nagy fiút maga a hitves személyesen zárta ki. Odáig voltam a csodálkozástól, hiszen természetesen mindig én ébredtem utoljára.

*

A sebészi beavatkozást hiába kerülgettem. Nem voltam hajlandó menni a csigolyákkal, mennem kellett a szívemmel. Nem volt sürgős, az egyik főorvosnő (úgy látszik alacsonyabb rangú nem foglalkozik velem) azzal gyanúsított, hogy semmi bajom, mert a terheléses vizsgálatot jól bírtam.

Még szép. Nem égetem le magam azzal egy nő előtt, pláne, ha a bájnak a nyomai sem látszanak rajta, hogy abbahagyom a terembiciklizést, mert nem bírom tovább. Ha a kellemnek akár fikarcnyi jelét fölfedeztem volna rajta, még kevésbé vallanám be, hogy ennyi, több nem megy. Beutalt katéterezésre, hogy

megnyugtasson, a hetedik éve gyilkoló anginákat babonás hiedelmeket véve a gyors egymásutánban bekövetkezett két nagy szívzűr után.

Aba azonnal tudta volna, hogy valami baj van. Amikor a párom megégett, az öregfiú döbbsen hallgatott, és könnyezett, kétségbeesve sírdogált.

Bernát is igyekezett szeretetét kimutatni, de nem volt sok sikere vele: amikor együttérzőn nekidőlt a hitvesnek, és megnyalogatta, bántó szavakat kapott viszonzásul.

Az öregedő ordas érzékeny lélekkel figyelte, akár engem. Igyekeztem elmagyarázni neki, hogy az ágyéki artérián keresztül bemegyünk a szívembe, és ott szétnézünk. Ettől Bernát elborzadt. Hogy melyik kifejezés ártott meg neki, nem tudtam meg, de a térdemre támasztotta a fejét, és megnyalogatta a kezemet.

Nekem is rossz érzéseim voltak. Bernát ízületei nagyon rosszak lettek, én vakartam, ahányszor csak láttam, hogy éppen vakarózna, de nem tudja emelni a lábát. A vakaráshoz nagyon jól jött az a kemény kefe, amit a vedlett szőrök kikéféltésére használtam.

Megkérdeztem az ebben illetékes (fő)orvost, meddig tart egy ilyen katéteres vizsgálat. Ha az eredmény olyan, mondták, hogy nincs semmi baj, vagy éppen nagy műtetre van szükség, akkor két nap. Akkor azonban, ha megoldható úgynevezett vértelen műtéttel, vagyis a szíven belüli értágítással, vagy hasonló módszerrel, akkor négy nap a minimum.

Simogattam Bernát nagy fejét, és magyaráztam, hogy addig ki kell bírnia, utána megjövök, és vakarózunk. Kértem, hogy egyen, mert borzasztóan lefogyott. Tudtam, hogy a falánkság révén benyelt hegyes csontok, halszálkák, és ki tudja, mi minden megbetegítették a gyomrát, de ez a fogyás sok volt. Szépen megtermett, nagy ordas farkasom éhező farkasra hasonlított a legjobban. A csigolyák kiálltak a hátán, amikor simogattam, egyenként éreztem mindegyiket. Medencecsontja szinte szűrt.

Bumbit nem érdekelte a dolog, talán azt sem fogta fel, hogy néhány napra megszabadul a félelmetes öregtől. Gida érezhetően zavarban volt, mert Bumbira hallgatott, de amit tapasztalt, ellenkezett annak intelmeivel. Hozzám sietett, amikor Bernáttal beszélgettem, befúrta a fejét a tenyerem alá, hogy simogassam.

Féltékeny a kis hülye, állapította meg a hitves, de nem mondta, hogy ez benne van a szakkönyvben.

Amikor nagyon hamar előkerültem, Bernát erősen bicegve bár, de állandóan a nyomomban volt, pedig nem mondtam meg neki, hogy nagy műtetre megyek. Megnéztem a fogait. Megvolt mind, de a hegyük már nagyon elkopott. Öregszünk, kisfiam, mondtam neki, és szétnézve, nem látja-e a hitves, pusztit adtam a vén gyerek homlokára. Nekem támaszkodott, hallgattunk. Ezt elég sokszor megtettük, jó volt így együtt.

Sógornőmék kitalálták, hogy a műtét előtt elmegyünk Tenerifére, két hétre. Két volt hallgatóm vállalta a fiúk etetését. Bencével nem kell foglalkoznunk, magyarázta a hitves, megvédi magát, csak azt vagyunk kénytelenek kitalálni, mit eszik, és hol. Rafinált öreg róka már a csíkos úr, csak az lehet a baj, hogy már betölti a tizenötöt, amikor utazunk, és lassult valamit. Ha nem lehet megoldani, itthon maradok. Egyedül voltam itthon

akkor is, amikor a két nagy szívrohamom volt, és mégsem történt semmi baj.

Arról szó sem lehet, mérgelődött a párom. Akkor még nem tudtam, hogy életesélyeimre való tekintettel vittek két hétre nyaralni.

Bence ábrázatában tényleg volt már valami bácsis, és én úgy találtam, sokat lassult. Kimenni sem tudott egyedül. Az ajtón nem lehetett kiengedni, mert Bumbi, és biztatására Gida, állandóan megkergették. Bumbi gyors volt, Gidát azonban röpitették agár eredetű lábai, elképesztően gyors volt.

Bence feljött értem a galériára a géphez, ahol most is éppen úgy írok, és recsegetve követelte, hogy engedjem ki. Nem tudom, honnan vette az ötletet, de miután ki akartam tenni a konyhaablakon, nem hagyta. Megvárta, amíg feljövök, némi késéssel utánam jött, leült tőlem két méterre, és ordítozni kezdett, hogy azonnal engedjem ki.

Lementem egy idő után, mert kezdett az idegeimre mászni a gúnyos pofájával, rohant előttem, hogy azonnal kint kell lennie, mert ez az utolsó pillanat, amíg szobatiszta. Kinyitottam neki az ablakot. Leült, felnézett, és recsegett. Velem ne szórakozz, koros csirkefogó, mondtam, ott az ablak, ugorj! Többször nekiveselkedett, mint a magasugrók. Végigjátszotta magában a gyakorlatot, előre-hátra himbálta testét, és felugrott a magasság feléig. Az eredménytelen kísérlet után rám nézett. Mars ki, velem ne szórakozz!, förmedtem rá. Erre megint eljátszotta az egészet. Végül fölemeltem, és kivettem a párkányra. Megfordult, és visszaugrott.

Fölkapaszkodtam, leültem, visszaállt az agyam a munkára, dolgozni kezdtem. Ekkor valaki megsimogatta a lábszáramat. Bence volt. Ki akart menni. Eljátszottuk a kiugrási sikertelenséget, föltemtem a párkányra, és amikor meg akart fordulni, megfogtam az arcát, megráztam, és gyorsan becsuktam az ablakot.

Hangosan nyögve leugrott és az agg akasztófavirág, pillanatokon belül az út közepéről leste az ablakot, hogy figyelem-e. Azt hiszem, meglátott a függöny mögött, mert elképesztő flegmával lekuporodott, és végezte a dolgát.

Mindennap elment valamikor késő reggel, és hazajött délután öt óra tájban, hogy mire a kaja megvan, már itt legyen kéznél. Nem szeretett késni a családi eseményekről.

Egyszer dél tájban irtózatosságot kezdtek a fiúk. Akkora lármát csaptak, hogy leírt szavaimat sem értettem, lementem. Hallottam Bernát hangját is. Nehezen fogtam fel, hogy a veszély esetén hallható kétségbeeséssel ugat olyan irtózatosságot. Kiordítottam, hogy csend legyen. Megnéztem az órát, néhány perccel volt félelgy előtt.

Megnyugodtam. Tehát nem Bencét kergették, ő sokkal később várható, ilyenkor szomszédol. Bernát amúgy is mindenkiért aggódott, legalább volt valami esemény, hogy ne unatkozzanak.

Öt óra tájban egyre idegesebben vártam Bencét. Volt eset, hogy a két vadászodit játszó fiú miatt nem tudott átjönni a kerítésen. Kinéztem. A két fiú békésen hevert.

*

Egyszer csak megjött a hitves. Bencét kereste. Még nem jött haza, válaszoltam. Az hogy lehet?, kérdezett vissza. Becsajozott, jelentettem. Ő is mondott erre

valamit, ami nem ide tartozik. Már majdnem kész voltam a magamnak kitűzött írnivalóval, amikor visszajött, hogy menjek le, mert van egy halott macska azon az úton, amerre Bence haza szokott jönni.

Elszorult a szívem, és rémülten lerohantam. Nézzem meg, vezényelt a párom, nem Bence-e.

Csukott szemű cirmos feküdt az oldalán, mintha aludna, de a szemei a szemhéjak alatt kidülledtek. Megfojtották. Fölemeltem, a két karja tövével fogva szembefordítottam. Akármennyire nem akartam, Bence volt.

Hol vagy, te rohadt gyilkos?!, üvöltöttem, de Bumbi eltűnt. Ebből veszekedés lett.

Hogy honnan veszem ezt? Miért pont szegény Bumbika?

A nyomokból világosan kiderült, hogy bekerítették. Az egyik szemből támadt rá, és amikor megfordult, szembe került a másikkal. Közben érhetett oda Bernát, és mivel betegen nem tudott közbeavatkozni, mint régen, engem hívott kétségbeesetten.

Amikor nagynehezen belátta a hitves, hogy „szegény Bumbika és a kis Gida” mégsem lehet vétlen, azt találta ki, hogy Bence, öreg lévén, a fogócska közben infarktust kapott.

Bumbi attól kezdve került engem. Bence nagy feje a két vadász közül csak az ő szájába férhetett bele úgy, hogy megfulladjon.

Bence teste nem volt merev. Végigtapogattam a gerincét, főleg a nyakát, ép volt, tehát megfulladt, ahogy azt a szemei mutatták. Meleg volt még, hiszen napon volt. Nehéz volt elhinni, hogy nem él. Megsírattam Cirmossal közös kisfiamat, s eltemettem Lonci és Aba mellé.

A párom elég jól viselte a veszteséget. Néhány nappal később azt mondta, szegény Bence megérezte, hogy problémát okoz, azért halt meg.

Szerk. Megj.: A tisztelt Olvasók találkozhatnak az elbeszélésben állatokkal kapcsolatban az „aki” vonatkozó névmással, amely helyesen „ami” lenne. Mivel itt az állatok emberként jönnek számításba – N.B. a valóságban sajnos az állatok sokkal emberibbek maguknál az embereknél! – az író ezért él ezzel – a nyelvtanilag helytelen – névmáshasználattal.

16.) Folytatjuk

Szitányi György (1941) — Gödöllő REGE

Déltájban vágni kezdett a levegő. Olyan száraz és kemény volt, mint az üveg. Kitárta az ablak szárnyait, lepillantott a nyüzsgedelemre, amely hangjának egy-egy hullámát egészen az ablakig vetette. Néhány foszlány becsapódott a párkány fölött. A szokásos szilveszterdéli zajok voltak, rikogó papírtrombiták, sikító ördögnyelvek és az előszilvesztertől máris önfeledt borszagok dalízú kiáltozásának egyvelege. Tarka tömeg toporgott villamosra várva, hangtalan talpak siettek hazafelé a grafitszürke kását taposva, a közlekedési lámpák közelében lassan eluralgott az estére meghirdetett szabadság: fékek jajongtak, gumiabroncsok csusszantak. Fönt ebből szinte semmit sem lehetett hallani. Jóleső volt kívülállóként nézni a nehéz

nap delét. Mélyet szívott a friss levegőből, amibe alig valamicske benzinfüst vegyült, nyújtózkodott. Feje fölött összekulcsolta kezeit, kifordította tenyereit, és lassú ütemben mozgatva karjait, gerincébe, valamint vállizületeibe mozgékonyt pumpált. Hideghullám érkezett, hogy szellő sem rezdült. Végiggomolygott a járdán, a kása jéggé vált, a jég molekulái beférkőztek a felszálló levegőbe, és hideg gőzpamacsként rövidesen elérték az emeleteket is. Alant megcsuszszantak a vigyázatlanabb léptek, fönt megborzongtak az ablakok. A rájuk csapódott pára megdermedt, s a parancsoló fagy kristályrendbe kényszerítette a köddé lett lélegzetet. Mintha köhögne, kétfájdalom hatolt a tüdejéig. Gyorsan becsukta az ablakot. Borzongott. Végigszemlélte a szobát, hogy mit hagyott égve, nyitva, kell-e még valamit tennie indulás előtt. Ezután átnézte csomagját, minden rendben volt.

Még mindig várhatott egy órát az indulásig. Ledőlt a heverőre, karjait magasba nyújtotta, mintha még ezzel a kis segítséggel is nagy szolgálatot tehetne íróasztal fölé görnyesztett hátának, amelynek reggelig ki kell tartania úgy, hogy az utóbbi időben egyre gyakrabban jelentkező hátizom-görcs tévedésből se látogassa meg. Szilveszterkor az embernek ne fájjon a háta. Különösen egy ilyen rendkívüli napon ne, amikor emlékezete szerint először ünnepelheti egy év elmúlását egyedül. Felesége oly sok évi keresés után végre megtalálta az igazit, és elment. Nem emlékezett hasonló helyzetre, ismerősei tapasztalataiból sem meríthetett: mintha a világ egyetlen nagy szilveszterező család volna, mindenki, akit ismert, mindig előre megbeszélte szilveszteri bulikon, bálokon, családi együttléteken vett részt. De ő..., próbálkozott, ez olyan kivételes. Tudták, persze, hogy tudták, ez igazán olyan kivételes. Néhányan meg is hívták, hogy talán velük..., ha úgy gondolja. De nem gondolta úgy, hanem úgy gondolta, hogy egyedül, és nem otthon, hanem valahol máshol.

Maga?, csodálkozott Gabriella a büfében. Talán eljöhetne ide, mi itt vagyunk minden szilveszterkor, a családdal együtt. Vállalati buli? Persze, nagyon jók minden évben. Tavaly az anyósom is itt volt. Igazán? Kár volt kérdezni Gabit. Na hallja! Éjfélkor koccintottunk, és táncoltunk. Nem kell idegenek között, csak gondolja meg, és jöjjön nyugodtan, tavaly is játszottunk, a végén már vetkőzős zálogost is. Jó lehetett. Meghiszem! Az anyósom vágta a pofákat, de nem tehetett semmit. Na, idén legalább maga elszorakoztatja őt, lesz partnere, Nem olyan öreg. Nevetett. Nem jövök, mondta. Nem? Miért nem? Egyedül akarok lenni. Nem magányosan, hanem egyedül, hogy ne fáraszson senki. Békére vágyom. Itt béke van, sértődött meg Gabriella. Iszik egy sört? Nem kérek. Kávét? Jó. Kávét kérek, erőset és keveset. Nekem nem fizet?, tolakodott oda Katica. Amit kér. Kaphatok konyakot? Kaphat. Gabi, kérek szépen egy konyakot. Á, Katikának? Máris.

Ebből elég lesz, döntötte magába a kávét, amikor, mintha tükörképét látná, ugyanazzal a sietős mozdulattal öntött le valaki a torkán ugyancsak egy kávét. A szempár ismerős volt, a többit eltakarta a csésze. Amint elvette a szájától, a szemközti is a pultra került. Férfiaktól körülvéve Ilona tette le a kis csészét, ránézett, majd elindult kifelé azzal, hogy rögtön jön. Gyorsan fizetett. Kint Ilona várta. Komolyan egyedül

akar lenni? Komolyan. Felírok egy telefonszámot és egy címet: turistaház, ott mindig van annyi hely, hogy csak az utolsó pillanatban lenne kétséges, kap-e szállást. Már jártam ott. Nyugta lesz. Szeretettel gondolt rá. A szép arcú, komoly Ilona, aki ilyeneket tud az életről: megérezni a magányvágy őszinteségét, segíteni, mint hajdankorok hölgyei, tapasztalatot átadni, mint anyjától várhatja az ember, cinkossá lenni a magány nélküli egyedüliségben, testvérkezet nyújtva a bújni vágyónak. Mi baja lehetett Ilonának, hogy ilyen helyről úgy beszél, mint aki évekig élt ott, ahol az ember önmagával jár kart karba öltve, átkulcsolt magateljességgel? Egy asszony, köszönőviszonyban, háromlépésnyire. Szinte azt sem tudja, kicsoda. Anyja állt mellette. Álmodom? Nem mindegy, kisfiam? Hirtelen felöltött benne, hogy tavasszal meghalt. Hosszan tartó, súlyos anya vagyok, szólt az asszony, látom, megnyugszol végre. Ki az az Ilona, akire gondoltál? Nem felelsz? De. Dehogynem. Kolléganő. Úlj mellém, anyu. Mesélj. Hogy mi van odaát? Ne siess, megtudod időben. Nem tereled el a figyelmemet, nekem nem lehet mellébeszélni. Ha nem mondod meg, ki Ilona, akkor megmondom én. Ábránd. Ilona nincs. Hogyne volna, anyukám. Úgy értem, hogy neked nincs. Kolléganóm, most ezért jöttél? Már nem az. Velem dolgozik. Anyja feléje nyújtott kezét nem tudta megfogni, mert a jelenség mosolyogva szétfoszlott. Darabjai körbelengték az embert, a fal körül aerodinamikai ábrát képezve gomolygott a fakó színű falfestés mintáival egybemosódva, majd lassan, észrevétlenül lépve át a máshollet határát, eltűnt. A mennyezetről apró szemcsék porzottak: köd szitált a szobában, ahol egyre hűvösebb lett, mivel a fűtést valaki elzárta.

Itt nem szabad hűteni, szólt egy hang. A házirend tiltja a téli hűtést, és ezért az esetet jelenteni fogom a vicének. Szép dolog, mondhatom, hogy miket tart itt a lakásban. Egy kar lendült közvetlenül a szeme előtt, valaki körbemutatott. Férfi karja volt, zöldesszürke zakóujjat látott, a kezelőnél két gombbal, amelyek közül az alsó már nem az eredeti volt. Fekete nadrággombot varrtak a helyére, de rosszul, csak néhány szál vékony varróselyem tartotta. A másik sem volt örök időkre összekötve a szövettel. Döbbsen figyelte a kar ívét. Amerre csak mutatott, olyan dolgok voltak, amiket el sem tudott volna képzelni korábban a lakásban. Sötétpej színű lófej üvegszemeibe nézett, amikor a szemközti falra tekintett. Bandus, mondta csodálkozva. A ló meleg tekintetét nem adta vissza az üvegszem, amelyet preparáláskor helyeztek a fejbe. Istenem, Bandus. Tudja, szólt a gazdátlan hanghoz, ezzel a lóval egy évben születtem. Az nem ok arra, hogy itt tartsa tölgyfa korongra szerelve, mint egy trófeát. Maga lőtte talán? Mi? Dehogy! Én lovat nem bántok. Micsoda dolog ez itt? Ha már egyszer nem bántja, ugye, élcélődött gyűlölködve a hang. Nem tudom, fogalmam sincs, honnan került ide Bandus feje. Ezt tisztázhatja majd az illetékesekkel, mert én megmondom a vicének, az szól a házmasternek, aki kihívja a rendőrt. Szabályosan, ahogy a szolgálati út van. A lakó jelent, a vice jelent, a házmaster följelent, a rendőr meg visz a dutyiba. Tiszta sor. Majd a rendőrnek megmondja, honnan van itt ez az izé. Mit mondott, hogy hívják? Bandus. Bandus Gy. Hogyhogy Bandus gyé? Mi az a gyé? Azt mondták, György.

Ezen a lovon lovagoltam először. Hétévesek voltunk akkor. Persze lehet, hogy a gyé eredetileg nem is György volt, csak vicceltek velem. Itt nem viccel magával senki, nem értem, honnan veszi. Nem azt mondom. Azt mondom, hogy láttam az istállóra kiírva a nevét: Bandus Gy., ismeretlen származás. Az lehetetlen, kérem, papírjai mindenkinek vannak. Az olyan civilizálatlan dolgok, mint az, hogy valakinek a származását nem ismerik, lehetetlenek ebben az országban. Úgy?, kérdezte, lehetetlenek? Akkor hogyan lehetséges, hogy szegény Bandus feje itt van, amikor korábban nem volt itt? Nekem úgy tűnik, nem nagyon bánja, hogy itt van. Miért bánnám? Szerettem. Csak éppen nem értem ezt, és azt sem értem, mit keres itt például ez a csontváz a könyvespolcomon, ahol a könyveimnek kellene lenniük. Én tudjam? Én nem itt lakom. Itt maga lakik. Meg ez az öregember. Apjára mutatott. Fiam, ne csodálkozz, ma ilyen nap van. Apu? Régen láttalak. Hát hogyne, amikor már régen meghaltam. Ma valami rendkívüli dolog történhetett, hogy itt van jelenésem. Általában az ellenségeimnél szoktam... Neked ellenséged? Hát persze. Az mindenkinek van, az a fontos, hogy idejében felismerjük őket. Érdekes, ez a mozdulat, amikor azt mondtad, hogy „az a fontos”, éppen olyan volt, ahogyan anyu szokta. Nincs ebben semmi különös, a házastársak ugyanúgy tanulnak egymástól, mint a gyerekek a szüleiktől. Ahogy így fekszel, fiam, akár magamat látnám a ravatalon. Sikerült gyerek vagy. Csak a házasságod, az nem sikerült. Azt kell mondanom, kész szerencse, hogy nincs unokám, most szánhatnám szegényt vagy szegényeket. Apro-pó. Te hogyan viseled? Láthatod, apu, odaátrol mindent látsz. Lárifári, még hogy mindent! Csak amit kénytelen vagyok.

Odaát nem szívesen látogatok. Egyébként valami biztosan van a levegőben, ha elment végre a feleséged. Még lánykorából ismerem. Az esküvőtökön már nem lehettem ott. Közbejött az a mafla baleset, hiszen tudod... Hogyne, apu, hiányoztál nagyon. Kedves, hogy ezt mondd, meghat. Bár úgy vettem észre, ez az állítás csak most és csak visszamenőleg lehet igaz. Mintha a szertartás után, még a vacsora előtt leittátok volna magatokat. Ha élek akkor, figyelmeztettelek volna, hogy ez neveletlenség. Jellemző anyádra, hogy hagyta. Nem kellett hagynia, apu, ne bántsát őt, nem ő hagyta, hanem ittunk. Feleségestül. Akár egy tróger. Az ember kiteszi a lelkét a lakásból, és tessék, mi van? A fia berúg az esküvője és a vacsora között feleségestül. Azért ez nonszensz, ne is haragudj. Apu, te hoztad Bandus fejét? Csak nem gondolod? Ennyire nem ismernél? Csengetés. Kopogás. Ki az? Talpra ugrott. A tömbházfelügyelő vagyok, boldog új évet! Új évet? Ma még óév van, nem? Megijedt. Csak nem aludta át a maga választotta szórakozás idejét? Tudom, tisztelettel, de holnap talán aludni tetszenének, hát inkább ma, ó, igazán nagyon köszönöm, köszönöm szépen, tisztelem, a nagyságos asszonynak a kezét... Átadom, minden jót. Az idegen eltántorgott. Kinézett az ablakon. Már kezdett sötétedni. A levegő megdermedt, összesűrűsödött, és a saját súlya alatt megroppanva szilánkokra pattant. Egyre sűrűbb pelyhekben lepte el az utcákat, ráakódott minden kiálló tárgyra. A pelyhek lassan nagyobbak lettek, némelyikük már nagyobb is, mint a kispárna volt anyu feje alatt, sőt egyik-másik

akkora volt, mint egy ló. Csengettek. Nehezen fogta fel, hogy nem az előszobában szól a csengő, hanem csilingelő, csábító hangon valaki kezében az ablak előtt. Kinézett. Az üvegen át csak annyit látott, hogy hatalmas hófelhő takarja el a kilátást. Mintha valaki integetne. Kitérte az ablakszárnyakat. Óriási fehér szánon, amit fehér paripák vontattak, Ilona érkezett az ablak elé. Az ő keze rázott egy apró, aranylő csengettyűt. A Hókirálynő, villant eszébe.

Ilona kezében fehér termoszból sűrű gőz szállt. Kávéillatot érzett. Nos?, kérdezte halvány mosollyal a szép, komoly asszony. Csodálkozik? Őszintén szólva..., kezdte a kertelést, de Ilona rászólt, hogy hozza a csomagját. Mire visszaérkezett az ablakhoz, a szán már közvetlenül érintkezett a párkánnyal, úgy, hogy erőlködés nélkül a hátsó ülésre tehetette bőröndjét, ő maga pedig előre ült. A lovak egy halk vezényszóra elindultak, de eleinte irányítani kellett őket, mert ezt a környéket még nem ismerték.

Szitányi György «Héterdő» c. kötetéből (Edizione O.L.F.A., 2005 Ferrara).

Fernando Sorrentino (1942) — Buenos Aires (Argentina)
VAN EGY EMBER, AKI SZOKÁSBÓL ESERNYŐVEL
ÜTÖGETI A FEJEMET

- EXISTE UN HOMBRE QUE TIENE LA COSTUMBRE DE PEGARME CON UN PARAGUAS EN LA CABEZA -

Van egy ember, aki szokásból a fejemet ütögeti az esernyővel. Pont ma van már öt esztendeje, hogy elkezdett engem az esernyővel búfolni. Az első időkből nem bírtam elviselni, de most már kezdek hozzászokni.

Nem tudom hogyan hívják. Azt tudom, hogy egy átlagember, szürkébe öltözik, kissé mákos hajú, sóvár arcú. Egy fülesztő délelőtt, öt évvel ezelőtt ismertem meg. Egy fa árnyékában a Palermó Park egyik padján újságot olvastam. Egyszer csak hirtelen éreztem, hogy valami a fejemhez ér. Éppen az az ember volt, mint aki most is, míg írok, aki a fejemet automatikusan és érdektelenül egy esernyővel ütögeti.

Akkor méltatlankodva hátrafordultam, de ő csak folytatta a búfolását. Megkérdeztem tőle, hogy talán megőrült, de úgy tűnt, mintha nem is hallott volna engem. Akkor hát megfenyegettem azzal, hogy parkórt hívok, de ő csak változatlanul és nyugalommal folytatta műveletét. Néhány perc bizonytalankodás után s látván, hogy nem tárgított szándékától, felálltam s egy ökölcsapást mértem az arcára. A férfi egy panaszos nyögés kíséretében a földre rogyott. Ezután, látszólagos nagy fáradtsággal lábra állt és csendesen újra kezdte a fejem ütögetését az esernyővel. Vértett az orra - ebben a pillanatban szánsálmát éreztem iránta - és már meg is bántam, hogy úgy megütöttem. Ugyanis az igazat megvallva a férfi úgymond nem vert engem az esernyővel, inkább enyhén, fájdalomtalanul kopogtatta a fejem. Természetes, hogy azok a búfolások rendkívül kellemetlenek. Mindannyian tudjuk, hogy amikor egy légy a homlokunkra száll, az nem okoz nekünk fájdalmat, de irritál. Nos hát, az az esernyő olyan, mintha egy óriás légy lenne, s rendszeres időközökben rászállt volna hol itt, hol ott a fejemre.

Meg voltam győződve, hogy egy örülttel állok szemben, s ezért igyekeztem odábbállni. De a férfi csendesen követett engem anélkül, hogy abbahagyta volna az ütlegetésem. Erre fel elkezdtem futni (itt meg pontosítanom kell: kevesen vannak olyan gyorsak mint én). De ő csak követett engem s eredménytelenül igyekezett még néhányat rám sózni. Az az ember csak fulladozott, fulladozott, fulladozott és zihált, hogy azt gondoltam, hogyha kényszeríteném még ilyen ütemű futás folytatására, kínzóm azon nyomban ott rogya össze élettelenül.

Éppen ezért lassítottam, majd ismét lépésben haladtam. Néztam őt. Az ábrázatán nem volt se hálaérzés, se szemrehányás. Csak ütlegette a fejemet az esernyővel. Arra gondoltam, hogy jelentkezem a rendőrkapitányságon és elmondom, hogy: «Rendőrkapitány úr, ez az ember állandóan a fejemet búbolja az esernyővel». Előzmények nélküli eset lehetett volna. A rendőrkapitány gyanúval teli pillantással nézett volna rám, majd elkérte volna az irataimat, majd elkezdett volna faggatni zavarba ejtő kérdésekkel, s talán mindez az én letartóztatásommal végződött volna.

A legjobb megoldásnak a hazatérés tűnt. Felszálltam a 67-es buszra. Ő, anélkül, hogy abbahagyta volna az ütlegetésem, mögöttem szállt fel. Leültem az első ülésre. Ő állva maradt mellettem: bal kezével a fogódzkodóba kapaszkodott, a jobboldalival engesztelhetetlenül lóbálta az esernyőt. Az utasok bátoratlan mosolyra fakadtak. A buszsofőr a visszapiillantó tükörből figyelt bennünket. Lassacskán az összes utast egy hatalmas, zajos véget nem érő nevetés kerítette hatalmába. Én a szégyentől violaszínbe borultam. Üldözöm túl a nevetéseken csak folytatta a búbolást.

Leszálltam - leszálltunk - a Csendes-óceán hídnál. A Santa Fe útján haladtunk. Mindenki ostobán bámult utánunk. Gondoltam, hogy mondom nekik: «Mi van annyira bámulni való, fajankók? Nem láttatok soha esernyővel ütlegető embert?» De aztán arra gondoltam, hogy valószínűleg nem láttak soha hasonló színelőadást. Őt vagy hat gyerek követni kezdett bennünket megszállottként, üvöltözve.

Ellenben, nekem volt egy tervem. Ahogy hazaértem, igyekeztem az orra előtt becsapni az ajtót. Nem sikerült: biztos kézzel megelőzött, egy hirtelen mozdulattal megragadta a zárat, egy pillanat alatt kibújt a fogás alól, s belépett velem együtt.

Azóta folytatja a fejem búbolását az esernyővel. Amióta csak az eszemet tudom, soha nem aludt, se nem evett. Csak a búbolásomra szorítkozik. Minden gesztusomat kíséri, még a legintimebbeket is követi. Emlékszem, hogy az elején az ernyőütések akadályoztak az alvásban, most pedig azt hiszem, hogy azok nélkül lehetetlenség lenne elaludnom.

Mindenesetre a kapcsolatunk nem mindig volt jó. Gyakran, az összes elképzelhető formában kértem, hogy magyarázza már meg nekem cselekedetének módszerét. Reménytelenül: csak folytatta szótlanul az ernyővel való ütlegetésem. Számtalanszor megragadtam az öklét, megrugdaltam - Isten bocsássa meg nekem - sőt még visszaütöttem az ernyőjével. Elviselte a viszontüteméseimet minden zokszó nélkül, elfogadta, mintha feladatának ez utólagos része lett volna. És pont a személyiségének ez az oldala a legfurcsább: ez a munkájának sorsszerű, nyugodt

meggyőződése, ez a gyűlölet nélküli létezése! S végül az a bizonyossága, mintha valamiféle titkos és felsőbbrendű küldetést látna el.

A fiziológiai szükségleteinek hiányossága ellenére tudom, hogy amikor visszaütök, érzi a fájdalmat, tudom, hogy gyenge s tudom, hogy halálos. Azt is tudom, hogy elegendő lenne csak egyetlenegy lövés, hogy megszabaduljak tőle. Csak az ismeretlen számomra, hogy a lövedék engem, vagy őt ölné-e meg. Azt sem tudom, ha mindketten meghalnánk, akkor is folytatná-e az ernyővel való búbolásomat vagy mem. Mindenesetre ez az okoskodás hasztalan: beismerem, hogy nem lenne bátorságom sem őt, sem magam megölni.

S egyébként is, megértettem a legutóbb, hogy nem tudnék már tovább élni a búbolásai nélkül. Mostanság, mindig gyakrabban üldöz egy rossz előérzet. Egy új, belső, rettegő izgalom nyomja a keblemet: arra gondolok rettegve, hogy amikor a legnagyobb szükségem lenne rá, majd akkor fog ez az ember faképnél hagyni, s soha többé nem fogom érezni a kellemes ernyős búbolásait, amelyek a legmélyebb álomba ringattak el engem.

Forrás: <http://xoomer.alice.it/bellelettere/esernyo.htm>

Fordította © **B. Tamás-Tarr Melinda**

Szerk.: Az „Osservatorio Letterario” nyomtatott változatában magyarul még nem jelentettem csak, csak interneten. Közben megjelent a „Búvópatak” 2011. június-július összevont számában. E folyóiratban megjelentetett írókolléga, Szirmai Péter az alábbiakat írta e novellával kapcsolatban a havilap főszerkesztőjének: «Nálam szenzáció-számba megy a közölt Fernando Sorrentino-novella. A Borges-fanatikus, a Borges-riportkönyv szerzője szorosan ott van a mester, de még inkább Kafka nyomában?» Tolmácsolva neki Fer barátunk hálás köszönetét a magyar írókolléga Fer-mesternek nevezte. (Il collega scrittore ungherese, Péter Szirmai ha scritto al caporedattore del «Búvópatak»: «Per me è sensazionale la novella di Sorrentino qui pubblicato, Il fanatico di Borges, l'autore del libro delle interviste con Borges segue strettamente il maestro, anzi di più: sta piuttosto nelle orme di Kafka.» Trasmettendogli le gratitudini del nostro amico Fer, il collega magiaro lo ha chiamato «Maestro Fer».)

Sarusi Mihály (1944) — Balatonalmádi TOCAI AZ ISONZÓTÓL

Friuli tartománybéli tokaji.

Hogy ihatol talján tokajt, álmodban nem remélted! Mire a Tályamente-Szentmihály városához tartozó Bibióne üdülőtelep kikötőbéli Kászonyi-vendéglője meglep véle.

Rák, kagyló, tintahal, polip, szardínia, homár.

Tán Hemingway is nyalogatta a San Michele al Tagliamento szélét megülő Ivancsics kastély hölgyeinek vendégeként, néhanap A folyón át a fák közé pillantgató haditudósító-regény-szerzőként az első nagy háború alatti években.

Ő üdült, mi – Kurtucz Gergő bácsi, öregapád, útasz-hídász (építet-te és robbantotta őket), Sarusi Kis Misa, öreganyádék egy szem fiútest-vére, elhunyt 18 éves 'önkéntes'-ként vagy ezen, vagy a Pripet-mocsári fronton, meg Farkas Feri bácsi, anyai öregapád, huszár a magyar huszároknál – szenvedtünk, való, vérünket ontottuk. (Önkéntes volt Hem is; micsoda különbség!) Ő kíváncsiságból, pénzért, dicsőségért, a képzelt demokráciáért, valóban önszántából. Mi: halni kényszerítve, halált osztani idevezényelve. Ő kastélyba húzódva szidja újkövületi lapjában a német, osztrák-magyar háborús uszítókat, mi tetves futóárókban jól éreztük (inkább utóbb, mint előbb), kik az igazi bűnösök.

Hem, meg Sarusi Kis. (Amúgy majdnem egyívásúak.) (Csak éppen.) (Ki a világhatalommá képeskedők, ki a kifosztandók képviselőjében.) (Nem egészen; majdnem.) (Valamikor észrevette, hogy a másik túlzásba essen: odaáll Kasztróék mellé.) (Emezek is átestek a ló túloldalára: ahogy teheték, kifosztották az első úrnak gondolt nem parasztot.) Kinek hon, kinek kaland. Kit idehurcolnak, ki kirándul az arcvonal mögé.

Amarra már a Piáve, emitt, emerre az Isonzó.

Tocai, de Isonzo.

Friulano.

Állt egymással szemközt, nézett farkasszemet magyar, talján, olasz, ungherese. Lőj a másikra! Tépd ki a szívét. Fajtsd az Isonzóba, Tályamentóba, Piávéba. Amibe. Fajtsd Doberdó-Karzó porába. Harapd át a torkát.

„Ha főmögök a doberdói Nagy högyre,
Főtekintők a csillagos nagy égre.
Csillagos ég, mēre van a magyar hazám,
Mēre sirat engöm az édosányám.”

Ölni, mikor szeretni lenne kedvük.

Kedve magyar honvédnek, talján bakának. (Hem-módra?) (Neki szabad, nekünk nem.)

Uszítani őket egymásnak.

Hasburgi oldalon: *tokaji bor* helyett *csigert*, kisüstinek becézett *törkölyt*. Amannak: *grappa* nevezetű ugyanazt – *szőlőpálinkát* (magyarán: *törkölyt*).

Élvezték az urak, élezték. Töltötték a kincses zsákokat. A markukba röhögtek. Emezek? A mieink (taljánja, magyarja, olája, tótja, osztrákja, svábjja, ki bánja!)? Kisebb gondjuk nagyobb volna.

– Öld a másikat!

Az ellent.

Ahelyett, hogy.

– *Grappa!*

– *Pájiinka.*

Kéne a *tokaji*, kéne?!

Tocai, ha bánja.

Most tiltották be (a brüsszeliak a taljánoknak a *tokaji* bornév használatát, a *tokaji* fajtára utalást), mire nem ezt teszik eléd? Hogy a kedvedben járjanak a vendéglátók.

Magyari fiúk, magyari leányok (hunni urak, hunni nem, hunni menyecskék, meg egyebek) húzzák a szájuk, nem tetszik az efféle *áltokaji*! *Tokaj*nak alig *tokaji* (csak *isonzói*, *friuljánó furmintocska*), ám innivalónak megteszi!

Hemingway szerelme volt az egyik Ivancsics lány!

...Ivancsicsné.

Valamelyk (állítják a jó szentmihályiak).

– *Tokajt!*

TOCAI.

Folyón át.

Amarról az osztrák-magyar had, emerről a partról.

Mindkét háborúban szétlőtték Tályamente-szentmihályt. Ivancsicsék palotáját végül is a második verekezésben döntötték porba: amarról a német, emerről az angolszász bomba. Kapott épp eleget.

Hemingway rághatta a körmét!

Ő igen.

Az enyéim.

– Még egy kupával!

Hemnek: idegeit nyugtatni. Enyéimnek: mielőtt tűzbe kergetik őket.

A biztos halálba.

A, folyón, át, a, fák, közé – előbb, utóbb.

VIGNADOR - TOCAI - FRIULI ISONZO - 2003 - TOCAI FRIULANO.

Amott már a Szerenisszina Szinyóra. Asszonyunk Szűz Márja.

A velencei Szent Márk téri Hungária kávéházzal átellenben a Flóriánban Hemingway teázik (rummal). Fröstök a Florianban a babájával. Valahogy oltani kell a szomját! A mieink? Futóárók havában álmodnak valami szebbet, némileg jobbat.

Mieink: talján és magyar fiúk.

Hogy a leányokról – menyecskékről – szót se ejtsünk.

– Az Asszonyság nevében!

Hogyne tudott volna megegyezni Velence meg a magyarok Boldog Anyja!

Hát még ha.

Tocai.

Arcvonalban, kávéház-ablakból: ugyanaz a veréb, gerle, sirály, szarka. Mint az otthoni.

Ezért a tudásért nem éri meg.

Hemnek ha.

Nektek.

– Hallod, azt mondja a talján, olasz különlegesség a polenta! Pedig csak: puliszka.

Kenyér helyett kukoricamálé.

E tudás nélkül is meglett volna.

Hogy ezért idáig űzze az Állam.

...helyett az örök hatalom. Örök elnyomás. Örök pénzisten.

Szűzanyánk, ne hagyj el.

Mamma, mija.

...Ha egyszer 'őket' lehetne... hazavágni.

– Sokat ittál.

Nem eleget.

Mi bajunk lehetett nekünk egymással?

Bármit hazudtak Ivancsicsék – olasz biztonságban, talján háterszágban – Hemingwaynek. Hogy egyszer csak az ágyú a kertek alatt szólaljon meg.

A túlpartról.

(A Tótországához kapcsolt Észak-Tokaj pár hegyaljai magyar falujának a bora inkább *tokaji*.. Megkóstoltad a Nagyságos Fejedelem szülőfalujában!)

– *Tocai* nélkül mit ér az élet – vélhette Hemingway Ivancsics(né)-vendég korában.

Ezért nem lett a bor (a magyar bor) – pláne a *tokaji* – barátja?

Még szerencse, hogy nem Borsi várában tanyázott.
(A határ persze így is, úgy is... a nyakunkba
tétetett, torkunkra tekertetett.)

Tokaj, Tocaí. Tagliamento-Szentmihály.

(Borsi vára jobban megmaradt...)

(Tokaji...)

Mindenesetre az *isonzói tokaji* ízletesebb, mint
Tokaj város némely pincéjének *áltokaji műbora*. Hogy
nyomába se érjen az igazi tokaji gazdák borának!

Erre mondja Figula: nálunk hiányzik a közép
bora...

Öregapádék biztos nem nyúltak a csiga-bigaért!
Falták, ha volt, a komiszt, konzervát, legelték a füvet,
harapták az anyaföldet, más szőlőföldje sarát, kövét.
Visszaálmodhatták az otthon ízeit – az Alföld csiga-biga
mentes ízét -, jó szagát (hagyma, szalonna, kolbász,
paprikáshús, töltöttkáposzta jó szagát), nő jó fogását.
Minek mindene jó... Mi nem csiga-biga.

Bor? Víz...

Lehetett (volna) mibe harapni. Vér-Isonzóból, Vér-
Tagliamentóból, Vér-Piávéból kortyolni.

Ezért inkább a *fejér a magyar bora*, nem a *veres*?
A veresből, valahogy, elege lett? Elég azt egyszer,
vérszerződésakor meghúzni?

Egy életre, halálra.

Szintén Doberdó?

Nem, csak a.

'Szalámi'. Jobb lesz nekünk a kolbász.
Aszparágusz? Hogyne, esetleg répa.

Porba, fűbe, fába, kőbe, vízbe harapni – haraptunk
épp elegen. Hogy a hatalom (haszon) – pénz –
/uralom/ megszállottjai örvendezhessenek, dörzsölhes-
sék a kezük, ez igen, megint gyarapodtak. Legyőzték
Európát!

Le, le.

– Le vele!

Fehérrel, vörössel.

Le, Európa javát. Hol
Európát szíven szúrták. Szíven
szúrátták: velünk; magunk.

Piávei Isonzó Tocaia.

Mái törkölyük meg mi nem:
Grappa Piave! Hem pedig (azért)
megkapta a magáét: osztrák-
magyar (magyar-osztrák) - magyar, avagy osztrák -
granát maroknyi darabját műtötte ki belőle a
hadisebész a Piávénál. Hogy odahaza, Ámerikában
legyen mit mutogatni – jenki férfimód – az utcán a
bámuló hölgykoszorúnak.

Miskának (nagybátyádnak) a fényképét – azért –
megőrizte a család. Tejfölösszájú legényke néz rád a
százados homályból.

– Isten, Isten.

A Piávétől – az almádi Lok-hegy alján át – a
kisiratosi Ér-
partig.

Még hogy
Tokaji...

*Forrás: Sarusi Mi-
hály «Pincszer»
c. kötetéből. Az
író küldte be az
elbeszélést.*

Tormay Cécile (1876 – 1937)

A RÉGI HÁZ

(Budapest, 1914)

VI.

Vasárnap volt megint. Kristóf egyedül
ment atyjával a Geramb-nevelőinté-

zetbe.

— Itthon szeretnék maradni — mondotta Anna
fátyolos kis hangjával. Tekintete olyan könnyörgő volt,
hogy békében hagyták.

Délután a szokott órában megszólalt a húzócsengő a
kapu alatt. Sebastião bácsi állt az oszlopemberek
között.

Anna eléje futott. Az építőmester az íróasztala mellől
bólintott feléje.

— Üljetek le — közben egy vászonkötésű könyvbe
sűrű, apró számokat írt. Csak akkor tette le a tollat,
mikor Netti behozta a papagájos tálcán a kávé. A
gyertya fényén sárgán szállt át a tejeskanna gőze. A
kávé szaga szétterjedt a szobában. A kályhában
duruzsolt a szél. A két öreg ember régi időkről kezdett
beszélni.

— Anno dazumal...

— Jobb volt akkor — dünnyögte Szebasztian bácsi
minden mondása végén, anélkül, hogy csak egyszer is
megindokolta volna az állítását. Közben nagy, fehér
kenyérdarabokat aprított a kávéjába. A morzsákat
összeszedte a tenyerébe és a mellényzsebébe dugta a
madaraknak.

Annának feltűnt, hogy a nagyatyja nem úgy beszél
Szebasztian bácsival, mint a felnőttekkel, hanem inkább
olyanformán, mint vele meg Kristóffal. Eleinte
elnézőnek tetszett, aztán türelmetlen lett.

— Hát jobb volt akkor? — és valamilyen nemes úrról
kezdett mesélni, aki félholtra korbácsoltatta a
jobbágyát, mert a kastélya ablaka alatt merészkedett
virágot szedni a menyasszonyának. A leány szép volt.
Az úr megnézte őt, aztán besoroztatta a jobbágyot
Bonaparte ellen grenadérosnak életfogytiglan.

Ulwing Kristóf lekoppantotta a gyertya kanócat. A
láng erőre kapott. Hirtelen világosabb lett az arca.

— Azám, manapság pedig a nemes urak maguk
mennek a háborúba és erre mifelénk még a földjüket is
megosztják a régi jobbágyaikkal. Érted-e, Szebasztian?
Kényszer nélkül, csak úgy a saját akaratukból.

— Nagyapa, mondja csak, mi is nemesek vagyunk?
— kérdezte Anna a csíkos dívány szegletéből.

A két öreg egymásra nézett. Kedélyesen nevetni kezdtek. Az építőmester felállt és egy elnyűtt, kicsiny könyvet vett elő sokfiókos íróasztalából. A könyv borítékán kétfejű sas tartotta karmai közt a magyar címet.

— Ez az én nemesi levelem. Se magamat, se mászt nem adtam el érte.

Anna kinyitotta a könyvet és lassan betűzni kezdte a megmunkált, ósdi írást:

...Pozsony. Anno Domini 1797... Ulwing Kristóf. Tizenhat éves. Növése: magas. Arca: hosszúkás. Haja: szőke. Szeme: kék. Foglalkozása: polgári ácslegény.

Anna elpirult.

— Én voltam ez — és az építőmester a vándorkönyvre tette a kezét. Aztán sajátságos önérzettel nézett szét a szobában, mintha a szemével mutatna rá arra, amit szerzett. Anna most értette meg először nagyatyjának ezt a gyakran látott tekintetét.

— Szabad polgár vagyok! — mondotta Ulwing Kristóf. Rövidcsengésű hangja széppé és erőssé tette ezt a szót. És Anna kicsiny fejével öntudatlanul követte az öreg ember emelt fejtartását.

Ulwing Szebasztján gondolata nehezebben mozgott. Megakadt a vándorkönyvnél.

— Emlékezel?... — És ez a szó megint vitte az öregeket vissza az évek fölé. A postakocsiról beszéltek. Fölborult a hatvani kapunál. A bécsi lovasstafétáról, akit leitattak a Háromrőzsa vendégfogadóban.

Jóízűen nevettek mind a ketten.

— A fegyverkovács, a kirurgus meg a többi markos kézműves fogta a stafétát és a harangöntő levágta a copfját, pedig még drót is volt benne, hogy a vége felkunkorodjék a hátán.

Szebasztján bácsi most már nem bírt betelni az emlékezésekkel. Babrált velük, mint az óráival, elindította egyiket is, másikat is, aztán gyönyörködött kis ketyegésükben.

— Az öreg parókaműves a Consili utcában... És a vízivárosi mézesbábos mester... Isten nyugosztalja őket!

Micsoda furcsa copfjuk volt.

Az építőmester elunta ezt a tárgyat. Komoly lett.

— Copf volt akkor minden. Az emberek az agyvelejükben is copfot hordtak. Mégis csak jobb most...

Ulwing Szebasztján csökönyösen kezdte rázni a fejét.

Az építőmester legyintett:

— Így nem lehet argumentálni.

Szebasztján bácsi egy pillanatig tépelődve nézett maga elé. Aztán hirtelen felderült az arca, mintha megtalálta volna minden állításának magyarázatát:

— Akkor fiatalok voltunk... — szerényen mondotta ezt és mosolygott. — Forog a fejem, ha eszembe jut, mikor a plébánia tetejét zsindelezte. Az oromgerendán ültél és a Duna felé lógtad a lábadat. Ugyancsak szédülnél, ha most felküdénének oda.

Anna mozdulatlanul nézte, maga mellett az asztalon, a nagyatyja kezét. Mikor pihent, még akkor is ökölbe szorult. És mintha neki kellene jóvátennie, amit azok az idegen leányok vétettek, ráhajolt és megcsókolta.

— Mi az? — Ulwing Kristóf szórakozottan rántotta el a kezét.

Anna lesütötte a szemét, mert olyasfélét érzett, hogy azzal a kézcsókkal elmondott valamit, amit nem értettek meg. Aztán észrevétlenül kiosont az ajtón... A napszobában, a kottásszekrényen egy füzet feküdt. Moirrozott zöld selyemkötésbe koszorú volt préselve, benne egy szó: „Gyermekek dalok”. Az első oldalon elsárgult írás: *Jörg Krisztina, anno 1822*. Anna a zongorához ült. Kis ujjai egy darabig tétováztak a billentyűkön. Halkan énekelni kezdte az egyik dalt:

*Zwei Wanderbursche zogen
Hinaus in's ferne Land...*

Félénken, iskolázatlanul szállt a kis dal. De a hangja, mely mindig fátyolozott volt, ének közben tisztán, csengőn tódult ki a melléből. Ő maga is észrevette ezt és ekkor úgy tűnt fel neki, hogy eddig egész életén át hallgatott. Csak most kezdett el beszélni, most, mikor énekelt. Új és gyönyörű volt érezni, hogy így mindent el lehet mondani és a többiek nem nevetgetik ki érte és a nagyatyja nem ránthatja vissza a kezét.

*Zwei Wanderbursche zogen
Hinaus in's ferne Land...*

Szebasztján bácsi fölkelt a díványról és óvatosan kinyitotta az ebédli ajtaját.

A két öreg ember sokáig hallgatott.

Aznap Kristóf a szokottnál is később jött haza a tánciskolából és nagy zajjal rontott be Annához a Napszobába. A szeme ártatlanul ragyogott. Egy fonnyadt virág volt a gomblyukába tűzve. Keze minduntalan a virághoz kapott. Aztán a zongorára könyökölt, állát a tenyerébe támasztotta és beszélt, beszélt... Anna meglepetve nézte őt: csinosnak találta. Leányosan hullámos haja eltakarta a félarcát. Rövid orrának kissé fölfelé hajló vonala magával húzta a felsőajkát. Ez kedvesen ijedt kifejezést adott neki, mely nem volt meg egyetlen Ulwingnak az arcában sem. Anna önkénytelenül az anyja képére tekintett...

Este, mikor lefekvésre került a sor, Kristóf türelmetlenül kereste rendetlen szekrényében az imakönyvét. Nem tudta megtalálni. Beletette hát a virágot a Liturgiába, ami valamennyire mégis csak szent könyv volt és gyöngéden a párnája alá dugta.

Soká feküdt nyitott szemmel a sötétben. „Kis Kristó, a viszontlátásra”, mondotta egyszerre halkan önmagának és közben Zsófi hanglejtését igyekezett utánózni. Aztán végighúzta kezét a fején, lassan, szórakozottan, úgy, mint Zsófi tette, mialatt a Gerambház lépcsőjén az atyjával beszélt.

Csendes elragadtatást érzett. Mégegyszer megismételte a simogatást, a szót: „Kis Kristó...” Sokszor megismételte, olyan sokszor, hogy elkoptatta. Most már csak a saját hangját hallotta, a saját kezét érezte. Már nem rezzent össze tőle és fáradtan elaludt a Zsófi virágja fölé.

A reggel jóformán még alig derengett, mikor másnap Ulwing építőmester az ebédlibe ment. Mindig korán kelt; magányosan szeretett reggelizni. Az asztal közepén gyetya égett, lángja töredezett villanásokkal táncolt az üvegszekrény tükrében, a porcellánok között. A székek támláinak árnyéka főlhajlott a falra.

Ulwing Kristóf hirtelen átváltozott az újságot. Ostobaság, — gondolta. Bécsből teljhatalmú császári komisszáriust küldenek. Mire való ez? — Az apró betűkkel sűrűn telenyomtatott újságban különben semminő új hír sem volt. Mintha cenzorok dolgoznának megint.

Kezébe vette a gyertyát és lement az irodába. Nagy csomó papiros feküdt az asztalon. János Hubert egyenletes, pontos írása látszott valamennyin. Az építőmester munkája fölé hajlott, tolla szakadozottan, szinte rohamokban sercegett.

Szemközt ezalatt egyre világosabb lett Pest-Buda színes térképe az aranyozott keretben. A szoba meszelt falán tervrajzok függtek. A kályha mellett dívány állt, az is tele volt írással.

Kinn lépések kopogtak a reggeli csendben. Az elmenő alakok fejének az árnyéka időnként bevetődött az alacsony ablakon és ilyenkor kicsiny, kerek felhők úsztak Ulwing Kristóf tolla alatt a papiroson. Mások jöttek, megint eltűntek. Az idő múlt. Egyszerre sok, dühös lépés kezdett futni a Duna irányába. Feltűzött kaszapengék villantak a napban.

A cselédek kiszaladtak a kapu elé.

— Mi történt?

Egy hang visszakiáltott:

— A bécsi komisszáriust felkötötték egy lámpavasra!

— Dehogy... szétszaggatták...

— Leszúrták a hajóhídon!

— Meghalt? — kérdezte egy hátuljövő.

Az építőmester letette a tollat. Úgy nézett az ablakra, mintha azon át valószínűtlenül, kínosan bevigyorgott volna hozzá egy ijesztő arc. Hónapok óta jött ez. Most hát itt van... Minden ok nélkül többször felemelte és megint letette az asztalra az írásokat... Meg kell szokni ezt is! Ferde állá keményen illeszkedett bele a kihajló gallérba és még egyszer össze adta a számokat, melyek hosszú oszlopokban húzódtak végig a papírlapon.

Kinn, valahol azt a dalt énekelték, amelyet Anna a Jörg nagypapa boltjában hallott először. Netti a konyhában a dal ütemére verte a habot. És este, mint minden más napon, kigyúltak a lámpák a hajóhídon; az is, amely alatt ma egy ember meghalt. Fénye éppen olyan nyugodt volt, mint a többié. Az utcák már hallgattak arról, ami történt. A Duna pedig mosta a sötétben a város véres kezét.

6) Folytatjuk

ASSISI SZENT FERENC KIS VIRÁGAI Fioretti di San Francesco

Fordította: Tormay Cécile
(Budapest, 1926.)

Tormay Cecile

Nádudvaron, 1926-ban, nyáridőben.

ÖTÖDIK FEJEZET

*Elméne Bernardo testvér Bolognába,
hogy ott a Rendnek helyet foglaljon.*

Mert Szent Ferenc és az ő társai

Istentől hivatnak és választattak, hogy hordozzák az ő szívükben és minden művelkedetükben és hirdessék az ő beszédeikben Krisztus keresztyét, ezért csak úgy

cselekedeteikben, mint szigorú életmódjukban olyanoknak látszottak és valóban olyanok is voltak, mint a megfeszített emberek, kik a világ tiszteletadásánál és csalárdos hiú dicséreténél inkább kívánták viselni a szegényt és gyalázatot Krisztus szerelméért. Sőt örvendeztek, ha bántalmazták őket, bántódtak a tisztességek miatt és ezenképpen bolyongtak a földön, mint zárándokok és jövevények és csak a megfeszített Krisztust vitték magukkal és kívül semmi egyebet. És mert az igazi szőlőtőnek, vagyis Krisztusnak igazi vesszői voltak, ezért bősz és jó gyümölcsöket termeltek az Istennek megnyert lelkekből.

Történt ekkor a Rend alapításának kezdetén, hogy Szent Ferenc elküldötte Bernardo testvért Bolognába, termelne ott az Isten adta malasztal, Istennek gyümölcsöket. És Bernardo testvér, a szent engedelmségnek miatta, Krisztus keresztyének jegyével magát megjegyvezvén, elméne és eljutott Bolognába. És mikoron őt a városnak gyermekei szokatlan és silány ruházatában meglátták, sok bosszúságot és csúfságot tettek véle, mint akár valamely bolonddal. De fráter Bernardo békésen és vígasságot tűrt mindent Krisztus szerelméért; és hogy még inkább kínozhassák, szántsándékkal a város piacára telepedett; miért is látván őt a földön üldögelni, sok gyermek és ember gyülekezett köréje és ki hátra, ki előre rángatta csuklyáját, ki port hintett reá, ki pedig kővel dobálta, ki erre, ki arra taszigálta; és fráter Bernardo ugyanazon képpen változatlan türelemmel, vígasságos arccal, panaszkodás nélkül vesztegelt helyén; sőt mi több, egyéb napokon is visszatért oda, hogy mentől több hasonló dolgokban legyen része.

És mivel hogy a türelem művelése a tökéletesedésnek jele és bizonyága az erénynek, a törvénytudásnak valamely járatos doktora,¹ nézvén és megcsodálván fráter Bernardo temérdek állhatatosságát és erényét, melyet a sok bosszantás és gyalázás semmiképpen sem háborgatott, mondotta szívében: „Lehetetlen, hogy ez az ember ne lenne szent ember”. És hozzámenvén, kérdezte őt: „Ki vagy te és miért jövel ide?” Bernardo testvér feleletül kezével keblébe nyúlt és elővette onnan Szent Ferenc Reguláját és odaadta néki, hogy olvassa.² Amaz alig olvasta el, máris felfogta annak magasságos tökéletességét, nagy csodálkozásában és bámulatában társaihoz fordult és mondá: „Valóban ez a hitnek legmagasabb foka, melyről valaha is hallottam: és ezért, emez itt az ő társaival e világnak szentséges emberei közül való, miért is szörnyűséges bünt tesznek azok, akik megbántják őt, akit nagy tisztességgel kellene tisztelniök, mivel hogy Istennek nagy barátja”. És mondá Bernardo testvérnek: „Ha olyan helyet akartok foglalni, hol illően szolgálhatjátok az Urat, úgy én lelkemnek üdvösségéért örömet adnám meg azt néktek”. Felelte ekkor Bernardo testvér: „Uram, hiszem, hogy erre mi Urunk Jézus Krisztus ihletett téged; ezért ajánlatodat Krisztusnak tisztességére örömet fogadom”. Ekkor a mondott törvénybíró nagy örvendezéssel és könyörületességgel vivé Bernardo testvért az ő házába és annak utána az ígért helyet néki adta és maga költségére mindennel ellátta,³ és ettől fogva atyja és oltalmazója lett fráter Bernardónak és társainak.

És Bernardo testvért az ő jámbor beszédeiért nagy tisztességgel kezdék tisztelni a népek, olyannyira, hogy

boldognak vallotta magát, aki láthatta, avagy kezével illethette. De ő, mint Krisztusnak és az alázatos Szent Ferencnek valóságos és alázatos követője, félvén, hogy a világ becsülése lelke békességét és üdvösségét megronthatná, elméne onnan és megtért Szent Ferenchez, és ezenképpen szólott hozzá: „Atyám, Bologna városában helyet foglaltam a Rendnek, küldj ki oda frátereket, hogy azt elfoglalják és megszállva tartsák; mivelhogy én ott többé hasznodra nem lehetek; sőt a sok tisztesség miatt, melyben részesültem, félek, hogy többet veszítek, semmint számodra nyerhetnék”.

Ekkor Szent Ferenc hallván rendre mindeneket, miket Isten Bernardo testvér által mivel, hálát adott neki, aki ilyenképpen kezdette terjeszteni és megsokasítani a Kereszt szegény tanítványait, és legottan elküldé néhány társát Bolognába és Lombardiába, kik is sok helyeket foglaltak különböző tájakon. A jó Jézus dicséretére és tiszteletére.

¹ A szöveg itt Niccolo di Guglielmo dei Pepoli egyházi jogtudósra utal, ki 1220-ban lépett be Szent Ferenc Rendjébe.

² Szent Ferenc Rendjének első Reguláját III. Innocentius pápa approbálta. A végleges Regulát, a *Regola bollatá*-t III. Honorius pápa 1223 november 29-én hagyta jóvá.

³ Azon a helyen létesült S. Maria delle Pugliole, a legelső bolognai Ferences kolostor.

Tusnády László (1940) — Sátoraljaújhely (H) ÁRVÍZ

Kizökkent az idő. Úgy látszott, hogy lassan-lassan helyrebillen kis világunk, életünket a természet erői befolyásolják, és nem lehet tudni, mikor kerül vissza minden a megszokott, természetes rendjébe. Május 16-án árvíz zúdult ránk. Este, fél tízkor a vőm, Péter vette észre számítógépen, hogy mekkora a baj. Egész éjjel fent voltam. Készültem a víz „fogadására”. Péterrel a kapualj elé egy jókora gátat építettünk. Pontosan tudtam, hogy milyen magasan tetőzött az ár 1963-ban. Azt a magasságot értük el, és arra is felkészültünk, hogy még magasabbra is emelkedhet az ide betört folyó, hiszen már este azt láttuk, hogy az új útra, lakásokra hömpölyög az ár a Ronyva-híd mellett, és a Kölcsey utcát is kezdi ellepni.

Az a hír járta, hogy felrobbantanak egy gátat, mezőgazdasági területre engedik a vizet, de a víz ezen a gáton is átcsapott. Soha ennyire nem vártam a hajnalt, de nem jött el, ezért Péterrel együtt sokakat felébresztettünk. Az első döbbenet után majdnem mindenki megértette, hogy mekkora a baj. Egyetlen olyan asszony volt, aki még negyed hatkor is meg akarta akadályozni a gátépítést... Olykor az emberi butaság határtalan.

A teljes bizonytalanságban is jó volt hallani, hogy – még az említett időpont előtt jóval – megszólaltak a madarak, pedig ekkor már a sportpálya oldalán kigyóyszerűen kúszott, szökött előre a betolakodó és pusztító elem. Már éjfélkor a Berecki utca irányából

szakolyi tűzoltók érkeztek a Kölcsey utcába. Ekkor a sötétség és a zuhogó eső fokozta a bajt.

Az utcafronttól egészen a gyár kerítéséig erős fal védi telkünket. Ezért döbbsentett meg hét óra körül, hogy iszonyúan erős sustorgó, sistergő, fűlsértő hang kíséretében betört a falon a víz a tyúkólba. Onnan kénytelen voltam továbbengedni a délről alaposan védett pincébe, hiszen pár perc volt csupán arra, hogy Péterrel együtt elzárjuk a gázt, és áramtalanítsuk a gázkazánt. A víznyomás oly erős volt, hogy alig tudtam kinyitni a pinceajtót. Ott többféle holmi volt, kimenteni semmit sem lehetett, sőt semmi biztonsági tevékenységre sem volt már lehetőségünk. Most, hogy a vízből már egyre több holmit kiszedtünk, egy különös dolog tárult elénk. Hajdan, amikor sok szén volt a pincében, egy régi nagy ajtóval rekesztettük el a szenet, hogy magasabbra teheszük, egy üres, kétszáz literes olajos hordóval is rögzítettük ezt az ajtót. A tisztogatás során derült ki, hogy a víz iszonyú erővel csapódott a hatalmas ajtónak, az a dominóelv alapján borította fel a hordót, az nekicsapódott volna a szén- és fatüzelésű kazán vékony és gyenge vízvezetékének. Ám a becsapódás helyén egy Csegöldről hozott hordókötel-csomó fogta fel az ütést. A következményeket nem tudhatom pontosan, de szörnyű lett volna, ha az ivóvíz folyamatosan áradt volna a pincébe...

Az északi szomszédaink, Horváthék és Csillikék is építettek gátat, de hozzájuk két irányból tört be a víz: áthatolt a gátjukon, és a gyár területéről is zuhogott. Ott oly magasra emelkedett, hogy lakásunk szigetelését megközelítette: alig tíz cm-re volt tőle. A fal viszont sok vizet felfogott, de engem a buzgárszerű „betörés” riasztott, hiszen a bátyám mérnöki adataiból ismerem a bizonyos helyek közti szintkülönbség nagyságát, és a pince „feltöltődésekor” biztosra vettem, hogy az utcafrontról is betört az ár. Előre siettem, és a legnagyobb döbbenetem az volt, hogy a kapualj teljesen száraz volt. Péter nagyszerűen örködött, és felkészültünk arra, hogy még magasítsuk a gátat, remény viszont túl kevés volt, mert a kerti vízszint és az utcai között legalább fél méter volt.

17-én, hétfőn, délelőtt tíz és tizenkét óra között volt a krízis. Az áradat oly rohamosan nőtt, hogy Ria (a feleségem) felkészült arra, hogy elhagyjuk az otthonunkat. Én azt mondtam, hogy nem megyek. A védekezést az utolsó pillanatig folytatam. Mivel a főbejárati gát építéséhez sem volt elég homokunk, a homokzsákokra deszkát, régi oszlopokat, fóliát, talajt helyeztünk Péterrel együtt, hétfőn tíz óra után felkészültem arra, hogy szükség esetén hasonló munkálatot folytatok a tornácon és a lakáson belül. Ennek a lehetőségét akartam megteremteni úgy, hogy tíz óra után talajt helyeztem zsákokba, téglát, megfelelő deszkákat szállítottam fel. Két torlaszt akartam építeni a víz útjába. A rohamos emelkedés indokolta ezt az előkészületet. Elöl, a legfontosabb iratokat egy nagy és erős könyvszekrény tetejére helyeztem. Az ablakból láttam, hogy a lábamhoz mily közel száguld tova az ár. Szerencsére, elég magasra építettük Péterrel a gátat, de remény kevés volt, mert az új út építésével még inkább tómederré tették itt ezt az egész területet. Minden esély megvolt arra, hogy a

víz egyszer csak kezd visszafelé folyni, és akkor vége van az otthonunknak.

Ria a számítógép megmentésével foglalkozott tíz óra után. Én néhány könyvet, holmit akartam szekrények tetejére helyezni, és a zongora megmentésén törtem a fejemet. Közben a kertben a járható részeken a két rémült kutya társaságában, helyenként gerendákon átkelve figyeltem, hogyan töltődik fel ez a terület. A régi kertünk, gyárhoz csatolt, sivárrá tett, magasított helyét nem öntötte el a víz. Én annak a folytatását sok-sok évvel ezelőtt biztonsági okokból, teraszosan lezártam. Ennek ellenére a déli kerítéstől hatméternyire buzgár tört elő.

Míg én a „belső munkálatokra” készülődtem, Ria boldogan hozta a hírt, hogy a víz az utcafronton nem emelkedik, sőt, egy kicsit apad. Ekkor Péterrel elindultunk a Ronyva hídjá felé. Elég riasztó kép tárult elénk, de a legnagyobb öröm az volt, hogy a víz már áramlott visszafelé...

Az első összegezés szerint körülbelül ezer embert kellett kitelepíteni tornatermekbe, egyéb iskolai épületekbe. 22-én, szombaton lomtanánítás volt. Reggel útra keltünk Riával. Az Árpád u. 52. sz. alatti lakás tulajdonosa beszélt velünk a tragédiáról: először a közelükben lévő aknából tört elő nagy vízsugár. Két kisgyermekével homokzsákokat akart ráhelyezni. A férje nem volt otthon. Az emberek közönyösen nézték kínálódásukat. Nem segítettek. A víz kezdett a falon áttörni, majd a Ronyva kilépett a medréből. Ria hamar hazatért, mert nagyon megviselte az, amit látott és hallott. Én az árvíz helyszínét jártam végig. Mivel az elérhető törmeléket (azt, ami nem volt mélyen a víz alatt) már kitették a károsultak, felmérhettem azt, mily iszonyú volt a pusztítás.

A Ronyvának mind a két ága kiöntött: „harapófogóba” szorította a város keleti részét. Talán pontos az adatom: negyvenhét utca, út, és tér lakóinak a tragédiáját láthatja itt most az ember. Munkás utca, Zrínyi és Hunyadi nevét viselő árválkodtak a pusztítás után. A gimnáziumunktól nem messze van mély fekvésű hely. Ott is öntött el lakást az ár. Paplanok, egyéb ágyneműk lógtak köteleken - kint, de láttam olyan otthont is, amelyben a mennyezet és a padló között „szárították” a díványt. Ugyanis arról is hallottam, hogy „hazánk korcsainak” kapóra jött a katasztrófa, és fosztogattak, „ahol csak tudtak”. Hol nem tudnak ők – a magyarellen es erők fő támogatottjai, elbutított, vagy nem emberi lényként világra jött torzszülöttei?

A Csendőrkert és a gyalogos határátkelő között is hatalmas volt a pusztítás. Egy baromfitelep százmillió értékű berendezései pusztultak el, az állatokkal együtt. Egy tűzoltó ismerősöm arról számolt be, hogy a megfulladt állatok – tyúkok, csirkék tetemeinek az elszállítása, megsemmisítése hatmillió forintba kerül...

A Batsányi utcában is beszéltem egy emberrel. Ő a Rákóczi utca közelében lakik. Hozzájuk délről érkezett meg a víz. Gátat épített. Éjfél tájban a Rákóczi utca felől bukkant fel az ár. Az Batsányi utca közepén egyméteres magasságot ért el. Láttam olyan utcát, amelyben minden házba betört a víz.

Csillik Csaba szomszédunk az örvénylő, felénk „törekvő” vízben két aranyhalat pillantott meg. Az egyiket sikerült kifognia. A másik tovasodródott. A

tűzoltók napokig kínlódtak az aluljáróban lévő vízzel, mert az újra és újra telítődött. Az egyik tűzoltó egy aranyhalat talált.

Egyre több az olyan eltévelyedett ember, aki tagadja a hagyományt. Pedig az nem öncélú köldöknézés, hanem az életnek, a jövőnek egyik igen fontos alapja. Biztosra veszem, ha sok-sok illetékes nem veszi komolyan, vagy egyáltalában nem ismeri mindazt, amit a városról szóló tanulmányokban az 1913-as és az 1963-as itteni árvízzel kapcsolatban el lehet olvasni. Ha nem hisznek oly fanatikusan a szakemberek állításaiban, ha némi gyanakvással fogadják mindazt, amit az új Ronyva-mederről állítottak, akkor másképp történtek volna a dolgok. Jól tudom, természeti katasztrófa volt. A Bózsza és a Ronyva tetőzése egybeesett, de a harangokat itt ma már nem verik félre. Ez nem az egyházak bűne, hanem a körülmények hatalmáé, hiszen több minden került a magánszférába, mint ahogyan a természetes lenne. Ha cirkusz jön, zeng a hangszóró, de épp az utolsó riasztottunk azt hitte, hogy megzavarodtunk, azért építjük a gátat, és arról tájékoztatott, hogy az aluljáróból még sohasem jött fel ide a víz. A másik irányt képtelenségnek tartotta. Csak órákkal később rémült meg, amikor az aluljáró felől is lassan, de biztosan emelkedett a vízszint. Ez, persze, kirívó eset, mert mindenki más végtelenül hálás azért, mert felébresztettük – kellő időben. Az egyik szomszédasszony mezítláb igyekezett csökkenteni a veszélyt, oly módon, hogy a vízaknákról folyamatosan eltávolította a törmeléket. Nem törődött még az egészségével sem, a haragosait is önzetlenül segítette. Pár nap múlva fájlalta a veséjét, de nem bánta meg, amit cselekedett. Végso soron most is igaz, hogy a baj általában közelebb hozza az embereket.

Szívós, kitartó küzdelemünk eredménye az, hogy a két irányból ránk zúduló víz félméteres szintkülönbsége megmaradt. A többi isteni szerencse: bekövetkezett az apadás. „Csak” a kertünk felét lepte el a víz, és az is huszonnégy órán belül eltűnt. A pincénkben, kétszeri szivattyúzás után még mindig 8 cm magas, de az az alig tíz centi, amely tetőzéskor elválasztotta a szigetelést az áradattól, számunkra igen nagy szerencse. Így hát egy szóval sem panaszkodom sorsunk miatt.

József Attila szerint a nemzet közös ihlet. Jelen van-e ez az elv szakmai berkeinkben? Jelen, de csak töredékesen, mintha valamilyen szellemi Trianon is lenne. Mint ahogyan ezt a „földrajzit” – nemzetet felnyársaló, szétmárcangoló tettet is ördögi szándék irányította, szerintem ugyanígy lép fel valamilyen káros és kóros erő szellemi szárnyalásaink ellen. A csonkaság így van jelen a mi makro- és mikrokozmoszunkban.

Ezt éltem én át június 4-én a megvadult, dühöngő Ronyva mellett, mely a trianoni gonosztevők buta minősítését megelevenítette, a hajdani hazugságot valósággá „avatta”: ekkor ez a szörnyű áradat, mennyisége szerint, valóban a hajózható folyó rangjára „lépett”. Az más kérdés, hogy ilyen magas – nagy örvénylésben nem tanácsos hajózáni.

Zúgtak a hazát sirató harangok, és én a nagy templom közelében, a Munkácsy utcában álltam, és vártam a harmadik árvíz végkifejletét. Előzőleg az első árvíz történetét írtam le. Tanúi lehettünk annak, hogy

egykori haragosok együtt – közös erővel küzdöttek az ár ellen. Ám az ördög nem alszik, és a butaság szelleme sem. Így adódott, hogy az a szomszédunk, akivel közös a főbejáratunk, május 22-én a korábban épített gátunkat el akarta szállíttatni a lomtalanítókkal – a homokzsákokat, deszkákat, mindent. Ezt megakadályoztam, de a béke érdekében behordtam minden anyagot a kertünkbe. „Guarda e passa” – mondaná Dante erre a jelenetre.

Az ég csatornái újra megeredtek. Esett, esett és csak esett. A Hegyközben a Ronyva árterületén iszonyú mennyiségű víz gyűlt össze. Június 1-jén délben Marika (a lányom) az igazgatójától hallotta, hogy diákokat toboroznak gátépítési munkára. A rendőrség illetékesei hangszórón adták hírül, hogy nagy veszély közeledik. Újra felépítettük a gátat. Marika javaslatára a szőnyegek is „magaslati” helyre kerültek. Az előző kitörés helyén nagy erővel gátat építettek homokzsákokból, de a folytonos szivárgás és a talajvíz újabb károkat okozott. Éjjel három órakor megnéztem a folyót a közelünkben lévő veszélyes helyen. Kracson Norbert ismerősöm irányította a védelmi munkálatokat. A Ronyva egyre közeledett a vasúti hídnak a vízszintes fém részéhez. Az első nagy árvíz idején, május 17-én délelőtt úgy láttuk, hogy már azt elérte. Akkor 460 cm volt a folyó tetőzése. Nappal négy és fél órát gyalogoltam a veszélyeztetett helyeken. Délután apadni kezdett a folyó. Hozzánk nem tört be, de a kertben a talajvíz egy ásónyomnyira felcsillant. Egy napig szünetelt az eső, majd felhőszakadás zúdult le. Három nap alatt 130 mm csapadék hullott. A feleségem interneten követte a szélmozgást, és az keltette a legnagyobb rémületet, hogy a kavargó ciklon egyszer csak „elakadt”, hosszú órákon át szellő se rezdült a reménytelenség-teljes ég alatt, és minden víz ránk akart zúdulni. Éjfélkor felmentem a padlásra, mert a viszontagságos időjárás ott is okozhatott volna kárt. Épp akkor támadt fel a szél, amikor lejöttem a padlásról. 3-kor elállt az eső. 5-kor a Ronyva-parton óriási volt a vészhelyzet. A trianoni tragédia évfordulóján – nappal sokfelé szóltak a harangok, de a gúnyhatár szimbolikus folyója pokolian elemében volt, mert Mikóházán már éjjel félreverette a harangokat. Gátszakadás miatt menteni kellett az állatokat, mindent, amit csak lehetett. Széphalomban is áttört a gátakon a víz.

A trianoni harangszóig három helyen tört be városunkba a víz. Reggel 6-kor 423 cm volt a Ronyva vízállása. Kőkapun, Hollóházán fák dőltek ki. A két hatalmas fenyőfánk is veszélybe került. A korábbi nyugodalmasnak látszó időben újabb köveket szállítottam a veszélyeztetett helyekre. Körülbelül egy tonnára növeltem a fenyőfánk gyökerének a terhelését. A Dózsa György utca végén egy házat teljesen bekerített a víz. Több lakásban már újra bent volt. Kerényi István, volt iskolatársam, az Újhelyi Vízművek egykori igazgatója az uszoda mellett filmezte a főszereplőt, a folyót. Elmondta, hogy ilyet vagy hasonlót egész élete során nem látott. Akkora víztömeg zúdult a hegyközi településekre, hogy nincs, aki a tetőzés mértékét meghatározná. Az első árvíz idején, május 17-én negyvenhét utcából, térről zúdult a Batthyány utcába az ár. A riasztó az volt, hogy a Szív

utcát is elöntötte a Ronyva, pedig azt a két előző kiöntéskor nem „érintette”, ám most a TESCO-ból arrafelé folyt. A talaj mindenütt annyira átitatódott vízzel, hogy Kerényi István szerint teljesen mindegy, hogy erdő, rét vagy beton borítja ezt az árterületet, az eredmény olyan, mintha mindenütt beton lenne, mert már semmi sem nyeli el a vizet, az csak robog, robog lefelé.

Hazaindultam. Megtekintettem Fodor boltját. Változatlanul „szigeten” volt. Egy asztalostól hallottam, hogy a Szív utcában elkezdődött az apadás. A nagy védekezés eredménye az, hogy a vizet, amennyire csak lehetett hamar a folyóba terelték, és a mi utcánkba (a Batthyány utcába) most nem tört be. Pedig tetőzéskor a vízszint az első árvíz idején mért adatot erősen megközelítette.

Edelény, Felsőzsolca...Mennyi és mennyi név kívánczik ide! Mennyi megkeseredett, kétségbeesett, bűn nélküli megalázott és megszorított ember! Az újhelyi utcákon járva lélekben mindannyiujkkal találkozom. Saját kis világom emlékeit idézve az ő sorsukra is gondolok. A felhők mögül előbukkant a nap.

Amit nem írtam le, de álmaimban fel fog törni, talán az lesz a legriasztóbb. Egyszerűen azért, mert nem tudom feldolgozni: lidércesen ül majd a lelkemen. Az eső ítéletnap, végtelen ritmusban zuhogott. Riával kiléptem a reménytelenség-éjszakába, és ott volt előttünk a már látott kép: a sportpálya oldalán ugyanaz a kísértetszerű vízkigyó csúszott-kúszott, amely már korábban is járt itt. Lám, már megérkezett? Honnan jött? Nem a Kölcsey utca felől! Ez jó jel, de honnan ez a tiszta víz, a szokásos salak nélkül? Enyhe surrogó hang, zuhogás. A sportpálya mellett, szinte a fűből tör elő a kristálytisztá víz. Talajvíz-e, vagy csak nem vesszük észre, hogy a kerítés alól érkezik? Fut a víz az úton, belecsorog a víznyelőbe. Az aknába is hull, hull a víz. Öröm hallani a hangját. De egyszer majd csak elakad. Telítettség lesz, mint előzőleg volt.

A három árvíz közt szünetek voltak. Kertünk növényeit víznyelők ásásával igyekeztem megmenteni.

Lefelé haladva különös a talaj rendje és nyugalma. Az agyagrétegig – az árvíz és az esőzés után többnyire eliszaposodott, utána egyre inkább a szokásos képet „mutatja”. Ahhoz az állapothoz hasonlít, amelyet akkor figyeltem meg, amikor negyed századdal ezelőtt a nagy építkezés (lakásfelújítás) után a gyár kerítése mellett 1,8-2 m mély gödröt ástam, mintegy húsz köbméter sítet helyeztem el benne, vagy 40-50 cm-es talajréteget raktam rá. Ezzel a kert végén a talajszint megemelkedett, az áradat ezzel is hamarabb zúdult tovább. Ennek a mélysége (magassága) 75 cm és egy méter között volt a tetőzés idején.

Szombaton Peti (a fiam) és Ria társaságában megnéztük a Ronyvát. A bigézőhely felé, a vasúti hídnál olyan, mintha tó lenne. Jóval alacsonyabb a vízállása, mint a háromszori árvíz idején, de az is nyilvánvaló, hogy most a Bodrog visszanyomja, hiszen a nagy víz idején féktelen erővel zúdult tova.

A tehermentesítő út építése idején az árapasztó medrét „kibélelték” – többféle anyaggal – köztük fóliával is. A Révész utca lakói elkeseredetten harcoltak ezen megoldás ellen, mert a talaj eliszaposodása a számukra katasztrófával járhat.

A könyörtelen, a pusztító, a rossz körülörvényli az otthonokat. Valóban résen kell lenni. A Révész utcaiak és a saját hasonló harcunk idején egy kisregényt írtam az otthonok fenyegetettségéről. Most nem szívesen gondolkodom erre, mert szörnyű az, ha a rémlátomások kielevenednek. Az ember egyet tehet: védekezik a pusztító erők ellen.

Az itteni, többszörös vészhelyzet előtt az első áldozat a vasútvonalunk lett. Kerényi István (a Vízművek egykori igazgatója) is csodálkozva mondta (a hajdani állomásfőnök is), hogy már korábban (a május 16-17-i) újhelyi árvíz előtt vonatpótló autóbuszok szállították az utasokat Tolcsvára. Mindketten azt tartották képtelennek, hogy a sérült vasúti pályán hogyan vihették át a mozdonyokat, szerelvényeket. Ennek a gordiuszi csomónak a megoldását a minap hallottam a pataki állomáson: az összes itt rekedt vasúti jármű előttünk távozott kis hazánkból, hogy más irányból térjenek vissza oda, ahol tudják őket hasznosítani, mert itt a vasúti forgalom jó nagy időre halott. Úgy hírlik, hogy a nagy víz miatt nem tudják elkezdni a vasúti pálya megjavítását, a sérült szakasz újjáépítését. Csak gyanítom, hogy a Komlós-kára lezúdult vész lehetett az oka annak, hogy a nagy víz elmosta a vasúti töltést. Itt, akkor az a vész még fel se tűnt. Én is csodálkozva szálltam fel a vonatpótló buszra. Lám, ilyen az élet: valamilyen előadás elkezdődik, és az ember nem tudja, hogy szól a nyitány, már el is hangzott: „Ez nem lehet igaz” – látszott az emberek döbbszent arcán „akkor éjjel”, amikor felébredtették őket.

Néhány nappal a sorozatos veszedelem után, csengett a telefon, Peti szobájából kisiemtem, a huzat becsapta utánam az ajtót. Az könyörtelenül bezárult. A felső ablakról leszedtem a szúnyoghálót. Ria függeszkedve nyitotta ki az alsó ablakot: kulccsal nem lehetett kinyitni az ajtót, ezért szétszedte a zárat, a kilincshez tartozó nyelv tört el. Mi lett volna akkor, ha ez a baj május 17-én, tíz és tizenkét óra között történik, és a legfontosabb csomagja ebben a szobában marad? Ez képzelődés. A rossz után miért következne a még rosszabb?

A pincében a szén- és fatüzelésű kazán hosszú ideig vízben állt. Június 21-én akartunk megszabadulni a makacsul ott rekedt víztől. Én a konyha előtti akna szigetelését lebontottam, és ebéd előtt hatvanvödörnyi szűrt pincelevet beborítottam oda. Pihenési időben Maestro Verdi műsorát hallgattam volna, de csak félig sikerült, mert közben leszakadt az ég, és úgy éreztem, hogy az ítéletidőben kint a helyem. Riát zavarta is a nagy igyekezetem, de épp jókor néztem szét a tornácról, mert a nyitott aknában a felszíntől 10 cm-nyire bugyogott a víz. Időben sikerült szigetelnem.

Reggel a víznyelőben 134 cm-nyire volt a víz a felszíntől, a nagy zuhogás után egyméternyire, de csillogók – kicsi erecskék mutatták, hogy még dolgoznak. Estére a felszíntől való távolság már csak 59 cm volt. A diófa déli részén ilyen ér-manócskák nem dolgoztak. Az ottani pincébe becsapódott esővíz, 104-110 cm-nyire a felszíntől egyáltalában nem volt víz.

22-én délelőtt nagy torkú szél nehezítette a kinti tevékenységet. Délben a fél évszázados diófa ágait annyira cibálta, hogy rendkívüli eseményként említettem meg Riának. Napszálla táján szétnéztem a

kertben, és a magasított, teraszos helyen, ahova az árvíz nem jutott el, szépen növekvő kukoricám helyén a szomszéd mellékhelyiségének a tetejét pillantottam meg. A nagy furfanggal megépített falam cserepeit és felső téglasorát magával sodorta a súlyos hullámpala. Ha valaki akkor ott van, az halálnak halálával hal. Ma reggel szemrevételeztem a katasztrófa sújtotta területet: a maradék kukoricámon pihent a gyári nyírfá koronája. A törzs nagy része a kerítésen. Hatvan év alatt nem történt annyi esemény ezen a kicsi területen, mint most alig fél nap alatt.

Úgy vagyunk ezzel a rosszal, hogy jó volna már végre visszazökkenni a régi kerékvágásba. Ez részben sikerült, de nem tudok az ablakunkból a „hasonlíthatlan szépségű” Sátor-hegyekre tekinteni anélkül, hogy ne jutna eszembe május 17. Az a délelőtt, amikor az utcánk Velencét idézte fel, valamilyen hajóutat is egyben, de nem az utazás önfeledt örömeivel, hanem a képtelenség, a gonosz varázslat lidérces erejével, hiszen ott volt a lábam alatt alig tíz centi „mélyen” a tovairamló áradat. A gyorsan emelkedő víz már a folytatást „ígérte”, azt a pillanatot, amikor eléri, sőt, maga alatt hagyja padlónk szintjét. A nagy könyvszekrény két fiókját, tele iratokkal, levelekkel, egy székre felállva oly megszállottan lendítettem egyenként a szekrény tetejére, hogy semmi terhelést nem éreztem, pedig már harminc órája nem aludtam. Negyven nappal később hasonló mozdulattal akartam levenni őket, sikerült, de ekkor döbbszentem meg, hogy mekkora a súlyuk. Vigyáznom kellett, hogy a nagy teher a bizonytalanul billegő székről magával ne rántsón. Ezt akkor, a vészhelyzetben egyáltalán nem éreztem.

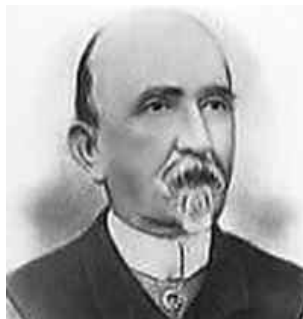
Azt hinné az ember, hogy az árvíz véget ért. Elöl a padló nedvesedését most lehet érzékelni igazán. Ott nincs szigetelés. Remélhetőleg, a hajópadló nem fog felpúposodni. A parketta nehezen „viselné” az ilyen nedvességet.

Mindezt nem panaszként mondtam el, lélekben együtt érzek azokkal, akiket a legnagyobb csapás érte.

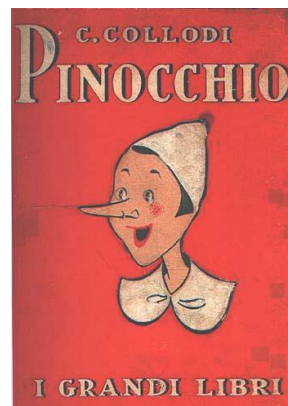
ESSZÉ

Zsiros Andrea — Debrecen

A PINOCCHIO KALANDJAI „EVANGÉLIUMI” OLVASATA

Carlo Collodi (1826-1890)

Giampaolo Borghello, az Udinei Tudományegyetem professzora nemrég a Debreceni Egyetem Olasz Tanszékén tartott előadást Carlo Collodi *Pinocchio*

kalandjai és Edmondo De Amicis *Szív* című regényeiről, az olasz gyermekirodalom legklasszikusabb alkotásairól. Ennek során említette meg, hogy a Pinocchio a Biblia után az európai kultúrkör legnépszerűbb könyve. Ez talán feljogosít egy első látásra talán szentségtörőnek tűnő egybevetésre a Collodi-regény és az Újszövetség egyes passzusai között.

Jelen tanulmányomban azt szándékozom megvizsgálni, milyen nyomai vannak annak a *Pinocchio kalandjában*, hogy Pinocchio maga is Krisztus-szimbólumként jelenik meg. Bár ez talán még nagyobb megütközést válthat ki az olvasóból, mint a korábban leírt Geppetto és az Atya közti párhuzam¹, mégis érdemes az intertextuális kapcsolatokat elemezni, hiszen ilyen tekintetben is rengeteg található Collodi regénye és a Biblia között. Mi is utal arra, hogy Collodi hőse és Jézus között párhuzamok fedezhetők fel?

Ehhez mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, mit is tart a teológia, egészen pontosan a krisztológia Jézus személyéről. Karl-Heinz Menke² E. Drewermann-t idézi, amikor Jézust Istenhez hasonlóan „abszolút személyként” definiálja, majd kifejti, „miben áll az istenfiúság: teljes bizalomban azzal a hatalommal szemben, amelynek életünket köszönhetjük, s amelyet Jézus «Atyának» mer nevezni”. Ezenkívül az is szerepel a könyvben, hogy Jézus az, aki „személyét olyan közel hozza hozzánk, hogy aki úgy szólítja meg őt, hogy «Te», csak úgy teheti ezt, hogy egyben megszólítja *Istent is, aki az örök Te*, és akinek önmagát is köszönheti”. David Friedrich Strauß-tól azt veszi át, hogy „egy önállóan kifejlesztendő istenfiúság-tudat nyilvánvalóvá válását fedezi fel Jézusban”.³

A fenti részt a *Pinocchio kalandjaira* vonatkoztatva felismerhető, hogy Pinocchio ugyanilyen viszonyban áll Geppettoval. Az első bizonyíték tehát Pinocchio fiúi voltára az, hogy ha Geppettót „imago Dei”-ként értelmezi az olvasó, akkor ebből logikusan következik, hogy Pinocchio, vagyis Geppetto fia Isten Fiának, vagyis Jézusnak a megjelenítője. Ezt támasztja alá az is, hogy Geppetto éppúgy ács, mint Szent József, Mária jegyese. Mint ahogyan a Bibliában az Atya és a Fiú, úgy a *Pinocchio kalandjában* Geppetto és Pinocchio is tökéletesen ismerik egymást, „a Fiú teljesen az Atyától függ, de az Atya mindenét neki adta”⁴ Ahhoz nem fér kétség, hogy Pinocchio maximálisan rá van szorulva Geppettóra, aki pedig a regény egyik részében odaadja az utolsó körtéit Pinocchióknak, hogy az ne haljon éhen, illetve még ugyanígy eladja az ujjasát azért, hogy ábécéskönyvet vegyen fiának A *Pinocchio kalandjában* — ahogyan az az alábbiakban láthatóvá válik — végtelenen prózaian, a gyerekek számára is érthető módon, a Fiú szempontjából is leírásra kerül a bibliai Atya-Fiú közti kapcsolat.

Az alábbi rész is ezt a párhuzamot erősíti:

„*Arlecchino és Pulcinella egy pillanatig tétováztak, de aztán gazdájuk haragos szemvillanására rémülten teljesítették a parancsot, s kisvártatva szegény Pinocchióval jöttek vissza, karjánál fogva cipelték, ő meg ficáncolt, mint a partra vetett hal, s kétségbeesetten visítozta:*

— *Papa, mentsen meg! Nem akarok meghalni, nem akarok meghalni!...*”⁵

Máté evangéliumában pedig az alábbiak szerepelnek:

„*A hatodik órától a kilencedik óráig sötétség borult az egész földre. Kilenc óra tájban Jézus felkiáltott, hangosan mondván: «Éli, Éli, lamma szabaktani?» Vagyis: «Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?»» (Máté 27, 45-46)*

Mint látható, a *Pinocchio kalandjai* átveszi a szenvedés motívumát, illetve azt, hogy a szenvedő végső kétségbeesésében teremtőjéhez, Atyájához fordul segítségért, kegyelemért. Mindkét szövegben megtalálható a halálközeli szituáció, hiszen Jézus a kereszten imádkozott így, Pinocchio pedig szintén az élet egy szélsőséges helyzetében „fohászodik” Geppettohoz.

A másokért vállalt önfeláldozás, esetleg halál is hasonlóvá teszi Jézushoz a bábut:

„*Képzeljétek csak el szegény Arlecchinót! Úgy megrémült, hogy összecsuklott a térde és orra bukott.*

A szívettpő jelenetet látva Pinocchio a bábmester lábai elé vetette magát, és könnyeivel áztatva hosszú szakállának valamennyi szálát, sűrű zokogás közepette így esdekelt hozzá:

— *Könyörgök, Tűznyelő úr!*

[...]

— *Kegyelmet kérek szegény Arlecchinónak! ...*

— *Nálam nem tart örökké a kegyelem. Ha a te életedet megkíméltem, akkor őt kell tűzre raknom, mert azt akarom, hogy az ürü ropogásra süljön.*

— *Akkor pedig — kiáltott fel önérzetesen Pinocchio, kihúзва magát és kenyérbél sapkáját messzire hajítva —, akkor pedig tudom, mi a kötelességem. Tessék, zsandár urak! Kötözzenek meg, és dobjanak bele a tűzbe. Mert az nem igazság, hogy szegény Arlecchino, az én igaz barátom haljon meg helyettem! ...*”⁶

Ebben a részben csak nagyon bújtatottan, többszörösen átírva található meg a Jézus-motívum, mégis vannak benne olyan elemek, melyek párhuzamba állíthatók a Bibliával. Ez pedig a világra (jelen esetben a bábokra) megharagudott „felsőbb hatalom”, az ennél történő közbenjárás és az onnan jövő kegyelem. Krisztusivá teszi Pinocchiót a másokért vállalt halál is.

A következő párhuzam a regény alábbi pontján fedezhető fel:

„*Azzal előhúztak két fene hosszú, borotvaéles kést és zutty..., oldalába eresztettek két döfést.*”

Szent János evangéliumában pedig a következő sorokat lehet olvasni (János 19, 33-37):

„*Amikor azonban Jézushoz értek, látták, hogy már meghalt. Ezért nem törték meg a lábszárait, hanem az egyik katona oldalába döfte a lándzsáját. Nyomban vér és víz folyt belőle. Aki látta, az tett róla tanúságot és igaz a tanúsága. Tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. Mert ez azért történt, hogy beteljesedjék az Írás: «Csonjtát ne törjétek!» Vagy egy másik helyen: «Föltekintenek arra, akit keresztlúszúrtak.»”⁷*

Mint látható, a *Pinocchio kalandjai* és a Biblia szövege újfent sokban hasonlít egymásra. Ez akár fel is háboríthatná az olvasót, ha nem lenne ott a bábu történetében, hogy a gyilkosok nem tudják keresztlúszúrni Pinocchiót, a fán nem megy keresztlú a kés. Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy mint ahogyan Geppetto maga is csak tökéletlen mása az Atyának, úgy Pinocchio még tökéletlenebb megjelenítője Jézusnak: őt nem tudják keresztlúszúrni, éppen ezért nem is méltó arra, hogy „föltekintsenek” rá.

A 33. fejezet összefoglalásában a következő olvasható: „A számarra lett Pinocchio elkel a piacon; egy mutatványos színtársulat igazgatója veszi meg, táncra és karikaugrásra tanítja be, egy este azonban lesántul, ezért újra eladják: új gazdája dobos akar készíteni a bőréből”.⁸ A fejezet végén pedig az alábbi mondatok szerepelnek:

„Mindenesetre, a vevő kifizette érte az egy lírát és azon nyomban kivitte egy tengerparti meredélyre, nyakába követ akasztott, lábára kötelet erősített, és a kötél másik végét tartva hirtelen letaszította a szikláról, bele a tengerbe.

Pinocchio, nyakában a kolonccal, azonnal a tenger fenekére süllyedt, a vevő pedig leült a sziklára, és erősen markolva a kötelet várta, hogy elteljen annyi idő, amíg a csacsi megfullad, ő pedig lenyúzhassa a bőrét.”⁹

Ezek a mozzanatok is hasonlítanak Jézus szenvedésének és kereszthalálának történetére: Júdás pénzért árulta el Krisztust. A passiótörténetben az is megtalálható, hogy a római katonák elosztják maguk közt Jézus ruháit: „Aztán keresztre feszítették, és sorsot vetve megosztottak ruháján, majd leheveredtek, és őrizték” (Máté 27, 35-36). Ez szerepel a katolikus egyház nagycsütörtöki lamentációjának szövegében is: „Elosztották maguk között ruháimat, s köntösömre sorsot vetettek”. A Pinocchio kalandjában a vevőnek szintén a (szerinte) halott Pinocchio „ruhájára”, vagyis számbőrére van szüksége. Párhuzamot jelent a Bibliával az is, hogy Pinocchio is gyakorlatilag meghal mint számár, de később feltámad a bábu-létre, hogy később igazi emberré váljék. Az olvasó emlékezetében ismét felrémlik Jézus szenvedésének, majd mennybemenetelének története: ahogyan Jézus is halála után először az azt közvetlenül megelőző állapotra, vagyis az emberi létre támadt fel, úgy Pinocchio is előbb bábu lett, és csak ezt követően történt meg a „mennybemenetel”, vagyis az Atyjával teljesen egyenrangúvá válás.

Hasonlóságot mutat Jézus és Pinocchio megaláztatása is: Jézus kezébe nádbotot, fejére töviskoronát, vállára bíborköpenyt adnak, és arcába ütnek, Pinocchiót pedig gyakorlatilag cirkuszi állatként kezelik. A lábtörés motívuma is ugyaninnen lehet ismerős az olvasó számára. A regényben ez a következőképpen olvasható:

„Pinocchio kétszer-háromszor is nekiszaladt, de amikor a karikához ért, ahelyett, hogy felugrott volna, kényelmesen elsétált alatta. Végül mégiscsak elrugaszkodott és átugrotta, hátsó lábával azonban olyan szerencsétlenül beleakadt, hogy a túloldalon lezuhant és elterült a földön.

[...] Másnap reggel a veterinárius, vagyis az állatorvos megvizsgálta, és kijelentette, hogy egész életére sánta marad.”

Itt ismét felrémlik Jézus Krisztus szenvedéstörténete. Szent János evangéliumában ez a következőképpen jelenik meg János evangéliumának részben már idézett soraiban (János 19, 31-36): „Az előkészület napja volt. A zsidók arra kérték Pilátust, töresse meg a keresztre feszítettek lábszárát és vetesse le őket a keresztről, nehogy szombaton is a kereszten maradjanak a holttestek, az a szombat ugyanis nagy ünnep volt. El is mentek a katonák, és megtörték a lábszárát az egyiknek is, másiknak is, akit vele együtt fölfeszítettek.

Amikor azonban Jézushoz értek, látták, hogy már meghalt. Ezért nem törték meg a lábszárát [...]. Mert ez azért történt, hogy beteljesedjék az Írás: «Csonjtát ne törjétek!»”

Nem véletlen, hogy ez a kis bibliai rész kétszer is szerepet kap: itt bizonyosodik be ugyanis, hogy Pinocchio „krisztusi” volta milyen tökéletesen: pont az hiányzik belőle, ami a megváltást hozná, hiszen a legfontosabb pontokon éppen az ellenkezője történik vele, mint ami Jézussal: nem tudják átszúrni, a lába viszont megsérül, mint a Jézussal keresztre feszített két latornak. Érdekes, hogy ebben a szenvedéstörténetben is megtalálható az elesés mozzanata: ahogyan Jézus is többször elesik a kereszttel, úgy bukik el Pinocchio is szenvedései során

Pinocchio krisztusi létét erősíti az a jelenet is, amikor a Cápa gyomrából kiszabadulva felajánlja Geppettónak, hogy kapaszkodjon belé, és így menti meg annak életét:

„A zuhanástól és a nagy huppanástól gyertyájuk kialudt, apa és fia sötétben maradtak.

— Most mi lesz?... — kérdezte Pinocchio megszeppenve.

— Most már semmi, fiacskám, végünk.

— Miért volna végünk? Adj a kezét, papácskám, és vigyázzon, el ne csússzon! ...

— Hová viszel?

— Meg kell próbálkoznunk a szökéssel még egyszer. Jöjjön velem és ne féljen.

Azzal Pinocchio kézen fogta a papáját, s megint csak lábujjhegyen járva fölkapaszkodtak a szörny torkáig, újból végigsétáltak hosszú nyelvén, s átmásztak hármass fogorán. A döntő ugrás előtt azonban a bábu még hátraszólt papájának:

— Üljön föl a hátamra, mintha lovacskáznánk, és öleljen át jó szorosán. A többi az én dolgom.

Mikor aztán Geppetto jól elhelyezkedett fiacskája hátán, Pinocchio magabiztosan belevetette magát a vízbe és úszni kezdett. A tenger tükörsima volt, a hold teljes fényében ragyogott, a Cápa pedig továbbra is olyan mélyen aludt, hogy egy ágyúlövés sem ébresztette volna fel.”¹⁰

Nagyon fontos ebben az esetben az, hogy itt Pinocchio már a bábu-létre való feltámadás után van, de még nem vált igazi, hús-vér emberré. Ez is felkínálja az intertextuális olvasási módot a Bibliában szereplő feltámadás-történettel. Mint ahogyan arról már volt szó, Pinocchio ezen állapota megfelel a halálból feltámadt, de még a földön levő Krisztus létével: Jézus ezt követően megy fel a mennybe, hogy Atyjával együtt legyen, Pinocchio pedig még a valódi emberi lét előtt áll.

Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a bábu megmenti Geppetto életét, hiszen ez szintén ismerős lehet: Jézus feltámadásával feltámasztja a halottakat (ez szerepel a következő húsvéti énekekben is: „Föltámadt Krisztus halottaiból, / legyőzte halállal a halált / és a sírban lévőeknek életet ajándékozott”), Pinocchio pedig Geppettót húzza ki „a halál torkából”, nevelőjének „életet ajándékozva”. Geppetto tehát itt halandó emberi mivoltában áll az olvasó előtt, aki rá van szorulva az „isteni” segítségre.

Nem mellékes az sem, ami az előzőekből már kiderült, vagyis az, hogy sokszor nem lehet

egyértelműen megállapítani, hogy Geppetto vagy Pinocchio-e az „istenibb”, hiszen mindketten egyaránt rendelkeznek isteni és emberi tulajdonságokkal, melyek nemegyszer szétválaszthatatlanul összefonódnak, és nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy az adott jellemvonás éppen melyikükre vonatkozik. Ez is azt támasztja alá, hogy — bár nagyon prózaian, a gyerekek számára is befogadhatóvá téve, a szereplők erős antropomorfizálásával — az ácsmester és a fabábu viszonya az Atya–Fiú-kapcsolat allegóriájaként jelenik meg, hiszen a katolikus egyház számára oly fontos *Apostoli hitvallásban* is szerepel az „Atyával egylényegű” szókapcsolat a Fiúra vonatkoztatva. Maga Jézus is kijelenti: „*Én és az Atya egy vagyunk.*”¹¹ A fentebb leírtak és a bibliai idézetek alapján elmondható, hogy Pinocchio ugyanígy „egylényegű” Geppettoval.

A Bibliában az Atyával való egység abban csúcsosodik ki, amikor a *Theos* név, amely azelőtt kizárólag az Atya megnevezésére szolgált, Jézust is jelölni kezdi.¹² Pinocchio esetében ez úgy megy végbe, hogy a Geppettohoz hasonló, valódi ember válik belőle.

Az a jelenet is alátámasztja a Pinocchio és Jézus közti párhuzamot, amikor Pinocchiót kifogják a vízből, és halnak nézik. A hal ugyanis, mint az majd a későbbiekben láthatóvá válik, Krisztus-szimbólum.

A huszonnyolcadik fejezet összefoglalásában ez olvasható: „*Pinocchiót az a veszély fenyegeti, hogy mint halat, serpenyőben megsütik.*”¹³ A fejezeten belül pedig a következő olvasható:

„*Amikor a halász kivette, csodálkozva meresztette rá zöld gülüszemét, s majdhogynem ijedten kiáltott fel:*

– *Hát ez meg miféle hal? Nem emlékszem, hogy valaha is ettem volna ilyet!*

Tüzetesebben megnézte, jobbról-balról megforgatta, s végül kijelentette:

– *Igen, ez alighanem tengeri rák.*

Pinocchio ekkor, vérig sértve, amiért ráknak nézték, méltatlankodva felcsattant:

– *Rák ám! Még mit nem! Gondolja meg, hogyan bánik velem! Ha nem tudná, én egy bábu vagyok.*

– *Bábu? – álmélkodott a halász. – Megmondom, ahogy van: a bábuhal nekem újdonság. Nem baj, annál jobb ízűen eszlek.*

– *Megenni engem? Hát nem hajlandó megérteni, hogy nem vagyok hal? Nem hallja, hogy úgy beszélek és úgy gondolkodom, mint maga?*

– *Ez már igaz – ismerte el a halász –, s mivel látom, hogy különleges hal vagy, a sors kegyelméből beszélni és gondolkodni is tudsz, mint jómagam, kellőképpen meg is becsüllek majd.*

– *Megtudhatnám, hogyan? ...*

– *Barátságom és nagybecsülésem jeléül megengedem, hogy te dönts el, milyen fogást készítek belőled. Sült hal szeretnél-e lenni, vagy paradicsom-mártásban főnél meg inkább?*”

A fenti idézet több szempontból is erősíti a Pinocchio és Jézus közti kapcsolatot. Egyrészt azért, mert Jézus egyik közismert szimbóluma a hal, másrészt pedig azért, mert az utolsó vacsora pillanatai is feltűnnek: mint ahogyan Krisztus is a testévé változtatott kenyeret adja tanítványainak, úgy Pinocchio is kis híján táplálékká válik. Ezen a ponton azonban ismét bebizo-

nyosodik, hogy Pinocchio nem lehet tökéletes „imago Christi”: nem önszántából áldozza fel magát, éppen ezért nem is következik be a megváltás.

Ha viszont Pinocchio Krisztus-képmás, akkor felmerül az olvasóban a kérdés, hogy milyen alakok feleltethetők meg a szenvedéstörténet többi résztvevőjének. Azt lehet mondani, hogy Pilátus leginkább Tűznyelő mester képében jelenik meg, hiszen egy idő után neki sem áll szándékában feltétlenül megölni a bábút. Egyértelmű azonban, hogy ő éppen úgy eltorzult mása a római helytartónak, mint a fabábu Jézusnak vagy Geppetto az Atyának, hiszen vele is jóformán pontosan fordítva történik minden, mint Pilátussal: míg a római eleinte nem akarja keresztre feszíteni Jézust, aztán mégis megteszi, addig Tűznyelő mester először végezni akar a bábuval, aztán megkönyörül rajta.

A fentiekből is látható, hogy a *Pinocchio kalandjai* korántsem mentes a filozófiai mélységektől, sőt, a mesés történet mögött ilyen tekintetben is nagyon komoly jelentésréteg húzódik meg.

¹ ZSIROS Andrea, *Ősi elemek és jelképek Carlo Collodi Pinocchiójában*, Italianistica Debreceniensis XIII, 114-116.

² Karl-Heinz MENKE, *Krisztus a létezés értelme. Krisztológia a relativizmus korában*, Budapest, Paulus Hungarus – Kairoz, 2002, 81.

³ MENKE, 106.

⁴ NEMESHEGYI Péter, *A Szentháromság*, Róma, 1974

⁵ Carlo COLLODI, 67.

⁶ COLLODI, 71-73.

⁷ COLLODI, 105.

⁸ COLLODI, 279.

⁹ COLLODI, 293.

¹⁰ COLLODI, 317-319.

¹¹ Christoph SCHÖNBORN, *Isten elküldte fiát. Krisztológia*, Szeged, Agapé, 2008, 69.

¹² NEMESHEGYI Péter, *A Szentháromság*, Róma, 1974

¹³ COLLODI, 217.

**Csakó Gábor (1942) — Budapest
RÉVÜL-E A RÉVÉSZ?**

Nyelvrégészeti és mitológiai esszé

Ahogy a kommunista bölcsesség-üldözés idején legtudóbb költőink: Weöres, Nemes Nagy, Pilinszky, Tamkó-Sirató és mások gyermekversekbe bújtak, ugyanígy tettek az ezer év előtti „csacska regösök” is. Pontosabban az énekeik: gügyögő mondókáknak, kiszámolóknak álcázták magukat. Bár az is meglehet, hogy miután kiszikkadt mögülük a hit, a régi vallás, akkor szépségük őrizte őket tovább az emlékezetben, de lekerültek a gyermekekhez a szintén ősvallási elemeket őrző mesékkel együtt:

*Ahol keletkezik
Egy ékes, nagy út;
Amellett keletkezik
Egy halastó-állás.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!*

*Azt is felfogá
Az apró sárocska.*

*Arra is rászokik
Csodafiú szarvas.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!*

*Noha kimennél,
Uram, Szent István király,
Vadászni, madarászni;
De ha nem találnál
Sem vadat, sem madarat,
Hanem csak találnál
Csodafiú szarvast.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!*

*Ne siess, ne siess,
Uram, Szent István király,
Az én halálomra!*

*Én sem vagyok
Vadlövő vadat,
Hanem én is vagyok
Az Atyaistentől
Hozzád követ.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!*

*Homlokomon vagyok
Fölkelő, fényes nap;
Oldalamon vagyok
Árdeli szép hold;
Jobb vesémen vannak
Az égi csillagok.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!*

*Szarvam vagyok:
Ezer vagyok!
Szarvam hegyin vannak
Száz ezer sövények.
Gyulaszlag, gyulaszlag,
(H)oltatlan alusznak.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!*

Eddig az eredeti szöveg, amelyből megtudhatjuk azt, amit történeti forrásokból is ismerünk: Szent István és a régi hit hívei közti ellentétet. A csodafiú szarvas nyilván azonos a Hunor és Magor csodaszarvasával, aki pedig azonos Szent Lászlónak a Salamon király ellen vívott mogoródi csata után látott, agancsán gyertyákat viselő csodaállatával: ő a régi hit kozmikus jelképvilágából bukkan előnk – László magyarázatában illőn megkeresztelve: „Valójában nem szarvas, hanem Isten angyala volt. S Géza király ezt mondta: – Mondd meg nekem, szeretett testvérem, mik volnának azok az égő gyertyák, amelyek a szarvas agancsain látszottak? Szent László így válaszolt: – Nem agancsok azok, hanem szárnyak, nem égő gyertyák azok, hanem ragyogó tollak.”¹

Sokan megfejtették már, hogy az „ékes, nagy út” égi ösvény, maga a Tejút, a Halastó-állás csillagkép, talán éppen a Deneb, a Nagy Nyári Háromszög egyik ékes

csillaga a Hattyúban, éppen ott, ahol a Tejút kettéválik.², de arra kevesebben mutattak rá, hogy a

*„Szarvam vagyok:
Ezer vagyok!
Szarvam hegyin vannak
Száz ezer sövények”*

azt jelenti, hogy a csodafiú szarvas magát a Mindenséget jeleníti meg, hiszen régi nyelvünk a végtelen fogalmát nem ismerte. Vagy az őskori püthagoreus fölfogással összezsugorodva³ – elutasította? Az összeset, a valamennyit máig az *egy-től-egy-ig* fejezi ki. A Mindenség transzcendenciájára utal, hogy a száz ezer sövények/szövétnek

*„Gyulaszlag, gyulaszlag,
(H)oltatlan alusznak.”*

Tehát nem fizikai, hanem fizikán túli szabályok szerint ég a Világosság lángja.

A regős az egyes szám első személyű elbeszélésben azonosul a csodafiú szarvassal – ez *minden* misztikában alapvető! – és bizony őt üldözi a király, akár egy „vadlövő vadat”. Itt, ezen a földön, tehát és ég és föld összeér a regében. Egy pillanatra földi a történet, de nem akárcik között játszódik:

*„Hanem én is vagyok
Az Atyaistentől
Hozzád követ.”*

Mondja a regős-csodafiú szarvas – ő *is* – elismerve, hogy a szent király *is* az ég embere; mindketten azok, mégpedig a közös Atyaistené, aki Úr a Nap, a Hold és a csillagok fölött... Az Atyaisten mindenki Atyja és Istene kell, legyen. Több Atya és több Isten ugyanis elvileg sem lehetséges. Tehát a követutasítás annak a kinyilvánítása, hogy én, a révülő, a regében járó regős ugyanannak az Úrnak a dolgában járok, mint te, szent király...

Az *is* teológián túli, vagyis misztikus tapasztalás, amelynek nem lehet más közös eredménye, mint az, hogyha nincsen két Atyaisten, nincsen két Valóság sem, Egy-ségre kell jutni.

A révülő regős tehát istenbékét ajánl a szentkirálynak. Hogy miként, nem tudjuk, a rege itt megszakad, s következik a gyermek biggyesztés, az időtlen=szentetlen⁴, az előbbiekhöz képest szentségtörő befejezés: a rege metafizikai teréből lehuppan a zsánerbe:

Hej, már kit adjunk?
A Jusztinnak adjuk,
Horváth Annát adjuk.
Haj, regő, rejtem;
Regő, rejtem!
Stb.

Lehetetlen nem észrevenni az összefüggést a Júlia szép leány, másképpen Mennybevitt lány és még számos címmel illetett balladánkkal, ahol az égi követ csodafiú szarvas helyett fodor fejér bárány, de öltözetük igencsak hasonló.

*Föl is fő'tekinte a magoss egekbe
Egy szép gyalogösvény hát ott jődögél le
Azon ereszködék fodor fejér bárány
A napot s a hódat szarva között hozván
A fényös csillagot a homlokán hozta
Két szál arany perec aj a két szarvába
Aj a két oldalán két szép égő gyértya
Mennyi szőre szála annyi csillag rajta*

A hasonlóság lényegében azonosság, hiszen a mennyei állat-küldöttek magát az eget viselik testükön: a Napot, a Holdat, a csillagokat. Társaságukban mitikus-kosmikus térbe lépünk. Ám a csodalény már nem az őshit szarvasa, hanem a keresztény bárány.

Treuga Dei?

A regös énekben az égi követ⁵ a szent királlyal tárgyal, itt meghívót hoz Júliának „A mennyei karba, a szent szüzek közé.” Vagyis halálhírnök, aki azonban üdvöt kínál, földi gyászt és égi boldogságot:

*„A mennyei harang húzatlan szólalék
A mennyei ajtó nyitatlan megnyílik.”*

*

Hogyan szerzett tudomást a regös szellemi, égi erők működéséről?

Révületben, vagy ahogy e szót a legkorábbi említésekben jegyezték: *réületben*: „*rýuewltetek*” és „*rewletes*”, „*rewletekkel*.”⁶ Tehát *v* nélkül, noha ez a betű a számunkra oly szűkös latin ábécében kivételesen rendelkezésre állt – volna. Nyilván azért mellőzték, mert a kiejtésben nem hangzott! Tehát a szó gyöke nem *rev*, *rév*, hanem *re*, *rě*, *ré*, *reu* – leginkább *e*-re épülő kettős magánhangzó. A magánhangzók torlódása miatt a *tő* és a *rag* közti nyögőhang⁷ alakult az idők során *v*-vé. Ez okfejtésünk lényegét nem befolyásolja.

*

Mit tesz a *réülő*? Utazik. A fizikai világból *átkel* a me ta fizikaiba, a testiből a szellemibe, a földiből az égibe, a láthatóból a *rejtettbe*. A közönség eközben láthatta a *réülő* testi valóját, „*rűttetését*”, vagyis *rekkenő* hevültségét,⁸ hallhatta *r*koltozását, *rekegését*, *rebegését*, elgondolhatta az elragadtatott regös repülését, *rebbenését* a túlbanba. Ilyesféle külső jeleknek ma is tanúi lehetünk korunk látnokainak elragadtatásakor.

Ezért gondolják nyelvészeink, hogy a kiterjedt szócsaládhoz tartozik a *rekeszt*, a *rekkenő*, a *réved*, a *reggel*, a *régen*, a *rejt*, stb. és ezek különféle származékai. Talán a *rag* gyök családja is, a *ragaszt*, *ragad*, *ragoz* és a több tucatra menő *ragadmány*. Meglehet, hogy a *rag* is kéthangúként kezdte, ám idővel a torlódó magánhangzók közé lehelődött a *g*? A CzF⁹ szerint a *rak* gyöke a *ra*. Ez pedig azonos a *ra*, *re*, *rá* határozó ragunkkal, az pedig ezer év előtti, de sokfelé, pl. Széken máig mindennapos hangalakjában – *rea/reá*¹⁰ közel áll a *réüléshez*, és többek közt azt jelenti, hogy valaki valahova megy: Decsre, vagy a túlvilágra. „Péterre megyek” mondja a székely, ha Péterhez igyekszik. A *’rak’* és a *’rag’* közös gyökeleme minden valószínűség szerint a *ra*, hiszen a hangalaki egyezésen túl a *rakódás* és a *ragadás* képe egybevág. A rokonság egy részének találtak a keresők finn-ugor atyafiságot, másinak, a többségnek még szlávot sem,

így ezek az árvák „ismeretlen eredetűnek” minősülnek. A hatalmas szócsalád egységét a mai szétszerkesztő szemlélet nem láthatja, hiszen kiindulópontja a bármilyen való rokonságkeresés a belső összefüggések kutatásának rovására.

*

Vajon tisztelhetjük-e, a *ra*, *re*, *rá*, *ré* gyök ivadékai között *rév*, *révész* szavainkat? A CzF álláspontja szerint nem, mert ezeknek gyöke a *rév*: „*Nyelvünkben alig találunk más rokon gyökhangu szót, melylyel a rév alapfogalomban is megegyeznék, mint az alhangu ró vagy röv, miként Lugossy József is tartja; tehát rév annyi volna, mint rovott, kirovott, kivájt hely, különösen valamely folyóvíz partján. Egyébiránt hasonló hozzá az olasz riva, franczia rive, rivage, latin ripa stb. Figyelmet érdemel a persa rev (itio, iter), revis (transitus), reh, v. rah, v. ráh v. rái (via, iter). Ha európai nyelvből vettük át, úgy ez közvetlenül talán az olaszból történheték, minthogy népünk némely más hajózási műszót is kölcsönözött az olaszoktól (...) De az utóbbiak is, mint tudjuk, latin eredetűek.*”¹¹

A TESZ éppen a CzF.-ra hivatkozva elfogadja ezt a – szerintem – téves véleményt, noha a *rév* szó képlete nem mássalhangzó+magánhangzó+mássalhangzó, hanem mássalhangzó+magánhangzó(k). Az első említésekben „*reu’*”, „*riu’*”, „*reu’*”¹² alakokban szerepel. A révész pedig „*reuezh’*”, „*reuiz’*”.¹³ Tehát ugyancsak *v* nélkül, akár a *réül*! Szavaink lejegyzésekor a középkori deáknak az *r* mellett csak a *v* körmölésével nem gyűlt volna meg a baja – ha hallja. És ha hallotta volna, bizonyára le is írta volna! Ha a *v* nem is, viszont egész biztosan megütötte fülét a mai *é* helyén egy, esetleg két kettőshangzó, azt/azokat próbálta kinkeservesen visszaadni az ilyesmire alkalmatlan latin ábécéjével. Megszenvedett, akárcsak társai a *révül*lel.

*

Révül-e a révész?

Mai mestersége *átkelő* hajós. Két part között jár oda vissza. Hajdan is ezt tette, amikor a rege-világnak igencsak különös alakja vala: maga is félig-meddig szellemként. Neveinek sokaságát át sem lehet tekinteni. Szerencsére mindenki tud Kháronról, aki a holt görögök lelkét szállította az életből a halál birodalmába, sokan ismerik a Kalevalát, melyben Vejnemöjnen búvól túlvilágjáró ladikot, az egyiptomi Halottas Könyvet, ahol a lélek bárkán utazik, a bibliai Noé és a sumer Utnapistim történetét, akik egy pusztulásra ítélt világból mentették át az életet a vízen át egy újba, isteni segítséggel. A Gilgames-eposzban a főhőst Úr-sanabi, Utnapistim révésze viszi át a Halál Vízén. A révész tehát az élet és a halál, az itt és a másvilág között utazók szállítója: lélekfuvaros.

A vízen átjutás neve: *átkelés*. Ballagi Mórna a *kelem* átkelőhelyet jelentett régen, innen Kelenföld neve.¹⁴ A *kelés=ébredés* a magyarban a szent változás szava. Átala új minőség támad: valaki útra, fegyverre *kel*, ébred, nyugtából föláll. Egyáltalán *keletkezik* valami. *Napkeltekor* eloszlik a sötét, vége az éjnek. A napkelte másik neve *naptámadat*:¹⁵ az este alvilágba szállt Nap föltámadása. A *költő* tollvonására lim-lom szavakból új világ *keletkezik*. A növények, a rovarok és a madarak úgy születnek, hogy *kikelnek* a magból, a petéből, a bábból, a tojásból. Aki *kikel* magából, az megszokott

énjét levette valaki mássá lesz. A házaspár *egybekelek* a nászban: újjászületnek, félből *egy*¹⁶-ként ébrednek. A tetszhalott *életre kel*. A *fölkelő* ráébred arra, hogy ő nem élhet tovább a régi rendben, s ezért az életét is kockára teszi. Aki meghal, az örökre elalszik ebben a világban, majd *átkel* a túlvilágra, *átébred*! Mert oda csak ebben a szellemileg éber állapotban lehet eljutni. A misztikus tanításokban Indiától a kereszténységen át a szűfikig a mesterek mindenütt az alvás és az éberség képeit állítják szembe. Alszik, aki a látszatokat valóságnak tekinti, éber, aki a Valóságot érzékeli. Jézus számos helyen figyelmeztet: legyetek éberek!

A minőségi váltás képe még a *kelés-kelevény, elkel, kelt tészta, lába kel* kifejezésekben is dereng.

Az eddigieket egybevetve a *révül*, a *révész* szavaink mitikus jelentését erősíti a hozzájuk tartalmilag kapcsolódó *kel*/hasonló értelme.

A túlvilág számtalan ún. magas kultúrában és néphagyományban, sőt, a mindenkori-mai misztikus tapasztalatban valamely *„vízen túl”* fekszik.¹⁷ A példák sora végtelen. Csak magyarokat említve: eleink általában a patak, v. más víz túlsó partján, rendszerint magasan fekvő, vízmentes helyre temetkeztek. Kelet-Magyarországon: Debrecenben, Szabolcsban, Beregben máig faragnak csónak alakú fejfákat. Népmeséink rendszerint az Óperenciás tengeren túl játszódnak. A legenda szerint Attilát is a *„vízen túlra”* temették, mégpedig függőlegesen: a víz alá! Nem lényeges, hogy tényleg így történt-e, vagy másként. A későbbi *regés* elbeszélés azt tanúsítja, hogy a hagyományra emlékezők szerint ennek így, s nem másként kellett történnie. Árpádot *„Tisztességgel temették egy kis folyónak forrása fölött, mely kőmederben folyik alá Attila városába.”*¹⁸

A regebeli *reuíz-révész* épp oly elátkozott, akár a *réülő-révülő*.¹⁹ Egyik sem kívánja sorsát. A *táltost* az égi hatalmak rendszerint betegséggel kényszerítik, a *révész* pedig folyton szökne hivatalából. Ha a gyanútlan mesebeli helyesebben: *regebeli* (!) utas az evezőhöz nyúl, vagy megengedi, hogy a *révész* előtte ugorjék ki a csónakból, stb. rajta ragad a földadat. A *révési* teendő pedig nem egyéb, mint *rejtett* túlnannal való kapcsolattartás. Az pedig gyakran *rettenetes, rémisztő, rút, rutyma, rusnya, ronda-randa rémalakokkal* való veszedelmes küzdelemmel jár.

A *rém* lehet túlvilági lény is – *„rémeket lát”, „fölrémlik előtte”,* kifejezéseink erről tanúskodnak. Kölcsey is hasonlóan ír a *Husztban*: *„Rémalak inte felé”*. A *rém* képes lehetett arra, hogy megszállja az embert; *rémül* szavunk értelme, hogy az áldozat maga is *rém*mé válik. Vö.: *hevíl, kékül, sántul*, stb.

A me ta fizikaiba való bepillantás minden tapasztaló szerint megrendítő, *„tremendum.”*²⁰ Jákob belesántult az angyalal való találkozásba, Keresztes Szent János *„a lélek sötét éjszakájáról”* beszél, stb.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a kereszténység fölvétele után a korábbi hitvilágra árnyék vetült, így a *rém* értéktartalma megromolhatott. Gyökünk bokrából sarjadt egyéb, nem mitologikus szavak, pl.: *fölrémlik, rebzik, rebzsik* tárgyilagosak. Mindössze hirtelen fölrebbenő képet, tüneményt-látványt jelentenek, ráadásul a *remény* mintha éppen a félelem ellentettje

volna... A *remény* – a TESZ szerint szintén ismeretlen eredetű... A CzF írja róla: *„bizonyos jó után esengő várakozást jelent, mely a kedélynek némi nyugtalankodásával szokott járni, továbbá, mert a remény félelemmel vegyes érzés, mennyiben csak valószínűségeken alapul, s az ellenkező rosznak lehetőségét nem zárja ki.”*

A *révész* vallási, vagy erkölcsi szempontból nem a gonosz oldalán áll. Inkább közömbösnek mondható: nem ő ítél, ő csak szállítja a Bíró elé a lelkeket. Hozzá képest a boszorkány, a rontó, a tudó általában az ördöggel cimborál. Talán ez az oka annak, hogy *„tudományos kocsis sose megy át a réven. Ott és úgy megy át még a Tiszán is, ahogy akar, még a kerékráf sem lesz vizes.”*²¹

Az ördög cimborái tehát nem közösködnek a *révész*szel, úgy vélik, nem szorulnak rá.

*

Hogy szavunk gyöke – a CzF-val ellentétben – nem a *rév*, hanem a *re-ré*, arra bizonyosság e gyök rengeteg hajtása. A már említett *rekken, rkolt, repül*, stb. igéken túl a *reggel*, a *rég* és a *részeg* is.²² Utóbbi a belső nyelvszemlélet élénk példája, hiszen a szó gyöke, azaz alapalakja, továbbá értelme közös. A megváltozott tudatú *részeg* is olyasféleképpen viselkedik, ahogy a *révülő* – messziről nézve táltos módjára motyog és támol. Még a kései berűg: *„rűgjük be a ház oldalát! tánczosok szavajárása”*²³ is emlékeztet a sámánok mozgására-viselkedésére. Mindketten bizonyos szerek hatása alatt állnak... Éppen ezért a CzF valószínűleg téved, amikor a *rész*-gyökből származtatva kiszakítja a szócsaládból.

*

A *ra, re, ré* gyök értelménye tehát nem is annyira homályos. A határozói szerep nyilvánvalóan utal a helyváltoztatásra. Az is kiderült, hogy az utazás benső, szellemi és a másvilágra visz, módja a *rejtezés*, a másvilágra kalandozott tetszhalottra sokfelé mondják, hogy *elrejtezett*.

A *reuíz-révész* tehát a *réülő-révülő-rejtező*. Az utazó és a fuvaros egyaránt a földi életet a túlvilágtól elválasztó vízen kel át.

Az egyik *réülő* *elregéli* a közönséges halandók elől *rejtett* mítoszt, az odaát tapasztaltakat, a másik, a *révész* arra is képes, hogy mást oda szállítson. Működésük lényege az avatatlanok előtt *rejtett*.

A *regös* eleinte maga lehetett a *réülő*, akitől később különült el az énekmondó, aki hallotta és megtanulta a túlvilági beszámolókat, de maga már nem föltétlenül *révült*.²⁴ A regéből így lett népköltészet, irodalom...

A túlvilági tapasztalatok leírása, a *rege*, eredendően mitikus mű, amely valamennyi hagyomány szentkönyveinek alkotásmódja szerint képsorban, sőt, képáradatban nyilatkoztat ki részletes indoklás nélkül. A kép ugyanis magyarázhatatlan, valaki vagy látja, vagy nem.²⁵

A kinyilatkoztatás fölfogása nem érzékszervi; az egész személyiség *befogadó átalakulását* kívánja. Aki nem jut túl az ismeretszerző, „intellektuális” lépéseken, beavathatatlan; ezerszer hallhatja, olvashatja, magolhatja a szent szöveget, a megértésben ujjnyit sem halad.²⁶ A túlnanba – a *re-be?* – ismeretek ugyanis

nem vihetők át, tehát semmirekellők. A feladat valójában az üdv.

A regösének visszatérő végsora: „Aj, regö rejtem!” pontosan erről szól, megtoldva a különös magyar ellentétben gondolkodással²⁷: *regölöm is, rejtem is* a szóval elmondhatatlant, a fogalmakkal leírhatatlant. A *re* egyszerre gyöke a kimondásnak és a kinyilváníthatatlannak meg az elrejtésnek, a titoknak; CzF szerint a Tatrosi Kódexben „*Mert nem rejtek öneki (quia non latuit. Lukács VIII.) értelme: nem titok*” neki/előtte.

A beavatott benső átalakulását nevezi meg a *révülés-révülés-rejtőzés*. A néprajzi leírások bőven beszélnek a világfát jelképező ágas fatörzsről, melyen át a sámán a hetedik égbé mászik, meg a dobjáról, amely a táltos paripája,²⁸ de az igazi úti készség a révülő személye. *Képes rá: az égből érkező képek áthatolnak rajta, megkapják*²⁹ őt, s ő *elkapja* őket, s továbbítódván *megképlenek*³⁰ a hívekben.

*

A *re* gyök *rejl*ik a már említett *reggel* szavunkban is, a reggel pedig a megvilágosodás napszaka, amikor a sötétség eloszlik künn is, benn is. A megvilágosodás kulcsfogalom minden vallásban. A Bibliában a *világosság* megteremtésével alkotja Isten a *világot*, Jézus a világ világossága, aki „*minden embert megvilágosít*” (Jn 1,9), Pál apostol írja, hogy a világosság termi a szeretetet és a többi jó gyümölcsöt, a sötétség meddő.³¹ Hanem regösénekünk, és *re* gyökünk az Evangéliummal való találkozásunkat megelőző idők emléke. A fogalom is régebbi. Gilgames alvilági útján a Masu („Ikrek”) hegy hágójánál megtalálja a kaput, ahol a Nap naponta ki s bejár. A kaput skorpiófarkú házaspár őrzi, akiknek „puszta látása elegendő a halálhoz”. Gilgames félelmében leborul, de a skorpió-emberek megengedik, hogy bemenjen. A kapu egy hosszú, sötét alagút kezdete. Gilgames huszonnégy órát menetel a sötétben, majd az alagút végén találkozik Samassal, a Nappal.³² Kétségtelenül megvilágosító beavatáson megy keresztül. Ezután az istenek kertjében Sziduri-Szabitu, az „*isten fogadósnő*” megpróbálja rávenni, hogy hagyjon fel tervével, és inkább egyék, igyék, vigadozzék: azaz merüljön vissza a földi élet kábulatába. Gilgames azonban kitart célja mellett. A buddhizmus alapítója, Buddha maga a megvilágosult. A buddhizmus a Krisztus előtti hatodik században keletkezett, akár Kínában a megvilágosodás útja, a tao, és Iránban Zarathusztra tanítása, amelynek tűzkultusza önmagában jelzi a világosság gondolatnak a fontosságát. Tízezer évvel korábbiak a kőkori festett beavató-barlangok, melyeknek sötétjébe a jelölteket mintegy eltemették, hogy újjászületve keljenek ki onnan.

A népmeséinkben megőrződött beavatási szertartás – a jelölt földarabolása, esetleges megfőzése, majd újjászületése, szintén erősíti az előbbieket. Hogy a mondai adatok mellett nyelvek is utalnak arra, hogy a kereszténység előtti magyar vallásosságban szerepelt a megvilágosodás eszméje, arról három, gyakori mesei szólás tanúskodik. A jelölt minden esetben e szavakkal ébred: „*de nagyot aludtam*”. Újjászületése „*hétszerte erősebb, szebb és ragyogóbb alakban*” történik: „*a Napra lehet nézni, de reá nem*.”

*

Még néhány észrevétel.

Érdekes elképzelést vet föl a CzF., midőn ezt fejtegeti: „*a rég szóban is az idő alapfogalma lappang, és elemezve: re-id, öszvehúzva réd, s a d átváltozván g-re rég, mint vidám, vidor, vig; minthogy továbbá, ami régi, az mintegy el van fődve, takarva előlünk, a re mint főtebb is érintők, a rejt, rejlik igék gyökével rokonítható.*”

Ha így van, vagy így lehet, akkor a *re-id* második tagjában rejlhet az *idv*, *szent* vagy *Egy* értelem, tehát továbbra is a *re* természetfölötti tartományában mozgunk azzal, hogy a jelentés földúsult és megneimesedett. Joggal merülhet föl a *rég*, *régi* szókban az „*elmúlt szent idő*” értelme. Ha igen, akkor a *regös* tehát a régi szent időbe *rejtezik-révül*, s róla énekel. Szóbookrunk így őrzi az emberiség közös Aranykor-emlékét?

Vajon gyökünk származéka lehet-e a *ravatal*? A CzF és nyomában a TESZ a *ró*-ból eredezteti, mint halott számára összerátt faalkotmányt. A szó a *hivatal*, *jövetel* módján képeztetik. Nos, a *ravatal* a másvilágra utazó fekhelye, *jármúve* (!) így meggondolandó az összefüggése a *ra*, *re*, *ré* gyökkel.

Nyelvünkben gyakori a hangátvetés, a gyökök megfordulása: *köp – pök, gügye – gyüge, csavar – facsar*, stb. Nos, ha gyökünk a *re*, *eré* változhatott, akkor ide vonható az *ered* és származékai?³³ A hangalaki egyezés mellett szól az értelmi is, hiszen a vallások közös eszméje, hogy az élet, és minden, ami van, fönről, a me ta fizikai világból *eredt*, onnan *árad*, ahová a *regös révülve átkel a réven*.

*

Nyelvi ásatásunk leleteit értékelve megállapíthatjuk, hogy ősvallásunkban élt egy hármasság és egy kettős világkép. Az egyikben, az eddig jobban kutatottban, a világfa kapcsolja össze az alvilágot a földivel és az égivel, a másikban a földet a túlvilágtól víz választja el, melyen *átkelve-átébredve* a *révész*, a *révülő* teremti meg az összeköttetést a két világ között. Kiderült, hogy *révülő* és a *révész* igen-igen közel áll egymáshoz: szellemileg testvérek. Nevük a *re*-gyökből *ered*, melyből kiterjedt mitológiai szóbookor sarjadt: *rege*, *regös*, *rejt*, *rejtezik*, *rém*, s talán *régi*, *ravatal*, stb. lásd fent.³⁴ A hangalaki hasonlóságon túl a jelentés is egyezik: a *révülő* és a *révész* egyaránt két világ: a természeti és a természetfölötti közti utazó. Eddig is tudtuk, hogy a világfa, a reá fölmászó sámánokkal,³⁵ és a *révülő-révész* egyaránt ősrégi, nemzetközi jelkép. Előbbi szorosan kapcsol bennünket finnugor rokonainkhoz, utóbbi ezen túlmenően délebbi kultúrák vonásait is viseli, ám hogy melyek és mikor ezek, honnan hová vándoroltak, annak föltárására egyelőre nem vállalkoztam.

¹ Képes Krónika.

² Érdemes megemlíteni a Denebnek vezetésre, irányításra utaló népi neveit: Fölnagycsillag, Hadvezető, Nászvezető, Vezércsillag.

³ Lásd: *A magyar nyelv lelkéről*

⁴ Régi „id” szavunkból jön az *idv* > *üdv*, *idnap* > *ünnap*. Az „id” értelme egy, azaz szent; miként Valóságból, Istenből, úgy *üdv*-ből sem lehet több, csak egy.

⁵ A görög angelos=hírnök, Isten követe. Megjegyzendő, hogy a Tejút ugyan nincsen nevesítve az itteni mennybolt-leírásban, de a Tejút egyik-másik népi neve így hangzik: Angyalok Útja, Szent Mihály Útja. Szent Mihály arkangyal tudvalóval a holtak kísérője, védelmezője is. Cz. G: Titkos könyv, Álom: 69–82. old. Bp. 2004.

⁶ TESZ: „ryuewltetek” és „rewletes”, „rewletekkel”.

⁷ Bencze Lóránt és Maleczki József barátaim javasolják itt az „ajakközi zöngés réshang” bevezetését, amit a magyar nyelvészek mindközönségesen bilabiális zöngés spiránsnak neveznek.

⁸ Csorba Béla az Újvidéki Egyetem lektora hívta föl a figyelmemet a *Chrestomathia vogulicára*, melyben „rey = forróság; meleg / Hítze; warm - m. révül.” Tehát kedves elszakadt rokonainknál, a voguloknál/manysiknál is fölmaradt valamicske a régi hagyatékából.

⁹ Itt jegyzem meg, hogy a szóösszevetésekben szereplő frissebb keletkezésű szavaink nem cáfolják okfejtésemet, hanem éppen ellenkezőleg, bizonyítják gyökrendünk észjárásának elevenségét.

¹⁰ Tihanyi Alapítólevél

¹¹ CzF

¹² TESZ

¹³ U. o.

¹⁴ Ballagi, 1867. Szent Gellért püspök legendájában: „Kelenföld hegyéről letaszították.” (Árpád-kori legendák és intelmek.) A mai Gellérthegy és a Vár közti területet hívták hajdan Kelenföldnek, amely mindig révhelynek számított.

¹⁵ Károlinál Keletet is jelent: 4Móz 2,3, ill. 4Móz 3,38.

¹⁶ A magyar nyelv lelkéről

¹⁷ Uo.

¹⁸ Anonymus. Lehet, hogy a „kömeder” még az aquincumi római vízvezeték, v. annak egy akkor – Anonymus korában! – még működő része vala? Ki tud e vízvezeték forrásáról?

¹⁹ Érdemes megjegyezni, hogy népmeséink vízimolnára hasonló, a földöntúlvilal érintkező ember, nemkülönben a vízparti (!) malom is a két világ találkozásának színhelye.

²⁰ Otto, 1997

²¹ Luby, 1983. 73. old.

²² TESZ: „rescugis”, „Reuceg”, „rezuge”, „rezeg” stb.

²³ CzF

²⁴ Pavel Florenszkij hivatkozik az Ortodox Egyház Hetedik Egyetemes zsinatára: hogyan is festhetne ikont az, aki soha nem látta az ősképet? Az ikon célja az, hogy a tudatot a szellem világába emelje, titokzatos és természetfölötti látványokat mutasson. Csak az egyházatyák képesek szemlélni ama érzékfölötti valóságot, melyet az ikonon ábrázolni kell. A festőre csupán a technikai kivitelezés tartozik. Kivéve az olyan művészeket, mint Szentéletű Andrej Rubljov, aki maga is látta képe eredetijét – esszénk szóhasználatával képes volt *révülni*. Florenszkij, 2005

²⁵ „Akinek füle van hallja meg” – mondja Jézus, amikor arról kérdezik, hogy miért nem fejt ki tanítását aprólékosan. „Azért szólok nektek példabeszédekben, mert szemük van, de nem hallanak, és nem értenek. Beteljesedik rajtuk Izaiás próféta jóvondolése: Hallani fogtok, de nem értetek, Nézni fogtok, de nem láttok.” (Mt 13,9-14)

²⁶ Cz. G: Titkos könyv, 39-66. old.

²⁷ Az ellentétek magyar egyben látására példa a süt-főz, kívül-belül, esik-kel, él-hal, ez olyan mély, hogy nekem magas, etet - etet stb.

²⁸ A dobót a táltos a révüléssel „lóvá teszi.”

²⁹ „A papnál kaptam meg a sógort” – mondják Széken.

³⁰ Az idea és kép tartalmi-szellemi összefüggéseiről lásd: A magyar nyelv lelkéről

³¹ Efezusi levél, 5. fejezet.

³² Az Ikrek, a Nap és a Skorpió kozmológiai kapcsolata messze vinne.

³³ Vö.: gub-bog, guga-guba

³⁴ Gyümölcsöző volna megrajzolni a *ra, re, rá, ré, rü* gyök bokráit.

³⁵ Hoppál, 2001

Tomory Zsuzsa (1930) — Silver Lake (U.S.A.) MAGYAR ADORJÁN 1887 – 1978

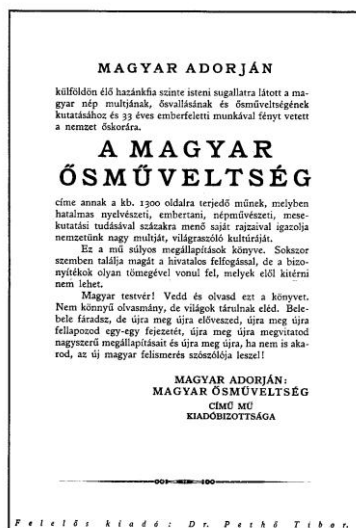
Néprajztudós, Firenzében végzett szobrász és festőművész, kilenc nyelvet tájszólásaiban is beszélő nyelvész. Ezek között anyanyelvi fokon beszélt latinul, s hadifogsága alatt egy eldugott olasz faluban elszállásolva felismer-te, hogy az ottaniak még mindig egy felismerhetően etruszk tájszólással beszéltek. Később e tárgyban írt, olasz nyelvű könyvét kiadták. Rovásírással írt ősi magyar gyógy módokkal kapcsolatos könyvét egy szicíliai orvosnak adta megőrzésre a háború alatt. Ez is feltételezhetően elveszett, mint elméleteinek összegezője, *Az ősműveltség* első és egyetlen kéziratos példánya. Ennek kiadására készített megrendelési ív két oldalán olvashatjuk nemcsak elméletének néhány szóban kifejezett lényegét, de azt is, hogy e mű háttére 33 éven át folytatott, minden mást háttérbe szorító munkája. A címlapból látszik, hogy Magyar Adorján 1927 óta küzdött *Az ősműveltség* kiadásáért. Ez az akkor 4.000 oldalas mű egyetlen, kéziratot példánya a háború alatt Pesten elveszett. Középkori szerzetesek buzgóságával újra kezdte írni főművét, sőt ki is bővítette, tömördek képpel is ellátva. Végül 1995-ben kiadásra került Budapesten, örökösei és a Magyar Adorján Baráti kör gondozásában, *Az ősműveltség címmel*. A negyvenes években a kormány egy Magyarságtudományi Intézet megszervezésével bízta meg, de ennek – mint annyi más értékes kezdeményezésnek is – a háború és következményei vetettek véget. A háború előtti években rendszeresen cikkezett az *Ethnográfia* folyóiratban, ébresztgetve, formálgatva az akkori nyelvészek, történészek gondolkodását. Tanácsaival segítette Vikár Bélát a *Kalevala* fordítása közben, Kodály Zoltánt népzene-gyűjtő tevékenységében, s mindezt oly csendben és szerényen, mint ahogyan Arany János javítgatta Madách *Ember tragédiáját*.

A magyar nemzet fiai nem tudják, hogy kik voltak az őseik. A magyar nemzet fiai úgy tudják, hogy Ázsiából idevándorolt őseiknek keveréknek vagyunk. Az iskolában ezt így tanítják és a saját is így hirdeti.

A magyar nemzet fiai tudják meg, hogy nem Ázsiából szakadtunk ide, hanem évezredek óta itt lakunk. Európai őseink vagyunk, hatalmas, nagyműveltségű faj késő utódai, az egyetemes, kis faji sajátosságaink mellett megőriztük régi nyelvünket, régi népművészetünket, régi hagyományainkat.

Körülszünk közel és távol – még Ázsiában, sőt Afrikában is – nemzetek élnek és éltek, melyek a mi fajtánk, vagy amelyek kultúráinkat vetették át, avagy ősi elődeink fajtáján és kultúráján épültek fel évezredek előtt. Magyar testvérem, nem vagy Ázsiát, nomád hordaivadéka. Vétkezd le azt a belédoltott hunyászkodást, melyet az idegen nemzeteket nézed. Tudd meg, ha bírsz-e voltai magyar voltokra, hogy az égig érhet faji büszkeséged, ha pedig keverékfajzatnak éreted magad, ébredd és tudd meg, hogy nincs külön fajta a te fajtádnál.

Korát messze megelőzve ismerte fel népünk ősiségét, európai műveltség alapító szerepét, kárpát-medencei őshonosságát. E felismerése alapja népünk tökéletes ismerete. Éveket töltött főbb nyelvjárási területeinken, megtanulta tökéletesen a székely, a palóc, a jász kiejtőmódot olyannyira, hogy e területek lakói soha nem ismerték fel benne az idegent. Mint a mesék áruhás királyfia járta az országot, s megnyíltak előtte sorra az addig zárt „kiskapuk”, melyek mögött népünk lelkének kincsesháza rejtett. Ebben különbözik sok mai, népünk múltjával foglalkozó kutatótól: benne való létté testesült népünk lelke, s minden szava az ő bölcsességeket és ősemlékeiket sugározza.

Magyar Adorján nagy ismerője, dr. Szűcs Gábor a következőképpen fogalmaz: „Ezek (t.i. Magyar Adorján művei) tették teljessé, megérthetővé számomra a világot. Adorján olyan alapossággal gyűjtött adatokat az emberiség, magyarság őstörténelmével kapcsolatban, ami sok mai tudóst megszégyeníthet. Nem is verik nagy dobra az általa összegyűjtött tudást és összefüggésszerkesztést. Már a XX. század elején rájött, hogy eleink itt a Kárpát-medencében vészelték át a jégkorszakot, az elmúlt 30-35 ezer évet. És láss csodát! A mai genetika vívmányai ezt látszanak igazolni. Ősanyánk, a mi Tündér Ilonánk (Emesénk, Sziszink, Íziszünk) 35 ezer évvel ezelőtt szülte fiait? Igen! És ezen fiak ma a legutóbbi kor elmebajának kora előtt, mielőtt létrehozták világunkban a határokat és legutóbb az ún. „nemzetállamokat”, tudták: testvérek. Genetikai vizsgálatok nélkül is. Kiknek áll az érdekében, hogy az „őstörök” tót utálattal nézzen bátyjára a magyarra, hogy az oláh gyűlölje szülőanyját? Ki ugrasztja egymásnak Európa népeit, hogy azok a valódi veszedelmet ne lássák s csak egymást irtsák? Magyar Adorjánt olvasva olyan érzésem támadt, hogy azt, amiről ír már ismerem, szinte azonos formában az én fejemben is megfordultak ezek a gondolatok vagy az elmúlt évek tanulmányai, tapasztalatai alapján igen közel jutottam szinte ugyanahhoz a megoldáshoz. *Ősműveltség* című munkáját olvasva megéreztem, hogy nem vagyok egyedül, s az az Út, melyen haladok, járható s nem céltalan azon járnok, megértettem, hogy az egyetemes Elme él és a kvantummechanika törvényei szerint háborog. Mozgása, rezgése áttűnik e dimenziók falai között. Növekszik, él, mint egy hangyaboly vagy a növényvilág. Teszi a dolgát s visszatükrözi régmúlt idők teremtestörténeteit, igaz

történelmét. Csak kérdezni kell jól. A válasz megvan. Bennünk.”

Őnismeretünk útjához vezető út legfontosabb állomása a mindenkit közel száz évvel megelőző nyelvészeti felismerése, a magyar nyelv gyökrendszere, s ennek **szerves** alkalmazása. Ez utóbbi tekintetében máig is egyedülálló a nyelvészeti munkája.

Az ősműveltség kb. négyezer szótóvét hasonlítja az európai nyelvekben található magyar gyökökkel, s ennek tükrében a germán nyelvtudomány dédelgetett nyelvcsalád elmélete, mint árny a fényben: szerte-foszlik. Az élő nyelv, mint búvópatak áttöri e mesterséges korlátokat.

Nyelvünk és hagyományaink voltak Magyar Adorján számára az az út, mely nyomán meggyőződésévé vált: **Nem jöttünk sehonnan, kárpátmedencei műveltségalapító ősnép vagyunk.**

Történelemhamisítás őserdejében vágott Magyar Adorján az igazság fénye felé vezető utat. Magyar Adorján betűpontos idézetei Arial rendszerű betűkkel írottak. Közben int bennünket: „*Őseink műveltségét csak saját tudásunk határáig tudjuk felismerni.*” Magyar Adorján korai felismeréseit csak napjainkban kezdi a tudomány tipegő léptekkel utolérni. Éppen ezért int bennünket:

GONDOLKOZZUNK

1964-ben írt levélmelléklete

„*Királyi*”, azaz a valóságban császári osztrák uralom alatt, századokon át azt tanították nekünk és hirdették világgá, hogy őseink csak ezer évvel ezelőtt idevetődött sátoros, csak verekedni és nyilazni tudó, finn-ugor-török keverék nép voltak. Amit nemcsak velünk, hanem a világgal is elhitetniük sikerült, amely tanítás és híresztelés célja mindig önérzetünk aláásása s mások előtt az irántunk való megvetés keltése volt, hogy így kiirtásunk és helyünkbe németek betelepítése könnyebben menjen és jogosnak, szükségesnek látszódjon.

Amely tanítással és híreszteléssel szemben a valóság pedig az hogy: **a Kárpát-medence legrégebbi őslakossága és műveltség és nyelvalapító ősnép vagyunk**, valamint hogy Árpád és harcosai, a magyar őslakossággal szövetkezve, csak államunkat alapították.

Csak hogy a múltból igen jól tudjuk, hogy minden új dolognak sok az ellensége, s hogy minden új dolog állítóját eleintén nemcsak gúnyolták, fenyegették, hanem – sokszor érdekből is – meg is gyilkolták, máglyahalálra is vitték.

Ma valahányszor akár magyarnak, akár idegennek ősnép voltunkat említem, az első kérdés természetesen az hogy ezt mivel bizonyítom? Amely kérdést azonban én legelőször is megfordítom: Hol van annak egyetlen bizonyítéka, hogy a magyarok Ázsiából jöttek volna s hogy nomádok voltak? Hol van erről valamilyen följegyzés? Hiszen mindez csak: állítás. Hiszen még Árpádekről is csak az jegyezve föl, hogy Szkítiából, vagyis a Fekete-tenger északi partjairól jöttek, ami hiszen Európa, vagyis tehát még ők sem jöttek Ázsiából. Sem nomádok nem voltak, ilyen följegyzés sincsen. De van arról, hogy egyszer, amikor e nép harcosai egy hadjáratukon voltak, ezalatt a besenyők és egy bizánci had lakait megrohanták, elpusztították,

otthon maradt hozzátartozóikat pedig legyilkolták. Ezután, tehát nők, családok nélkül, jöttek Árpád és harcosai a Kárpát-medencébe. Miért szokás hát e bizánci följegyzést elhallgatni? Miért szokás még azt is elhallgatni, hogy e harcosokat senki sem nevezte magyaroknak hanem turkoknak, vagyis törököknek. Miért szokás még azt is elhallgatni, hogy e harcosok tehát Magyarországot be nem népsíthették, hanem ők olvadtak be, avagy vissza, a magyar őslakosságba.

Itt-ott már megjelent írásaim alapján bár vannak lelkes híveim, de ellenkezők is. Ez utóbbiak a fölsorolt nyelvi, néprajzi s embertani bizonyítékokat szintén elhallgatva, azt szokták ellenvetni, hogy hiszen a magyarságnak, egészen a legújabb időkig, mindig voltak kiváló lovas harcosai, huszárai meg csikósai. Ez igaz. De szerintem: ez csak azt jelenti, hogy a magyarság erre IS képes. Tud hősieen harcolni is, ha ezt hazája védelmezése vagy a becsület így kívánja. Voltak mindig hőseink, százan, ezren is, de mi ez egy munkabíróbb földművelő, dolgos, a világ legszorgalmasabb és legmunkabíróbb földművelő és gyümölcstermelő magyar népünkhöz képest? Miért szokás hát ma is mindig csak a néhány csikóst emlegetni és a békés, dolgozó s adófizető népünkről hallgatni?

Meg avagy más népeknek nem voltak-e, nincsenek-e vitéz, lovas harcosai, lovagjai? Avagy Amerikában az angol eredetű bevándorlóknak nincsenek-e, nem voltak-e kiválóan lovas cowboyjai? Avagy a dél-amerikai, spanyol eredetű, bevándorlottaknak nem voltak-e, nincsenek-e kiváló lovas és harcias gauchojai? De azért mégsem jut eszébe senkinek az angolok, spanyolok őseit sátoros, nyargaló nomádoknak állítani! Miért nem? Azért nem, mert ottan nem volt, nincsen császári hatalom, amely az angolok és spanyolok kiirtását célozta volna, hogy helyükbe németeket telepíthessen. Amiértis ott nem volt és nincsen is olyan következetes és céltudatos történelemhamisítás, mint volt nálunk és ami kárát még ma is szenvedjük.

Némelyek, magyarok, írók, költők, azon eszmétől hogy őseink őseurópai földművelő nép lettek volna azért idegenkednek, mivel olyanokat írtak, hogy ők „egy előző életükben” jártak — természetesen lóháton — Ázsia pusztáin és hogy erre valahogyan még emlékeznek is. Pedig hiszen még ezeknek sem kellene ellenkezniök, mivel például a hunok, bár ők is a Kárpát-medencéből származtak de kivándorló törzseik valóban eljutottak Kelet-Ázsiába is, ahol egyideig Kína fölött is uralkodtak, de utóbb a kínaiak őket legyőzván, visszajött egy részük Európába s itt a történelemből ismert nagy, bár rövid életű, hun birodalmat alapították. (Lásd: Thierry Amadée: Histoire d'Attila.)

„Az Ősműveltség” című 4000 kézirattalnyi művem, amely azonban szegénységünk miatt, már több, mint tíz éve kiadatlan hever, elejétől végeig annak ezernyi nyelvi, néprajzi s embertani bizonyító adatát sorolja föl, hogy árjaelőtti ősnép vagyunk. De ha ennek semmi más bizonyítéka sem volna csak e néhány apróság, amit itt alább fölhozok, úgy már ennyi is elég lehetne. Amelyeket csak elhallgatni lehet, de nemlétezőkké tenni nem sehogysem.

A görög AMENOSZ – szél szóból lett latin-olasz ANIMA – lélek szó. Ugyanígy a magyar SZÉL szóból lett a német SEELE – lélek. De bizonyítja ezt még az is, hogy SZÉL szavunkból nemcsak SZELLŐ, hanem

SZELLEM, szintén lélek értelmű szavunk is származott, de amely régebbi nyelvünkben még SZELLET-nek hangzott. Amiből következik, hogy az ősgermánok a lélek fogalmát is a mi őseinktől örökölték.

Wamberger Hermann (későbbi nevén Vámbéry Ármin) fölhozza, állítja, hogy a magyar FOLYIK ige a mongol BUOL – folyik igéből származik. E két szó rokon volta kétségtelen ugyan, de lehetetlenség, hogy nyelvész létére észre ne vette volna miszerint a magyar FOLYIK, FOLYÓ szónak még közvetlenebb rokona (azaz származéka!) a latin és német FLUO, FLUVIUS, FLIESSEN, FLUSS – folyó, folyik szó. Miért hallgatja hát ezt el? Azért-e mert ez a császárnak nem tetszene, sem a császárhűeknek. Viszont bizonyos, hogy e szót a mongolok nem vették a latinból, de a rómaiak sem a mongolból! Mi hát a megfejtés? Az, hogy e szó a mi ősn nyelvünkből, a Kárpát-medencéből hosszú ezredévek alatt kivándorolt őstörzseink által került a Keletre és a Nyugatra is.

KÖR és KEREK szavunk igen nagy szócsoporthoz tartozik: KÖR, KEREK, KERÉK, KARIKA, KERING, KARING, KORONG, KARIMA, KÖRNYÉK, KÖRÜL, KERÜL, KARAJ, GÖRBE, GURUL, GÖRDÜL, GYÚRÚ, KERÍT, BEKERÍT, KERÍTÉS, KERT, KERTÉSZET, stb. De ha KERT szavunk nyelvünknek ily ősi alkatrésze, ebből világosan az tűnik ki, hogy őseink tehát nem nomádok voltak hanem földművelő, kertészkedő nép. Nomádoknak nincsenek kertjeik. E fölhozott szavak mind egymás közvetlen rokonai, mind K-R, G-R, Gy-R alakúak. De ha ez így van, honnan származik akkor a görög KRIKOSZ = karika szó, ha nem ősn nyelvünkből? Honnan a német KREIS, a szláv KRUG = kőr, ha nem szintén ősn nyelvünkből, még az árja nyelvek kialakulásakor, honnan a német Garten = kert szó, ha nem kert szavunkból?

De megvannak e szavaknak lágyult, L hangos változatai is: GOLYÓ, GOLYVA, HÓLYAG és GÖLÖDI (utóbbi = golyócska). Amely szavakban tehát R hang helyett a lágyabb L van ott. A török HAIKA = karika szó tehát karika szavunkkal szintén azonos. De honnan származik akkor a latin GLOBUS szó, ha nem GOLYÓ szavunkból, mikor hiszen a törökben is GÜLLE = golyó.

És ha KERT szavunk nyelvünknek ily ősi szava, honnan akkor a német GARTEN, angol GARDEN, olasz GIARDINO, francia JARDINE = kert, ha nem ősn nyelvünkből? De mindami még azt is jelenti, hogy a régi árják a kertészkedést is a mi őseinktől tanulták.

A magánhangzók könnyű váltakozása minden nyelvész előtt ismeretes. Honnan származik hát a latin és olasz CORONA szó, ha nem KÖR szavunkból, ugyanúgy, mint például KORONG szavunk is (a fazekasok sebesen keringő: korongja), mikor hiszen minden régi korona még köralakú volt. Olaszul pedig e CORONA szó virágkoszorút még ma is jelent: „corona di fiori” = virágkoszorú. a fejrevaló koszorúk pedig kerek, köralakúak.

Ha a régi magyarok ázsiai nomádok lettek volna is, de bogarat vajon nem ismerhettek-e s ennek náluk neve nem lévén, ezt angolból és az olaszból vették-e át? Mert ugyanis az angolban BUG, dél-olasz tájszólásokban meg BAGARAZZO (ejtsd: bogarocco) = bogár, amely utóbbi szóban még a magyar -acs kicsinyítő rag is ottvan, mint BOGARACS avagy BOGARACSKA, LABDACS, KÖVECS, KAVICS

szavainkban is. És hát a szlávban is -ics nem kicsinyítő rag-e? De amely a törökben is: -ik.

KŐ szavunk régibb nyelvünkben megvolt KE, KO, KA kiejtésűen is, innen például KOVA és KAVICS szavunk. Népünknel ma is KÚ = kő. Az ősemlék szemében a kő főtulajdonsága keménysége volt, keményebb az általa szintén használt fánál és csontnál. Innen, vagyis KŐ szavunkból származott tehát kemény szavunk is. Minden igazi őszó még egytagú (kő, fa, víz, kéz, láb, én, te, ő stb). Honnan származott akkor a szláv KAMEN = kő szó, ha nem szintén ősn nyelvünkéből, éspedig KEMÉNY szavunkból, még a szláv nyelv kialakulásakor. Mivel e szláv szó már kéttagú, eszerint is csak származék lehet, ugyanúgy, mint ahogy KEMÉNY szavunk is származék az eredeti KŐ, vagy KE szóból.

A KOVA azon igen kemény kőféle, amelyből az ősemlék fegyvereit, szerszámaikat készítette. A finnben is KIVE = kő, KOVA = kemény. Világos tehát, hogy az ősemlék azon személyt, aki kovából a szerszámaikat, fegyvereiket készítette KOVÁS-nak, azaz KOVÁCS-nak nevezte. De honnan akkor a szláv KOVACS = kovács és a latin-olasz CONIARE = kovácsolni, ha nem ősn nyelvünkéből? Illetőleg KOVA szavunkból.

Befejezésül: Ha az ezernyi ilyen adat közismertté válna, ez nemcsak a „sátoros nomádság” és a csak ezer évvel ezelőtti „bejövetel” tévtanát döntené meg teljesen, hanem saját önértékünket, mások előtt pedig az irántunk ti szétszórta is helyreállítaná, ami a jövőben jobb sorsunkat is meghozná.

*

Szerzői Profil

Tomory Zsuzsa

(Szerk. B. Tamás-Tarr Melinda)

Tomory Zsuzsa neve nem ismeretlen periodikánk olvasóinak, hiszen korábban már közöltünk tőle írást. Ő adta ki 1996-tól a **Magyar-ságtudományi Értesítő** füzeteket, az USA-ban működő Magyar-ságtudományi Intézet tagjaként pedig részt vett a **Magyar-ságtudományi tanulmányok** című kötet összeállításában, angol nyelvű fordításában, kiadásában. Feladatának tartja, hogy a Magyar Adorján által a Gellért-hegyi szovjet emlékmű helyére megálmodott Csodaszarvas szobor megvalósulását elősegítse. (Ezzel kapcsolatban periodikánk közölt tőle és Magyar Adorjántól egy rövid tanulmányt egyazon címmel: **A világ legszebb emlékműve... lehetne...** [OL 2009/67-68 pp. 144-146]) Ugyanebben az esztendőben, májusban vette át a Miskolci Nagy Lajos király Bölcsész Egyesülettől a Septem artes liberales (Phs) oklevelet. Elkötelezett híve a rovásírás ápolásának, terjesztésének és a Forrai Sándor Rovásíró Kör által immáron tizenkét éve működő Kárpát-medencei Rovásírásverseny és Műveltségi Találkozóknak. Most pedig átadom a szót Tomory Zsuzsának, hogy ő maga mutakozzon be az **Osservatorio Letterario** olvasóinak:

1930. szeptember 11-én születtem Budapesten. Az akkor kitört egy napos forradalom alatt lövés érte a szülőszobát, s egy golyó majdnem súrolta az éppen a megszületés folyamatában lévő fejemet. Életem forradalommal kezdődött, s forradalommal teljesedett ki 1956-ban. Apám, Mayer Márton családja svájci, anyám családja bajorországi származású volt. Apám családfáját kutatva az első ismert ősemlék neve az 1400-as években Mag volt, később változott Mayer-rá. Feltételezésem szerint a Mag magyar származást takar, de lehet a latin Magnus rövidítése, melynek természetes folytatása a Maior, később Mayerrá változott név. Anyám avar származásúnak tartotta családját. Szüleim mélyen magyar érzésű emberek voltak, s gyermekeiket is annak nevelték.

Öt éves koromig a Tolna-megyei Majsa-Miklósváron éltünk egy természetvédelmi területen, ahol őzek, rókák, koronás szarvasok, tóparti színes gyíkok, daloló unokák, Vas Gereben fája, a ház előtti öreg fenyők éppen úgy részei voltak életemnek, mint gyermektársaim. Ez a környezet egy életre meghatározó volt számomra, s a természettel kapcsolatban maradás lelki szükségem. Az elemi iskola kezdése előtt anyám szülővárosába, Dombóvárra költöztünk, ott jártam iskolába az 1948. évi érettségimig. Ekkori élményeim közé tartozott Kodály Zoltán Dombóvárra költözése és gimnáziumunkban való oktatása, Mindszenty bíboros úr látogatása, valamint tanárainkból felénk áradó szeretetteljes gondoskodás. Közöttük meg kell említenem az alsós tagozatban magyar tanáromat, korponai Korponai Mátér Olgát, ki megtanított bennünket arra, hogy Magyarországot, mint szerető édesanyját kell keblünkre ölelni. Szeret ejtette annak is, hogy magyar óráján elmondja egy költeménye keretében, hogy családját a Habsburg uralkodók irtották ki. A hatalmas tudású Dr. László Gyula és felesége Zsóka néni a számtan magasabb világába vezetett be bennünket, de közben annyi szeretettel vettek körül mindnyájunkat, ami felejthetetlen. Dr. Tóth Aurél 1945 telén, az iskolakönyv nélküli tanítások idején beszélt először a bővebb magyar őstörténelemről, Kovácsy Tibor magyar-latin tanárunk a latint szeretettette meg velünk, s biztató szava egyengette szép magyar nyelvünk használatát dolgozatainkban.

1944-ben a szovjet csapatok elől menekülve Bajorországban éltünk 1945 nyaráig. Ekkor tértünk haza egy új élet kezdésében reménykedve. Ezzel szemben a „menekült”, „nyugatos” jelző kísért és lehetetlenítette el további otthoni életünket, s továbbtanulásomat. Viszont ugyanakkor ismerkedhettem meg közelebről népünk életével, mely egyenes folytatása volt az évekkel ezelőtti találkozásnak, amikor Erdély visszatérte utáni nyaralás alkalmával a csíksomlyói erdőszélen, egy botfaragó öreg székely szavai ébresztettek először tudatára annak, hogy az általam ismert Magyarországon túl létezik egy másik, eddig nem is sejtett, ősi, gazdagabb, színesebb, teljesebb haza, melybe azóta is visszavágyok. Számomra ez a találkozás újjászületés volt: ekkor, tizenkét éves koromban születtem tudatosan magyarnak.

1945-ben édesapám súlyos betegként érkezett haza a katonaságból, ahol vezérkari századosként mint híradós

tiszt küzdötte végig a háborút. Nem tudott mást, mint tejet fogyasztani, s ezért kétnaponta Dombóvárról Pulába gyalogoltam tejért. A több, mint egy évig tartó utak alkalmával kinyíltak ott előttem a szívek és ősmagyar titkaink, a tejjel együtt magyar múltat, szép magyar nyelvet, értékeket vittem magammal, s ezek is egy életre velem vannak. Azóta fáj minden idegen szó, mely magyar tudatunkba ver éket, s még jobban fáj az az emlék, amikor a negyvenes évek elején egy tanárunk idegen szóval javította ki egy menekült csángó kislány ősi magyar szavát úgy, hogy közben meg is szégyenítette.

Kitelepítésünk után egy faluvégi kis házban kaptunk menedéket – amint később kiderült, egy osztálytársam szüleinek jóvoltából. A kertalja a dombóvári dombvidékben folytatódott, ahol tavasszal a föld ütemes lélegzésének lehettem első ízben tanúja, s a közelben csillogó Koppány vizében gyönyörködve éledtek fel ismét a Koppány vezérünkkel kapcsolatos helyi emlékek oly élénken, mintha akkor is közöttünk járt volna.

A háború menetét kis gyermekkorom óta érdeklődéssel figyeltem, s jegyeztem a napi eseményeket, valamint ismerőseinknek az eseményekhez fűzött véleményeit. Ezt a naplót rendszeresen fenntartottam 1956-ig, amikor anyámnak egy lépéssel a házkutatás előtt el kellett égetnie. Sajnálom, mert érdekes lenne a múlt század történeteit egy gyermek szemén keresztül is látni.

Érettségi után a Számviteli Főiskola mérlegképes könyvelői vizsgáját tettem le, s e munkakörben dolgoztam 1954-ig. Akkoriban volt közmondás, hogy „a magyar nép könyvelő nép”, e téren lehetett meglehetősen biztonsággal állást kapni, hogy a nemlétező, eltulajdonított nemzeti vagyonnal látszólag elszámolhasson a kormány. 1955-ben át akartak helyezni a Majsa-Miklósvár melletti Tamásiba, ahol apám az Esterházy hitbizomány kebelén belüli munkakörét mindenki ismerte, s így „múltam” utólért volna. Ha nem fogadom el az áthelyezést, önkényes kilépőként veszítem el egyszer, s mindenkorra alkalmazhatóságomat. Mégis ezt az utat választottam. Kiutam a Szent László járványkórház ápolónői tanfolyama volt, ahol hozzám hasonló sorsüldözöttek nagyszerű társaságára leltem, s itt dolgoztam 1956. október 23-ig, amikor átmentem a szomszédos István kórházba, hogy forradalmunk sebesültjeinek ápolásában részt vehessek. Jelen voltam a forradalom kitörését megelőző tüntetésen, s a szabadság rövid ideje alatt ott álltam fejelehajtva a Kossuth Lajos utca sarkán felállított, pénzzel teli láda előtt, melyen ez a felírás volt: „Forradalmunk tisztasága megengedi, hogy így gyűjtsünk az özvegyeknek és árváknak.”

A kórházban ápolás mellett a pincében talált sokszorosító gépen rölapokat gyártottunk s osztottunk szét. November 27-én, az ez napra sattogott rendőri ellenőrzést elkerülni akarva hagytam el hazámat Magyaróvárnál, s rövid ausztriai tartózkodás után Amerikába jöttem, sajnos hallgatva egy hatáskör nélküli amerikai hivatalos személy ígéretére, hogy itt könnyű ösztöndíjat kapni az orvosi egyetem elvégzésére, ami mindenkorai vágyam volt. Ideérkezve tapasztaltam, hogy az illető felelőtlen volt, erről szó sem lehet. Kértem visszaszállításumat Ausztriába, de ez nem volt

lehetséges. Egy connecticut-i kórházban kezdtem el dolgozni, s közben ösztöndíjat szereztem a közeli University of Connecticut-nál, ahol a közel-keleti népek őstörténelmét vettem fel egyik szaktárgynak. Itt találkoztam először s sumir néppel, s „fedeztem fel” nyelvünk, s a sumir közötti hasonlóságot. Teljes lelkesedéssel vettem magam a további kutatásnak. Közben férjhez mentem. Férjem a Harvard Egyetem Center for International Affair részlegének egyik vezetője volt, s révén részt vehettem az egyetem bármely óráin. Így másfél évig hallgattam Prof. Jacobsen sumir óráit, melyen – amint később észre kellettennem – nem a sumir, hanem az akkád nyelven volt a hangsúly. Ebben az időben kezdődött Dr. Bobula Idával való barátságom is.

Ugyanekkor vettem észre, hogy semmiképpen nem hasonlíthatok magyar nyelvet és műveltséget addig, amíg tökéletesen nem ismerem nyelvünket és műveltségünket. Elhatároztam, hogy akkor előbb megtanulom mindezt. Ez a „megtanulás” mind a mai napig tart, műveltségünk csillagokat rengető őskútjából lehetetlen kimerni a csillagokat, hiszen a mindenség teljes egészébe tekintünk. Előttünk álltak régi tanítóim: a csíksomlyói öreg emlékei, a pulai asszonyok életükkel bizonyított magyarsága, a csángó kislány szépséges nyelve, Homokmégy virágos házai, nagyapám szőlőhegyének avar várat rejthető izgalmas titka, a Koppány emlékező vize. Ekkor ismét tanítót kerestem, s találtam, egy otthoni barátunk, Dr. Vajda Zsigmond tanácsa alapján: Magyar Adorjánt. A vele való hosszú éveken át tartó levelezés során álltak össze eddigi, magyarsággal kapcsolatos emlék-élményeim élő egésszé, s eszméltem népünk műveltségalapító, ősi voltára. Azóta igyekezem mások számára is egyengetni e felismerés felé vezető utat.

Mindeközben mint öregkorral foglalkozó szakápoló egy öregotthon igazgatónője voltam. Az időközben megbetegedett férjemet, három gyermekem egyetemi költségeit, megélhetésünket, így tudtam előteremteni, de ekkor sem volt olyan nap, hogy magyarságismereteimet ne bővítettem volna. Mindhárom gyermekünk szép magyarsággal beszél, s ír, olvas magyarul.

Több könyvet írtam, melyek csendben porosodnak íróasztalom mélyén: *Jeremiás magyarul* 1965-ben, *Égen menő szép madár. A magyar ima* (1989), *Karácsony* (1993), *Magyar-angol szóazonosság. Magyar English Word Origins* (1994), *Kezdeteink* (1995) *Szóbokraink – Roots of Our Language* (1996), *A Hét Vezér nevének kapcsolatai* (1997), *Az Arthur legendakör magyar kapcsolatai. – A New View of the Arthurian Legends* (1997), számos cikkem jelent meg a *Szittyakürtben*, *A Nap Fiai*-ban, két rövid írásom a *Hunniában*. Alapító szerkesztője voltam a kétnyelvű *Magyarságtudományi Értesítőnek – Journal of Hungarian Studies*, melynek első két száma megtalálható az Interneten, valamennyi eddig megjelent száma a Széchenyi Könyvtárban. *Kezdeteink* című könyvem megjelent Dr. Gyárfás Ágnes jóvoltából a miskolci Nagy Lajos Király Bölcsész Egyesület¹ kiadásaként, ugyancsak Dr. Gyárfás Ágnes jóvoltából – kinek támogató jósága mindig sokat jelentett életemben – megjelent az Arthur legendakör az *Ősi Gyökérben*. A *Szerves magyar nyelvtudomány* című

írásom megjelent saját kiadásként a Heraldika Kiadónál Budapesten.

Szeretem a zenét, különösen Bach orgonaversenyeit, s népdalainkat. Szeretek úszni, s valaha szerettem lovagolni, hegyet mászni. (Forrás: http://www.magtudin.org/Tomory_.htm)

Szerkesztői megjegyzés: Ez évi május végi napokban, ezen periodika szerkesztési munkái közepette lezajlott levélváltásunk során derült ki többek között, hogy Zsuzsa asszony dombóvári gimnáziumi osztálytársa volt édesapámnak, akinek hosszas mellhártyagyulladás miatti hiányzásainak következményeként meg kellett ismételnie az évet s az alatta járó osztályba került, ahol az érettségig az osztályban Tomory Zsuzsa sz. Mayer Zsuzsa mögött ült a padban s hogy a mindkettőnk rajz-és festőtehetséggel és egyéb művészi hajlammal is megáldott „Tarr Gyuri” egy s ugyanaz a személy: az én édesapám, akit olvasóink szintén ismerhetnek lapunkban közölt egy-két tanulmánya és tevékenységét bemutató írásaink alapján... (ld. lent szüleim 1953. január 10-i esküvői képét, amelyen Zsuzsa asszony szerint édesapám semmit sem változott az érettségi képéhez viszonyítva):

Mindez, véletlen folytán, szakmai eszmecsere közepette, véletlenszerűen került felszínre és derült ki mindnyájunk nagy öröme: mindketten távol élünk szülőhazánktól, Zsuzsa asszony az U.S.A.-ban, én Itáliában s ez a tény még kellemesebbé tette a közös dombóvári szálak felgöngyölítését, a gyermek- és fiatalkori emlékek felidézését...

Korábbi írása publikálásakor minderről halvány fogalmam sem volt, de Zsuzsa sem tudta, hogy én kinek a sarja vagyok: ő engem néhány évvel ezelőtt, mint az *Osservatorio Letterario* főszerkesztőjét keresett meg Magyar Adorjással való kutatómunkája kapcsán. Ez az egész dombóvári születésem felfedezését közlő levelének - ld. a „Visszhang” c. írás utáni hozzászólások között - s azt követő levélváltásoknak köszönhetően derült ki: emlékeimben derengett szüleim beszélgetései során emlegetett „Mayer Zsuzsa” név, de ennél többet nem tudtam róla. Így egymásra találtunk még inkább, nemcsak a hivatalos, szakmai levelezések, hanem a sok közös dombóvári ismerősünk, emlékek, szellemi és lelki kötelékek még jobban összekötnek bennünket...

¹ Ezen magánoktatási felnőttképző intézmény neve megváltozott az alábbira: **Miskolci Bölcsész Egyesület nem állami alapítású**, hanem a B-A-Z. megyei bíróság által Pk.60.557/1989 sz. alatt bejegyzett kiemelkedően közhasznú társadalmi szervezet, amely a felnőttképzés törvényei alapján folytatja tevékenységét az alábbi szakterületeken: magyarságtudomány, pszichológia, művészettörténet, európaismeret angol nyelven. **Az intézményt a Felnőttképzési Akkreditációs Testület AL-1959 szám alatt akkreditálta**, tehát 2009-ben már akkreditált intézményi Certificatit adunk végzőseinknek. Engedélyszám: Borsod Megyei Bíróság P.K. 60.557/1989 Hatósági nyilvántartásba vétele 2005. XI. 02. (05-0165-05 sz.) **Az ország rangos tudósaival MAGYARSÁG-KÖZPONTÚ műhely.** Az Egyesület a tudásban elérhető legmagasabb színvonalat tűzte ki céljául. Az oktatás rendszere megfelel a régi magyar hagyományoknak és a mai nyugati gyakorlatnak. (Forrás: <http://www.hunhir.hu/mbevege/vegembe.html>)

VISSZHANG

Tábori Maxim (1924) — Kinston, NC USA

ÖSSZEHASONLÍTÓ INTERPRETÁCIÓ

Dante Alighieri *La Vita Nuova* (XXVI) szonettjének két fordítását tárgyalom szakaszok szerint **Babits Mihály és B. Tamás-Tarr Melinda műfordítóktól**, amelyek az *Osservatorio Letterario* 2011. 79/80. dupla számában, a 79. oldalon jelentek meg (ld. a *Tradurre-Tradire-Inter-*

pretare-Tramandare [Fordítani-Fordítani-Interpretálni-Átadni] c. rovat nyomtatott és internetes elérhetőségét is:

[<http://www.osservatorioletterario.net/osservatorio79-80tradurre-tradire.pdf>]].

LA VITA NUOVA (XXVI)

Tanto **gentile** e tanto **onesta** pare
la donna mia quand'ella altrui saluta,
ch'ogne lingua deven tremando muta,
e li occhi no l'ardiscon di guardare.

Ella si va, sentendosi laudare,
benignamente d'umiltà vestuta;
e par che sia una cosa venuta
da cielo in terra a miracol mostrare.

Mostrasi sì piacente a chi la mira,
che dà per li occhi una **dolcezza al core**,
che 'ntender no la può chi no la prova:

e par che **de la sua labbia** si mova
un spirito **soave** pien d'amore,
che va dicendo a l'anima: **Sospira**.

Babits Mihály fordítása:

Dante Alighieri (1265-1321)
AZ ÚJ ÉLET (XXVI)

Olyan **nemesnek** látszik, oly **kevélynek**
hölgym, amint köszön, bólintva **szépen**
hogy minden nyelv remegve néma léssen
és a szemek ránézni **szinte** félnek.

Babits az „onesta”-t, bármennyire is hihetetlen, „kevély”-nek fordította. A „gentile” mint „nemes” és „hölgym” jól hangzanak együtt, mint tiszteletnek jelei, de a „kedves” közvetlenebb és „az én nőm” férfiúi/férji büszkeséget éreztet; ugyancsak a „szépen” túl általános és keveset mond, addig az „illendő” kifejezőbb. A „szinte” túl feltételező, míg a „bizony” határozott.

És mégis ő kit annyian dicsérnek
szerénységnek jár **ritka** köntösében
mintha égből azért jött volna éppen*
hogycsodát lássanak **a földi férgek**.

A „ritka” szó nincs a versben, míg helyes a „jóságos” (benignamente). „A földi lények” megfelelő. Kétségtelen, hogy „a földi férgek” a rím kedvéért lett föltagolva, ami sokat levon a fordítás értékéből. Hogy más költő is elkövetett ilyesmit, az nem mentség. Pl. Tóth Árpád, aki sokak szerint jobb, hűbb költő-fordító volt mint Babits, a saját „Április” c. versében így örököltette meg — egy rím kedvéért — a jövő olvasó nemzedékek számára verse néhány sorát: „Vak lapáros: eleven / Bús utcaszemét / Sütkeznek a melegen, / S nyitja holt szemét.”. Az „eleven” szótári jelentése: élénk, mozgékony, ami nem lehet feltételezhető egy bús vak lapárusról, de hát, eleven és melegen jól rímelnek. Ezt a bús vak embert úgy nevezi a költő, hogy „utcaszemét”. Nem tudott ellenállni a „szemét-szemét” ritkaság számba menő rímnek. Ez, egy vak emberrel kapcsolatban, zavarja az olvasó érzelmeit. Mindenesetre, lehangoló, hogy egy ilyen nagy költő, egy rím kedvéért gyengítette e vers ragyogó hangulatát. Ha nem is olyan mértékben, de itt, Babits fordítását is gyöngítik „a földi férgek”.

Olyan tetszőnek látja aki nézi
hogynincs **szív** amely **kéjjel meg ne telljen**,*
hogymeg **nem értheti** aki nem érzi.

Valahogy, a „dolcezza al core”-ben kéjjel megtelt szívet vél látni a fordító. Míg a másik, a „szép látvány édes a szívnek”-ével megnyeri az olvasó szívét. Itt is az óvatos, feltételező „meg nem értheti” helyett van a bátor és egyenesen kimondott „meg nem értheti az”.

B. Tamás-Tarr Melinda fordítása:

Dante Alighieri (1265-1321)
AZ ÚJ ÉLET (XXVI)

Oly **kedvesnek** látszik s oly **őszintének**
az én nőm, amint mást köszönt **illendően**,
a nyelvnek némulnia kell remegőn
és a szemek ránézni **bizony** félnek.

Ő, kit mindenütt annyian dicsérnek,
jár szerénység **jóságos** köntösében,
mintha mennyből azért jött volna éppen,
hogycsodát lássanak **a földi lények**.

Őt meglátni tetsző annak, ki nézi,
hogyszemnek **szép látvány édes a szívnek**,
hogymeg **nem értheti** az, aki nem érzi:

Ajkáról száll fel és **a szívbe** megy
egy **édes**, szerelemmel teli szellem
mely így szól a lélekhez: **Epekedj!**

Fordította © **Babits Mihály** (1883-1941)

és úgy tűnik, hogy **ajkáról ellebben**
egy **szelíd**, szerelemmel teli szellem:
- **Epekedj!** - szól a lélekhez s elrebben.
[Avagy: - **Sóvarogj!** - szól a lélekhez s elrebben.]

Fordította © **B. Tamás-Tarr Melinda**

* Így találhatók a mai helyesírással ellentétben.

„A szívbe megy” fordítást olvassuk, de ebben a szakaszban hiába keressük a „szív” vagy az „édes” szót. A „soave” határozottan nem „édes.” A másik fordító jól választotta a „szelíd” jelzőt. Az ajkáról a „szívbe megy”-ben a „megy” ige nem hangzik költőiesnek. Mindkét fordító az „Epekedj!”-et használja, vagy „Sóvarogj!”-ot ajánl. „Sospira” után nincs felkiáltójel.¹ Úgy néz ki, hogy Dante inkább tanácsot ad, nem egy erős felszólítást. Így ezért is „vágyódj”, vagy ha a ritmus megkívánja: a „vágyódjál.” talán alkalmasabb lenne. Nyelvünk gazdag szóárnyalatokban. „Ellebben” és „elrebben” nem pontosan ugyanaz. Ezt a fordító jól tudja-érzi, ezért míg a nő ajkáról mint egy sóhaj ellebben a szellem, szelíden (nincs felszólításról vagy parancsról szó itt) szól a lélekhez, s azután gyorsan elszáll, szárnyra kel, mint egy madár: „elrebben”.

Nem kétséges, hogy melyik fordítás szöveghűbb és finomságban is gazdagabb.

¹ A műfordító, B. Tamás-Tarr Melinda észrevétele a felkiáltójellel kapcsolatban: az olaszban gyakran még a felszólítás, parancs ellenére is sokszor elhagyják manapság is a felkiáltójelet, a magyarban viszont nemcsak ez esetekben, de még óhaj, kívánság, vágyódás után is odakívánczik a felkiáltójel – annak idején így is tanultuk, tanították s én is így tanítottam és tanítom – s ehhez is ragaszkodom a továbbiakban is, hiszen nem egyszerű kijelentésről van szó s ezzel még nyomatékosabbá válik a költő szonettjében kifejezett érzelm. Ezért tettem én is felkiáltójelet az olaszsal ellentétben...

Sandro Botticelli (1445-1510): Dante Alighieri

Kapcsolódó témák:

http://www.osservatorioletterario.net/forditaskritika_szucs_tibor.pdf
<http://www.osservatorioletterario.net/recenzio-szucstibor.pdf>
http://www.osservatorioletterario.net/da_anima_ad_anima_recensione.pdf
<http://www.osservatorioletterario.net/tradletter.htm>
<http://www.testvermuzsak.gportal.hu/gindex.php?pg=2639618&nid=5273345>
<http://www.testvermuzsak.gportal.hu/gindex.php?pg=2440431>

Hozzászólások:

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Gratulálok szép és érzékeny fordításához. Mindig is az volt a véleményem, hogy ne bénítsa meg a fordítói tollat a dicső, rangos elődök tekintélye és eredménye. A szonettet Baranyi Ferenc¹ is lefordította, aki jelenleg a Pokol költői tolmácsolásán dolgozik. További ihletett műfordítói - és persze szerkesztői - munkát kíván Önnek tisztelője:
Madarász Imre*

* Dr. Prof. habil Madarász Imre, a Debreceni Tud. Egyetem Olasz Tanszékének tanszékvezető professzora.

Szerk.:

¹ Baranyi Ferenc fordításában Dante *Az új élet* (XXVI. szonett):

2011. 05. 23.

Amint köszönget jobbra-balra, annyi
őszinte bájt sugároz szét a hölgyem,
hogy minden nyelv elszórtanodva döbben
s egy pillantás se mer reátapadni.

Alázatába húzódik, ha talmi
dícséretet hall s elmegy sietősen,
akár az angyalok, nem földi ő sem,
hisz mennyből érkezett, csodát mutatni.

És bámulóit elbűvölve, áldott
szemével édességet ad szivednek,
mit meg nem ért, ki még ilyet nem érzett.

S úgy tetszik: ajkán - rebbenő ígézet -
sóhajtás kél, vággyal teli lehellet,
mely száll és szól a lélekhez: Fohászkodj!

Forrás: <http://mek.niif.hu/02400/02475/02475.htm#19>
Dante, *Az új élet* XXVI szonettje (*Tanto gentile* [Oly kedves]):

2011. 05. 23.

2011. 05. 24.

Drága Melinda!

Kedves Melinda!

Szeretettel gratulálok a szép fordításhoz!

Gratulálok a pozitív elismeréshez. Igazán megtisztelő Babits Mihályhoz hasonlítva győztesen kikerülni a szonett fordítást illetően. Azt hiszem, hogy sokat jelent, hogy Ön évtizedek óta anyanyelvi környezetben él, továbbá az is, hogy nőként sokkal érzékenyebben tudja elkapni egy szó, mondat jelentését és hangulatát, illetve azt visszaadni magyarul.

[...]

Laci*

* Pete László Miklós - Sarkad

Nem sokára terveztem Önnek írni, de akkor most megragadom az alkalmat és megkérdezem, hogy a nyári időszakban mennyire lesz Internet közelben, illetve hogy megkérhetem-e, hogy írjon egy ajánlót számomra. [...]

Kedves Melinda!

2011. 05. 24.

Most, hogy megint átolvasom a VISSZHANG-ot, megnyilvánul már mindössze e két oldalon is tehetséged és óriási tapasztalatod mint egy elsőrendű Szerkesztő!! E két oldal tervezése tökéletes. Fent a szöveg ketté választva mint keret fogja össze a két fordítót: Te vidám mosolyt sugárol a komoly-komor fordító kollegád felé.... aki talán kissé szomorú is e versfordító-párosításon. Vajon partnernek tekint — vagy vetélytársnak? Lehet, hogy akkor egy „rossz napja volt”, ahogy mondják. — Egyébként is, mi is tudjuk mint sok más versfordító kolléga, hogy gyakran nem vagyunk megelégedve a saját fordításunkkal. Én is készítettem fordításokat, amikkel nem voltam még félig sem megelégedve.

Még egy-két hétre van szükségem, hogy viszonylag véglegesre simítsam az anyagot (helyesírási, stilisztikailag is átfutva). Mivel most is kell elismert szakember írásbeli véleményét is csatolni a pályázathoz, ezért úgy gondoltam, hogy akárcsak a verseskötetnél, ezúttal is Önhöz fordulnék ez ügyben.

Várom kedves visszajelzését, hogy átküldhetem-e az anyagot, amint kész vagyok vele.

Előre is köszönöm.

Szeretettel ölelem,

Olga*

* Erdős Olga

2011. 05. 25.

Drága Melindám!

Köszönöm leveledet. [...]

Gratulálok nagyszerű munkádhoz, s örülök a szép hozzászólásoknak!

De a legnagyobb örömem, amikor az életrajzodat olvastam: Te is dombóvári vagy!!!!!! Öt éves koromtól vagyok dombóvári, ott érettségiztem 1948-ban. Házunk a gimnáziummal volt szemben, a polgári iskola mellett. Nagyapám, anyai családom "tősgyökeres" ebben a nagyon szeretett kisvárosban. És képzelj Szakács Gáborné, Friedrich Klára meg ozorai. Jól esik még így lélekben is együtt lenni az otthoniakkal.

[...]

Ma kaptam levelet egy korábbi kérdésemre Magyar Adorján Canadában élő unokájától, Csabától.

[...]

Nagyon sok szeretettel és köszönettel csókol:
Zsuzsa*

* Tomory Zsuzsa – U.S.A.

2011. 05. 25.

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Köszönöm, hogy megosztotta velem ezt a nagyszerű és ihletett fordítást, élvezettel olvastam. Főleg az utolsó versszak költői-képi megoldásai nyugtáztak le, de a Babits-féle fordítástól elkanyarodó, elütő részletek, sorok is úgy érzem, közelebb hozzák a magyar olvasót a vers mondanivalójának, hangulatának megértéséhez és megérzéséhez. Tiszta szívből gratulálok hozzá!

Aranyos Melinda!

2011. 05. 24.

Gratulálok csodálatos fordításodhoz.

Nagy élvezet összehasonlítani az előző fordítással. Tökéletesen nyújtod az olvasónak a mai szavak használatával a mai érzelmi világot, azaz ahogy ma „érezzük” a vers tartalmát. - Csodállak és tisztellek nagyszerű, hosszú éveken át tartó munkáért. És tudod, továbbra is harcolok, mindent megpróbálok [...], hogy folytathasd ezt az egyedülálló, nagyon magas szintű kulturális tevékenységet, mely közelebb hozza a nemzeteket egymáshoz. Remélem, hogy az illetékesek odafigyelnek [...].

Sok szeretettel

Mély tisztelettel üdvözlí:
Aszalós Imre

2011. 05. 25.

Kedves Melinda,
köszönöm szépen a villámgyors reakciót! A műfordítás kiválóságához gratulálok! Az elemzés pontossága a nyelvi pontosításokkal is kiváló! Ez egyébként rávilágít arra a tényre, hogy a költők (főleg a Nyugatosok!) még vázlatos nyelvismereteikkel is fordítottak néha több, mint féltucat nyelvből is néha a legbonyolultabb érzelmeket kísérelték meg átültetni! Sok műfordítást lenne érdemes revideálni! Ezzel nem Babits érdemét akarom bántani, inkább a Kegyedét magasztalom és gratulálok hozzá!
Kézcsókkal: Imre*

* Gyöngyös Imre – Wellington, Új-Zéland

2011. 05. 27.

Kedves Melinda,
szeretettel gratulálok a szép fordításhoz és a kitűnő kritikához.
Kevesen mondhatják el magukról, hogy egy Babits fordítással való összevetésben ők bizonyultak jobbnak. Kitaró és áldozatos munkához sok erőt és további szép sikereket kívánva üdvözl
Zimányi Magdolna

2011. 06. 02.

Melinda kedves!

Őszintén gratulálok a jeles Dante fordításhoz! Azonban az elmondottakhoz már keveset tudok hozzá fűzni.

Beatrice Bice-t - ugyanis ez volt Dante múzsájának neve -, a költő egy megtestesült földön túli lénynek vélte, aki szerinte: "mintha mennyből azért jött volna éppen,/ hogy csodát lássanak a földi lények."

E csodás női ideál örök, csupán idővel a szereplők változnak éppen. Hasonként lesz Erkel Bánk Bánjában Melinda egy "égi nő", kinek alakja alig tér el ettől az eszményi képtől voltaképpen. Végeredményben Goethe Fausztjának záró sora tárja fel előttünk a transzcendens, érzékeletti képet: *Das Evig-Weibliche / Zieht uns hinan*.

Ugyancsak e témához tartozik De Mattei: Il Concilio Vaticano II. Una storia mai scritta c. cikke. Ahol az író az alábbiakat mondja: "Con la vittoria di "minimalisti" sui "massimalisti" in questione mariane (i "massimalisti non riuscirono far proclamare Maria "Mediatrice di tutte le grazie" come avrebbe voluto.) Más szavakkal élve, ebben az évszázados ún. "mariane" egyházi vitában megint a maradi gondolkodás győzött a haladó szellemű többség szándékával szemben.

Viszont az éremnek van másik oldala is: érthetetlen és persze kevesen tudják, hogy XII. Leó pápa annak idején "*Struck a medal, baring on the one side his own image, and on the other, that of the Church of Rome symbolised as a "Women" holding in her left hand a cross, and in her right a cup, with the legend under her, "Sedet super Universum."*

Továbbá a Kereszténység krónikájából derül ki, hogy Clairvaux-i Szent Bernát (1090-1153) írásai abban

az időben milyen mélységes Szűz Mária-tiszteletet tükröznek. A cisterci rendben azóta is fennmaradt a Mária-kultusz. 1335 óta pedig a kolostori pecsétek Mária képmását viselik.

Ezekből érthetővé válik, hogy a Mária-kultusz hívei napjainkban Goethe szellemében élnek, márpedig akkor végeredményben hisznek az "unio-mystica"-ban.

Szívélyes üdvözlettel: Imre*

*Americo Olah alias Oláh Imre – U.S.A.

Általános vélemények:

2011. 05. 28.

Kedves Főszerkesztő Asszony!

Most, hogy végre lett némi időm alaposabban foglalkozni a három könyvvel* - melyeket ismételtelen köszönök -, még nagyobb csodálat töltött el az Ön teremő szorgalma, alkotó munkássága iránt: a folyóiratszerkesztés és -kiadás mellett könyvkiadás és műfordítás! Ez csakugyan párját ritkítja Olaszországban, de alighanem Európában is. Abban az egységes Európában, mely, lévén mindenekelőtt egy közös kulturális identitás kifejeződése, talán legfőképpen ezt jelenti: a nemzeti kultúrák kommunikációját, «közlekedését». Gratulálok áldásos tevékenységéhez, köszönetemet fejezem ki érte a magam (és valamiképpen minden magyar kultúrember) nevében, és kívánok Önnek további ihletet, lendületet («impulso naturale»-t, ahogyan kedvenc klasszikusom, Alfieri nevezte) és sikert.

Tiszteletteljes üdvözlettel:

Madarász Imre**

* Szerk.: Melinda Tamás-Tarr-Bonani: *Da padre a figlio*, Edizione O.L.F.A. Ferrara 2010, Maxim Táborny: *Ombra e Luce*, Edizione O.L.F.A. Ferrara 2011 (II. Kiadás), Tolnai Bíró Ábel: *Vita hungarica/Élet*, Edizione O.L.F.A. Ferrara 2011.

** Ld. A legelső hozzászólást.

Budapest, 2011. május 23.

Tisztelt Dr. Bonaniné Dr. Tamás-Tarr Melinda!

[...] Először is engedje meg, hogy gratuláljak folyóiratához, valamint elismerésemet fejezzem ki az olasz és magyar irodalom és kultúra ismertetésében végzett erőfeszítéseieért. Nagy öröömre szolgál, hogy lassan már három évtizede Olaszországban élő magyarként fontosnak tartja a magyar kultúra terjesztését. Külön méltatandó, hogy műfordításaival hozzájárul a magyar irodalom népszerűsítéséhez. [...]

Hammerstein Judit

Nemzetközi Erőforrás Minisztérium Kulturpolitikáért
felelős helyettes államtitkár

P.H.

Takaró Mihály (1954) - Budapest
A HUSZADIK SZÁZAD ELSŐ
FELE IRODALMI KÁNONJÁNAK
ELTORZÍTOTT, MEGCSONKÍ-
TOTT, EGYOLDALÚ ÁBRÁZOLÁ-
SÁRÓL, ENNEK OKAIRÓL ÉS A
HELYREÁLLÍTÁS LEHETŐSÉGEI-
RŐL

A jelen helyzet és annak kialakulása

Az 1948-ra kialakuló politikai diktatúra mellé határozottan és tökéletesen szervezett formában sorakozott fel a nézetdiktatúra és az ízlésterror is (lásd: Révai korszak).

Az irodalomtörténet-írás és az irodalom tanítása az osztályharc eszköze lett.

A kommunizmus négy évtizede alatt nem csak érték közvetítési alapon kerültek be alkotók az irodalmi kánonba, hanem igen jelentős mértékben világnézeti szempontok határozták meg az írók, költők helyét abban.

A 20. századi irodalmi kánonba kerülésnél az elsődleges szempontok a baloldaliság, az internacionalizmus (kozmozopolitizmus), és az ateizmus voltak. A keresztény nemzeti szellemiségű írókat és életművüket – lehettek azok bármilyen értékesek is – az osztályharc nevében vagy kitörölték az irodalom tankönyvekből és az irodalomtörténeti munkákból, vagy teljesen jelentéktelennek, gyakran egyenesen retrográdnak tüntették fel.

Elgondolkodtató tény ebből a szempontból, hogy például az 1945-ös Barta-Kovalovszky-Waldapfel-féle gimnáziumi 8. osztályos tankönyv még egyaránt tartalmazza József Attilát, Szabó Dezsőt, Gyóni Gézát, Reményik Sándort stb., ezzel e korszak teljesebb és a valóságot sokkal hitelesebben tükröző irodalmi palettáját tárva a tanulók elé.

Az **osztályszempontú** kánon (ez váltja fel az **értékszempontú** válogatás elvét!) kialakításának esett áldozatul a polgári liberális irodalmi póluson kívül szinte minden más irányzat bemutatása, elsősorban a konzervatív-nemzeti-polgári, (pl. Herczeg Ferenc, Gyóni Géza, Tormay Cécile, Szabó Dezső, Márai Sándor, stb.) valamint a teljes, transzilvánista irodalmi pólus (pl. Reményik Sándor, Makkai Sándor, Nyíró József, Tompa László, Wass Albert, Áprily Lajos, Bánffy Miklós, Dsida Jenő stb.).

Ez a helyzet az irodalomtanítás terén az ún. rendszerváltás (1990) óta sem változott érdemben, sőt, e korszak ábrázolása tekintetében a torzítás drámaian fokozódik.

Miközben továbbra sem kötelező tananyag néhány olyan, a saját korában irodalmi Nobel-díjra jelölt kiváló író, mint pl. Herczeg Ferenc (*Az élet kapuja* című regényéért terjesztette fel 1925-ben a korabeli magyar Nobel-díj Bizottság- Császár Elemér, Négyessy László, Horváth János), Tormay Cécile (10 nyelvre lefordított, európa-szerte híres regényéért, a *Régi ház*-ért, 1936-ban), Wass Albert (felterjesztve Németországból 1949-ben az *Adjátok vissza a hegyeimet!* című regényéért), vagy Gyóni Géza, aki 1934-ben az Angol Irodalmi társaság nagydíját nyeri el (halála után 17 évvel), addig aggasztó módon olyanok lesznek

tankönyvi anyaggá, akiket csak másodrangú, szerény életművű, bár tehetséges íróknak tartott saját koruk is. Ennek a jelenségnek legekleatásabb példájaként Csáth Géza említhető.

És ez a torzítás, tudatos csonkítás és egyoldalú válogatás nemcsak az egyes írókra, hanem magára a korszak irodalmi életének bemutatására is hatványozottan igaz!

Mert miközben triviális tény, hogy a 20. század első két évtizede jelentős változásokat eredményezett a magyar irodalom fejlődési irányai és irányzatai terén (tudniillik irodalmunk 1920-ra hárompólusúvá vált), aki ma kezébe vesz Magyarországon egy általános, vagy egy középiskolai tankönyvet és annak alapján próbál meg képet alkotni a 20. század első felének irodalmi életéről, meglepő eredményre juthat.

Tankönyveink szinte kivétel nélkül úgy ábrázolják ezt a kort, mintha csupán egy meghatározó irányzat létezett volna irodalmunkban, melyet a *Nyugat* reprezentált, mintha ez a lap képviselte volna kizárólag az irodalmi progressziót és a körülötte csoportosuló írók, költők művei jelentették volna a korszak egyedül értékes magyar irodalmát.

A valóság azonban teljesen más volt. Hiszen míg a *Nyugat* fénykorában is alig 900 példányban adták ki, addig a konzervatív-keresztény-nemzeti irányzatú polgári irodalmi hetilap az *Új Idők* 30ezer példányban jelent meg.

E mennyiségi összehasonlítás természetesen nem jelent automatikusan minőségit is, de azt feltétlenül megmutatja, hogy a *Nyugat* csak igen szűk társadalmi körben volt ismert és olvasott lap, az osztálytársadalmi közgondolkodásra tett hatása összehasonlíthatatlanul szerényebb volt, mint a kor vezető lapjáié, az *Új Idők*é.

Találóa jellemzi Herczeg Ferenc ezt a korszakot egy 1908-ban vele készült riportban az őt kérdező újságírónak:

„–Hát a mai irodalom?

–Pezsgő, fejlett és érdekes.

–Nem állok be a siratói közé. Nem csak azért, mert még soha olyan öntudatos irodalmunk és művészi literatúránk nem volt, mint amilyen most, hanem azért sem, mert soha és sehol irodalom nem volt olyan hű tükre az országnak, mint épen a mai irodalom.

Hogy sokféle és kevert? Hogy forrongó és százféle energia ütközik benne össze? Az nem tesz semmit, sőt éppen azért értékes, éppen azért hű. Mert így éppen azokat a kevertségeket és széthúzó küzdő energiákat mutatja, amelyek magában az országban is birkóznak egymással. Így van helyén, így jó! (1)

A század első két évtizedében fénykorát élő, az akkori legnagyobb írókat, költőket is megjelentető *Új Idők* (2) sikerrel gyűjtötte össze mindazokat, akik magas esztétikai minőséggel a magyar nemzet valódi sorskérdéseiről írtak, s ezekhez a kérdésekhez nemzeti-patrióta szemmel közelítettek. Közös jellemzőjük még keresztény-keresztény világnézetük, mely eleve meghatározta látásukat a problémák megoldásával kapcsolatban.

Természetesen nem semlegesen, de mindenképp elfogulatlanul próbálják bemutatni a magyar valóságot, meglátva mély válságának minden tünetét. Itt publikál rendszeresen haláláig Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, e lap ad helyt sokak mellett Ambrus Zoltán, Gárdonyi Géza,

Tömörkény István, sőt 1908-ig Ady Endre(3) írásainak is.

A századforduló magyar prózáját uraló írótriász, ahogy Márai Sándor nevezi őket(4) közel négy évtized biztos távolából még azt az irányzatot félmjelzi, amely a mintegy 1000éves magyar irodaturából kontinuitív módon fejlődött ki.

A 20. század első évtizedeinek jelentős irodalomkritikusai, illetve azok nagy többsége úgy érezte, hogy a *Nyugat* – bár kétségtelenül a magyar líra robbanásszerű fejlődését idézte elő mind tematikailag, mind minőségileg – más irányú tevékenysége (lásd pl. műbírálat, irodalomkritika) aggasztó törésvonalat eredményezhet irodalmunkban. Ennek kirívó példájának tekinthető Hatvany Lajosnak a *Nyugat*ban megjelent méltatlan, sértő és teljesen igazságtalan kritikája Herczeg Ferencről (5). Rákossy Jenő, Herczeg Ferenc, Császár Elemér, Horváth János és még számosan ezen az állásponton álltak. Az 1911-ben, kimondottan a *Nyugat* ezirányú munkásságát ellensúlyozandó (kiegyensúlyozandó!), Herczeg Ferenc által alapított kritikai folyóirat, a *Magyar Figyelő* „nyugatos” kíméletlenséggel és határozottsággal mutat rá irodalmunk átalakulási jelenségeire. Kevéssé ismert tény, hogy ebből az időszakból datálható irodalmunkban a máig fennálló „népi-urbánus” vita megjelenése is.

A *Nyugat* és reprezentánsai tudatosan és igen agresszíven kisajátították a modernség és megújulás jelszavait, önmagukat jelölve meg az irodalmi progresszió egyedüli letéteményeseinek. Különösen igaz ez a lap működésének első két évtizedére, az 1908-1928 közötti időszakra. „Újításai (önmaguk által is gyakran hangoztatottan) nem a magyar irodalom kontinuitásából nőttek ki, ezért a legtöbbször aggasztó paradigma váltásnak is érezték, érezhették munkásságukat”(6) a konzervatív népnemzeti írók.

Féja Géza, a népi írók kiváló képviselője ezt írja erről a korszakról:

„ –A *Nyugat* korszak intellektuális véget ért egyoldalúságban éltek. Csak a negatívumokat vették észre, meglátták a történelmi Magyarország hullafoltjait, de nem látták meg Magyarország pozitív erőit, életképességének forrásait, sajátos belső alkatát. Így azután, amit hirdettek érvényes lehetett valaminő elképzelt helyzetre, de nem magyar honra. [...] Az építésnek a legegyszerűbb erői sem voltak bennük. Ady addig volt a kedvencük, amíg a társadalmi kritika számára fel bírták használni.”(7)

Az ebben az időben erőteljesen kibontakozó kultúrharcot és annak következményeit kiválóan jeleníti meg a Lengyel András által beazonosított (8) Kosztolányi cikksorozat, amely 1920. szeptember-októberében jelent meg az *Új Nemzet* című folyóiratban és az előző évtizedekben kialakult helyzetre mutat rá. A cikksorozat címe: *A magyar irodalom és az ő irodalmuk*. Ezen írásmű lényege, hogy „Kétféle irodalom székel Budapesten: a magyar irodalom és az ő irodalmuk.

[...] és bebizonyítjuk azt is [...] az ő irodalmuk hadat üzent a magyar irodalomnak.”(9)

A cikksorozat második részének címe: *A vörös hetesek*.

„A magyar irodalom ellenlábait röviden „vörös heteseknek” is nevezhetjük. Vörösöknek, mert nemzetközilek, és a nemzetköziség színe a vörös, heteseknek pedig azért, mert pokoli véletlen folytán pont heten vannak. Hét író. Hét dramaturg. És hét jóakarató kritikus.

A hét író: Molnár Ferenc, Bíró Lajos, Lengyel Menyhért, Gábor Andor, Heltai Jenő, Bródy Sándor, Szomori Dezső.

Most jön a hét dramaturg: Alexander Bernát, Jób Dániel, Vajda László, Heltai Jenő, Hajó Sándor, Bárdos Arthur, Salgó Ernő.

Azután a hét kritikus: Keszler bácsi (Keszler József -a szerk. megjegyzése), Bálint Lajos, Alexander Bernát, Sebestyén Károly, Hatvany Lajos, Béldi Izor, Erényi Nándor.

A hét író birtokba vette valamennyi színházat s a hét dramaturg szigorúan őrködött azon, hogy új magyar író minél kevesebb tűnjék fel a láthatáron, a hét szigorú kritikusnak pedig az volt a dolga, hogy égis magasztalja a hét író színre kerülő darabjait, viszont a sárga földig lerántsa az esetleg betolakodott idegeneket. [...] Összetartásuk szinte egyetlen nagy célban domborodott ki: megfosztani az irodalmat nemzeti jellegétől.”(10)

A nemzeti-keresztény irányítású (Horthy-korszak) Magyarországon robbant ki ez a vita, melyhez hozzászólt szinte mindenki, jobb és bal oldalról egyaránt. A két irodalmi pólus nézetei érzékelhetően kibékíthetetlen ellentétben állnak egymással. Az *Est*-lapokban megszólalnak maguk az itthonmaradt érintettek is. A hét részből álló cikksorozat rávilágít, hogyan juthatott uralomra itthon egy olyan, magyar nyelven megalkotott, ám nem a nemzeti irodaturában gyökerező és abból kifejlődő irodalom.

A harmadik pólus kialakulása

Az 1920. június 4-i trianoni békediktátummal Magyarország nemcsak területének veszítette el mintegy kétharmadát, hanem az új, megváltozott politikai realitások következtében nemzetalkotó, többségi helyzetből kisebbségi létbe szorult több mint hárommillió magyar is. Olyan jelentő irodalmi központok kerülnek a határon túlra, mint pl.: Nagyvárad, Kolozsvár, Kassa, Pozsony.

Ekkor születik meg – igaz kényszerből – kultúránk-irodalmunk új pólusa, a **transzilvánizmus**, melynek programját Kós Károly, Zágoni István és társaik fogalmazták meg a *Kiáltó Szó* című röpiratukban. Az újonnan mesterségesen összetákolts országalakulatba, Romániába szorult Erdély, Partium Körös-vidék és Bánság kétféle magyarja egészen más és új problémákkal kell szembenézzen, megküzdjön. Az ekkor és itt keletkező magyar irodalom kisebbségi nézőpontú, ám kétségtelenül továbbra is nemzetünk irodalmának szerves része. Programjuk lényege, hogy megváltozott, új helyzetükben felvázolják programjukat: a kisebbségi irodalomnak kettős feladatot kell teljesítenie, földrajzilag, politikailag egy számára idegen többségű közegben kell léteznie, ugyanakkor gyökereivel, láthatatlan hajsálereivel mélyen az összmagyar kulturális, szellemi, nyelvi hagyományokhoz kell kötődnie. Ennek a gondolatnak a lírai megfogalmazása az azóta jelképpé vált gyöngyragyó-metaphora. Makai

Sándor ezt a kettős meghatározottságot fejt ki és foglalja össze a következőkben:

„Az egymástól országhatárokkal elválasztott nemzettest részének nem szabad, hogy a magyar lélek szétesését jelenítsék meg, nem szabad, hogy külön-külön elégtelen, félszeg, egymásra nézve idegenül vegetál, halódó szellemi torzók siralmas törpecsaládjává silányodjanak... nem nyugodhatunk bele soha, hogy az összetört nagy tükör üvegcserepei más napot sugározzanak vissza, s hogy a nemzet Géniusának arcát akármelyik is torzképben tükrözze. Minden nehézség ellenére innen és túl azon kell fáradoznunk, hogy szellemi egységünk épen maradjon, s ha új vonások tűnnek fel benne, az ne idegenséget és elszakadást, hanem gazdagodást jelentsen minden rész számára.”

A kezdeti, hermetikus elzártságot követően újra kezd összekapcsolódni az anyaországi és az erdélyi transzilvánista irodalom, melynek egyik eklatáns példája az egyre gyakrabban párhuzamossá váló könyvkiadás. Wass Albert könyvei például 1935-től egyidőben jelennek meg Kolozsvárott (Erdélyi Szépművészeti Céh), illetve Budapesten (Révai Kiadó). És igaz ez az irodalmi elismerések terén is, hiszen a Babits Mihály vezette Baumgarten-díjat odaítélő bizottság minden évben a határon túlra szorult magyar írókat is díjazza, így kap például Baumgarten-díjat Reményik Sándor (1941), Baumgarten-nagydíjat Wass Albert (1940).

A Helikoni Triász – Áprily Lajos, Tompa László, Reményik Sándor – és Dsida Jenő a magyar líra megújulásának egészen más vonulatát képviseli, mint a korabeli anyaországi. A magyar regény fejlődésében is új vonulatot jelent Kuncz Aladár, Makai Sándor, Bánffy Miklós, Nyíró József, Tamási Áron, Kós Károly, Wass Albert művészete. Az egyetemes magyar irodalom szempontjából kétségkívül óriási értékeket teremtő korabeli erdélyi irodalom drámaian alulreprezentált jelenlegi kánonunkban és különösen is irodalom-oktatásunkban.

Összegző gondolatok

Eljött az ideje, hogy e korszak történettudományi értékeléséhez hasonlóan az irodalom történetében is új utakra lépjünk. A kommunista diktatúra torzító szellemi öröksége miatt most éppen a múlt hiteles feltárására és bemutatására van szükség. Meg kell születniük az irodalomtörténet írásban, általános- és középiskolai tankönyveinkben, egyetemi oktatásunkban azoknak a munkáknak, amelyek képesek megszüntetni a korszak jelenlegi egyoldalú, elfogult és aránytalan bemutatását.

Az egyoldalúan retrogádnak, (fél)fasisztának bemutatott korszak (1900-1945) igazi dilemmáit, valódi sorskérdéseit csak akkor lehet megismertetni, sőt megértetni a jövővel, Európába igyekvő generációkkal, ha végre elfogulatlan, valóságos képet kapnak – irodalom-tanításunkon keresztül is – azokról.

Hivatkozások-szakirodalom

1. Adorján Andor: Látogatás Herczeg Ferencnél- Pesti Napló 1908. január 18.
2. Irodalmi folyóirat, 1894-1944(49) Szerkesztette: Herczeg Ferenc
3. Együttműködésüknek a híressé duk-duk affér vetett végét.

4. Márai Sándor: Herczeg Ferenc tanulmányai, (Emlékkönyv-Budapest, 1943.)

5. Hatvany Lajos: Herczeg Ferenc, mint phylosoph (Nyugat, 1909. Budapest)

6. Takaró Mihály: A gróf emigrált, az író otthon maradt (szabad Tér Kiadó, Budapest, 2004) 245. oldal

7. Hetei Zoltán: Ady Endre tragédiája (Magyar Ház Budapest, 1999) 195. oldal

8. Lengyel András: Egy anonim Kosztolányi cikk azonosítása (Történeti Tanulmányok Studia Historica 11. Szeged, 2008) 254. oldal

9. [Kosztolányi Dezső]: A magyar irodalom és az ő irodalmuk u.o.: 252. oldal

10. u.o.: 254. oldal

Forrás: <http://takaromihaly.hu/>

A szerző hozzájárulásával publikáljuk.

Takaró Mihály író, irodalomtörténész, tanár személyében régi, pécsi, tanárképzős korabeli, kedves évfolyamtársamat köszönhetjük periodikánk jelen kiadásában. Kutatásaim során örömmel fedeztem fel honlapján jelen tanulmányát, ezért elektromos levélben végre kapcsolatba léphettem vele – több mint három évtizedes szem elől vesztes után –, s hozzájárulását kértem ezen írásának megjelentetéséhez. Nagy öröömre – nagy elfoglaltságai ellenére – azonnal válaszolt és beleegyezését adta, amit ezúton is nagyon köszönök. Íme, a honlapján olvasható rövid tömör bemutatása:

Általános- és középiskolai tanulmányai elvégzése után egyetemi előfelvételt sorkatonai szolgálatot teljesített, ahonnan örmesterként szerelt le. Első diplomáját Pécsen szerezte, a JPTE tanárképző magyar-ének szakán. Középiskolai tanári diplomát 1982-ben szerzett, a debreceni KLTE BTK magyar szakán. 1978-tól a budapesti Kossuth Lajos Gimnáziumban tanított 1995-ig. 1993-tól 2004-ig az OKSZI főmunkatársaként a magyar nyelv és irodalom országos tantárgygondozója volt. 1993. januárja óta a magyar irodalom OKTV bizottság ügyvezetői-elnöki teendőit is ellátja. 1996-ban három szerzőtársával együtt elkészítették a négy kötetes, új koncepció alapuló érettségi szöveggyűjteményt. 1995-től 2002-ig szerkesztőbizottsági tagja volt a *Magyar* című tantárgypedagógiai lapnak. Több mint 100 iskolai egyedi tantervet és számos helyi tantervet bíralt 1995 óta. 1995-ben elkészítette, 1999-ben átdolgozta az érettségi útmutatót magyar nyelv és irodalomból. Több mint húsz éve lát el érettségi elnöki feladatokat. 1999-től 2004-ig a Budapest Lónyay utcai Református Gimnáziumban egyetemi gyakorlatvezető tanárként dolgozott. 2004-től 2009-ig a Budapest Fásori Gimnáziumban oktatott.

A Károli Gáspár Református Egyetemen 2000-2004-ig oktatóként, 2004-2005-ben egyetemi adjunktusként tanított eszmétörténetet és irodalmat.

2002-2005-ig a Felsőoktatási Felvételi Tételek Bizottságban a tanító- és tanárképző főiskolák felvételi feladatlapjait készítette. 2004 őszén szerezte meg az emelt szintű érettségi elnöki képesítést. 2005 júniusában szerezte harmadik diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetem közoktatás vezető és menedzser szakán. 2007-2008-ban a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészettudományi karán oktatott. Jelenleg az Oktatási Hivatal külső munkatársa, a *Trianoni Szemle* szerkesztőségének tagja. A Magyar Írószövetség tagja.

Takaró Mihály a pécsi főiskolai évek alatt alapító tagja volt a Széliklító egyesületnek*:

A Szélkiáltó együttes 1976-78-as formációja. Balról jobbra a hátsó sorban: Lakner Tamás, Lajdi Tamás (†2007), Takaró Mihály; Előtérben: Fenyvesi Béla (Képforrás: az együttes honlapja <http://www.szelkialto.hu/>)

Legjelentősebb tanulmányai, előadásai:

Egyház- társadalom- kommunikáció- 1995 (előadás)
Balatonszárszó értelmiségi Konferencia – Szárszói Füzetek

A mama-motívum József Attila költészetében – 1999 (tanulmány) Magyar-szaktárgyi folyóirat

A XX. századi irodalmi kánon problematikája – 2003 (tanulmány) Kredit, Budapest

A kárpát-medencei irodalmi kerettanterv kialakításának folyamata – 2005 Karcag- Nemzetközi Pedagógiai Konferencia

Egy irodalmár töprengései Trianonról- tanulmány, Trianon ártíra Európát- tanulmánykötet, Trianon Kutatóintézet, Kairosz kiadó, 2008. 85-102. oldal.

Szabadkőművesek és Trianon- Trianoni szemle, 1. szám, 2009. 28-35. oldal.

A huszadik század első fele irodalmi kánonjának eltorzított, megcsonkított, egyoldalú ábrázolásáról, ennek okairól és a helyreállítás lehetőségeiről – Magyar Nemzetstratégia, Püski kiadó, 2009. 116-121. oldal.

Trianon hatásai és következményei a magyar irodalomban, első rész – a kényszerűségből önállóvá váló erdélyi irodalom, Transzilvánizmus

Könyvei:

Érettségi szöveggyűjtemény, 1996.

A XX. század első felének nem nyugatos irodalma (távkutatási tanulmány) – 2003 Apertus, Budapest

Kánaán felé (verseskötet) – 2004 Püski kiadó, Budapest

Wass Albert regényeinek világa – 2004 Masszi Kiadó, Budapest

Wass Albert igazsága (monográfia) – 2004 Szabad Tér Kiadó, Budapest (társszerzők: Raffay Ernő, Vekov Károly)

Wass Albert: Voltam – kiadatlan és befejezetlen önéletrajzi regényének alkotó szerkesztése, befejezése – 2005 Szabad Tér Kiadó, Budapest

Wass Albert titkai – 2006 Szabad Tér Kiadó, Budapest

Csönd-parázson szóforgácsok (verskötet) – 2007 Masszi Kiadó, Budapest

* A Szélkiáltó együttes 1974-ben alakult az akkori Pécsi Tanárképző Főiskola I. éves magyar-ének szakos hallgatóiból.

Tagjai énekelt verseket adnak elő akusztikus hangszereken, a versekhez a zenét ők írják. A magyar és a világirodalom kortárs és klasszikus költőinek verseit énekelik felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt. Műsoraikkal Európa számos országában megfordultak.

Dalaikban legerősebben a népzene és – tanulmányaik nyomán – a klasszikus zene hatásai dominálnak. Alapvetően kamarazenei hangzás jellemzi az együttest, de a groteszk hangvételű versek megzenésítéséhez használnak mindenféle

más „hangszereket” is. A jelenlegi felállásban 1995 óta dolgoznak együtt.

Vers és dallam az idők kezdetén még csak együtt létezett. Ennek az állapotnak egyik legősibb formája a népdal, későbbi megnyilvánulása pedig – például – Balassi Bálint költészetében érhető tetten, amikor a költő a versei elé még odaírta, hogy mely nótára énekelhetők (ad notam).

Csokonai Vitéz Mihály már nem tett ilyet, viszont a „Jegyzések és értekezések az anakreoni dalokra (1802)” c. művében így ír:

„....A poézisnak minden neme közül legrégibb és legközönségesebb az énekelhető vagy dallásra alkalmas verselés...”

Ugyanebben az írásban később:

„....Vajha én hazánknak olyan componistájára találhatnék, aki egy magyar anákreontismust muzsikára vévén, vélem és magyarimmal közelebből tudná s kívánná éreztetni a görög szabású rhythmusoknak mennyei hármóniáját! [...] Így lehetne a görög mértékű verseknek a nép előtt becsét és kedvességet szerezni!”

A különböző kultúrákban eltérő időkben, de végül mindenütt bekövetkezett, hogy a szöveg és zene teljesen szétvált és az együttes tagjai megpróbálják újra közelíteni őket egymáshoz. Munkájukkal ezt a réges-régi hagyományt próbálják megőrizni.

Az együttes pályája elejétől kezdve több költő is a barátságába fogadta tagjait, talán azért, mert nekik is fontos, ami a verseikkel történik, amikor elhangzanak egy-egy Szélkiáltó koncerten. Különösen kiemelt ügyüknek tartják a Pécsen élt és élő költők – Janus Pannonius, Csorba Győző, Pákolitz István, Pál József, Galambosi László, Bertók László – műveinek bemutatását a közönségnek.

1986-ban jelent meg az első lemezük a Hungaroton Hanglemezkiadónál, *Keserűdes* címmel. Azóta két további hagyományos nagylemez és hat CD-lemez készítették. Jelenlegi kiadójuk a Periferic Records.

1999-ben Pécs városától a **Pro Communitate díjat** kapta az együttes, 2000-ben **Kígyós Sándor díjat**, 2004-ben, a **Magyar Kultúra Napján** pedig **Csokonai-díjat** kapott. (Forrás: az együttes honlapja)

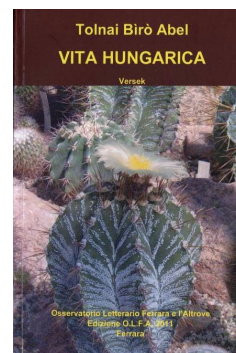
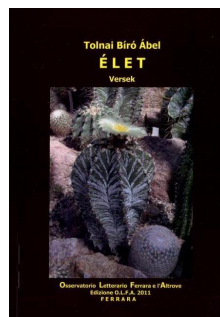
KÖNYVESPOLC

LEGFRISSEBB O.L.F.A.-KÖTETEK

Tolnai Bíró Ábel

ÉLET (I. Kiadás)

VITA HUNGARICA (II. Kiadás)

Osservatorio Letterario Ferrara e l'Altrove; Edizione O.L.F.A., Ferrara 2011; pp. 100 e 92; € 7,10 ISBN 978-88-905111-3-4 (Kereskedelmen kívüli, elfogyott) € 18,00 (IVA compresa) ISBN 978-88-905111-4-1 ISSN 2036-2412 Ean: 2120006069189

A kereskedelmi változat megrendelhető (ár + szállítási költség) a szerkesztőségnél, vagy az alábbi online-kereskedéseken:

<http://www.ilmiolibro.it>, <http://www.lafeltrinelli.it>

«...A ma emberét csak önmaga érdekli, de az ember szubsztanciája s társadalmi léte nem, de a természet s piciny rezdülései sem. Márpedig soraim ilyenekről szólnak...» – vallja a Szerző, Tolnai Bíró Ábel, alias Prof. Dr. Tarr György PhD, CSc, periodikánk felelős főszerk. Igazgatójának édesapja.

Talán mégiscsak akadnak lelkileg érzékeny emberek, akiket megfognak a lélek ezen húrjai. 2002-ben ezért is határozta el az «*Osservatorio Letterario Ferrara e l'Altrove*» periodikum felelős igazgató főszerkesztője, hogy – a szerkesztőség nehéz anyagi körülményei ellenére – elsőként egy kisebb, 31 költeményt tartalmazó válogatást jelentet meg Tolnai Bíró Ábel tíz évvel ezelőtt szerkesztőségünknek eljuttatott 99 verséből, amelyet most végre – a most is korlátozott finanszírozási kereteken belül – az akkori távlati tervként megjelölt, ezen 82 költeményt tartalmazó, bővített publikáció követ, magában foglalva a 2002-es kiadás költeményeit is, valamint a fent említett periodikum nyomtatott- és internetes oldalain publikáltakból is néhányat. A dupla csillaggal jelzett versek olasz nyelvű fordításai a *Függelékben* olvashatók.

Mivel e kötet megvalósításának sok és komoly technikai és anyagi akadálya volt, ezért a beküldést követően sajnos csak rá egy évtizedre, most kerülhetett sor erre a bővítettebb, de még mindig nem teljes kiadásra, amelyet ez év húsvétjára és a szerző valódi névnapjára kívánt megvalósítani e kötet szerkesztője és kiadója, remélve, hogy a még hátra maradt verseket is sikerül hamarosan megjelentetni.

A címlap Weben való on-line szerkesztése során a magyar ékezetes magánhangzók és néhány olasz ékezetes magánhangzó nem jönnek helyesen nyomtatva, ezért, valamint az eredeti borítótér online megvalósításának akadálya miatt a kereskedelmi hálózaton kívüli, első kiadású könyv borítóját beszerkesztettem e második kiadás kereskedelmi változatának belsejébe. Ezen okok miatt az eredeti címet is meg kellett változtatnom.

Sok szeretettel ajánlom az Olvasóknak ezt a kis verseskötetet.

Tolnai Bíró Ábel alias Dr. Tarr György

1948-ban érettségizett az 1928–29-ben épült és átadott Dombóvári Esterházy Miklós Nádor Reál Gimnáziumban, majd a Pécsi Tudományegyetem Jogtudományi Karán szerzett diplomát 1952-ben.

1952–53-ban a kaposvári járásbírószágon volt fogalmazó, 1953-tól bíró a marcali, a bonyhádi, a barcsi, a kaposvári, a putnokii és az ózdi járásbírószágon. 1963-tól 1971-ig a veszprémi járásbírószágon elnökhelyettesként, 1971 és 1992 között a Megyei Bíróság bírójaként működött. 1980 és 1992 között a tanácselnöki posztot is betöltötte. 1992-ben a megyei cégbírószágon vezetője volt, 1992-től nyugdíjas bíró. 1994-től 1998-ig az Egyes Fontos Tisztségeket Betöltő Személyek Ellenőrzését Végző Bizottság

(Átvilágító Bizottság) tagja volt. 1996-tól a budapesti Pázmány Péter Katolikus Egyetemen oktatott, a 2010. szeptemberi búcsúztatásáig a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola óraadó tanára is volt, jelenleg a budapesti Károli Gáspár Református Egyetem jogtanára. 1980 és 1994 között a Veszprémi Akadémiai Bizottság polgári jogi munkabizottságának titkára, 1990 óta a környezetjogi munkabizottság elnöke, a gazdaság-, jog- és társadalomtudomány szakbizottságának alelnöke. A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége veszprémi szervezetének elnöke.

Az állam- és jogtudomány doktora, kandidátus.

A Szent Korona Lovagja (1999) és Vitéz (2002)

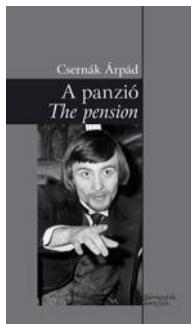
Fő művei:

A környezetkárosításból eredő igény érvényesítésének bírói gyakorlata (társszerző, 1991), *Gyermejjog* (1999), *Személyiségvédelem – Környezetvédelem* (egyetemi jegyzet, 1998),

A szerv- és szövetátültetés dologi jogi kérdései (egyetemi jegyzet, 1999),

Az ajánlati kötöttség idejének meghatározása és a joggal való visszaélés (egyetemi jegyzet, 1999), *Az orvoslási jog vázlata* (2003).

BEKÜLDTÉK – FŐSZERKESZTŐI AJÁNLAT

Csernák Árpád A PANZIÓ THE PENSION

Novellák két nyelven

Búvópatak Alapítvány, Kaposvár, 2009

Eredeti ár: 1200,- Ft

Borító: Csernák Árpád S. I. Witkiewicz „Az anya” c. drámájának Leon Angolnay szerepében.

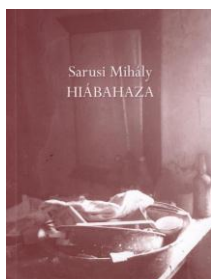
Végigkövetve Csernák Árpád írói útját, világosan felfedhetők ennek a pályának kemény nyomvonalai, egyértelmű, zárt karaktere. Hogy ez a pálya, ez az írásmód kétségbeejtően kegyetlen, önmagával, a világgal kíméletlen, ez tény. De az is tény, hogy ez a pálya a mai magyar irodalomnak modern, formabontásokkal telített, a tudatregényekkel és az utánuk következőkkel rokon külön útja. Létrejött általa valami más, valami sajátos kezdeményezés, ha tetszik egy rés, egy ajtó vagy ablak, igaz, sivár világra, ahol a létezés érthetetlen, az ember egyedül van és reménytelenül társtalan. Olyan világ ez, amilyen, de az író legsajátosabb sajátja és igaznak igaz. (Lengyel Balázs)

Ez a könyv, bízást mondhatjuk, ma már klasszikusnak számít. Mint minden igazán nagy irodalom, nem a múltjában talált sikerre – talán csak a vájt fülű és röntgen szemű történészek körében csemegézték –, hanem a jelenében és a jövőjében. Ennél teljesebb és tökéletesebb lelki képet senki nem adott erről a magyar világról. És mit is mondott volna a múltban, mint különösséget, párszori apropót, amikor megrendítő aktualitása ma, visszatekintve főképp az elmúlt két évtizedre, izgatón és lehangolóan friss betűről betűre.

Kóros megnyilatkozás nálunk a folytonos összehasonlítás: az ehhez, ahhoz, amahoz stb. rokonítás. A panzióknak semmi köze Mrozekhez, ahol mindig van valamiféle kiút be- vagy kifelé; Becketthez, ahol annyira rideg, érzelmentes, steril a levegő, hogy megfulladni sem érdemes benne; Ionescóhoz, ahol bohózatba fordul a rémségek jelenetsora; sem Kafkához, ahol a sehová-nem-tartozás tudathasadásos víziói kergetnek skizoid légiókat.

Magyar honunk ez *A panzió* területe, és Kelet-Közép-Európa a határmezsgyéje. Egyedi mű. Kint is vagyok, bent is vagyok, s a kettő között magamba nézek. Az abszurd abszurdja: megnevezhetetlen szereplője a lehetetlen lehetetlenségből próbál menekülni, de ezt nem teheti meg szabadon, a saját felelősségére, mert a képtelen helyzetek újabb képtelenségekbe űzik, s már nem tudja – vagy tán nem is akarja tudni –, milyen szabályok vagy szabálytalanságok árán teszik ezt vele. Mert mindez természetessé válik, és megszokottá, mint az állandó szorongás, félelem, borzongás.

Nem, nem falakba ütközünk, nem a semmi sokkol, hanem önmagunk múltja mered ránk: a felhalmozott szenny, az eltakarítatlan véres kacatok, a megemészthetetlen téveszmék és tévhitek sűrű köde nyomul elibénk, és mi tehetetlenül megadjuk magunkat, s elfog bennünket a kétségbeesés és az iszony. És hiába váltogatjuk az emeleket és a szobákat, hiába próbálunk a berácsozott ablakokon át kivergődni innen, a folyamatosság vállalását nem spórolhatjuk meg. A bűnös és a bűntelen, a koldus és a herceg, a mártír és a bakó – nem mi vagyunk? Valahol, valamikor, valamerre... (Hegyí Béla, *Kalejdoszkóp*, Kanada, 2009. november–december).

Sarusi Mihály
HIÁBAHAZA

Veszprém, Vár Ucca Műhely, 2010 120 old. Ára: 1000,- Ft

A regény története a trianoni döntés egyik következményéről szól: a határainkon túli magyarság rohamos fogyásáról. Csak az utóbbi

harminc évben kétmillió magyar „fogyott el”, és ez a régen elkezdődött beolvadás „mostanában csúcsonyul ki”.

A Balatonalmádiban élő József Attila-, Arany János- és Táncsics Mihály-díjas író szerint egészen más, ha valaki Amerikába vándorol ki, illetve ha a szülőfalujában válik hontalanná, ahonnan soha ki sem tette a lábát, „mégsem leli szülőhelyén a hazáját”. Mint elmondta, könyvében egy erdélyi (temesközi) magyar falu pusztulásának, beolvadásának, megkapaszkodásának, kényszerű menekülésének, a megmaradásért vívott küzdelmének ábrázolására vállalkozott.

„Hősöm fiatal parasztférfi, akit odahaza lebozgoroznak, és ezer hátrányt szenved nemzeti hovatartozása miatt” – olvasható a kötet hátlapján. Bár a nemzeti hovatartozás-tudat az ösztönösség szintjén rekedt, a főszereplőnek a magyarsághoz való ösztönös kötődése elég erős ahhoz, hogy „ennyi bántás miatt” (amelyek az 1980-as években felerősödtek) fellázadva

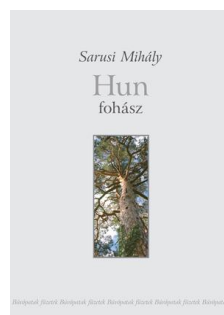
az anyaországba szökjön. Magyarországon munkát találva viszont azzal kell szembesülnie, hogy „ott is más, mint a többi; ezúttal román” tudjuk meg a könyv soraiból, a dél-erdélyi rémregényből, ahogy a Szerző nevezi a könyv elejére írt dedikáló soraiban.

A könyv lapjain olvashatjuk azt is, hogy a hajdan színmagyar dél-alföldi falu (a regényben Szentjánosháza) kiürült; 1989 előtt már tömegesen menekültek el a fiatalok, ám az azt követő években is fokozódott a kivándorlás Magyarországra, Németországba, Amerikába, Kanadába, és részben a romániai nagyvárosokba. A távozók helyébe más anyanyelvűek, más kultúrájúak és más hagyományok szerint élők érkeztek; a kilencven éve még ezerlelkes színmagyar falu a rendszerváltáskor már csak ötszáz lakosú és csak a fele magyar, mostanra pedig szinte elfogyott a magyarság.

Betekintést nyerünk a Securitate terrorizált időszakba is, amelyek óhatatlanul emlékeztetnek a Kádár-korszak hasonló, de talán valamivel enyhébb atrocitásaira.

A regényében leírtak valóságos élményein, tapasztalatain alapulnak: családjá, rokonsága mintegy 70 százaléka Erdélyben él, döntően Kisiratoson, ahol őrzik magyarságukat, hagyományaikat.

Ez a 40. kötete a tavalyi könyvhétre és a trianoni békeszerződés 90. évfordulójára jelent meg.

Sarusi Mihály
HUN FOHÁSZ

Búvátpatak, Kaposvár 2011, 32 old. Ára: 907,- Ft

Fényképillusztrációk szerzői: Csernák Bálint, Csernák Máté, Pallang Attila

Sarusi Mihály ezen frissen megjelent kis könyvecskéje hét nagy horderejű, népi hangvétellű imádságos verseket tartalmaz, amelyeket a fent jelzett fotósok remek művészfotói illusztrálnak, ezzel is még nyomatékosabbá téve imádságos sorainak könyörgéseit.

A könyv címadója a periodikánkban is publikált költeménye: *Hun fohász* (Ld. *Osservatorio Letterario* 2010/2011 77/78. duplaszáma 202-204. old.)

A költő e „kisded imádságos könyvének” *Előszavában* az alábbiakat vallja:

«Aki valamennyire ismer, tudhatja (ha nem, hát e kis kötetet olvasva nyomban rájöhet), hogy az istenhitet illetően a népi vallásosság nevelt, hatott rám elsősorban, ragadott magával, tartott meg, emel s taszít oda, ahová való vagyok, ahol a helyem, ahol jól érzem magam. Az a népi vallásosság, melynek költészetéről Erdélyi Zsuzsanna *Hegyet hágék, lőtőt lépék* címmel közreadott gyűjtése, a hátborzongatóan gyönyörű és nagyon-nagyon régies – a kereszténység előtti világból is üzenő – népi imádságok tára adott hírt. Az a műveltség, amely nem ezeréves: jóval korábbi időkbe és másféle világba vezet vissza. Oda, ahol Istennek kezdtük nevezni azt a Valakit, aki valóban mindenek fölött áll. Az isten szót pedig, tudhatjuk, nem Jeruzsálemből, nem Rómából, nem Bizánctól, hanem valahonnan keletről, jóval messzebből hoztuk

magunkkal. Hogy egy adott időben – hol kényszerre, hol kedvünkre – a keresztények istenével azonosítsuk. (Hogy a Közép-Ázsiában, avagy épp a Kaukázus táján maradt testvéreink nyilván jobbára a mohamedánok istenével azonosítsák Istenünket hasonló okokból.) Így talán érthető, miért merítettem imaszerkesztés közben a ráolvasás, bájolás, varázslás és elátkozás népköltési értékű – néha elég vaskos – megoldásaiból is. Természetesen a keresztény katolikusként tanultakhoz, tanultakba igazítva mindezt.

Volt rá példa korábban is, hogy olyan sorok szakadtak ki belőlem, amelyek akár imádságnak is mondhatók – ilyen kis gyűjteményünkben négy írás -, egy alkalommal pedig (1977-ben, Balatonfüreden a Deák Ferenc sétányon lévő vendéglőben) az épp akkoriban megjelent *Hegyet hágék...* hatására *Jédus az Ihajfák hegyén* címmel írtam a harmadfél száz imádság-költeményből egy újabbat. Összerakosgatva, egybeillesztve azokat a sorokat, félsorokat, szavakat, amelyek elbűvöltek, elbájoltak, megsirattattak, magukkal ragadtak, belém ivódtak! Jegyzet nélkül, 'fejből' idéztem sort sor alá a 251 régies népi imádságból (azt, ami bennem maradt), hogy megszülessék a 252. ima, amely immár az enyém. Ez a *Csavargó ének* című kötetben jelent meg.

Műítész – joggal – azt mondta, hogy ezt más is megtette, mert sokan kerültünk eme újjávarázssolt népköltészeti műfaj hatása alá. Várnom kellett a következő alkalomra; ez 2003-ban következett el. Ekkor hirdetett pályázatot költőinknek imáírásra egy azóta megszűnt kis könyves vállalkozás, a Magyarországért, Édes Hazánkért Kiadó. A könyvkiadó tulajdonosa, Sárvári Varga Márta Körmendi Lajos biztatására – nyugodjanak békében! - kért föl a részvételre. Az akkor született három pályaművemmel (*Hun fohász*, ...*Csonka-Boldogasszony*..., ...[*Új-zarándért*]) elnyertem a munkákat kötetben közreadó kiadó költői díját. A *Hun*

fohász azóta járja a maga útját – mást ne mondjunk Csernák Árpád 2006 őszének kaposvári tüntetésein estéről estére belemennydörögte-belekönyörögte-belesóhajtott a Somogyország fölötti tiszta magyar égbe, s másfelé, másoktól is föl-fölhangzik.

Ima, imádság; könyörgés, fohász; ráolvasás, átok, ördögűzés; a baj elhárítása, varázslás-elvarázslás? Lelkedből felszakadó sóhaj? Kiszalad a szádon méreg? Ima+szitok-imádság (-folytatás) – mint öregapádé Csanádvármegyében, amikor a kútnál (etetés után) derékig mosakodva mondja (kora-délelőttbe csúszó) reggeli könyörgését, hogy rút szavak csússzanak közbe a nadrágját rángató kutya avagy kölykök miatt, s már folytassa is, mintha mi sem történt volna, ébredést, új napot, e napi szűztiszta levegőt, vizet, földet, minket, dolgunkat szentelő imáját?

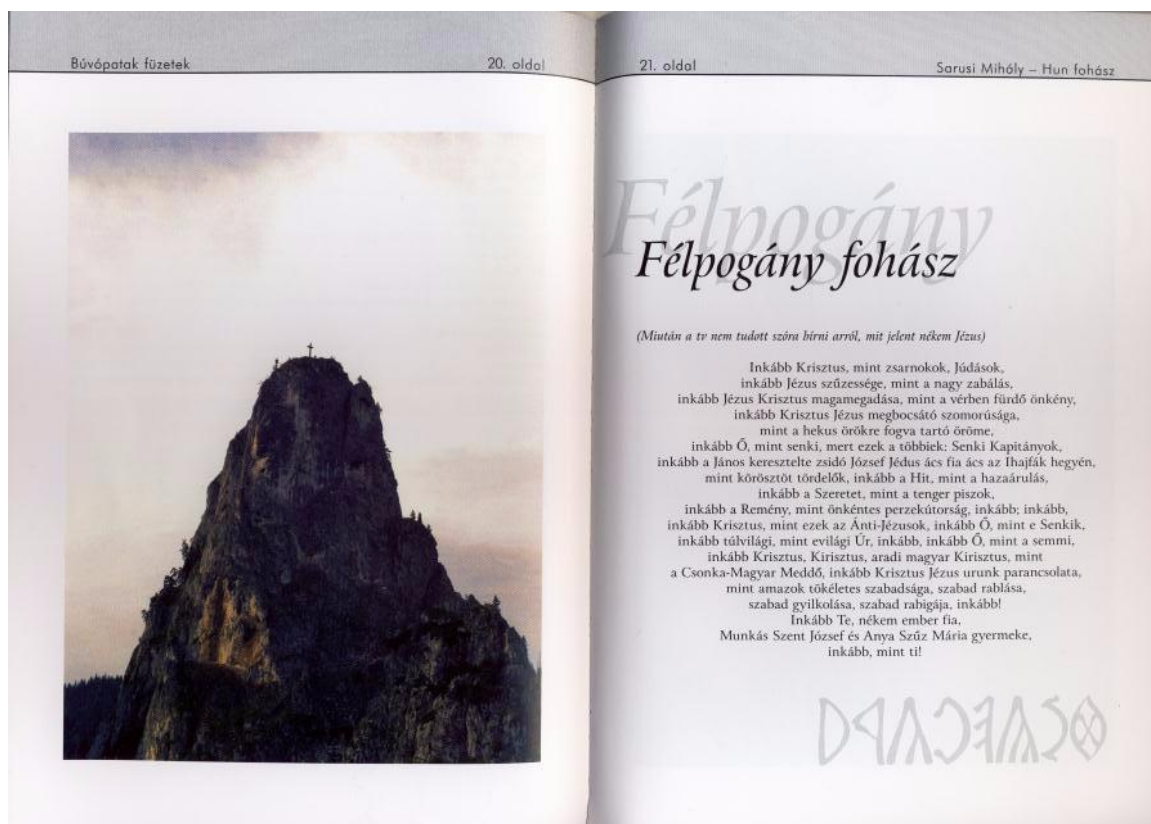
Ima, imádság...

Azé, aki Istenhez tud fordulni. Azé, aki még tudja a Miatyánkot, meg társait, ne adj Isten emlékszik öreganyja varázsmondókájára (-mondókáira) is.

Aki nem tud imádkozni, hogy fogna imába?

Hál' Istennek odahaza, meg az iskolai hittanórán és a templomban úgy megtanítottak imádkozni, hogy sikertelen lett az istentagadók imakioltó igyekezete. Megtanult valamit az ember; elhalkult, majd elhallgatott bennünk az ima (egy-két évtizedig azt hittük, elboldogulunk nélküle – Nélküle - is); újfönt hozzá fordultunk, mert hiányzott. Éppen ideje volt.»

Tartalom: Előszó, Hun fohász (v.ö. *Osservatorio Letterario* 2010/2011. 77/78. 202-204.) , Imádkozzunk (...Új-Zarándért), Öcsi Iratosért táncol, Felpogány fohász Csavarga imája az 1600-as években Vég-Gyulán, Téli ekhó, Könyörgés Csonka Boldogasszony neve napján (v.ö. *Osservatorio Letterario* 2011. 79/80. 209-2010.o.)

Oltár-kő a Békás-szorosnál – foró: Csernák Bálint

Csavarga imája az 1600-as években Vég-Gyulán

Uram!

Ments meg minket a rablótól, gyilkosoktól, nyelvünket elvevőktől, hitünket megcsúfolóktól, hazánkat magunkkal megátkozatóktól, házunkat fölégetőktől, földünket elszedőktől, erdőnket kiirtóktól, vizünkbe piszkolóktól, kenyerünkön előktől, vérünkön hizóktól, izzadságunkban lubickolóktól, álmunkat mocskolóktól, múltunkat besározóktól!

Ments meg Uram minket a tatártól, ránk zúduló Ázsiától, török rabigától, kozákpikától, német zsoldjától, idegen uralmától!

Istenem!

Óvj minket atyáink leoldósítól, kik most a legjobb barátainknak mutatkoznak, anyáink rémétől, a lányainkat megerőszakoló barmoktól, fiainkat jancsárrá nevelőktől!

Én édes Istenem, a zsiányoktól, Magyarország tönkretevőitől.

Amen.

Elszántak (2006. október 6. Budapest, Kossuth tér) — Fotó: Csernák Máté

Dr. Plivelic Iván (Ferrara) **AZ ÉN FORRADALMAM** 1956 Budapest – Olaszország

A mű eredeti olasz címe:
LA MIA RIVOLUZIONE
Da Budapest 1956
all'Italia

Este-Edition, Ferrara
2006, 294 old., 15 €

ISBN-88-89537-27-2

Dr. Plivelic Iván

A szerző kiskatonaként vett részt Pestszentlőrincen az 1956-os forradalomban. Kezdetben nem értette, mi is történik, de a forradalmi lázban rádöbbsent arra, hogy az igazságért neki is harcolnia kell.

A szerző azt meséli el, ami számára a legfontosabb, legizgalmasabb volt ezekben az embert próbáló napokban.

Könyve abban különbözik számos más visszaemlékezéstől, hogy mondhatni regényszerűen vall a sodró lendületű időszakról.

A szerző a forradalom leverése után menekülni kényszerült, Olaszországban tanult, doktorált, ott vált tudós, megbecsült emberré.

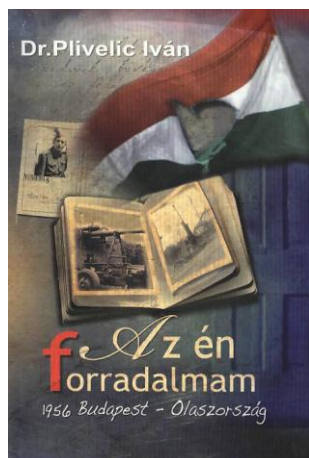
Könyve olasz nyelven már sikert aratott, reméljük, hogy a magyar fiatalság e mű olvasán érdekes rálátást kap a forradalomra, az idősebbek pedig a kor egyik fontos dokumentumaként, szubjektív krónikájaként őrzik meg emlékezetükben és így adják tovább fontos üzeneteit.

Dr. Plivelic Iván

Copyright© by Dr. Ivan Plivelic Lektorálta: Dr. Szabó Ágnes
Ilona ISBN 978-963-552-436-5

Székelly Ház Közhasznú Alapítvány Szöveggondozás,
könyvkészítési munkálatok: ACCORDIA KIADÓ Budapest,
2011. június 17. 232 old., Ára: 2490 Ft > 9 €

A hátsó borítóról:

A szerző kiskatonaként vett részt Pestszentlőrincen az 1956-os forradalomban.

Kezdetben nem értette, mi is történik, de a forradalmi lázban rádöbbsent arra, hogy az Igazságért neki is harcolnia kell.

A szerző azt meséli el, ami számára a legfontosabb, legizgalmasabb volt ezekben az embert próbáló

napokban.

Könyve abban különbözik számos más visszaemlékezéstől, hogy mondhatni regényszerűen vall a sodró lendületű időszakról.

A szerző a forradalom leverése után menekülni kényszerült, Olaszországban tanult, doktorált, ott vált tudós, megbecsült emberre. Az Író Kilencek csoportosulás (irokilencek.hu) tagjaként verssel

és prózával képviselteti magát.

Könyve olasz nyelven már sikert aratott, reméljük, hogy a magyar fiatalság e mű olvastán érdekes rálátást kap a forradalomra, az idősebbek pedig a kor egyik fontos dokumentumaként, szubjektív krónikájaként őrzik meg emlékezetükben és így adják tovább fontos üzeneteit.

Non passa il tempo, ci cambiamo noi
Imre Madách

Scrive della mia rivoluzione, di come ho voluto cambiare, come ho potuto diventare un altro uomo. Una rivoluzione, questa, più importante della mia lotta armata.

Al mio ritorno in patria, dopo trentadue anni di assenza, mi chiedono cosa avrei portato. Nel conflitto non c'era nulla, nessuna emozione, non provai desiderio di lasciare la terra natia, come se fossi giunto non a casa ma in un paese straniero. Presero "armi" e sciamano l'onore per la patria, come qui come torcia per vedere che cosa ci cambiava. Una settimana sul Lago Balaton, vicino a Budapest. Tutto era tranquillo, come se fossero passati appena alcuni mesi dalla mia fuga.

Per un'ultima ragione, in un ristorante, a scatenare la mia indifferenza, rivolgendosi al passato. L'abbiamo in faccia, ma non è il vero ritorno di Ulass. Chi avrebbe di domenica, alla Chiesa di Maria, mentre si cantava il commiato Imre Nazionale, io non ci riuscii. Per la commiato la mia pelle era ancora come in una morsa, emetico solo tanti anni, ora più un pianto che un canto. Le lacrime bagnavano la terra ai miei piedi.

Ero finalmente tornato a Casa!

L'autore

Dedica 2011. június 17-én a személyes szakmai találkozásunk alkalmából és 2006. októberében a könyvbemutató záróakkordjaként:

«Szeretettel Melindának, a magyar kultúra olaszországi Nagykövetének, hálás-értékes munkájáért. Iván Plivelic»

«A Melinda un saluto speciale in ricordo della patria. Ivan»

Előszó

Megtisztelő számomra, hogy az Accordia Kiadó vezetője, dr. Balázs Tibor, a Magyar Írószövetség tagja felkért ajánljam a T. Olvasó figyelmébe dr. Plivelic Iván: *Az én forradalmam* c. könyvét.

Élet-sorsunk számos párhuzamossága alkalmassá tesz, hogy mély meggyőződéssel ajánljam az írást az 56-os Igazságrobbanásban átélt, későbbi életét is meghatározó sorsélményei alapján.

Különösen megbecsült olvasmányélményem Plivelic Iván tolmácsolásában, hogy szinte észre sem veszi magától, hogy „In Naszcensz” a hétköznapi átlagemberről a Néphadsereg rendfokozat nélküli katonájából megszületik a potenciális Hős! Ez egyben férjé válásának pillanata is.

Mindezt 1956 november 4-e hajnali – „Döbbenete” – váltja ki belőle.

Forradalmi időkben a „katona-ember” a civilnél sokkal jobban kiszolgáltatottja az „Ex-Lex”- állapotnak.

1956 erkölcsi csodája, csúcsteljesítménye, hogy 1956 november–decemberében – 57 januárjában 7024 hivatásos katonatiszt, honvédtiszt tagadta meg a Kádár–Münnich-féle hazaáruló Tiszti Nyilatkozat aláírását. (Ezzel harmadrendű állampolgári sorsot az esetek többségében a családi kötelékek teljes felbomlását, nyomorszerű kiszolgáltatást jelentett.)

Iván – nemcsak az emigráns sors ellentmondásos napjait, hanem a hazai „rendszerváltást” is leleplezi. A hazájukhoz hű katonaszemélyek a mai napig nem kaptak elégtételt, még utódaikban sem, – annak ellenére, hogy a Tiszti Nyilatkozat megtagadónak Emléktáblája ott díszleg a Kilián laktanya falán.

A memoárirodalom különleges műfaj, igényli az olvasó türelmét.

Az író-visszaemlékező bevallja nem használ forrásmunkát, elismeri az emberi emlékezőképesség hiányosságait is.

Mégis szeretettel ajánlom az olvasó figyelmébe: *Az én forradalmam – 1956 Budapest–Olaszország* című írást, mert ha lelki figyelmességgel olvasta, a Tisztelt Olvasó rádöbbsen: jelen évezredünk küszöbén talán felfénylik a Vae Victis kegyetlensége helyett a Gloria Vae Tictis reménye.

Dénes János
1956-os Munkástanács elnök
52 A 185 sz. elítélt
ex O. J.-i kp.

Budapesten, 2011. február 25-én a bolsevizmus több mint 120 millió áldozatára emlékezve.

Ez az én történetem, ami adhat egy képet arról, mi is történt egy sorkatonával a harcok alatt, és utána miként tudott a menekült beleilleszkedni az új környezetbe, mily nehézséggel tartotta meg anyanyelvét.

Nem az idő múlik, mi változunk
(Madách Imre)

A saját forradalmamról írok, és arról, miként akartam megváltozni, hogyan tudtam más emberré válni. Ez a forradalom számomra fontosabb a fegyveres harcomnál. Kíváncsi voltam, mit fogok érezni, mikor harminckét év után végre hazamegyek. A határon nem tört rám a honvágy, nem hívogatott az anyaföld egy csókra, mintha nem is szülőföldemre érkeztem volna, hanem egy idegen országba. Azt gondoltam, hogy már kihalt belőlem a hazaszeretet és csak azért jövök, hogy megnézzem, hogyan változott meg a helyzet azóta. Egy hét Tihanyban, egy másik Budapesten. Minden

nyugodt, mintha csupán néhány hónap telt volna el szökése óta.

Egy cigány hegedűs rázott fel az étteremben közönyömből, felélesztette a múltat. Könnyes szemmel öleltem át, de nem ez volt Odüsszeusz valódi hazatérése. A lelki hazatalálás a Mátyás-templomban történt vasárnap, mikor a fenséges magyar Himnusz-t énekelték. Én nem tudtam, mivel a meghatódottságtól összeszorult torkomból alig jött ki értelmes hang. Inkább sírás volt az, mint ének. A végén vettem csak észre, hogy a könnyeimtől nedves lett a lábam alatt a kövezet.

Végre valahára visszatértem a hazámba!

4-5 évvel ezelőtt periodikánk hírt adott róla: a 2006/2007. 53-54. dupla számában a 83-84. oldalon jelezte a könyvbemutatót, interneten is olvasható:

<http://www.osservatorioletterario.net/notizie53-54.pdf>, majd a 2007. 55/56. számban a 33-35. Oldalokon olasz nyelven, a 76-81. oldalakon magyarul megjelentettünk fényképekkel illusztrált részletet, az *Intermezzo* fejezetet, valamint egy magyar nyelvű ismertetőt. Interneten az alábbi oldalakon olvashatók: <http://www.osservatorioletterario.net/arcobaleno55-56.pdf> <http://www.osservatorioletterario.net/appendice-fuggelek55-56.pdf>

Ez a magyar kiadású kötet az alábbi fejezetekre tagolódik: előszó, Átkozott nap, Néhány szó az olvasóhoz, 1. Az én feleszmélésem, 2. Az én küzdelmem, 3. Visszatérek otthonomba, 4. Szökésem, 5. Ausztria, 6. Itália, Itália, Olaszország!, 7. Ferrara!, 8. Egyetemi évek, 9. Mászkálások, 10. Lisetta, 11. Egy volt menekült metamorfózisa, 12. Mi is történt az utolsó időkben?

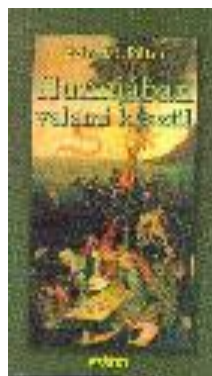
Ez a könyv egy 1956-os fiatal magyar forradalmár rendkívüli tanúsága. Köszönet a szerzőnek azért, hogy a forradalom 50. évfordulójára megjelenhette az olasz nyelvű a könyvet, s most, az 55. évforduló «előestéjén» ezen magyar nyelvű változatot is olvashatjuk, ami hiánypótló is egyben.

Az olasz nyelvű könyv tulajdonképpen 17 esztendeig lappangott a szerzőben – milyen érdekes, most június 17-én meg személyesen adta át nekem a frissen kiadott magyar nyelvű kötetét – , míg végre most összeállt az egész, s rá öt esztendőre végre magyarul is megláthatta a napvilágot.

Az ő forradalmáról tanúskodik és arról, hogy miként akart megváltozni, hogyan tudott egy más emberré válni. Egy olyan forradalomról is szól, amely fontosabb a fegyveres küzdelménél.

Saját szándéka ellenére lett forradalmár 1956-ban, ő, aki mindig békés és politikától mentes volt, erről így emlékezik: «...egyszer csak nálam sokkal magasabb szintű és számomra nemigen érthető dolgokba csöppentem bele. Magukkal ragadtak az események, elsodortak, én is a résztvevőjük lettem, a végén pedig egyik főszereplőként tevékenykedtem....»

A szerző felhívja az olvasók figyelmét, hogy az írás nem tanulmány a forradalomról, hiszen arról számos más igen jó munka jelent meg, hanem a személyes története, egy fiatalemberé, aki «alulról», a nép soraiból látta és élte át a forradalmi eseményeket.

Szirmai Péter HUNNIÁBAN VALAMI KÉSZÜL

Kráter Kiadó

2004. december 6-án hajnalban Péter megtudta a magyarországi nép döntését a határon túli magyarok kérdésével kapcsolatban. A konyhában értesült az eseményekről.

Egy végtelenül mélyhangú férfi pátosszal a hangjában, mégis hivatalból tárgyilagosan szólt. Mintha Magyarország öngyilkosságot követett volna el azzal, hogy művilleg eltávolította a test még cselekvőképes részeit, amelyben volt még magyar élet...

Szirmai Péter könyve mementó a népszavazásról. Nem politikai röpiratról vagy esszéről van szó, sem vagdalkozó vádiratról vagy személyeskedő periratról, hanem szépirodalomról.

Az elsőkötetes szerző új hanggal színesíti legújabb kori magyar prózáink kottáját, elbeszélésmódja az erdélyi történetírók hagyományaira emlékeztet, írói élményét a nagy elődökhöz hasonlóan történelmi tragédia táplálja, egy nagy különbséggel: míg hajdan a nagyhatalmak szabták - varrták a sorsunkat, ezúttal a magyar - magyar megosztottság viszi sírba a magyarságot....

Ez a könyv napjaink sorstragédiájáról szól. Lebilincselő és katartikus! (Pósa Zoltán)

Ezen kötetet a kettős állampolgársággal kapcsolatos népszavazásról mélyebb kontextusban is informálódni kívánó olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A Búvópatak nyári ajánlata:

*Jókor befűtött a nap
égi kemencében,
jobban süt a péknél is
híres pékségében.* – írja **Veres Piroska** erdélyi költő
Dolgos nap című versében a *Búvópatak* polgári

kulturális és társadalmi havilap június-július havi összevont számában, amely színes, változatos nyári kaleidoszkópot nyújt át az Olvasóknak. A Balatonhoz kapcsolódó irodalmi emlékektől elindulva a megszokottnál távolabbi utazást tesz a világban, a világirodalomban a lap most megjelent nyári száma. Ausztria, Olaszország, Franciaország, Németország, Japán és Latin-Amerika is megelevenedik egy-egy novella, tárca vagy esszé kapcsán, de Székelyföldre is eljutunk néhány székely vicc olvasásával. **Eötvös Károly balatoni utazása** címmel **Kovács Emőke** nyáresti olvasmányként a ma már alig olvasott író *Utazás a Balaton körül*, valamint a *Balatoni utazás vége* című, újra kiadott könyveit ajánlja a figyelmünkbe. **Németh István Péter** *Balatoni káprázatok* című versében teszi fel a kérdést:

„Ha szétdűlnek majd az elemek,
S már nem lesz egy Egry-képkeret
Sem, ami összetartana földet-egyet,
Milyen lesz aznap a Balaton?
Mit hullámoltat majd víz helyett?
Mit vajon?”

Kiköt az év Tihanyban címmel **Lukáts János** dolgozatában azt elemzi, hogy Illyés Gyula életében milyen meghatározó szerepet töltött be Tihany, és ez hogyan jelenik meg költészetében.

Még mindig a magyar tengernél járva a *Búvópatak* beszámol **Gera Katalin** szobrászművész nagysikerű síófoki kiállításáról.

Az *Olvasóálmpa* című rovatban **Matyikó Sebestyén József** a fáradhatatlan alkotó; a jogász, gazda, pszichológus, mérnök, csillagász és költő Pálóczi Horváth Ádám dunántúli kapcsolatainak és levelezéseinek irodalom- és művelődéstörténeti dokumentumait tartalmazó *Szántódi füzetek* I. kötetét mutatja be.

Szitányi György tanulmányában Jókai Mór A kőszívű ember fiai című, magyar lelkületű és hiteles erkölcsi világnézetű regényén keresztül mutatja be az 1848-49-es magyar szabadságharc erkölcsi világképét. A *Búvópatak* **Frigyessy Ágnes** írásával tiszteleg a kétszáz évvel ezelőtt született Liszt Ferenc előtt.

Soltész Márton *Enyém-tied* című esszéjében az egykor az óbudai Mókus utcai iskola előtt álló Gelléri Andor Endre-szobor megmaradt talpazata ihlette emlékeit veszi sorra.

Kisslaki László *Trió Laki elsüllyedt világa* című írásában már „külföldi vizekre evezünk”, és elkísérjük a varietéartistát két évtizedes bohéméletének egy-egy állomására.

Szöktetés a pucérjából, avagy hol rontotta el Verdi és Puccini? címmel **Szutrély Péter** a töle megszokott ironikus hangvétellel az opera világába kalauzolja az Olvasót, és a terjedőben levő „rendezői” opera furcsaságaira, „perverz” újításokra hoz fel nemzetközi példákat.

Olaszországba (szerk. ill. Argentínába) érkezünk **Fernando Sorrentino** novellájával, melyet **B. Tamás-Tarr Melinda** fordított magyarra *Van egy ember, aki szokásból esernyővel ütögeti a fejemet* címmel. A neves italianista **Madarász Imre** *Ragyogó naplemente* című dolgozatában a XIX. század végén

született és 32 éves korában elhunyt Guido Gozzano költészetét hozza közelebb az Olvasóhoz. **Szirmai Péter** *Macondói eső* című tárcájával Latin-Amerika földjére lépünk, hogy megismerjük a *Száz év magány* Nobel-díjas írójának, García Márqueznek a világát.

Ének címmel az egyik társművészetbe kirándulunk, az argentin Carlos Saura *Fados* című filmje ihlette gondolatait **Barnás Márton** osztja meg az Olvasókkal. A képzelet szárnyán tovább utazunk Távol-Keletre, **Borka Elly Mari Ishihara** japán textilfestőművész budapesti tárlatán vezet végig *Festés ma, a máról, a mának...* címmel, bemutatva a hagyományos japán selyemfestési eljárással készített gyönyörű kimonókat. **Csorba Emanuel** *Francia sajtók* című visszaemlékezésével újra Európában vagyunk, a hetvenes években.

Frankfurt, Berger Strasse címmel **Cserna Csaba** a német város múltját és jelenét megmutató sétára invitál bennünket, amíg unokája judo-edzése tart. **Liszkey Teréz** *Oszták közjáték* címmel a „sógoroknál” tett nyaralás árnyoldalairól ad hírt.

A *Nagy góbé a székely* című összeállítással hazatérve a *Búvópatak* székely vicceket, anekdotákat gyűjtött csokorba:

„Káoszontatiz falu határában az ott játszadozó Abriskától megkérdezi egy arra igyekvő ember:

– Te, Abris, te! Mit csinálsz te itt?

– Én biza játszom – válaszolja a kölök.

– Hát a nagyapád hol van?

– Ő-e? Ő biza otthon.

– Hát otthon mit csinál az öreg?

– Ő biza rám ügyel! – válaszolja nagy komolyan a kölök.”

Baán Tibor, Béri Géza, Farkas Gábor és Veres Piroska versei, és két **Rainer Maria Rilke** műfordítás teszi teljessé a kulturális és társadalmi havilap június-július havi számát, nyáron sem megelégedve a társadalmi átalakulás olyan fontos kérdéseiről, mint a bírói hatalom rendszerváltozása, vagy az ország gazdasági helyzetének alakulása.

A gazdag olvasnivalót egyebek mellett **Csernák Bálint** szép fotói és **Takács Zoltán** grafikái díszítik. (Bp. szerk.)

HÍREK – ESEMÉNYEK/NOTIZE-EVENTI

Az O.L.F.A levelezőinek, szerzőinek magas kitüntetése/Alta onorificenza ai corrispondenti, autori dell'O.L.F.A.: CZAKÓ GÁBOR (Kossuth-díj/Premio Kossuth), CSERNÁK ÁRPÁD (A Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztje/Croce d'Argento al Merito della Repubblica d'Ungheria)

«Kossuth-díjas lett a katolikus gondolkodó, jogász, író, képzőművész CZAKÓ GÁBOR 2007-től periodikáinknak is szerzője, levelezője. A polihisztor megérdemelte a díjat...

Az őszhajú mestert sokan csak a televíziók politikai beszélgetőműsoraiából ismerik, pedig több évtizedes életmű van a háta mögött, amely jóval több, jóval mélyebb, mint a napi politikai elemzések. Az

irodalom megannyi válfaját kipróbálva sokszínűen írt korunkról: korábban a szocializmus, ma pedig a fogyasztói társadalom embertelenítő jelenségeiről, és a rájuk adható válaszokról. Czákó katolikus, de nem bigott: hol humorral, iróniával, hol kellő komolysággal ír a lét legfontosabb kérdéseiről. Falusi gyerekkora mikrotörténeteitől a jelen nagyvilág összefüggéseinek feltárásáig terjed Czákó írói spektruma. Itt volt az ideje, hogy hivatalosan is elismerjék munkásságát...» - méltatta a Mandiner.

http://videotar.mtv.hu/Videok/2011/03/20/09/A_Ma_reggel_Czako_Gabor_Kossuth_dijas_iro.aspx

«Bár jólesik az embernek a kitüntetés, nem a díj tesz egy íróat naggyá, hanem az, ha olvassák – mondta Czákó Gábor író, aki a nemzeti ünnep alkalmából hétfőn Kossuth-díjat vehetett át a Parlamentben. – Író az, akinek legalább egy könyvét az éjjeliszekrényén tartja az olvasó. Ha az ember éjjel rosszat álmodik, ha szívének, lelkének vigaszra, menedékre van szüksége, akkor előveszi ezt a könyvet, hogy tőle valamilyen segítséget kapjon» – közölte levelezőnk és szerzőnk, Czákó Gábor. Azt azonban meg kell becsülni, ha mások

úgy gondolják, hogy munkájával rászolgált az elismerésre. A korábban József Attila-díjjal is kitüntetett író, publicista, szerkesztő a magyar katolikus újságíróképzés megszervezéséért, a televíziós esszé műfajának megteremtéséért, sokoldalú, műfajgazdag irodalmi munkássága elismeréseként kapta meg a Kossuth-díjat. Czákó Gábor elárulta, hogy jelenleg is sokféle dologgal foglalkozik: a többi között most vágta a 351. darabját a Beavatás című televíziós esszesorozatnak, amely 14 évvel ezelőtt indult és arról szól, ami az ember számára lényeges.

Harmadik kiadásban jelenik meg az Aranykapu - Boldog Salamon király című kötete - folytatta az író, megjegyezve: Salamon, a "különös szörnyeteg" nem tudta, hogy ha az ország élére kerül, tisztának és nemes lelkűnek kell lennie; "sokszoros hazaáruló volt, de vezeklő remeteként halt meg". Czákó Gábor tollából születtek rémmesék, mesekönyvek, színjáték és esszé, valamint feltalálta a nyelvrégészetet is. Arra a kérdésre, hogy pályájának melyik időszakára emlékszik vissza a legszívesebben, azt felelte: az egészre, mert a megpróbáltatások és a szenvedéssel teli pillanatok is mind értékesek. Művei közül is mindegyik közel áll a szívéhez, hiszen mindenből, még a rosszból is tanulhat az ember.

Czákó Gábor 1942-ben született a Tolna megyei Decsen. A Pécsi Tudományegyetemen szerzett jogi diplomát 1965-ben, ezt követően 1972-ig jogászként dolgozott. Az *Új Tükör*, a *Mozgó Világ* és a *Négy Évszáz* szerkesztője volt, utóbbinak 1985-86-ban főszerkesztő-helyettese. Az *Igen* című katolikus lap főszerkesztőjeként tevékenykedett 1989-90-ben, 1991-től a Publica Rt. elnöke, 1992-98-ban a Magyar Szemle szerkesztője. Megszervezte a katolikus újságíróképzést, 1990-ben Antall József miniszterelnök tanácsadója lett, 1997-2001 között a KDNP képviselőjeként az MTI tulajdonosi tanácsadó testületének tagjaként működött, 2007 óta a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

Jelentős alkotásai közé tartozik a *Disznójáték* és a *Fehér ló* című színművek, a *Várkonyi krónika*, a *Megváltó*, a *Luca néni föltámadása*, az *Angyalok*. Az 1980-as évektől munkáit egyre erőteljesebben határozza meg az újszövetségi etikai indíttatás és a humor. Ekkor vált jellegzetes szemléleti formájává és műfajává a fantasztikus parabola, az esszé, valamint a mese és az anekdota (általa "rémmesének" nevezett) keverékformája. Folyóiratunkban, az *Osservatorio Letterario*-ban évek óta jó néhányat – az esszéi mellett – publikáltunk, hála a neves író spontán jelentkezését követő beküldése eredményeként. 1997-től a Duna Televízióban *Beavatás* címmel esszesorozatot készített, a forgatókönyvek könyv alakban is megjelentek.

Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el, a többi között 1975-ben József Attila-díjat, 2000-ben Arany János-díjat, 2008-ban Nagy Gáspár-díjat és Pro Literatura-díjat, 2010-ben Prima Díjat kapott.

Értékes szerzői gárdánkban Czákó Gábor, Jókai Annát követően, az *Osservatorio Letterario*-val kapcsolatban lévő hazai neves írók közül a második Kossuth-díjas szerzőnk, aki megtisztelti periodikánkat munkáival, levélváltásaival...

A 2007. márciusában Petőfi Sándor Sajtó-szabadság-díjban részesült író, szerkesztő, színész, a *Búvópatak* főszerkesztője CSERNÁK ÁRPÁD – szintén levelezőnk és egyike a legújabb szerzőinknek, levelezőinknek – 2011. március 15-e, nemzeti ünnepünk alkalmából Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült.

Csernák Árpád a «Búvópatak» c. kulturális folyóirat főszerkesztője átveszi a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztet Dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás minisztertől az Iparművészeti Múzeum dísztermében.

Fotó: Csernák Bálint

Csernák Árpád Budapesten 1943. augusztus 19-én született Csernák Árpád és Sötér Mária gyermekeként. Felesége Gera Katalin szobrászművész, akit 1967-ben vett feleségül. Két fiuk született; Máté (1968) és Bálint (1972).

1962-1966 között a Színház- és Filmművészeti Főiskola hallgatója volt.

1966-1967 között a debreceni Csokonai Színház színésze volt. 1967 óta jelennek meg írásai. 1967-1969 között illetve 1973-1975 között a Szegedi Nemzeti Színház tagja volt. 1969-1973 között a Békés Megyei Jókai Színházban szerepelt. 1975-1977 között a Katona József Színházban játszott. 1977 óta a kaposvári Csiky Gergely Színház tagja. 1984-1985 között a József Attila Színház színművésze volt. 1987-1988 között a Pécsi Nemzeti Színházban lépett fel. 1992-ben néhány társával létrehozta és szerkesztette a *Mondat* c. folyóiratot. 2002 augusztusában alapította a *Búvópatak* c. polgári, kulturális és társadalmi havilapot, amelynek jelenleg is főszerkesztője.

1967 óta jelennek meg írásai folyóiratokban, heti- és napilapokban. Többek között a Magyar Naplóban, a Poliszban, a Vigiliában, a Confessióban, a Hitelben, a Tiszatájban, az Élet és Irodalomban, az Árgusban, a Kapuban, a Remetei Kéziratokban, a Pannon Tükörben, a Napútban, a Lyukasórban, a Jelenlétben, a Film Színház Muzsikában, a Somogyban, a Magyar Demokratában, az Új Dunatájban, az Új Horizontban, a Népszavában, A céhben, a Dunántúli Naplóban. Megjelent egy elbeszélése az 1990/2-es Újhold Évkönyvben. Antológiák: Nem sokaság... (Somogyi írók antológiája II. 2001; Örökség, kaposi Kiskönyvtár 20.); Az év novellái, 2002, 2003, 2004, 2005, 2007 (Magyar Napló).

Eddigi kötetei

Bemutató előtt (novellák; Mondat Könyvek, 1992),
Este próba (novellák; Nap Kiadó, 1994),
A névtelen (novellák; Kaposi Kiskönyvtár, 1996),
Fagyosszentek (versek, prózák; Berzsényi Társaság, 1998),
Kések a párna alatt (regény; Kráter Műhely Egyesület, 1999),
Felnőtté tiporva (regény; Kráter, 2003; társszerző: Gerencsér Zsolt),
A vörös bohóc és más démonok (válogatott kötet; Magyar Napló, 2004)
Kék korláton sárga ernyő (válogatott kötet; Hungarovox, 2007)
A panzió – The pension (novellák két nyelven; Búvópatak, 2009)

Kritikák, ismertetések

Vilcek Béla: Csernák Árpád: Bemutató előtt; Este próba (KORTÁRS; 1994/9.)

Hegyi Béla: A bemutató elmarad (Csernák Árpád: Este próba) (Magyar Napló; 1995/1.)

Troszt Tibor: A csaló csallhatatlan (Csernák Árpád, A névtelen című kötetéről) (Somogyi Hírlap; 1996. Június 1.)

Lengyel Balázs: A létezés tragédiája (Csernák Árpád: A névtelen) (Magyar Napló; 1996/július-augusztus)

Baán Tibor: Bolyongás a labirintusban (Csernák Árpád új könyvéről) (Pannon Tükör; 1997/3.)

Pósa Zoltán: Csernák Árpád: Fagyosszentek (Demokrata; 1998/35)

Gerencsér Zsolt: Ezredvégi ambivalenciák (Csernák Á.: Fagyosszentek) (Pannon Tükör; 1998/6.)

Baán Tibor: Fények a labirintusban (Csernák Árpád: Fagyosszentek) (Árgus; 1999/2.)

N. Tóth Ida: Emlékirat vagy krónika? (Csernák Árpád regénye) (Magyar Nemzet; 2000. február 17.)

Novák Béla Dénes: Dreamy state... (Csernák Árpád regénye) (Polisz; 2000. 54. megjelenés)

Gerencsér Zsolt: Regénykísérlet, avagy a kísérlet regénye (Csernák Árpád: Kések a párna alatt) (Magyar Napló; 2001. április-május-június)

Közelebb önmagunkhoz – Csernák Árpád könyvéről (Baán Tibor, PoLiSz, 2008 február, 111. megjelenés)

AZ OSSERVATORIO LETTERARIO MINDEN SZERZŐJE NEVÉBEN ISMÉTELTEN ÖSZINTÉN GRATULÁL MINDKETTŐJÜNKNEK A FŐSZERKESZTŐ!

KÖZLEMÉNY-COMUNICATO: S.O.S.

...2008. esztendő óta – amióta tulajdonképpen teljesen kereset nélkülivé váltam, a megtakarított alkalmi honoráriumaim vészesen apadnak, mert a kiadások viszont továbbra is fennmaradtak, sőt még emelkedtek is –, ahányszor elkészülök egy-egy legújabb O.L.F.A.-számmal, az a fekete szárnyú gondolat vészesen csattogva lebeg fölöttem, hogy talán ez lesz a hattyúdalom... Nem egy alkalommal hangsúlyoztam, hogy az előfizetési díjak még egy egyetlen szám megjelenítési- és postázási költségeit sem fedezik.....

Házastársam ez évi július elsejei nyugdíjba menetelével az egyetlen család megélhetését biztosító biztos kereset is jelentősen csökkenni fog, így evidens,

hogy az ő esetleges kiségitésére érhető okokból nem nagyon vagy egyáltalán nem számíthatok. Féltő, hogy a periódikám betöltött 15. születésnapját követően hosszabb-rövidebb lefolyású agóniára lesz ítélve. Jelentős és rendszeres, hosszan tartó anyagi támogatásban nem részesült ezen vállalkozásom, különösen nem erre hivatott intézményrendszerektől. Azt reméltem, hogy dokumentálható, 15 éves kulturális- és irodalmi tevékenységem, a kézzel fogható kulturális, szellemi termékek kiadványai, mint letagadhatatlan, kész tények már elegendők ahhoz, hogy egyéni tevékenységem finanszírozására beadott támogatási kérelmem most inkább és végre eredménnyel járjon, nem úgy, mint induláskor, avagy az első öt esztendőben... Remélve, hogy valóban segítő kezet kapok az illetékes magyarországi vagy olaszországi, avagy az Európai Bizottság magyarországi és olaszországi képviselőitől, hogy ezen rendkívüli nemzetközi kulturális kapcsolat és kultúra ápolását folytathassam. Sajnos csak maradok PING-PONG, mintkét féltől csak a pofonütéseket kapom nagy anyagi áldozatokkal járó tevékenységem ellenére. Tisztában vagyok munkásságom értékével, minőségével, senki nem vádolhat szerénytelenséggel: elég végig követni 1997-től megjelentetett mindennemű kiadványaimat. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, ma Nemzeti Erőforrás Minisztériuma, nem egy könyvkiadást támogatott és támogat, csak éppen az én egyéni 15 éves tevékenységemre nem jut a tárcájából. Holott az *Osservatorio Letterario*-t lényegesen többen forgatják, olvassák mint pl. a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által támogatott magyar vonatkozású, hasznos és értékes monográfiai kiadványokat az összes olaszországi hungarológiai oktatók és diákjainak létszámát összeszámítva. Ezen szekciók – kicsiny voltuk miatt nem tanszékek! – összességében s a teljes évfolyamszámokat beszámítva nem tesznek ki egy egykori, összevont, magyarországi tanyai osztálylétszámot sem... Persze, rajtam kívül álló körülmények miatt nem tartozván ezen hungarológiai vagy italianisztikai egyetemi társaság körébe, sem egyetlen politikai párthoz, az én áldozatos és állhatatos, 15 éves tevékenységem nem érdemli meg az anyagi támogatást egyik ország részéről sem... Még annyit sem, hogy legalább előfizetéssel támogathánák, akár jogi személyekre vonatkozó előfizetőként, akár fizikai személyként – hiszen ők rendelkeznek rendszeres fizetéssel, míg én Olaszországban sosem rendelkezttem, csak alkalmi keresettel, amelyek között a keresetnélküli időszakok hosszan és tovább tartottak –, bár ezzel még nem oldódnának meg a kiadási gondjaim, de azért mégiscsak kis segítség lenne, s nem a saját zsebemre menne, ami sajnos nem feneketlen. Persze, minden haszontalan szellemi bóvlira, giccstermekre van támogatási lehetőség, de az igazi kulturális értékeket nyújtó egyéni tevékenységre a nemzeti Erőforrás Minisztériuma tárcájának nincs rá fedezete, az Európai Bizottság Budapesti Képviselője közvetlen egyéni anyagi segítséget nem tud adni még ilyen látszólag indokolt kulturális jellegű esetekben sem... – Ilyen válaszok érkeztek mindenhol a szétküldött támogatás kérésemre. Sajnos a csak pusztán elismerő szavak, míg nem válthatók pénzre, nem segítenek anyagi gondjaim megoldásában. Hangsúlyozom, én

mindezt teljesen ingyen, a saját zsebemből fedeztem, annak ellenére – mint ahogy éppen az előbb említettem – , hogy állandó keresettel itt Olaszországban sosem rendelkezttem s még nyugdíjat sem fogok kapni egyik ország részéről sem. A kiadásokba nemcsak a tipográfiai és a postaköltségeket kell beszámítani, hanem a munkaeszközök, informatikai programok és irodaszerek vásárlását is, a gépállomány karbantartását ill. elhasználás miatti, elmaradhatatlan kicserélését is stb. Mindezek nem kis pénzbe kerülnek. Most megint kell egy új számítógépet vennem, hiszen ezen számunk szerkesztése folyamán, a kiadvány utolsó írásainak szerkesztése során a 2005-ben vásárolt, hatéves gépem a 2008-as teljes gépkatasztrófa után megint felmondta a szolgálatot. Még nem tudom, hogy a belső merevlemez tört-e el, vagy valami más, vagy helyrehozható hibásodás lépett-e fel. Ez utóbbi esetében a munkámhoz telepített programok megmenthetők, ellenkező esetben ismét újra kell azoknak új verzióit majd vásárolnom, hiszen egy újabb rendszerű géppel azok nem kompatibilisek. Ez utóbbi esetén még talán rövid időre, addig, amíg megfelelő újabb számítógépet nem találok, talán használhatóvá válik. Én reménykedem, bár már egy hónappal ezelőtt az informatikus mérnök azt mondta, hogy kidobnivaló... Azóta eddig tudtam rajta dolgozni... E jelen példányszámunk hátralévő anyagát, mint ezen közleményt is egy más rendszerű, tartalék táskagépen folytatom, amit tavaly ebben az időszakban vásároltam, hogy szabadságom alatt is tudjak dolgozni, alkotni s hogy géphibásodás esetén ne kényszerüljek teljes tétlenségre...

Az Olaszországi Európai Bizottsághoz intézett kérelmemre olasz részről viszont csak egyetlenegy, a szokásos hosszú lére eresztett, cicerói körmondatos, semmitmondó szövegű válasz érkezett, majd a végén odabiggyesztve, hogy az ilyen jellegű támogatásra jelenleg nincs semmiféle pályázati kiírás...

No meg ha akár az Eu-s, akár az olasz vagy magyar pályázati rendszereket nézzük: ha lennének is egyáltalán az én profilomnak megfelelő pályázati kiírások, azok megegyeznének a lutrival... Mindenesetre az az érzése támad az embernek – az olaszországi tapasztalatok alapján is, akár a fordítóversenyeken vagy állaspályázatokon -, hogy még a pályázatok kiírása és nyilvánossá tétele előtt már eldöntött a háttérben, hogy kik lesznek a szerencsés, nyertes pályázók... Ráadásul az is megjegyzendő, hogy a számtalan Eu-tagország nyelve – amelyek szintén hivatalosan elfogadottak (!!!), avagy csak lennének (!!) – közül a létező és érvényes pályázati kiírások a legjobb esetben csak angolul, németül és franciául olvashatók. Hol vannak a hivatalos Eu-fordítók és tolmácsok, akiknek az lenne a feladatuk, hogy minden nyelvre lefordítsák? Mi ez, ha nem a többi nyelv és ország diszkriminálása?!

Végezetül s emlékeztetőül itt jelzem ismét azon fontosabb oldalakat, amelyekről nyomon követhető non-profit kiadói-, újságírói-, publicisztikai és kulturális tevékenységem, periódikám és egyéb kiadványaim „fejlődéstörténete”, azaz evolúciója:.....
<http://www.osservatorioletterario.net/editoriali77-78.pdf> (két-nyelvű) <http://epa.oszk.hu/01800/01803/00018/pdf/.....>

NOTA in italiano:

Dal 2008 – praticamente da quest'anno sono rimasta senza entrate, i compensi occasionali risparmiati rapidamente diminuiscono, dato che le spese non sono cessate, anzi piuttosto aumentate – ogni volta quando esce una nuova edizione del nostro periodico, un pensiero con le ali nere volteggia sopra di me: «forse questa edizione sarà il mio "canto di cigno"...».....

Ho già accennato più volte che gli abbonamenti non coprono le spese neanche di un'edizione e delle spedizioni, figuriamoci quelle di un anno intero. A causa degli evidenti motivi del pensionamento dell'1 luglio 2011 di mio consorte, non posso neanche contare di un suo eventuale intervento finanziario. Ho paura che con i 15 anni compiuti il mio periodico è condannato ad una più o meno lenta agonia, se non alla sua improvvisa scomparsa.

Questa mia attività non è stata sostenuta dai notevoli e lunghi finanziamenti né da parte dei privati cittadini o imprese, né da istituti competenti. Ho sperato che dopo 15 anni di attività dimostrabile e documentabile avessi meritato di essere degna di avere sostegni finanziari per poter continuare a rafforzare il ponte culturale da me costruito tra l'Ungheria ed Italia ed altre nazioni. Nelle spese da affrontare si deve includere non soltanto il costo tipografico e quello della spedizione, ma anche il mantenimento ed acquisto degli strumenti di lavoro, programmi informatici, cancelleria, etc. Anche in questo momento dovrò affrontare una spesa non calcolata, dato che da due settimane abbondanti – a pochi passi al termine di redigere il presente fascicolo che ora sto terminando con un portatile supplementare – il computer principale è guastato, ed il tecnico mi ha comunicato di sostituirlo con un nuovo apparecchio, perché è già da buttare. Però se si riesce ancora a ripararlo per farlo ancora funzionare, potrò usarlo a breve durata... Quindi tra breve dovrò affrontare una spesa imprevedibile... Tutte le spese necessarie le ho pagate dalle proprie tasche. Tutto quello che ho fatto, l'ho realizzato senza guadagnare, anzi ho soltanto rimesso... Ciò nonostante, anche recentemente ho ricevuto soltanto rifiuti sia da livello ministeriale ungherese, sia da parte del Comitato ungherese dell'Unità Europea per la mia richiesta di sostegno finanziario. È tanto desolante che gli individui che contribuiscono opere di alta qualità non vengono considerati ed aiutati economicamente, però per le cose di pessimo gusto, di squallide prestazioni ci sono lauti compensi o sostegni in denaro per funzionare tali attività o servizi...

Dalla parte italiana del Comitato Europeo invece ho subito ricevuto una lunghissima lettera ciceronica che praticamente non diceva nulla fino alla conclusione finale, in cui mi hanno comunicato che per questo tipo di attività momentaneamente non esistono concorsi di finanziamenti... I concorsi esistenti sono scritti – se va tutto bene – in inglese, tedesco, francese. Dove sono le altre lingue ufficiali degli altri membri dell'Europa Comunitaria?! Cos'è se non è una discriminazione di tutte le altre nazioni (membri) e della loro lingua della comunità?! A che cosa stanno le

i cosiddetti traduttori ed interpreti comunitari?! Tutti i documenti, datti i testi dovrebbero essere presenti non soltanto in queste lingue!!!!

Veramente mi sento in questi 27 anni trascorsi in Italia come una pallina di PING-PONG tra le due nazioni: tra l'Ungheria ed Italia. Mentre altre persone nonostante tutto riescono ad ottenere dei finanziamenti per iniziative poco singificative o anche di scarsa qualità, dato che appartengono a certi cerchi dei ambienti potenti o cerchi politici (che agiscono piuttosto per garantire il voto) che agiscono soltanto per strappare i voti... Dalle esperienze italiane si ha la sensazione che anche in questo livello si sa già prima del rendere pubblico i concorsi a chi verranno destinati gli aiuti in moneta... Diversamente non si può spiegare il perché... È tanto desolante...

Per promemoria, ecco – oltre gli indirizzi Web sotto citati – le referenze, tutta la storia dell'*Osservatorio Letterario*:

<http://www.osservatorioletterario.net/editoriali77-78.pdf>
<http://epa.oszk.hu/01800/01803/00018/pdf/>

Íme a szétküldött levelem – amelynek küldözgetése mindig folyamatban van, amelyet most nyílt támogatási kérelemként itt is megjelentetek:/Ecco la mia richiesta di sostegno finanziario ed ora anche qui pubblico il testo come lettera aperta oppure richiesta aperta:

NYÍLT LEVÉL AZ ÖSSZES ILLETÉKESEKNEK SZÍVES FIGYELMÉBE AJÁNLVA: TÁMOGATÁSI KÉRELEM / LETTERA APERTA ALLA GENTILE ATTENZIONE A TUTTE LE AUTORITÀ COMPETENTI: RICHIESTA PER SOSTEGNO FINANZIARIO

2011. május 2-tól az alábbi kérvényt küldtem szerteszét – a minisztériumi illetékesekhez, az olasz és magyar európai bizottsági illetékesekhez – költségvetéssel, curriculummal, és egyéb mellékletekkel: / A partire dal 2 maggio 2011 ho spedito la seguente domanda per un sostegno economico a tutte le parti possibili – ai competenti ministeriali, al comitato europeo italiano ed ungherese – col bilancio preventivo, curriculum ed altri documenti di referenze:

«Tárgy: Bemutakozás és támogatáskérés

2011. május 02./június 02.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Lassan 27 és fél esztendeje élek Olaszországban, kettős állampolgár vagyok a hazai hatóságok szemében, az olaszországiakét illetően olasz állampolgár. Ezen idő alatt mindkét ország részéről csak ping-pong-nak vagy hontalannak éreztem magam. Férjhezmenetelem előtt sajnos a kádári rendszer politikai üldözésének is szenvedő alanya voltam (ld.: http://xoomer.virgilio.it/bellelettere/eredetunk_hajza.htm), amelynek a mai napig viselem egészségügyi negatív következményeit: a kádári politikai hatalom megbízottjai minden eszközzel igyekeztek lehetetlenné tenni tekintélyes és jó hírű oktatói tevékenységem, hogy megbosszulják édesapám párton kívülségének hajthatatlanságát...

Eredménytelen olaszországi álláskereséseim miatt, 15 évvel ezelőtt alapítottam s azóta tartom életben nehéz körülmények között folyóiratomat, amellyel rendszeres, intellektuális – keresettel nem, de nagy kiadásokkal járó

– munkát biztosítok magamnak. Részletesebben a mellékelt életrajzomban s a jelzett web-oldalakon lehet információt szerezni minderről, különösen az alábbiakon:

<http://www.osservatorioletterario.net/editoriali77-78.pdf> (kétnyelvű)

<http://www.osservatorioletterario.net/Osservatorio79-80editoriale.pdf> (kétnyelvű)

http://www.osservatorioletterario.net/hungaricum_osservatorioletterario.pdf (magyar nyelvű)

<http://www.osservatorioletterario.net/bemutakozas.pdf> (magyar nyelvű)

<http://xoomer.virgilio.it/bellelettere1/portre.htm> (magyar nyelvű) Kritika és hozzászólások *La Vita Nuova* XXVI. Dante-szonett fordításommal

(ld. <http://www.osservatorioletterario.net/osservatorio79-80tradurre-tradire.pdf>) kapcsolatban:

http://www.osservatorioletterario.net/osszehasonlito_interpretacio_majus_2011.pdf

Innen is elérhető:

<http://www.testvermuzsak.gportal.hu/gindex.php?pg=2639618&nid=5949427>

<http://xoomer.virgilio.it/bellelettere/> (magyar nyelvű)

<http://www.osservatorioletterario.net/publicazioni.htm> (monográfiák)

<http://ilmiolibro.kataweb.it/community.asp?id=74180> (monográfiák)

<http://www.osservatorioletterario.net/tradletter.htm> (műfordítások)

<http://www.osservatorioletterario.net/archiviofascicoli.htm> (A folyóirat teljes on-line archívuma)

<http://epa.oszk.hu/01800/01803> (A folyóirat részleges EPA on-line archívuma Nb. Az OSZK állományában megtalálhatók a 13/14. sz-tól a nyomtatott példányok, valamint néhány nyomtatott monográfia. A MEK-en is vannak monográfiák:

<http://mek.oszk.hu/08500/08508/>

<http://mek.oszk.hu/00800/00868/index.phtml>

<http://mek.oszk.hu/00200/00218/>

<http://mek.oszk.hu/00200/00217/>

<http://mek.oszk.hu/00200/00216/>

<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/modern/bonani/>,

<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/forditas/>)

http://it.wikipedia.org/wiki/Osservatorio_Letterario

http://hu.wikipedia.org/wiki/Osservatorio_Letterario

http://hu.wikipedia.org/wiki/Bonanin%C3%A9_Tam%C3%A1s-Tarr_Melinda

<http://www.osservatorioletterario.net/hungarologia-11.pdf>

Jubileumi dupla számok:

<http://www.osservatorioletterario.net/osservatorio79-80indice.pdf>

<http://www.testvermuzsak.gportal.hu/gindex.php?pg=2639618&nid=5804984>

<http://www.osservatorioletterario.net/Osservatorio77-78boritos-digitale.pdf> (vagy:

http://epa.oszk.hu/01800/01803/00018/pdf/Osservatorio_Letterario_EPA01803_2010-2011_77-78.pdf)

Rendszeres és biztos állással sosem rendelkeztem, csak alkalmi munkákkal kaptam néha honoráriumot elvégzett munkáimért. 2008 óta ezek a munkalehetőségek is elkerülnek, tehát teljesen kereset nélküli vagyok. A korábbi megtakarított honoráriumaimból tudtam fedezni a folyóiratom és néhány monográfia megjelentetését. Újabb jövedelmek hiánya miatt és férjem július elsejei nyugdíjbemenetele miatt még jobban veszélyeztetve van egyéni sajtó és kiadói non-profit vállalkozásom életbentartása. A családunk megélhetését biztosító egyetlen kereset ezzel érzékenyen csökkenni fog. Rajtam kívül végzős egyetemista lányunkat kell eltartania... Szolgálati időm után megváltozott hazai nyugdíjtörvény miatt és az olaszországi elégtelen, alkalmi munkaviszonyi

helyzetem miatt sem Magyarországon, sem Olaszországban nem vagyok és sosem leszek jogosult nyugdíjra még a minimális nyugdíj tekintetében sem (ld. pdf. web-oldal 10. old.:

<http://www.osservatorioletterario.net/attestati.pdf>):

Szolgálati idő adatlap											
Ügysszám: 37-01872/2006/0003					Igénylő neve: Bonani Tamás T.Melinda Dr					Született: 1953.12.12.	
Szolgálati idő sorok											
No.	kezdet	vége	típusa	beírt	számított	elismer	indok	ig.	10 óras		
				nap	nap	nap	kódok	módja	munkanap		
1.	1968.07.01.	1968.07.12.	01		12	12	000 000		0		
2.	1972.09.01.	1973.08.31.	01		365	365	000 000		0		
3.	1973.09.10.	1978.07.16.	01		1771	1771	000 000		0		
4.	1978.09.01.	1979.08.15.	01		349	349	000 000		0		
5.	1979.08.16.	1983.09.30.	01		1507	1507	000 000		0		
Bejegyzett tételszám a lapon: 5											
Elismert szolgálati idő: 4004 nap, azaz 10 év 354 nap.											

Tevékenységem életbentartása érdekében ezúton nyújtom be jelen levelemmel anyagi támogatásért folyamodó kérelmemet.

Tisztelettel:

Dr. Melinda Tamás-Tarr
Dr. Bonanin Tamás-Tarr Melinda

»

Javaslat: Legvégül, kérem szíveskedjenek a Goggle.com vagy Google.it keresőbe beírni az alábbi módon (olasz ékezetesen) a nevem, a folyóiratom vagy kiadványaim nevét: **tamàs-tarr melinda, osservatorio letterario, edizione O.L.F.A.!** Ezek után láthatják, hogy mennyi (rengeteg!!!!) web-oldal jön elő olaszországi tevékenységem dokumentálása-ként...

Un suggerimento: Infine, digitando il mio nome o quello della rivista o delle mie edizioni sul motore di ricerca Google.com o Google.it in modo (con accento italiano) seguente: **tamàs-tarr melinda, osservatorio letterario, edizione O.L.F.A.:** potete vedere quante (tante!!!!) pagine Web vengono riportate testimoniando la mia attività in Italia...

POSTALÁDA – BUCA POSTALE

Néhány eredeti szövegű, már publikált levelet is megjelenítettünk a már most meglévő fordításaikkal együtt, amelyekért külön hálás köszönet Giorgia és Michela Scaffidinek és Nagy Mariannak, ezzel nagy segítségemre voltak a rám háruló terhek könnyítésében./Riportiamo anche qualche lettera di testo originale già pubblicata, con la loro rispettiva traduzione ora disponibile per cui particolari e grati ringraziamenti a Giorgia e Michela Scaffidi ed a Marianna Nagy: così mi hanno aiutato tanto alleggerendo notevolmente il peso degli impegni redazionali che pesavano molto sulle mie spalle.

Pék Béláné Kehidai Klára – Székesfehérvár 2010. 12.16.

Cara Melinda!

Innanzitutto con l'avvicinarsi del Natale auguro buone feste, buon riposo e buona salute a tutti voi!

Ora ti scrivo a proposito dell'aiuto che assieme a Te abbiamo dato al signor Bandi Szirmay, procurandogli una grandissima gioia.

Siccome ho pensato che la letteratura lo tocca molto da vicino, gli ho mandato quello che tu avevi spedito per me.

Quello che sicuramente sento è che lui è stato molto contento, è rinfiorito e ha sentito una nuova spinta al

suo lavoro. Qualche giorno fa, quando ci siamo sentiti telefonicamente abbiamo discusso anche di Te, lui ha parlato con grande riconoscenza del tuo consistente lavoro e dei tuoi premi. Ti assumi un bel compito, un lavoro enorme a cui consegue anche un sacrificio economico.

Melinda, ti auguro buon lavoro in tutto ancora per molti anni.

Se fossi più giovane, e la mia vista non si affaticherebbe nel leggere, potrei godere dei tuoi scritti. Purtroppo ciò non va più. Non soltanto per il fatto che mi aspettano molti compiti negli anni futuri, e già ho trascurato abbastanza la mia famiglia, ma anche perché non ce la faccio più a leggere queste enormi opere. Anche il signor Bandi si lamenta per questo problema a causa dei suoi occhi non più sani.

Adesso ti scrivo alcune cose su ciò che mi aspetta. Per la maggior parte della festa centenaria spetta a me organizzare, progettare, preparare, allestire ecc.

È abbastanza difficile siccome la distanza tra il mio paese e dove abito è di 180 km. Il compito spetta soprattutto a me, perché noi abbiamo vissuto in questa casa di servizio, qui sono cresciuta assieme ai miei cari fratelli. Anche loro sono diventati insegnanti di canto (cantori), ma Aurelio è tornato a 23 anni ammalato dalla guerra, ed è morto nello stesso anno, riposa nel cimitero del nostro piccolo paese. Anche mio padre dopo la battaglia di Don è stato catturato e anche lui è tornato a casa per morire, lo abbiamo sepolto accanto alla tomba di suo figlio. Così ho preso io la sua cattedra in quell'aula scolastica occupata da quattro classi e a 18 anni ero io la sostenitrice della famiglia, accudendo anche mia madre (nell'aula che si vede nella piccola foto, ci sono io).

Quindi questi preparativi alla festa travolgono tutti i miei ricordi, mi sto preparando assumendo generosamente tutte le spese. Ancora non ho finito la bandiera centenaria, nell'aula c'è ancora bisogno di molte decorazioni. A parte i dipinti di mio padre, anche un professore di Fehérvár ha pitturato un quadro di riproduzione di forma ovale della "Madonna con Gesù bambino" donato da parte della tua famiglia l'ho già allora abbiamo sistemato nella cappella, e da anni funge da suo ornamento. È inserito nell'inventario e c'è scritto tutto il nome della tua famiglia, è aggiunto in allegato anche il Vostro biglietto di visita.

Quindi ti manderò un avviso su queste cose, questo da una parte è un mio dovere, del resto, anche Voi vi potete sentire interessati.

Benché ancora ci siano sei mesi di tempo, ma sono anche necessari, perché è molteplice il nostro da fare. Ormai l'abitazione non c'è più e nemmeno la scuola. L'aula è stata trasformata in cappella e solo una volta al mese celebrano la messa, e per parteciparvi viaggio con il treno quando mi sento bene. Nell'abitazione di servizio (al lato destro della foto) è nato un club giovanile.

Il paesaggio è molto bello. I paesi limitrofi da un lato è Magyarország dall'altro Komló. Per la santa messa utilizzerò i canti, registrati sulla cassetta, del coro della chiesa della Città dei Giardini di Pécs, anche loro hanno preso il nome di Sant'Elisabetta della casa degli Árpád, così come la cappella di Mecsekpölöske.

Se vivrò ancora per questo giorno ti invierò alcune foto e un riassunto.

Ho un'idea! Come sarebbe commovente se da Ferrara arrivasse un nastro per la bandiera centenaria che sarà inaugurata quel giorno!!!

Tantissimi baci

dalla signora Klári

Székesfehérvár, 14 febbraio 2001

Cara Melinda!

Sono passati molti giorni per riuscirti a scrivere la lettera di ringraziamento [...]. Già mi pesava sulla coscienza il fatto di non averti ancora ringraziato per il pacco che mi hai inviato. Ovviamente è arrivato integro, ho guardato con grande gioia ed entusiasmo i molti regali. Non so chi abbia scritto il nastro* [*n.d.r.: è stata scritta dalla direttrice della ns. rivista], ma è un lavoro incredibilmente preciso. Sono molto contenta e anche i paesani, quando andrò nuovamente a Mecsekpölöske, mi diranno di ringraziarti. Devo aspettare un tempo migliore e il miglioramento della mia salute.

Nel frattempo da noi c'è stato un piccolo spavento. Avevo appena preso parte alla messa prefestiva della domenica, quando la mia sedia si è mossa e la statua della Madonna è oscillata sullo scaffale. Ho capito subito che si trattava di un terremoto, ma noi tutti siamo rimasti seduti in silenzio. Più tardi abbiamo appreso che il baricentro è stato nel paese di Oroszlány, ormai città. Negli appartamenti lo spavento è stato maggiore, siccome lì si è verificato in modo più forte.

Nei giorni successivi è arrivata, invece, una bella sorpresa, è giunta lo staff dell'MT 1 e ha preparato con me un'intervista. Prima ho provato molta ansia [...]. Mi hanno inchiodata su una poltrona, mi hanno messo la spilla, il microfono, così non mi sono più potuta muovere. Pensavo che mi avrebbero fatte domande sul diario [n.d.r.: diario di guerra di Don], invece mi hanno chiesto a proposito dei rapporti famigliari durante la guerra.

Ora ci sarà la ripetizione del servizio, osserverò meglio tutto, perché nella prima punta mi è preso un colto, ero talmente emozionata per quello che avrei visto. In fine anche con questo ho ricordato mio padre e mio fratello Aurelio, per la loro sofferenza e per la loro prematura morte, avevo un debito affinché il loro ricordo non venga dimenticato.

Lo so che con te abbiamo parlato del diario, non ho dimenticato, non penso che valga la pena di parlarne ancora, Te la do' come ricordo ma prima devo procurarmela da qualche conoscente che non ne ha bisogno.

Per ora da noi hanno emesso un francobollo speciale dato che l'Ungheria è diventata protagonista dell'Unione Europea. Proverò a metterlo sulla busta, se già si può comprare nel nostro ufficio postale.

In famiglia, da me, c'è sempre qualche problema, devo badare e preoccuparmi in 12 direzioni, ormai siamo diventati 12.

Il mio primo figlio è una femmina, ormai ha 50 anni, e vive a Szeged, la maggiore delle sue figlie è universitaria, la più piccola deve conseguire la maturità. Anche lei si chiama Klára, e insegna matematica, informatica e educazione fisica. Purtroppo ha avuto un incidente in

palestra, [...], si sta curando già da 5 mesi, non sappiamo come si trasformerà la sua vita. Fino ad ora è stata una grande insegnante: sportiva, vivace, intelligente, e adesso non vediamo un futuro [...]. Suo marito è un ingegnere, quindi non ha orari fissi di lavoro, è molto tranquillizzante il suo aiuto costante [...].

Mia figlia più piccola ha tre figli che vanno a scuola, e lei è un'insegnante di disegno e matematica in un istituto superiore qui a Fehérvár. Attualmente si è iscritta, per corrispondenza, ad un corso di disegno, di un anno, all'università di Szeged, con la presenza obbligatoria del venerdì e del sabato. Dorme da Klári, ma il viaggio è pesante, dura cinque ore all'andata e cinque al ritorno. Suo marito è un giudice, non ha orari flessibili, così devo aiutarla per la gestione dei bambini. Per fortuna la loro scuola si trova vicino a me, hanno la chiave di casa mia, così se hanno bisogno possono venire da me.

Il mio terzo figlio, è un maschio che ormai ha i capelli bianchi, anche lui insegna le stesse discipline di mia figlia Klári, anche sua moglie è un'insegnante e insegna in una scuola di dodici classi, l'Istituto d'Arte Kodály Zoltán che tutti i miei nipoti frequentano.

Ho ancora un figlio, viveva in un orfanotrofio, dopo il servizio militare abbiamo iniziato ad appoggiarlo, già da 20 fa parte della nostra famiglia. Lo indirizziamo, ogni giorno dopo il lavoro lo aspetta un pasto caldo, e mi è di grande aiuto soprattutto quando sto poco bene e c'è qualcuno che porta il cane a spasso. Quindi per questa circostanza è valido il detto "Chi fa bene, riceve bene".

Io mi preparo per le belle feste estive. La bandiera per metà è già pronta. Prima devo ricamarvi i numeri dell'anno e solo dopo posso assemblare i pezzi. Temo che mi aspetti di nuovo un periodo di lunga malattia, perciò voglio finire il più presto possibile i miei lavori.

Ti ringrazio ancora una volta per il tuo entusiasmo, interessamento, la tua manifestazione di gioia verso il signor Bandi, è diventato cittadino onorario di Kaposvár. Le ragazze [n.d.r.: suoi ex allievi] che hanno partecipato all'evento raccontano che durante il suo discorso, stando sul palcoscenico, ha presentato la tua opera e ha ricordato per quante cose ti deve ringraziare...

Peccato che non vivi nella nostra patria, ci vorrebbero anche qui delle persone di valore Moltissimi baci

signora Klára

Traduzioni © di Giorgia Scaffidi

Fonte delle lettere originali in lingua ungherese: «Osservatorio Letterario» NN. 79/80 2001, pp. 243-245.

Papp Árpádné – Sopron

2011. 12.26.

Kedves Melinda,

hálás szívvel köszönöm az újabb tartalmas kiadványukat, sajnálom, hogy a munkakapcsolatuk férjemmel épp csak elkezdődött s már véget is ért. Árpád tervekkel telve hagyta itt a családját, barátait és az irodalmat.

Reá való emlékezés is szép összeállítás, kár, hogy személyesen nem ismerhették egymást.

Kívánok Önnek és a szerkesztőség minden tagjának sok-sok értékes írást, a válogatás lehetőségét és boldog új évet.

Papp Árpádné

Cara Melinda,

Con cuore grato La ringrazio per il nuovo numero molto corposo, mi dispiace che la collaborazione appena iniziata con mio marito sia già finita. Árpád pieno di progetti ha lasciato la famiglia, gli amici e la letteratura.

Gli scritti su di lui sono stati un bel ricordo, peccato che non vi siate potuti conoscere di persona.

Auguro a Lei e a tutti i membri della redazione degli scritti

valorosi, la possibilità di una vasta scelta e buon anno nuovo.

Papp Árpádné

Traduzione © di Giorgia Scaffidi

Horváth Sándor – Kaposvár (H)

2010.01.01. 11:20

Kedves Melinda, Drága Főszerkesztőnő, Megköszönve jókívánságait, üdvözetemet küldöm az Újév első napján.

Kérem engedje meg, hogy kifejezzem feltétlen tiszteletemet, elhivatott, magasrendű etikájáért, mint megtapasztalhattam rendkívüli alkotókedvét, s az Ön körül áradó szívéllyesség és derű fluidumát, valami egyszeri érzés és a JÓSÁG szavai jutottak eszembe: Csodát tesz ki felismeri: a Jóság kincse kell neki, és nem érez mást, mint örömet, ha rózsát hajt egy Feszület.

Talán két éve hallottam Önről először, amikor az interneten a sumerológiával és etruszkológiával foglalkozó hazai kutatók egyike, ha jól emlékszem, Mesterházy segítséget remélve érdeklődött Melinda elérhetőségéről.

Azután, kis idővel később Dr. Szirmay Endre bátyám, atyai jóbarátom mesélt ferrarai érdekességekről és nemrég elhozta el az Ön folyóiratának októberi, anno XIV számát, ám ekkor még nem olvastam a belvéket.

Bandi bátyánnal régi ismeretségben vagyunk... [...] Születésnapra elkészültünk. Ezidőben jött meg Ferrarából Melinda folyóirata. Láthatóan, nagyon örült - mindenhová elvitte találkozásaira - legutóbb a Város köszöntötte Öt 90. születésnapján, de találkozott a somogyi Baráti Kör Bp.-i társaságával is. [...] Tegnapelőtt megkaptam Tőle a Jubileumi számot és ez adta a döntő lökést vendég-bejegyzésemhez. [...]

Nem szeretném azonban, túlságosan igénybevenni idejét, ezért engedelmelemmel, magamról később írok.

Küldök egy hangos verset, amely minőségét tekintve nem a legjobb, azonban szellemisége, talán feledtetni ezt.

Szeretettel és Tisztelettel búcsúzom, és köszönöm, hogy megtisztelt levelével,

Áldott, Boldog Újévet kívánok, Kaposvárról, H. Sándor

Cara Melinda, Gentile Caporedattrice!

RingraziandoLa per i suoi auguri, Le mando i miei saluti il primo giorno dell'anno.

La prego di permettermi di esprimere i miei assoluti rispetti per la sua vocazione ed elevata etica, come ho potuto sperimentare la sua straordinaria ispirazione, la sua naturale cortesia e serenità che la circonda, è una sensazione semplice e mi sono venute in mente le parole della BONTÀ: Fa miracoli chi lo scopre: vuole i tesori della Bontà, e non prova altro se non gioia quando su una Croce cresce una rosa.

Forse è stato due anni fa la prima volta che ho sentito parlare di Lei, quando un nostro ricercatore che si occupa di sumerologia ed etruscologia, se mi ricordo bene era Mesterházy, che su internet sperava in un aiuto e di poterla raggiungere Lei Melinda!

In seguito, dopo poco tempo mio amico paterno Dr. Endre Szirmay, mi ha raccontato delle curiosità di Ferrara e mi ha portato da poco il numero di ottobre della sua rivista, XIV anno, ma ancora non avevo letto i quartini. Con Zio Bandi siamo ormai vecchi conoscenti ... [...] L'abbiamo finito le preparazioni per il compleanno. Contemporaneamente è arrivata da Ferrara la rivista di Melinda. Sembrava molto contento – la portava sempre con sé ad ogni incontro – per ultimo la città ha festeggiato il suo 90° compleanno, ma ha incontrato anche la Comitativa di Budapest del Gruppo di Amici di Somogy. L'altro ieri ho ricevuto da lui il numero Giubilare e questo ha dato il colpo decisivo per fare un'annotazione sul libro degli ospiti [...]

Tuttavia non vorrei approfittarne molto del suo tempo, per questo, con suo permesso, scriverò in seguito qualcosa su di

me.
Le invio una poesia vocale, che non è della qualità migliore, ma compenserà la sua spiritualità.
La saluto con affetto e gentilezza, e La ringrazio di avermi onorato con la sua lettera.
Le auguro un Santo e Felice Natale da Kaposvár, H. Sándor

Traduzione © di Giorgia Scaffidi

Dr. Umberto Pascqui - Forlì

2010.12.01. 13:42

Ciao,
il fascicolo è arrivato ed è veramente bello. Dà senso alla sobria ricchezza del tuo lavoro culturale che, non senza difficoltà, ha raggiunto il traguardo dei 15 anni ed è pronto per un futuro sempre più intenso. I colori (e l'interessante immagine di copertina) danno ancora più gioia al compleanno importante. Grazie per lo spazio che mi dedichi (e anche alla riproposizione del quadro natalizio di mio nonno) e per l'entusiasmo contagioso che traspare dalla lettura dei tuoi editoriali. Leggerli dal primo all'ultimo è stato emozionante: è bello che in questo numero giubilare ci sia tanto di te. Dopotutto, è la persona che fa l'arte, è la persona che è destinataria del dono. Credo che la novità dell'Osservatorio che dirigi sia proprio la centralità e l'importanza (che non significa supponenza, narcisismo o vanagloria) dell'uomo e della donna nel proseguire, col dono della sensibilità letteraria, la creazione. Insomma, non è aliquidamente accademico, non è snob, non fa parte di quel mondo letterario distante e irritante di chi si presume salvatore della patria o di chi scrive futilità. È la paziente opera quotidiana, sinceramente controcorrente, di chi lavora umilmente scoprendo dentro di sé un dono da coltivare costantemente e da condividere con altre anime sensibili.
Con gratitudine,
Umberto

* NN. 77/78 2010/2011 Prima edizione giubilare

Szervusz,
megérkezett a folyóiratköteg* és igazán szép. Nehézségektől nem mentes, mértéktartó kulturális tevékenység értelmét adó, tizenötéves mérőföldkövéhez érkező és még intenzívebb jövőre készen álló periodika. A színek (és a borító érdekes képe) e fontos születésnap még nagyobb örömet adják. Köszönet a helyért, amelyet nekem biztosítottál (köszönet nagyapám karácsonyi képfestményének újrabetételéért is) és az átsütő, ragadós lelkesedésért, amely vezércikkeid olvasásakor érzékelhető. Izgalmas volt végigolvasni az elsőtől az utolsóig: szép, hogy ebben a jubileumi számban oly sok minden van belőled. Végülis az ember az, aki művészetet alkot, az ember az, aki tehetséggel megjutalmazott. Azt hiszem, hogy az általad irányított Osservatorio újdonsága pontosan az irodalmi érzékenységgel és alkotással megáldott férfi- és nőközpontúság folytatásában és annak fontosságában áll (ami nem jelent önteltséget, narcizizmust, hiú dicsfényt). Összegezve, nem fagyosan akadémikus, nem sznob, nem tartozik a haza megmentőjének hívó vagy haszontalanságot író, távolálló és irritáló irodalmi világhoz. A türelmes mindennapi alkotás, őszintén az árral szemben úszó, alázatosan dolgozó, a tehetséget magában felfedező s azt kitartással művelő és más érzékeny lelkekkel megosztó ember műve.

Hálával:
Umberto

* 2010/2011 77/78. Duplaszám, első ünnepi kiadás.

Fordította © B. Tamás-Tarr Melinda

Dr. Madarász Imre – Università di Debrecen

2011.01.15 20:42

Melinda B. Tamás-Tarr részére prof. Madarász Imrétől (Debreceni Egyetem)

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Kedves Tamás-Tarr Melinda!

Örömmel olvastam kiadványuk, az *Osservatorio Letterario Ferrara e l'Altrove* legújabb (77/78.) számát, az olasz–magyar irodalmi kapcsolatok e szép fórumát. Megtisztelőnek tartom, hogy figyelemre és recenzióra méltatták „Kultusz, vita, feledés. Olasz irodalom- és kultúrtörténeti tanulmányok” című könyvemet. Különösen megörvendeztetett, hogy publikációs lehetőséget biztosítottak tehetséges tanítványom, Tegdes Ágnes részére is. Nagyon szimpatikusnak találok, hogy folyóiratuk kétnyelvű, ahogyan a miénk is, a Debreceni Egyetem általam vezetett Olasz Tanszékének és a tanszéken működő Olasz Felvilágosodás és Romantika Kutatóközpontnak az évkönyve, a szerkesztésében 1993 óta megjelenő *Italianistica Debreceniensis*. Ezért, magyar és olasz nyelvű életrajzom mellett, küldöm önöknek egy olaszul és egy magyarul írott tanulmányomat, mindkettőt az olasz–magyar irodalmi kapcsolatok témaköréből. Az egyik Kazinczy és Pellico börtönkrónikáit hasonlítja össze, a másik Németh László és az olasz irodalom kapcsolatait vizsgálja. Szeretettel ajánlom szíves figyelmébe és az Ön által szerkesztett periodikumban való megjelenésre mindkettőt. Köszönettel és tiszteletteljes üdvözléssel kívánok értékes munkájához további sok sikert.

Dr. habil. Madarász Imre
a Debreceni Egyetem Olasz Tanszékének vezetője

Gentile Caporedattrice!

Cara Melinda Tamás-Tarr!

Con gioia ho letto la vostra pubblicazione, il nuovo numero dell'Osservatorio Letterario Ferrara e l'Altrove (77/78), questo bello forum dei rapporti culturali italo-ungheresi. Lo considero un gesto rispettoso d'aver degnato alla vostra attenzione per recensire il mio libro *Culto, discussione, oblio. Studi sulla letteratura e sulla storia di culutura italiana*. Mi ha reso particolarmente felice l'aver assicurato la pubblicazione di una mia allieva Ágnes Tegdes. Trovo molto simpatico il fatto che la Vostra rivista è bilingue, così come il nostro annuario della facoltà di italianistica dell'Università di Debrecen, guidata da me, e del centro di Ricerca sull'illuminismo e romanticismo italiano all'interno della facoltà, che viene da me redatto dal 1993 con il titolo *Italianistica Debreceniensis*. Per questo, accanto al mio curriculum in lingua italiana e ungherese, Le invio una mia ricerca scritta in italiano e ungherese, entrambe trattanti la tematica dei rapporti letterari italo-ungheresi. La prima confronta la cronaca dalle prigioni di Kazinczy e Pellico, la seconda analizza László Németh e i suoi rapporti con la letteratura italiana. Vorrei raccomandareLe tutte e due alla sua gentile attenzione e per una pubblicazione sulla rivista da Lei redatta.
RingraziandoLa e porgendoLe rispettosissimi saluti auguro buona fortuna al suo prezioso lavoro.

Dr. habil. Imre Madarász

Direttore della Facoltà di Italianistica dell'Università di Debrecen

Traduzione © di Giorgia Scaffidi

Aszalós Imre – Debrecen (H)

2011.01.26 17:28

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Nem tudom kifejezni afelett érzett örömet és hálámat, hogy szerény írásaimat ily kegyre méltatja, de tiszta szívből köszönöm ezt Önnek.

Sajnos jómagam is sok negatív és semleges (ha ez nem rosszabb!) véleményt hallottam Asti szülöttjéről olasz ismerőseimtől, tanároktól és diákoktól egyaránt, de nehezen tudom megérteni őket lévén, hogy OTDK-dolgozatomat és szakdolgozatomat is róla írom és kedvenc költőim/íróim*

egyike. Mindenesetre igen furcsállom az irodalomtanárok eme vélekedését. Az ok a kritika hozzáállásában vagy valami másban rejlik? Ön mit gondol? [...]

[...]

Válaszát várva üdvözli hálás szívvel:
Aszalós Imre

* *Alfieri*

Gentile Caporedattrice!

Non le so esprimere la mia infinita gioia e riconoscenza, per aver preso in così grande considerazione i miei modesti scritti, e per questo La ringrazio di cuore sincero.

Purtroppo io stesso ho sentito molti giudizi negativi e indifferenti (se questo non è peggiore), da conoscenti italiani originari di Asti, indistintamente da insegnanti e alunni, so che è molto difficile comprenderli, siccome io ho scritto il mio lavoro di OTDK e la mia tesi su di lui, e essendo uno dei miei scrittori/poeti preferiti*. In tutti i casi, mi sembra molto strana questo tipo d'opinione degli insegnanti di lettere. Il motivo è causato dal diverso punto di vista critico o sta in qualcos'altro?

Lei cosa ne pensa a riguardo? [...].

[...]

In attesa di una Sua risposta, La saluto con cuore grato
Imre Aszalós

* *Alfieri*

Traduzione © di Giorgia Scaffidi

Jókai Anna Kossuth-díjas írás költő – Budapest 2011. 02. 25.

Kedves Melinda, nagyon örültem levelednek, a mellékelt gyönyörű kivitélű (és tartalmában is élvezetes) irodalmi kiadványnak. Örömmel láttam benne többek között a „Kislány kutyával”-t olaszul... Mindenhez gratulálok. Tudom, nincs könnyű dolgod! Én változatlanul járom az országot, beszélek, képviselek valamit, ami az embereknek nagyon hiányzik... A „Ne féljetek” c. regényem 22. kiadásán is túl vagyunk, megjelent a „Godot megjött” c. misztérium-regényem, kaptam újabb díjakat.

Változatla szeretettel gondolok Rád – egy hosszabb személyes eszmecserében még sok mindenről tudnék beszélni.

Szeretettel ölellek Benneteket:

Anna

Tel.: 36/1-.....
20-.....

A címem a borítékon. A kiadón keresztül lassúbb a kapcsolat!

Cara Melinda, sono stata molto contenta di ricevere la tua lettera, con allegato la rivista letteraria dall'aspetto splendido (dilettevole anche nei contenuti). Con gioia vedo tra molte altre cose, "La ragazza con il cane" in italiano... Mi congratulo per tutto questo. La so, non è facile per te! Io giro continuamente la nazione, parlo, presento qualcosa, che agli uomini manca moltissimo... Il mio romanzo "Non abbiate paura" è ormai giunto alla 22° edizione, è uscito il romanzo misterioso "È arrivato Godot", ho ricevuto altri nuovi premi.

Ti penso con immutato affetto – potrei parlare di molte altre cose in uno scambio personale di idee.

Vi abbraccio con affetto

Anna*

Tel.: 36/1-.....
20-.....

Il mio indirizzo è sulla busta. Contattarmi tramite l'editore è più lento.

Trad. © di Giorgia Scaffidi

* *N.d.R. Anna Jókai, scrittrice e poetessa insignita dell'alta onorificenza statale del Premio Kossuth.*

Dr. Szirmay Endre – Kaposvár

2011.03.09.

Kedves MELINDA!

A decemberi leveleket ma kaptam vissza! Elfelejtettem a borítékra felírni Ferrara nevét! - Bocsásson meg!

Kaposvár, 2011. február 23.

Dr. MELINDA TAMÁS-TARR

író, kritikus

OSSERVATORIO LETTERARIO

44121 FERRARA

Kedves Kollégán!

A múlt héten - december 7-én - megkaptam az OSSERVATORIO LETTERARIO jubileumi számát. Köszönöm!

Örültem, hogy két versemet és két versfordításomat közölték. Megható volt, hogy a közelmúltban elhunyt PAPP ÁRPÁDRÓL több írásban is megemlékeztek. - Az Ő írásai és műfordításai külön figyelmet érdemelnek.

Nagyon köszönjük, hogy 15 év óta kiemelkedő színvonalon ápolják és művelik kétnyelvű folyóiratukban az olasz-magyar irodalmi- és művészeti kapcsolatok alakulását. Ez a tény kedvezően befolyásolja a két nép irodalmi fejlődését.

Megjegyzem, hogy tegnap Kaposváron a BERZSENYI DÁNIEL IRODALMI és MŰVÉSZETI TÁRSASÁG estjén - amikor köszöntöttek 90. születésnapomon - röviden bemutattam az OSSERVATORIO... jubileumi számát. [...]

Ezen kívül tegnap eszmét cseréltem a Székesfehérváron élő KEHIDAI KLÁRÁVAL, aki egykori tanítványunk volt!

Még egyszer: köszönöm küldeményét és az olasz-magyar irodalmi kapcsolatok ápolását!

Teljes tisztelettel:

dr. Szirmay Endre
7400 KAPOSVÁR

Kaposvár, 2011. december 17.

Cara Melinda,

Ho ricevuto solo oggi la mia lettera di dicembre Ho dimenticato di scrivere sulla busta il nome Ferrara. Mi perdoni!

Kaposvár, 23 febbraio 2011.

Dr. MELINDA TAMÁS-TARR

Scrittrice, critica

OSSERVATORIO LETTERARIO

44121 FERRARA

Cara Collega!

La scorsa settimana – il 7 dicembre – ho ricevuto il numero giubilare dell'Osservatorio Letterario. Grazie! Sono contento che abbia pubblicato due mie poesie e due mie traduzioni. Mi ha commosso che avete ricordato in più scritti del recentemente scomparso ÁRPÁD PAPP. Meritano una particolare attenzione i suoi scritti e le sue traduzioni. La ringraziamo moltissimo per il fatto che già da 15 anni cura e guida in questa rivista bilingue l'evoluzione dei rapporti culturali e artistici italo-ungheresi in alto livello.

La informo che ieri a Kaposvár, nella serata animata dalla compagnia letteraria e artistica di DÁNIEL BERZSENYI –in cui mi hanno fatto gli auguri per il mio 90° compleanno – ho presentato brevemente il numero giubilare dell'OSSERVATORIO.

[...]

Al di fuori di questo, ieri ho scambiato opinioni con KLÁRA KEHIDAI, che vive a Székesfehérvár, ed era una nostra allieva!

Ancora una volta: La ringrazio per il suo invio e per la cura dei rapporti italo-ungheresi.

Con molto rispetto

Dr. Endre Szirmay
7400 KAPOSVÁR

Kaposvár, 17 dicembre 2011

Feladó: Dr. Szirmay Endre

7400 KAPOSVÁR

DR. MELINDA TAMÁS-TARR
Osservatorio Letterario
44121 FERRARA
ITALIA

2011. IV. 7.

Két napja kaptam meg Táborny könyvét és az Osservatoriót.

Köszönöm!

Mindkét kiadványban értékes és tanulságos irodalmi anyag van!

A nemzetközi és magyar irodalomnak jó szolgálatot tesz!

Tisztelettel:

Szirmay Endre

7. IV. 2011.

Ho ricevuto già da due giorni il libro di Tábor e l'Osservatorio.

Grazie!!

In entrambe le edizioni ci sono materiali interessanti ed istruttivi.

Ci sono buoni servizi sulla letteratura ungherese ed internazionale.

Con ossequio: Szirmay Endre

Trad.-i © di Giorgia Scaffidi

Dr. Csakó Gábor Kossuth-díjas író, Budapest 2011.03.24 12:21

Kedves Melinda,

Nem baj, ha olykor fekete időt élünk: le kell néha menni, hogy fölmerülhessünk.

Szolgálat: a magyar kultúra terjesztése a taljánok között, pótolhatatlan és nagyszerű.

[...]

Szeretettel: czg

Cara Melinda!

non è un problema se stiamo vivendo in un momento buio: certe volte dobbiamo toccare il fondo per risalire.

Il suo servizio sulla diffusione della cultura ungherese tra gli italiani, è insostituibile e magnifica!

[...]

Con affetto: czg

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Gianmarco Dosselli – Flero (Bs)

2011.03.31. 15:20

Gentile prof.ssa Tamás-Tarr,

ricevo stamane plico della pregiata rivista e mi preme complimentare con Lei per la preziosa idea di avere inserito un necrologio in onore di un "nostro" importante e prezioso collaboratore, Mario De Bartolomeis.

Cordialmente.

Gianmarco Dosselli

Kedves Tamás-Tarr Tanárnő,

ma reggel kapom meg a csomagot benne az értékes folyóirattal és rögtön gratulálni szeretnék az Ön dicséretreméltó figyelmességéért, hogy külön gyásztesztet illesztett az oldalak közé, a „mi” egyik legfontosabb és legkiválóbb munkatársunk, Mario De Bartolomeis tiszteletére.

Szívből

Gianmarco Dosselli

Ford. © Nagy Mariann

Hollóssy Tóth Klára – Győr

2011. 04. 02 01:21

Tárgy: Köszönet

Édes Melindám!

Köszönöm a folyóiratot! Nagyon szép! Mennyit jelent a szín, legalább a borítón! Igaz semmiből sem hiányozhat már, a versből, prózából sem, nem is beszélve rólunk, a lelkeinkről.

Te tele vagy vele, nagyon gazdag vagy! A te gazdagságod az igazi, az Isteni fénnel ragyogó. S mennél többet osztasz szét belőle, annál több van neked!

Két kis szonettet küldök Íriszről és Ibolyáról. Fogadd olyan szeretettel, ahogyan én küldöm őket!

Ha kellenének tavaszi versek, küldök. Ez a kettő friss teljesen.

Nagyon sok szeretettel öllelek:

Klára

Oggetto: Ringraziamento

Cara Melinda!

Grazie per la rivista! È molto bella! Quanto significa il colore, almeno sulla copertina! Fino ad ora non mancava niente, né dalla poesia, né dalla prosa, per non parlare di noi, delle nostre anime! Tu ne sei piena, ne sei molto ricca!! La tua ricchezza è quella vera, che splende nella luce dell'Iddio. E quanto più di esso ne dividi, tu ne avrai molto di più! Ti mando due piccoli sonetti. Sull'Iris e sulla Violetta. Accettali con quell'affetto, con cui te li mando io. Se hai bisogno di poesie primaverili te ne posso mandare. Queste due sono completamente nuove.

Ti abbraccio con molto affetto:

Klára

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Dr. Józsa Judit – Università J. Pannonius Pécs 2011. 04. 02. 12:24

Kedves Melinda!

Tegnap megkaptam a folyóiratot, nagyon köszönöm. Átlapoztam, természetesen hetekig fogom olvasni.

Azt már látom, hogy milyen gazdag, azon kívül, hogy nagyon szép is

ez a színes kiadás.

Külön örülök két dolognak: az egyik a debreceniek jelenléte, ezek szerint a pécsi egyetemi kapcsolatok mellé ők is társultak. Biztos nagyon gyümölcsöző kapcsolat lesz.

A másik, hogy felfedeztem Pelles Tamás cikkét, akivel annak idején együtt kezdtünk foglalkozni ezzel a kérdéssel (mint ahogy az a bibliográfiából kiderül). Te találtál rá, vagy ő jelentkezett?

Ha elolvastam a számot, mindenképpen írok. Te pedig azt írd meg, hogy milyen típusú írásokat várnál szívesen a folyóiratba (recenzió, tanulmány, fordítás, stb.)

[...]

Üdvözlét a nyáriasan meleg Pécsről (a tavasz megint kimarad?)

Judit

Cara Melinda!

Ieri ho ricevuto la rivista molte grazie. L'ho sfogliata, ovviamente la leggerò per settimane. Già noto come sia ricco, a parte il fatto che è molto bella questa edizione a colori. In particolare provo gioia per due cose: la prima la presenza dei colleghi di Debrecen, a quanto pare anche loro si sono associati ai rapporti universitari di Pécs. Sicuramente sarà un rapporto molto fruttuoso.

La seconda è che ho scoperto l'articolo di Tamás Pelles, con il quale a quel tempo, abbiamo iniziato ad occuparci assieme di questo argomento (come emerge dalla bibliografia). L'hai trovato tu o si è fatto sentire lui?

Quando avrò letto il numero, ti scriverò a tutti i costi. Tu, invece, dimmi che tipo di articoli vorresti avere nella rivista (recensioni, studi, traduzioni ecc.).

[...]

Saluti dall'estiva e calda Pécs (la primavera resta fuori di nuovo?)

Judit

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Giorgia e Michela Scaffidi – Montalbano Elicona (Me) 2011.04.01. 15:44

Cara Prof. Melinda,

oggi abbiamo ricevuto il nuovo numero dell'Osservatorio letterario, è veramente bello averlo interamente a colori e soprattutto l'immagine della copertina è stupenda e significativa. Già da oggi mi dedicherò esclusivamente alle letture, sicuramente sarà molto interessante e piacevole data l'instancabile costanza che impegna nella realizzazione del giornale. Ho letto l'appendice e ho notato molti temi attuali che fin da ora mi hanno suscitato molto interesse. Grazie per aver inserito la mia ricerca sugli autori ungheresi. Se ha bisogno di qualcosa per il nuovo numero, scriva pure saremo ben liete di aiutarla e collaborare con Lei .

Un caloroso abbraccio

Giorgia, Michela

Kedves Melinda Tanárnő,

ma kaptuk meg az Osszervatorio Letterario új számát, valóban nagyon szép így, hogy már teljesen színes, de főleg a borítólapon levő kép csodálatos és igen sokatmondó. Mától kezdve az olvasásának szentelem magam, biztos vagyok benne, hogy nagyon érdekes és tetszeni fog, már csak azért is mert kitartóan és fáradhatatlanul dolgozik azon, hogy megjelenjen ez a lap. A függeléket olvasva sok aktuális témára lettem figyelmes, ami máris felkeltette érdeklődésemet. Köszönöm, hogy a magyar költőkről szóló tanulmányomat is lekötözte benne. Amennyiben szüksége lenne valamire a következő számhoz, kérjen csak bátran, örömmel segítünk és együttműködünk Önnel.

Forró öleléssel:

Giorgia és Michela

Ford. © Nagy Mariann

Prof. Dr. Gianfranco Bosio – Milano

2011.04. 04. 04:19

Gentilissima Prof.ssa Tamás-Tarr,

ho ricevuto il fascicolo di "Osservatorio Letterario", e Le sono molto grato per avermi pubblicato un racconto della mia raccolta. Il numero è molto buono; le poesie e gli altri testi sono di ottima qualità. Spero che con il tempo Le sia possibile pubblicarmi altri racconti della mia raccolta.

Grazie ancora e cordiali saluti.

Suo

G.Franco Bosio

Kedves Tamás-Tarr Tanárnő,

megkaptam az Osszervatorio Letterario legújabb kötetét és nagyon hálás vagyok Önnek amiért közölte a gyűjteményem egyik novelláját. Ez a szám nagyon jó; a versek és a többi szöveges témák is minőségileg kiválóak. Remélem, idővel lesz lehetősége kötetem többi novellájának publikálására.

Még egyszer köszönöm és szíves üdvözelem.
Tisztelője G. Franco Bosio

Ford. © Nagy Mariann

Csernák Árpád Petőfi Sándor szabad sajtó-díjas és a Magyar Köztársaság Ezüst Éremkeresztjes írója – Kaposvár 2011.04.05. 01:30

Tárgy: köszönet

Kedves Melinda!

Megkaptam az OSSERVATORIO LETTERARIO legújabb számának nyomtatott változatát, köszönöm szépen; most is nagyon tartalmas, színes, bőséggel kínál olvasnivalót magyaroknak, olaszoknak egyaránt. Örültem, hogy A ZÖLD LÁNY mellett AZ ÖREG KATONA is megjelent. Az is jó érzéssel tölt el, hogy minden kedves író barátom, ismerősöm, akiket "javasoltam" utat találtak a laphoz, és mindenkitől megjelent már valami.

A díjjal* kapcsolatos gratulációját és jókívánságait köszönöm. Sokan írtak; úgy érzem mindannyian örültek ennek az elismerésnek. Kárpáti Kamil József Attila-díjas költő felesége, a kiváló fotóművész, Gí (Lőkös Margit, akinek a mostani, áprilisi Búvópatakban is három képe szerepel) ezt írta: "Annyira híján vagyunk minden emberi szónak, nemhogy elismerésnek, hogy meg kell becsülni a legkevesebbet is. Ezért csak velünk együtt szívjből örüljön a kitüntetésnek." Ő és Kamil egyúttal a STÁDIUM KIADÓ vezetői is. Lejjebb ezt írja: "A munkát mi magunknak találjuk ki, mi vagyunk a megrendelők, az alkotók és olvasók; a csipetnyi öröm, ami ebből származik (egy szép könyv kézbe vétele, lapozgatása, ajándékozása) bennünk táplálja azt, hogy újra elölről kezdjük, hogy újra szélel szemben, szinte magunknak, de csináljuk, mert más nem tehetünk. Úgy gondolom, hogy nagyjából hasonló cipőben járunk, s talán a gondolkodásunk erről is sok tekintetben azonos." Azért idéztem Őt, mert úgy érzem mindez Önre is vonatkozik. Az OSSERVATORIO LETTERARIO, a STÁDIUM KIADÓ és a BÚVÓPATAK ALAPÍTVÁNY úgy gondolom, hasonló szellemben dolgozik. A 2007-es Búvópatak-esten Döbrentei Kornél alternatív Kossuth-díjas költő egyebek mellett arról beszélt, hogy a Búvópatak végvár, és hogy az ilyen végvárak fogják megmenteni a jövőnek a magyarságot. Úgy legyen! Tisztelettel és szeretettel: Árpád

Oggetto: ringraziamenti

Cara Melinda!

Ho ricevuto la versione stampata del nuovo numero dell'OSSERVATORIO LETTERARIO, tante grazie; anche questo anche adesso è molto sostanzioso, a colorito, offre ampie letture sia per gli ungheresi che per gli italiani. Sono stato contento che accanto alla "RAGAZZA VERDE", sia stato pubblicato anche "IL VECCHIO SOLDATO". È stata una bella sensazione anche il fatto che molti cari scrittori, amici, conoscenti che abbia proposto, abbiano trovato una strada, e di tutti già è stato pubblicato qualcosa. In merito al premio La ringrazio per le congratulazioni e per i buoni auguri. Mi hanno scritto in molti: penso che tutti quanti abbiano gioito per questo riconoscimento*

La moglie di Kamil Kárpáti, poeta vincitore del premio Attila József, eccellente fotografa, Gí (Margit Lőkös, della quale sono presenti già tre foto nel periodico di aprile del Búvópatak) ha scritto questo: "Siamo talmente carenti di parole umane, nonché di riconoscenza, che dobbiamo apprezzare anche quel poco che c'è. Per il premio sia pure contento di cuore assieme a noi". Attualmente lei e Kamil sono direttori della casa editrice STÁDIUM. Più sotto scrive: "Il lavoro lo inventiamo noi stessi, noi siamo gli abbonati e i lettori insieme; quel pizzico di gioia che ne traiamo (è prendere in mano, sfogliare e regalare un bel libro) in noi è nutrita la voglia di iniziare da capo, di andare contro corrente, lo facciamo, quasi per noi stessi, perché non possiamo fare altro.

Penso che per la maggior parte siamo sulla stessa barca, e forse anche il nostro modo di pensare per certi versi è lo stesso". Per questo l'ho citata, perché ritengo che tutto questo si addice anche per Lei.

Credo che l'OSSERVATORIO LETTERARIO, la casa editrice STÁDIUM e la fondazione BÚVÓPATAK, lavorano con lo stesso spirito. Nel 2007, in una serata di Búvópatak, Kornél Döbrentei, poeta di Premio Kossuth alternativo, tra molte cose ha parlato del fatto che il Búvópatak è un baluardo del sapere, e proprio queste fortezze preserveranno nel futuro l'identità ungherese.

Così sia!

Con ossequio e affetto: Árpád

* Premio Croce d'Argento per Merito della Repubblica Ungherese.

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Dr. Madarász Imre – Università di Debrecen e Eötvös di Budapest

----- Original Message -----

From: Dr. Madarász Imre

To: Redazione Osservatorio Letterario

Sent: Wed, 6 Apr 2011 09:56:09 +0200

Subject: Melinda B. Tamás-Tarnak Madarász Imrétől köszönet és elismerés

Dr.ssa, Prof.ssa Melinda B. Tamás-Tarr

Direttore Responsabile

Osservatorio Letterario

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Hálásan köszönöm a gyönyörű folyóirat, helyesebben inkább könyv két példányát. Igazán megtisztelő - ámbár talán pironkodtatón túltengő - a jelenlétem benne. A kiadvány már hétfőn megérkezett Budapestre, de én, Debrecenben tartózkodván, csak most értesültem róla és jutottam hozzá. Még csak átnézni tudtam, és olvasását elkezdni, ám máris gratulálok az Ön által gondozott lélekemelő részhez a számomra oly kedves Risorgimento-hoz. Olvasva ama nagyszerű kor honleányairól, arra gondoltam, hogy Ön is méltó utódja, örököse a felvilágosodás, a reformkor, a Risorgimento dicső emlékeztető asszonyainak, akik a kulturális élet szervezőiként-életfőiként-ihletőiként - például szalonjaik révén (l. contessa Maffei) «hatottak, alkottak, gyarapítottak» (Kölcseyt idézve) nemzetük, hazájuk, embertársaik javára. Ön, kedves Főszerkesztő asszony, az olasz-magyar kapcsolatok erős, hosszú, széles és szép hídját építette fel. «Oly korban», amikor annyi szó esik az olvasáskultúra és a gazdaság együttesen különösen kártékony hatásairól, az Ön által szerkesztett és kiadott periodikum, illetve könyvsorozat igazán minden elismerést és hálát megérdemel. Kívánok további munkájához hasonlóan termékeny alkotóerőt és sok sikert. Ismételt köszönettel és tiszteletteljes, kollegiális üdvözzel (mint polgártársak közt szokás az «irodalom köztársaságában» is):

Madarász Imre

Oggetto: A Melinda B. Tamás-Tarr da Imre Madarász ringraziamenti e riconoscimento

Egregia Caporedattrice!

La ringrazio sentitamente per la splendida rivista, o per meglio dire per il libro in duplice volume. È veramente un onore – forse è un po' troppo esuberante, e mi fa arrossire - la mia presenza in essa. L'edizione mi è arrivata già lunedì a Budapest, ma io, che mi trovavo a Debrecen, ne sono stato informato solo adesso e solo ora mi è stato recapitato. Per il momento ho potuto solo sfogliarlo e iniziare la lettura, ma già da adesso La ringrazio per la sublime parte sul Risorgimento da lei curata, tema a me caro. Leggendo il saggio sulle eroine di quella grandiosa epoca, ho pensato che anche Lei fosse un'eredità morale di quelle donne tanto gloriose nell'epoca dell'Illuminismo, delle Riforme e del Risorgimento, organizzatrici, vivificatrici ed ispiratrici della vita culturale – per esempio nei saloni (vedi la contessa Maffei) «agisci, crea, accresci» (citando Kölcsey), a favore della loro nazione, della loro patria e per i loro compatriotti. Lei, gentile Caporedattrice, ha costruito un ponte forte, lungo, largo e bello tra i rapporti italo-ungheresi. «In un'epoca» in cui si parla molto degli effetti dannosi che ci sono nel rapporto tra lettura ed economia, il periodico, o meglio questa serie di libri, da Lei redatto ed edito, merita veramente ogni apprezzamento e riconoscimento. Le auguro, per il suo lavoro futuro, una fertile creatività, e molto successo.

Rinnovando i miei ringraziamenti ed i miei rispettosi e collegiali saluti (come si usa tra compagni anche «nella repubblica della letteratura»).

Imre Madarász

Trad. © di Giorgia Scaffidi

From: Dr. Madarász Imre

To: Osservatorio Letterario - Redazione

Sent: Saturday, April 09, 2011 3:58 PM

Subject: levél

Direttore responsabile

Dott.ssa Prof.ssa

Melinda B. Tamás-Tarr

Tisztelt Főszerkesztő Asszony!

Szeretettel küldöm kiváló folyóiratába a mellékelt olasz nyelvű tanulmányt.

Köszönettel a lehetőségért és szívélyes üdvözléssel:

Madarász Imre

Oggetto: lettera

Egregia Caporedattrice,
alla sua eccellente rivista affettuosamente invio il saggio allegato in lingua italiana.

Con ringraziamenti per la possibilità e con distinti saluti,

Imre Madarász

Trad. © di Mttb

Fercsik Marianna – Padova

2011.04.08. 09:35

Tárgy: kiadvány

Kedves Melinda!

Még a múlt héten megérkezett az Osservatorio dupla száma, bocs, hogy csak most írok! Köszönöm!

Nem csodálom, hogy iszonyú nagy munkát fektetsz bele, hisz inkább könyvnek nevezném, mint újságnak, olyan terjedelmes! Gratulálok, szép és színvonalas kiadvány! Hogy-hogy a Csonváry-képre esett a választásod (s mint néztem, nem először), mint címlapborító?

Egyelőre még csak ott tartok, hogy átlapoztam az egészet (s így magamat is megtaláltam benne... azon nevettem, hogy pont olyan írásaim szerepelnek, amik alapján egy depis nyavalygónak látszom... lehet, valóban az is vagyok 😊), és ezt-azt elolvastam benne. Azt észrevettem, hogy rengeteget dolgozol vele, hisz számtalan verset Te fordítottál, de saját cikkeid is vannak.... csak csodállak, hogy bírod erővel!!!

Majd még jelentkezem bővebben is, és ha Neked is lesz idő, várom, hogy megírd, hol tévedtem abban az írásomban, ahol az olasz iskolarendszerrel fennálló problémáimat próbálom leskiccelni!

Na, szia,

Marianna

Oggetto: Edizione

Cara Melinda!

È arrivato la scorsa settimana il doppio numero dell'Osservatorio, scusa se ti scrivo solo adesso!! Grazie!

Non mi sorprende che impieghi un enorme lavoro, lo definirei più un libro che un giornale, è così ampio.

Complimenti! È un'edizione bella e di alto livello. Come mai hai scelto (e come noto non per la prima volta) il quadro di Csonváry per la copertina?

Ancora sono arrivata al punto di sfogliarlo tutto (e così ho ritrovato anche me stessa. Ridevo sul fatto che sono stati pubblicati proprio quegli scritti in cui sembro depressa e lagnosa, è possibile che ciò sia anche vero 😊), e ho letto qualcosa qua e là all'interno. Mi sono accorta che ci lavori sopra moltissimo, ci sono innumerevoli poesie da te tradotte, ma anche i tuoi articoli... Ti ammiro, è sorprendente come ce la fai!!

In seguito ti scriverò in modo più abbondante, e se avrai anche tu un po' di tempo, aspetto che mi scriva dove ho sbagliato quando ho cercato di schizzare i miei dubbi sul sistema scolastico italiano!

Allora ciao!

Marianna

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Dr. Tusnády László – Sátoraljaújhely

2011.04.10. 17:29

Igen tisztelt, kedves Főszerkesztőnő!

Dr. Madarász Imre elküldte nekem az Ön folyóiratának a legújabb számából Aszalós Imre írásait. Örömmel olvastam őket. Remélem, hogy a folyóirat további munkájába be tudok kapcsolódni. Három novellámat küldöm el. Nagyon örülnék annak, ha bármelyiket közölné. További jó munkát kívánok. Szeretettel üdvözlöm: Tusnády László

Esimia, gentile Caporedattrice,

Dr. Imre Madarász mi ha inviato gli scritti di Imre Aszalós pubblicati sul nuovo numero della Sua rivista. L'ho letti con gioia. Spero che riuscirò a contribuire al futuro lavoro per la rivista. Invio tre mie novelle. Sarei tanto contento se pubblicasse una qualsiasi delle mie novelle. Le auguro buon proseguimento.

La saluto affettuosamente: László Tusnády

Trad. © di Mttb

Hemmer Gizella – Mannheim (Germania)

2011.04.14. 11:31

Tárgy: GRATULÁLOK!!!

Aranyos Melinda!

Gratulálok!!!

Minden munkához! Megint sokat böngésztem, fantasztikus vagy!

Öröm olvasni tevékenységedről!

Kívánom, hogy ne csak az erkölcsi elismerés növekedjen számodra, hanem főleg az anyagi is! Mert a megélhetéshez arra is szükség van! Hogy nyíljon ki sok kulturát kedvelő szíve és pénztárcája számodra! Gratulálok! Gratulálok! Gratulálok!

Még sok éven, évtizeden át jó egészséget kívánok Neked, hogy folytathasd ezt a példamutató, áldozatos munkát!

Sok szeretettel öllelek

Zsuzsanna

Oggetto: CONGRATULAZIONI!!!!

Melinda, cara!

Congratulazioni per tutti i tuoi lavori!!! Ho di nuovo frugacciato molto, sei fantastica!!! È una vera gioia leggere la tua ampia attività letteraria. Ti auguro che non cresca solo il riconoscimento morale ma anche quello economico! Perché c'è bisogno anche di sopravvivere!!! Spero che si aprano i cuori di coloro che amano la cultura e anche i loro portafogli!

Congratulazioni! Congratulazioni! Congratulazioni!

Ti auguro una buona salute ancora per molti anni e decenni. A te affinché continui questo lavoro esemplare e pieno di sacrifici.

Un abbraccio affettuoso,

Zsuzsanna

Ford. © Nagy Mariann

Angelo Pietro Caccamo – Reggio Calabria

2011.04.14 16:46

Oggetto: Richiesta informazioni

Spett.le redazione di Osservatorio Letterario,

Il mio nome è Angelo Pietro Caccamo, e Vi scrivo poiché il prestigio della Vostra rivista, ormai divenuta una consolidata tradizione del panorama dei periodici letterari internazionali, mi spinge a rivolgermi alla Vostra pubblicazione per sottoporVi la lettura di alcuni miei elaborati in prosa. Ovviamente la mia non vuol essere una richiesta arrogante, anzi sono convinto che la bontà delle Vostre pubblicazioni sia tale da permettermi di domandarVi se, oltre a collaboratori di narrativa, accettiate anche corrispondenti e collaboratori per la saggistica, e nel caso quali sono i settori cui Voi necessitate la suddetta collaborazione. S'aggiunga che io, calabrese itinerante, posso anche essere un corrispondente riguardo gli eventi letterari e non di questo lembo di Terra Italiana. ^{com} i dovuti complimenti, aggiungo i più vivi Cordiali Saluti.

Angelo Pietro Caccamo (Reggio di Calabria)

Tárgy: Információkérés

Az Osservatorio Letterario Tisztelt Szerkesztősége,

A nevem Angelo Pietro Caccamo és azért írok, mert az Önök folyóiratának presztízse a irodalmi periodikák nemzetközi palettáján ma már szilárd hagyománynak örvend, ösztökélve engem arra, hogy Önökhöz forduljak néhány prózai munkám megítélése és publikálása végett. Természetesen nem szeretnék tolatkodónak tűnni kéréssemmel, mégis biztos vagyok benne, hogy az Önök jóindulatú publikálása folytán megkérdéshetem azt is, hogy elfogadnák-e önfelajánlásomat, mint esszéista, amellet, hogy prózáíró, levelezőnek vagy állandó munkatársnak, esetleg melyik műfajban volna szükségük munkatársra? Lévn tösgyökeres kalábriai, legyen szabad mindehhez azt is hozzátenni, hogy szerepelhetnék levelezőként is, mint az irodalmi események összefoglalója, a szép Itálhon nem csupán eme szegletéből. Kellő elismerésem és emellé legszívélyesebb üdvözlétem.

Angelo Pietro Caccamo (Reggio Calabria)

Ford. © Nagy Mariann

Michele Nigro – Battipaglia (Sa)

2011.04.14. 23:36

Oggetto: nn. 79/80

Gent.ma Prof.ssa,

ho ricevuto il doppio numero 79-80 di Osservatorio.

È una interessantissima rivista e ho annunciato sul mio blog la pubblicazione del mio articolo su O.L.F.A.

<http://michelenigro.wordpress.com/2011/04/14/il-momento-della-partenza-su-osservatorio-letterario/>

Cordiali saluti.

Michele Nigro

Kedves Tanárnő,

megkaptam az Osservatorio 79-80-as dupla számát.

Szerintem ez egy igen érdekesítő folyóirat, és a saját blog-omon már előre jeleztem az OLFÁ-ban irt cikkem megjelenését. [...]

Szívélyes üdvözléssel:

Michele Nigro

Ford. © Nagy Mariann

Kedves Melinda!

Megérkezett az Osservatorio 15 (Szerk. 79/80.). Véleményem szerint, ez az irodalmi, művészeti szerkesztésű, tavaszi szám, szerintem, a maga nemében, egy Mestermű!! Gratulálok!! Szinte emberföltött munkát végeztél a rendelkezésedre álló aránylag rövid idő alatt.

[...]

A 48-49-es oldalakon, érdekes olvasni, mivel föltételezem, hogy e bánatos versek megírása idejében aránylag rövid ideig voltál akkor még olaszban, de föltűnik, hogy milyen jól bírtad már akkor a nyelvet, de csak most került a fordításukra a sor.

A 73. oldalon és a 247. oldalon [...] a Hajó-val kapcsolatban [...], újból gondosan átolvasva a Prefazione-t, a 246-247 oldalakon, hogy Enrico Pietrangeli tömör stílusába NAGYSZERŰEN fonta bele a rövid versidézetek alkalmazásával sok és igen jelentős verseimnek a LÉNYEGÉT, hogy "az egész mű nem más, mint a szerző mindenségben tett körútja" továbbá, "a különböző formák fúziója alkotja a lényegét", másutt: "Alkalmat teremt arra, hogy művében a 'semmi' és a 'megváltás' találkozzon" és, "a költő vallja a szinte mindenütt jelenlévő vallásos áhitattal". Máshol: "Egyszerűség, közvetlenség, hatásosság és háborzongató döbbenet jellemzi..." és "miknek fájdalmát nem lehet orvosolni csak érzésteleníteni" és "a természet segítségével sokkal nyilvánvalóbban fejezi az érzékiséget" (lásd: Lángvirág, És jött a dal" és mások) — és JÓL tapint rá, hogy "munkája még éjszaka sem szűnik meg" (pl. "A Szent Tűz"-zel kapcsolatban, egy éjszaka 3-szor is fölébredtem hogy fontos szó, vagy más változtatást tegyek, amire napközben nem is gondoltam...) Melinda, kérek továbbítsad e sorokat Enricnak. Kösz! Most bukkantam a 72. oldalom egy betű-elírásra, ami változtat Patricia nevében, mert nem Hankins, hanem Hawkins a helyes. Mint műfordító, különös érdeklődéssel olvastam a Shakespeare Sonnet-et a Szabó Lőrinc és Gyöngyös Imre fordításokban. Imre nagyszerű megoldással fordította a "O that you were yourself" -et. "Lennél magad!?-ra!

Mi a nagyszerűség? A felkiáltó- és kérdőjel együttes alkalmazása!! Továbbá — Imre, szerintem helyesen utal "a szépség öröklődésére". És, Yorksban (angol Midland) jártamban gyakran hallottam a "love" megszólítást. Akkor szokatlan volt részemre, de tetszett.

Baráti üdvözléssel:

Maxim

Cara Melinda,

mi è arrivata copia dell'Osservatorio 15 (N.d.R. nn. 79/80). Secondo la mia opinione, questo numero culturale, artistico, primaverile è un Capolavoro del suo genere. Congratulazioni!!! Hai portato a termine un lavoro sovraumano per il poco tempo che avevi a disposizione.

[...]

A pagine 48 e 49 è interessante leggere, è ci tendo ad evidenziare, che la composizione di queste tristi poesie è avvenuta nei primi anni in cui ti trovavi in Italia, ma emerge come anche allora padroneggiavi la lingua, ma solo adesso hai avuto tempo per la traduzione.

A pagina 73 e a pagina 247 [...] in merito alla Nave [...], ho riletto attentamente la Prefazione, a pagg. 246-247, che Enrico Pietrangeli, ha intrecciato con GRANDIOSITÀ, con stile conciso e opportune citazioni il SENSO di molte e importanti poesie, dicendo che „l'intera opera non è altro se non un viaggio cosmologico dell'autore", inoltre "la fusione della forma nella sostanza", in un altro posto "per rendere un'ineluttabile resa dei conti che è incontro più che confronto tra il nulla e la redenzione" e "il poeta quasi biblico nell'onnipresente fervore religioso". In un altro posto "semplice, diretto ed efficace da far rabbrivire..." e "il cui dolore non viene più mediato, bensì anestetizzato" e "la sensualità più palesemente manifesta con la natura" (vedi: "Fiore di fiamma", e "venne il canto" e le altre poesie) — e riesce ad individuare BENE che "è un continuo lavoro che non cessa nemmeno di notte" (per esempio: a proposito di " Sacra fu la fiamma", parola importante è: mi sono alzato la notte tre volte, per capire se la devo cambiare o no, cosa che durante la giornata non ho nemmeno pensato...)

Melinda ti prego di inoltrare queste righe ad Enrico. Grazie!

Sono appena giunto a pagina 72, c'è uno sbaglio nella trascrizione di una lettera che cambia il nome di Patricia, non è Hankins ma Hawkins.

Come traduttore di opere letterarie ho letto le traduzioni del Sonetto di Shakespeare, di Szabó Lőrinc e di Imre Gyöngyös. Imre con grande efficacia ha tradotto "O that you were yourself" "come saresti tu stesso!?".

Cosa c'è di grande? L'accostamento del punto esclamativo con quello interrogativo. Secondo me, ancora Imre, si riferisce correttamente

"all'eternità della bellezza". E nel mio viaggio a York (Midland inglese) ho sentito spesso iniziare a rivolgere la parola con "love", allora era molto strano per me, ma mi piaceva.

Con amichevoli saluti

Maxim

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Oggetto: condoglianze

Se ne va a 68 anni un uomo di grande merito per le pagine de "Osservatorio Letterario". Ha lasciato la famiglia, la vita e l'immensurabile contributo alla rivista... Tutto ha lasciato per una migliore "scenografia" celeste, ma sappia, signora Melinda, che il signor De Bartolomeis se n'è andato improvvisamente ma il legame con i lettori dell'Olfa resta, non è spezzato, anzi continua... Lo si ricorda nelle traduzioni linguistiche fatte per i semplici lettori, come me!

Ricordiamo, con devozione, questo storico, linguistico e letterario; seppure mai veduto di persona, ma il suo nome mi è sempre rimasto impresso dal 2001, in senso amichevole; e mi associo al dolore della famiglia della di lui scomparsa.

Cordialmente.

Gianmarco Dosselli

-Flero-

Tárgy: részvét

68 éves korában egy olyan férfi ment el, aki nagy érdemnek örvend az „Osservatorio Letterario” hasábjain. Maga mögött hagyva családját, az életét és a folyóiratban való felmérhetetlen részvételét... Itt hagyott mindent egy jobb távlat, az égi „színpad” végett, de tudnia kell Melinda Asszony, hogy De Bartolomeis Úr nem véglegesen távozott el, az OLFA olvasóhoz való kötődése nem szakadt el, még él, sőt folytatódik... Erre emlékezhetünk fordításai kapcsán, ami az egyszerű olvasókhöz szólt, mint amilyen én is vagyok! Odaadással emlékezünk az irodalomtörténész és nyelvészről; akkor is, ha sohasem láttam személyesen, de a nevét már 2001-ben megjegyeztem, mindezt baráti értelemben véve; osztozom én is a család fájdalmában elmenetele miatt.

Szívból

Gianmarco Dosselli

Trad. © di Nagy Mariann

Kedves Melinda,

[...] Most jutottam csak el Bodosi ragyogó kritikájának az elolvasására és engem is nagyon elérékenyített! Kedves Melinda, olyan természetesen vettem, vettük elegendi a Kegyed munkájának a monumentalitását, hogy ezeket az irodalomtörténeti párhuzamokat megemésztve, ha lehet mindnyájunk szemében még nagyobbra nőtt! Még senki sem köszönte meg Kegyednek, hogy a magyar irodalmat és a magyar irodalom vívmányait Európa felé ilyen NAGYON kinyitotta! Ezt én ezenel megteszem: MINDNYÁJUNK nevében, aki csak magyarul beszél ezen a földön: KÖSZÖNJÜK!!! Kegyeletteljes Húsvétot teljes családjának kívánok!

Kézcsókkal:Imre

Cara Melinda,

[...] sono giunto solo adesso alla lettura dell'eccezionale critica di Bodosi che ha commosso anche me! Cara Melinda, fino ad ora ho preso con naturale spontaneità il senso monumentale del Suo lavoro, che dopo la comprensione i paragoni con la storia di letteratura, ora nei nostri occhi il valore del suo operato è cresciuto ancora di più! Finora nessuno Le ha ringraziato l'ampia apertura delle letterature ungherese e le sue tradizioni verso l'Europa! Ora lo faccio io IN NOME DI TUTTI NOI, coloro che parlano in ungherese in questo Globo: GRAZIE!!! Auguro a Lei e famiglia una Pasqua piena di grazia!

Con baci mano: Imre

Trad. © di Mttb

Igen tisztelt Főszerkesztőnő!

Nagy örömmel olvastam kedves levelét. Elismerő sorait köszönöm, és azt is, hogy három novellámat közölni fogja. Magyar és olasz nyelvű verseimet tegnapelőtt elküldtem, de az olasz változatok kapcsán igen nagy baj történt: tavaly május 16-án, 17-én árvíz zúdult városunk jelentős részére. A feleségem felkészült a menekülésre, és a nagy igyekezet közben az egyik számítógép megsérült. Ezen rengeteg anyagunk volt, két könyvem olasz szövegének a végleges változata is. Nagy keresés után lemezen megtaláltam, de nem ellenőriztem, hogy valóban a végleges változat-e. Az után, hogy elküldtem Ferrarába az egészet, eszembe jutott, hogy az olasz szöveg egy korábbi változat

lehetett. A két könyvem végleges szövege alapján kijavítottam, és most ezt küldöm el. Dr. Madarász Imre két szép előszava nincs meg nekem számítógépen. Ha szükséges, később el tudom küldeni. Az árvíz tavaly háromszor látogatta meg városunkat. Tudom, hogy a hazai katasztrófák (a vörös iszap) vagy a külföldiek (Fukusima!) nagyságrendben sokkal, de sokkal iszonyúbbak, de szerintem az az igazság, amelyet városunkban több ezren átéltek, szintén olyan, hogy szólni kell róla, hiszen mindenütt az emberi szenvedésről van szó, és a szörnyű az, hogy bizonyos esetekben «áttételesen» az okok között ott van maga az ember is. Nálunk például az elhanyagolt gátak, és több más felelőtlenség: a régi nagy és mély árkokat hagyták betömnödni. Rádásul vizes helyeket töltöttek fel óriási üzletközpontok építése miatt ...Különben jó hírem is van. Sátorajújhely az idén 750 éves. V. István 1261-ben adta át a városnak az alapítólevelét. Az ő lánya, Maria d'Ungheria 1294-ben három hetet töltött Firenzében, fiával, Martell Károlyal együtt. Dantével is találkozott...

További jó munkát kívánok. Szeretettel üdvözlöm: Dr. Tusnád László

Rispettabile Direttrice,
con grande gioia leggo la sua gentile lettera. La ringrazio per le sue frasi piene di apprezzamento e anche per le future pubblicazioni delle mie tre novelle. L'altro ieri ho mandato le mie poesie, in italiano e in ungherese, ma a proposito della versione in italiano è successo un sì grande problema: il 16 e 17 marzo dell'anno scorso una grande alluvione si è abbattuta su gran parte della nostra città. Mia moglie si era preparata alla fuga, ma a causa della grande fretta uno dei computer si è guastato. Su questo avevamo moltissimi materiali, la traduzione definitiva in italiano di due miei libri. Dopo una grande ricerca ho trovato il cd ma non ho controllato se vi è in effetti salvata la traduzione definitiva. Dopo che ho mandato tutto a Ferrara, mi è venuto in mente che forse si trattava di una traduzione precedente. L'ho aggiustata sulla base dei testi definitivi dei miei due libri, e ora mando questa. Mi mancano due belle prefazioni del Dr. Imre Madarász. Se sono necessarie le potrò inviare in seguito. L'anno scorso l'alluvione è venuta a trovare la nostra città altre tre volte. Lo so che le tragedie del nostro paese (il fango rosso) o quelle dell'estero (Fukusima!) sono molto, ma molto più terribili, ma secondo me quell'agitazione, che nella mia città hanno vissuto più di cento persone, è tale da doverne parlare, d'altronde si tratta sempre di sofferenze umane, ma la cosa più terribile, attestato con certezza in determinati casi, è che tra le varie cuase vi è lo stesso uomo. Da noi per esempio vi sono le dighe abbandonate e altre cose trasandate: lasciano che i vecchi e profondi canali si otturino. Per di più hanno riempito zone paludose per la costruzione di nuovi centri commerciali... Del resto ho anche una buona notizia. La città di Sátorajújhely quest'anno compierà 750 anni, Stefano V nel 1261 ha dato alla città l'atto di fondazione. Sua figlia Maria d'Ungheria nel 1294 ha soggiornato a Firenze in compagnia del figlio Carlo Martello. Hanno incontrato anche Dante...

Auguro buon lavoro anche per il futuro...

Un saluto affettuoso

Dr. László Tusnád

Trad. © di Giorgia Scaffidi

Matteo Bianchi – Ferrara

2011.05.14 10:28

Gent.ma prof.ssa Melinda B. Tamás-Tarr,

sono Matteo Bianchi, ho ventiquattro anni e Le scrivo da Ferrara.

Prima di tutto complimenti per l'*Osservatorio*:

l'ho scoperto da poco in Biblioteca Ariostea e non pensavo un progetto editoriale così ben realizzato fosse nato nella nostra città.

Ho letto il Suo ultimo editoriale e condivido; la situazione della cultura italiana - in senso esteso - è critica. Penso mi abbonerò.

Apprezzo molto questo lavoro bilingue e lo spirito di tradurre e affiancare due culture lontane, facendo sì possano condividere i loro fondamenti.

Fino ad ora ho tradotto solo Prevért per una rivista di Venezia ... infatti io studio presso la Magistrale di Critica Letteraria a Ca' Foscari. Ho pubblicato due raccolte in versi, e scrivo un po' qua e un po' là.

A proposito di questo, ho letto date spazio anche alla poesia, mettendo pure le immagini di chi scrive.

In allegato Le invio due liriche provenienti dalle mie raccolte e la mia foto.

Se mi ospiterà sul Suo periodico, ne sarò onorato.

La ringrazio dell'attenzione,
con stima di penna

Matteo Bianchi

Igen kedves B. Tamás-Tarr Melinda Tanárnő!

Mindenekelőtt gratulálok az *Osservatorio*-hoz: nemrég az Ariostea Könyvtárban fedeztem fel és nem gondoltam, hogy városunkban lenne egy ilyen jól megtervezett kiadói projekt.

Olvastam a legutóbbi vezércikkét és osztom a benne foglaltakat; az olasz kultúra helyzete – tágabb értelemben – kritikus. Úgy gondolom, hogy előfizetek rá.

Nagyon értékelem ezt a kétnyelvű munkát és a távollévő kulturák egymás mellé helyezését a fordítások útján, s ezzel megoszthatók azok alapjai.

Eddig csak Prevért fordítottam egy velencei folyóiratnak... hiszen a Ca' foscari egyetemen irodalomkritikai specializációt végzek. Két versesgyűjteményt publikáltam; hol ide, hol oda írogatok.

Apropó, olvastam, hogy helyet adnak a költeményeknek a szerző fényképének az írásai mellé helyezésével.

Mellékelve küldök a gyűjteményeimöböl két verset és egy fényképet.

Ha vendégül lát a periodikájában, nagyon megtisztelőnek veszem.

Köszönöm a figyelmet, tollforgatói nagyrabecsüléssel:

Matteo Bianchi

Ford. © Mttb

Gyöngyös Imre – Wellington (Új-Zéland)

2011.04.25. 23:40

Kedves Melinda,
köszönöm szépen a villámgyors reakciót! A műfordítás kiválóságához gratulálok! Az elemzés pontossága a nyelvi pontosításokkal is kiváló! Ez egyébként rávilágít arra a tényre, hogy a költők (főleg a Nyugatosok!) még vázlatos nyelvismereikkel is fordítottak néha több, mint féltucat nyelvből is néha a legbonyolultabb érzelmeket kísérelték meg átültetni! Sok műfordítást lenne érdemes revideálni! Ezzel nem Babits érdemét akarom bántani, inkább a Kegyedét magasztalom és gratulálok hozzá!
Kézcsókkal: Imre

Cara Melinda,
grazie per la reazione lampo! Mi congratulo per l'eccellente traduzione! L'analisi con le puntualizzazioni linguistiche è pure distinta. Questo indica il fatto che i poeti (particolarmente i nyugatian!*) [*n.d.r. della corrente letteraria e dell'omonima rivista *Nyugat* (*Occidente*)] anche con le conoscenze linguistiche approssimative tradussero da una mezza dozzina di lingue e tentarono di trapiantare i sentimenti più complicati! Ne varrebbe la pena di rivedere tante traduzioni poetiche! Con questo non ho intenzione di diminuire i meriti di babits, anzi, piuttosto elogiare la sua e congratulazioni!

Con baciamano,

Imre

Trad. © di Mttb

Madarász Imre – Budapest/Debrecen

2011.05.28. 08:55

Kedves Főszerkesztő Asszony!

Most, hogy végre lett némi időm alaposabban foglalkozni a három könyvvel - melyeket ismételtelen köszönök -, még nagyobb csodálattal töltött el az Ön teremő szorgalma, alkotó munkássága iránt: a folyóiratszerkesztés és -kiadás mellett könyvkiadás és műfordítás! Ez csakugyan pártját ritkítja Olaszországban, de alighanem Európában is. Abban az egységes Európában, mely, lévén mindenekelőtt egy közös kulturális identitás kifejeződése, talán legfőképpen ezt jelenti: a nemzeti kultúrák kommunikációját, «közlekedését». Gratulálok áldásos tevékenységéhez, köszönetemet fejezem ki érte a magam (és valamiképpen minden magyar kultúrember) nevében, és kívánok Önnek további íhletet, lendületet («impulso naturale»-t, ahogyan kedvenc klasszikusom, Alfieri nevezte) és sikert.

Tiszteletteljes üdvözléssel:

Madarász Imre

Gentile Caporedattrice,

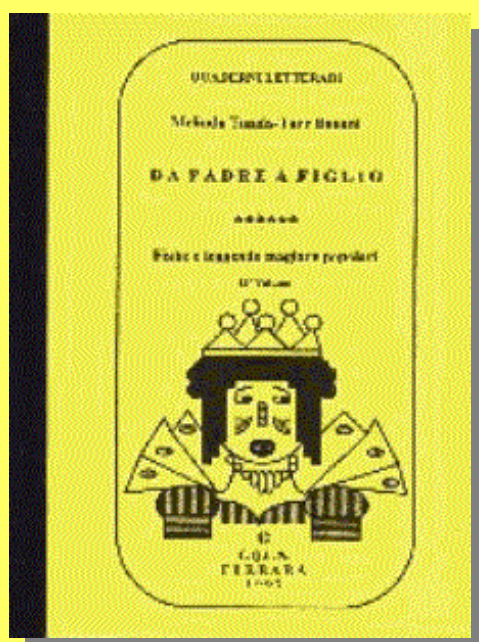
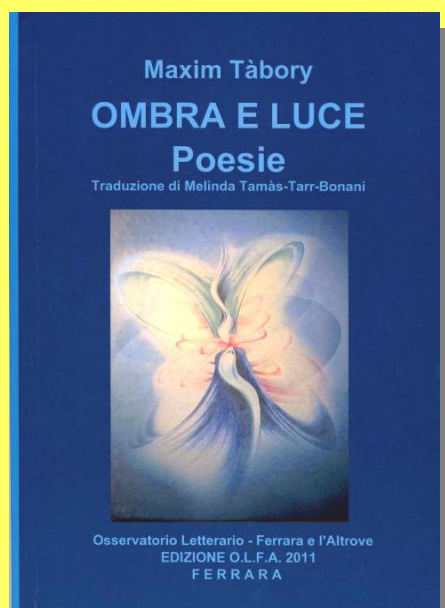
ora che finalmente ho avuto un po' di tempo per dedicarmi in modo più approfondito ai tre libri - di nuovo La ringrazio -, ho ancora una maggiore ammirazione nei suoi confronti: oltre al redigere la rivista ed editare la rivista, Lei pubblica libri e si impegna di traduzione letteraria! È una cosa veramente unica non soltanto in Italia ma anche in tutta l'Europa. Nell'Europa unita che è la manifestazione della comune identità culturale, significa particolarmente la comunicazione delle culture delle nazioni, il «transito». Mi congratulo per la sua benedetta attività ed esprimo i miei ringraziamenti in mio nome (ed in qualche modo in nome di tutti gli ungheresi di cultura e Le auguro ulteriori ispirazioni, impetuisità («impulso naturale» come lo denominava Alfieri, il mio preferito autore classico) e successo.

Con rispettosí saluti,

Imre Madarász

Trad. © di Mttb

EDIZIONI O.L.F.A.

Poesie
Racconti
Saggi

Antologie & volumi
individuali

